

Programmabegroting 2024

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Algemeen.....	4
Voorwoord	4
Leeswijzer	7
Programma's	8
Overzicht programma's.....	8
Inwoner	8
Doelen & resultaten	8
Wat willen we bereiken?	8
Wat gaan we daarvoor doen?	8
Wat gaat het kosten?	14
Toelichting verschillen Begroting 2023 - Begroting 2024	14
Verbonden partijen	16
Beleidsindicatoren	17
Onze buurt	18
Doelen & resultaten	18
Wat willen we bereiken?	18
Wat gaan we daarvoor doen?	18
Wat gaat het kosten?	26
Toelichting verschillen Begroting 2023 - Begroting 2024	26
Verbonden partijen	28
Beleidsindicatoren	28
Onze gemeente	29
Doelen & resultaten	29
Wat willen we bereiken?	29
Wat gaan we daarvoor doen?	30
Wat gaat het kosten?	35
Toelichting verschillen Begroting 2023 - Begroting 2024	35
Verbonden partijen	36
Beleidsindicatoren	37
Ons geld	38
Wat gaat het kosten?	40
Toelichting verschillen Begroting 2023 - Begroting 2024	41
Verbonden partijen	42
Beleidsindicatoren	42
Overhead	43
Algemeen.....	43
Wat gaat het kosten?	45
Toelichting verschillen Begroting 2023 - Begroting 2024	46
Verbonden partijen	46
Beleidsindicatoren	46
Paragrafen	48
Lokale heffingen	48
Geraamde inkomsten	48
Beleid lokale heffingen.....	49
Overzicht op hoofdlijnen per heffing	49
Kwijtscheldingsbeleid.....	55
Lokale lastendruk.....	55
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	58
Algemeen.....	58
Risicoregister	58
Inventarisatie risico's.....	60
Berekening weerstandscapaciteit	68
Structurele weerstandscapaciteit	68
Incidentele weerstandscapaciteit	70
Totaaloverzicht weerstandscapaciteit	71
Ratio weerstandsvermogen	71
Conclusie	72

Financiële kengetallen	72
Toelichting kengetallen	72
Berekening kengetallen	73
Beoordeling kengetallen	73
Onderhoud kapitaalgoederen	75
Algemeen	75
1. Wegen.....	76
2. Riolering.....	77
3. Water	79
4. Groen	80
5. Gebouwen	81
6. Openbare verlichting.....	82
7. Speelruimten.....	83
Financiering	85
Financiering	85
Rente	86
Staat herkomst en besteding van middelen	88
Bedrijfsvoering	89
Personeel.....	89
Informatievoorziening	94
Organisatie.....	95
Huisvesting en vervoer	96
Wet Open Overheid.....	97
Actieve openbaarmaking	97
Passieve openbaarmaking	97
Anonimisering	97
Informatiehuishouding	97
Cultuur	97
Verbonden partijen	99
Grondbeleid	122
Visie op en wijze van het grondbeleid	122
Te verwachten resultaat	124
Inzicht in gronden als materieel vaste activa.....	126
Vorderingen op de balans.....	126
Beleidsuitgangspunten reserves en voorzieningen	128
Financiële begroting	129
Inleiding	129
Financiële kaders.....	129
Overzicht baten en lasten.....	130
Incidentele baten en lasten.....	131
Financieel MeerjarenPerspectief	134
Verwachte balans	136
Verwachte balans	136
Reserves.....	137
Voorzieningen	138
Bijlagen	141
Raadsvoorstel.....	141
MeerjarenInvesteringsPlan	148
Reserves en voorzieningen	167
Kader subsidies	169
Formatie.....	171

Algemeen

Voorwoord

Welkom bij onze begroting 2024!

De begroting is een van de belangrijkste documenten van onze gemeente. Het is de basis voor de keuzes die we maken en het dagelijkse werk dat we doen. In deze begroting staan de doelen en resultaten die we in 2024 willen behalen. Er staat ook in wat dat kost en hoe we het betalen.

Iedereen doet ertoe

In onze gemeente Berg en Dal doet iedereen ertoe en doet iedereen mee. Dat vinden we heel erg belangrijk. Inwoners, ondernemers en bezoekers moeten zich prettig voelen in onze gemeente. We willen er voor hen zijn. En we willen toegankelijk zijn. Ook voor inwoners die digitaal niet zo vaardig zijn. Of die moeite hebben met lezen en schrijven. En natuurlijk zijn we er voor inwoners die zorg nodig hebben.

Uitdagingen

Zoals het er nu naar uit ziet wordt ook 2024 een jaar met verschillende uitdagingen. Vorig jaar kregen we extra geld van de rijksoverheid en konden we een aantal bezuinigingen terugdraaien. Dit jaar wordt het krapper, maar kunnen we onze plannen nog wel uitvoeren. We blijven goed kijken naar de wensen die er binnen de gemeente leven.

Personeelstekort

Ook qua personeel blijft de situatie gespannen. We hebben op verschillende functies een tekort aan personeel en er is veel verloop. Dit beperkt ons. Daardoor kunnen we misschien niet alles doen wat we eigenlijk zouden willen. En moeten we ons soms beperken tot wat het dringendst nodig is. Bijvoorbeeld op het gebied van verkeer.

Klimaatneutraal

Bij voorkeur in 2040, maar uiterlijk in 2050 willen we klimaatneutraal zijn. We moeten ook in 2024 stappen blijven zetten richting duurzame energie. Dat vraagt om investeringen. Van de gemeente en van inwoners en ondernemers. Bij het isoleren van woningen, het besparen van grondstoffen en energie of bij het overstappen naar vormen van duurzame energie zoals de zonneparken bij Groesbeek, Leuth en Millingen. Dat is niet makkelijk, maar we moeten het wel samen doen.

Vergroenen

Ook het vergroenen van onze gemeente moeten we samen doen. Het moet namelijk groener. In de openbare ruimte, in tuinen, op bedrijventerreinen. Want groen zorgt ervoor dat onze gemeente koeler blijft en dat we water beter vasthouden. Het voorkomt dus ook wateroverlast. Daarom vervangen we zoveel mogelijk stenen voor groen. We kunnen en willen dit als gemeente niet verplichten, maar we blijven vertellen hoe belangrijk dit is voor onze leefomgeving.

Woningen

Er is veel oorlog en onrust in de wereld. Wereldwijd zijn mensen op de vlucht, op zoek naar veiligheid. Ook in onze gemeente maken we plaats voor vluchtelingen. Dat hebben we de afgelopen jaren gedaan. En als het kan, blijven we dat doen. Het vraagt wel wat van de gemeenschap. En als kleine gemeente lopen we natuurlijk tegen grenzen aan. Ook als het gaat om woningen. Gelukkig komen er in 2024 en volgende jaren op verschillende plekken in

de gemeente extra woningen bij. Elk jaar willen we minimaal 120 woningen opleveren. In 2024 zelfs meer dan dat. Ook betaalbare woningen en ook voor starters.

Samen de schouders eronder

Ondanks alle uitdagingen willen we niet op de rem staan. We blijven werken aan grote en kleine projecten. We willen onze gemeente beter maken. Daar zetten we onze schouders onder. En dat doen we dat samen met onze inwoners en ondernemers. We maken ook steeds meer ruimte voor hun ideeën. En faciliteren hen bij het realiseren van die ideeën.

Financieel beeld begroting 2024

De begroting 2024 sluit met een klein positief saldo van € 80.000. De algemene uitkering is bijgesteld bij de meicirculaire 2023 en de septembercirculaire 2023. Daardoor weten we dat de vastgestelde begroting 2024 ook structureel sluitend is. Uiteraard is dit ook afhankelijk van de keuzes die de gemeenteraad maakt bij de vaststelling van de begroting 2024. Aanpassingen van de begroting door afwijkende raadsbesluiten kunnen het beeld veranderen.

De jaren na 2024 zijn niet sluitend. De jaren 2026 en 2027 zijn zelfs flink negatief. Ook na Prinsjesdag 2023 (septembercirculaire) is dit nog niet gewijzigd. Het lijkt of het demissionaire kabinet dit weer verder voor zich uit schuift. Daarnaast zijn er nog een aantal onzekerheden, zoals de inflatie en hogere energiekosten. En zijn er nog steeds onduidelijkheden over onder andere de herziening van de algemene uitkering, de Jeugdzorg en de opschalingskorting. Met de verkiezingen in aantocht verwachten we dat duidelijkheid hierover nog even op zich laat wachten.

Het Financieel Meerjaren Perspectief (FMP) in deze begroting ziet er als volgt uit:

	Bedragen x € 1.000			
	2024	2025	2026	2027
FMP na Voorjaarsnota 2023	-118	175	-4.370	-4.370
Ontwikkeling saldo programmabegroting 2024	198	-277	-1.336	-814
Actueel FMP	80	-102	-5.706	-5.184
<i>waarvan incidenteel</i>	-29	0	0	0
<i>structureel</i>	109	-102	-5.706	-5.184
FMP in begroting 2024	80	-102	-5.706	-5.184

De begroting 2024 bieden we samen met het raadsvoorstel aan de Provincie aan. In het raadsvoorstel staan geen wijzigingen van de begroting.

In de volgende tabel zijn de verschillen tussen de begroting 2023 en 2024 weergegeven.

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2023 actueel			Begroting 2024			Vershil 2023/2024
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Saldo
Inwoner	17.361	-63.655	-46.293	14.928	-57.946	-43.017	3.276
Onze buurt	11.750	-29.805	-18.056	12.850	-30.485	-17.636	420
Onze gemeente	2.287	-10.222	-7.936	2.394	-9.460	-7.066	870
Ons geld	80.347	-7.600	72.748	86.725	-8.433	78.292	5.545
Overhead	0	-12.147	-12.147	0	-12.310	-12.310	-163
Saldo rekening baten en lasten	111.745	-123.429	-11.684	116.897	-118.634	-1.736	9.948
Toevoeging aan	-	-7.343	-7.343	-	-297	-297	7.046
Onttrekking aan	17.900	-	17.900	2.113	-	2.113	-15.787
Resultaat rekening baten en lasten	129.645	-130.772	-1.127	119.011	-118.931	80	1.207

Een toelichting van de verschillen tussen de begroting 2023 en begroting 2024 is gemaakt per programma. De toelichting vindt u bij de programma's onder het kopje 'Financiën'.

College van burgemeester en wethouders

Leeswijzer

Eerst volgt het gedeelte 'Algemeen' met het voorwoord, de samenvatting, deze leeswijzer en Berg en Dal in cijfers. Daarna zijn de `ambities` van onze gemeente weergegeven. Daar staat beschreven wat wij als gemeente belangrijk vinden en willen bereiken.

De `programma's` bevatten wat we willen bereiken.

De `paragrafen` gaan over onderwerpen die van invloed zijn op alle programma's.

Onder `financiële begroting` staat een overzicht van de verwachte baten (inkomsten) en lasten (uitgaven) in 2024. Daarnaast zijn bij dit onderdeel de financiële kaders opgenomen, een overzicht van de incidentele baten en lasten, het Financieel Meerjaren Perspectief (FMP) en de verwachte balans.

Tot slot zijn in de `bijlagen` het raadsvoorstel en diverse overzichten en specificaties opgenomen. Ook geven we hier een toelichting op afkortingen en financiële begrippen.

Onze schrijfstijl proberen we kort en helder te houden en verwijst met 'elektronische links' naar de documenten die erbij horen.

Inhoudsrechten (disclaimer)

In deze Programmabegroting is gebruik gemaakt van informatie van derden. Hoewel de begroting met de grootst mogelijke zorgvuldigheid is samengesteld kunnen gebruikers van deze stukken geen rechten ontlenen aan of aanspraak maken op de juistheid en volledigheid van de inhoud. Ook aanvaarden wij geen aansprakelijkheid voor eventuele schade die daardoor kan ontstaan.

Programma's

Overzicht programma's

Inwoner

Meestal heb je de gemeente niet nodig in je dagelijks leven. Je redt het prima zelf. Dat is ook de bedoeling. Maar dat lukt niet iedereen. Soms lukt het niet om alles zelf te regelen. Vaak zonder dat je daar zelf iets aan kunt doen. De gemeente probeert je dan te helpen. Dat kan voor een korte of lange tijd zijn. Bijvoorbeeld als het gaat om zorg, inkomen, onderwijs of gezondheid. De belangrijkste dingen die je nodig hebt om op een normale en prettige manier te kunnen leven. De gemeente is vaak een laatste plek voor hulp. Daarbij werkt de gemeente samen met andere organisaties of huurt hen hiervoor in. Onze bedoeling is iedereen een goede basis te geven, een steun in de rug, zodat je zelf verder kunt en mee kunt blijven doen!

Programmanaam	Inwoner	Onze buurt	Onze gemeente
Plaats van actie	- Persoonlijk/ thuis	- Directe omgeving/ dorp	- Gemeente mét de regio gemeenten
Rol inwoner	- Regie eigen leven - Mee blijven doen	- Meedoen - Initiatief nemen	- Ontwikkelen - Klant
Rol gemeente	- Regelen - Betalen - Veel bemoeienis	- Minder regels - Meer stimuleren	- Loslaten - Samenwerken - Diensten verlenen

Doelen & resultaten

Wat willen we bereiken?

- 1.1 Ik heb voldoende inkomen.
- 1.2 Ik kan hulp vragen als dat nodig is.
- 1.3 Ik ben betrokken en doe mee.
- 1.4. Alle kinderen krijgen gelijke kansen.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 Ik heb voldoende inkomen.

1.1.1 Inwoners die weinig geld hebben, worden ook in 2024 gesteund, zodat zij net als iedereen kunnen meedoen in de samenleving.

We zetten de lijn van het beleidsplan Minima en Schuldhulpverlening door in 2024. Ook start het noodfonds waar inwoners terecht kunnen, die tussen wal en schip vallen. Daarnaast gaan we de mogelijkheden van de uitstroompremie onderzoeken en de eerste resultaten van de cliëntervaringsonderzoeken gaan we ontvangen. Op basis van die resultaten kunnen we onze dienstverlening nog meer verbeteren. Het beleidsplan minima & schuldhulpverlening loopt eind 2024 af. Dit beleid gaan we evalueren en bijsturen waar nodig.

1.1.2 Inwoners met schulden worden geholpen.

Ons doel is vermindering van het aantal inwoners met schulden. Maar landelijke ontwikkelingen zijn hierop van grote invloed. We gaan in ieder geval door met goede voorlichting en preventieve activiteiten, vooral voor jongeren. En we gaan ons beleidsplan dit jaar evalueren.

1.2 Ik kan hulp vragen als dat nodig is.

1.2.1 We versterken de sociale basis.

De uitgangspunten van ons koersdocument sociaal domein blijven van kracht: inzet op preventie en collectieve, algemeen toegankelijke voorzieningen in plaats van individuele hulp. We proberen grip te houden op de kosten, maar het zijn open einde regelingen en de gemeente heeft een wettelijke zorgplicht. In combinatie met de vergrijzing en het stijgende aantal mensen met mentale problemen ligt hier een enorme uitdaging.

We investeren in samenwerking met onze partners, met name in het preventieve, voorliggende veld. Samen werken we aan een gezamenlijke visie op preventie en kijken we hoe we ook verwijzers, zorgaanbieders, sportclubs, ouders en jeugdigen en andere relevante partijen hieraan kunnen verbinden. Hiermee willen we de sociale basis versterken. Dat is ook nodig, omdat de zorg door personeelsproblemen vastloopt.

Op 1 januari 2025 lopen meerdere contracten voor maatwerkvoorzieningen (Wmo en Jeugdhulp) af. Om onze inwoners per 2025 opnieuw van passende ondersteuning/maatwerk te kunnen voorzien, doorlopen we in 2024 meerdere aanbestedingstrajecten. Dit zijn intensieve trajecten die we samen met de gemeenten uit de regio uitvoeren.

1.2.2 We helpen inwoners zo lang mogelijk zelfstandig thuis te wonen.

Landelijk is bepaald dat er geen verpleeghuisbedden meer bijkomen. Mensen wonen dus steeds minder vaak in zorginstellingen, ook als ze ouder worden of (psychisch) kwetsbaar zijn. Om hen goed te ondersteunen gaan we in 2024 het volgende verder ontwikkelen:

- We stellen een inclusieagenda vast, zodat we beter in beeld hebben waar we de accenten willen leggen.
- We bieden trainingen en cursussen die familie en naasten van mensen met (psychische) problematiek sterk en weerbaar houden.
- We zorgen voor een breed palet van vrijwillige maatjes en monitoren het effect hiervan.
- We gaan door met de inzet van WijkGGD'ers om mensen met onbegrepen gedrag en hun omgeving laagdrempelig te helpen.
- We maken duidelijke afspraken over de inzet vanuit het sociaal domein bij onveiligheid of overlast en hoe we omgaan met multi-probleem huishoudens
- We zetten in op passende woonvormen waarbij voldoende zorg en/of ondersteuning aanwezig is, zodat zo zelfstandig wonen mogelijk blijft. We betrekken hierbij de opbrengsten uit het programma "een thuis voor iedereen", waaraan de regio Arnhem - Nijmegen deelneemt als koplopersregio. Dit leidt eind 2023 of begin 2024 tot een regionale woonzorgvisie waarin onder andere een evenwichtige verdeling van aandachtsgroepen over de regio wordt uitgewerkt. In 2024 maken we hierover nadere samenwerkingsafspraken.

1.2.3 We ondersteunen inwoners om samen prettig in hun buurt te wonen.

We willen een inclusieve samenleving zijn. Samenleven in een buurt waarin de diversiteit en hulpbehoefendheid steeds verder toeneemt, vraagt om extra begrip en aandacht voor elkaar. We zetten daarom in op het verbinden van mensen. We geven mensen ook handvatten om hen te leren omgaan met diversiteit en lastige situaties. Hiermee vergroten we de samenredzaamheid in een buurt.

- We doen dit onder andere door het organiseren van bijeenkomsten en activiteiten die inclusie bevorderen, zoals Welkome Wijk bijeenkomsten, waarbij inwoners informatie krijgen over psychische problematiek en hoe daarmee om te gaan in hun omgeving.
- Ook in 2024 bieden we extra trainingen en cursussen om mensen te leren omgaan met mensen met een psychisch probleem en/of mensen met dementie, zoals Mental Health First Aid voor volwassenen en voor jeugd. Dit is een soort EHBO training, maar dan gericht op psychische nood. Ook bieden we trainingen gericht op 'Ontwaar verward gedrag' en dementie.
- We ondersteunen waar nodig initiatieven uit de dorpen die de sociale structuur versterken. Hierbij kun je denken aan vergelijkbare initiatieven zoals het straatcontactpersonen netwerk in Heilig Landstichting of de Burenhulp in Leuth. Ondersteuning vanuit de gemeente kan op allerlei manieren: bijvoorbeeld financieel of hulp bij het opzetten door een opbouwwerker van Forte Welzijn.
- We blijven inzetten op Buurtbemiddeling, waarbij inwoners op vrijwillige basis helpen om conflicten tussen burens in goede banen te leiden.
- Maar soms veroorzaakt een inwoner veel overlast. Onze mogelijkheden zijn dan beperkter dan we willen. Daarom gaan we een locatie zoeken voor zogenaamde Skaeve huse.

1.2.4 Wij helpen mantelzorgers, zodat zij de zorg voor hun naasten kunnen blijven bieden.

We zetten de lijn van de Nota Mantelzorg in 2024 door. In deze nota staan concrete acties hoe we mantelzorgers helpen. Voorbeelden zijn: uitreiken van een mantelzorgcompliment, organiseren van inloop en ontmoeting, beschikbaar stellen van respijtzorg en mantelzorgers in contact brengen door middel van een app, tafels en lotgenotencontact. De komende jaren pakken we samen met Mantelzorg Berg en Dal deze acties op. Ook in 2024 zijn nog middelen vanuit GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord) beschikbaar voor individueel maatwerk, zoals respijtzorg.

1.2.5 We werken aan het toekomstbestendig houden van de zorg en een gezonde generatie in 2040.

Samen met onder andere gemeenten in de regio, de zorgverzekeraars, zorg- en welzijnsaanbieders en de GGD werken we toe naar een gezonde generatie in 2040 én maken we afspraken om de zorg en ondersteuning toekomst bestendig te houden. Dit is nodig omdat de verhouding tussen beroepsbevolking en niet-beroepsbevolking de komende jaren flink gaat verschuiven. Zorgvraag en zorgaanbod groeit daarmee uit elkaar. We doen dit aan de hand van de afspraken die in het Integraal Zorg Akkoord (IZA) en Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) zijn gemaakt.

1.3 Ik ben betrokken en doe mee.

1.3.1 Inwoners bepalen zelf welke onderwerpen belangrijk zijn voor hun dorp en gaan hiermee aan de slag.

We gaan in 2024 door met het opstellen van Dorpsagenda's. De inwoners uit het dorp nemen het initiatief voor een Dorpsagenda, wij ondersteunen waar dit nodig is. Bij het opstellen van een Dorpsagenda bespreken inwoners met elkaar wat ze in hun dorp kunnen doen om er goed te leven en te wonen. Hierover maken ze samen afspraken. Ze bepalen zelf waar ze aan willen werken en of ze hierbij hulp van de gemeente of andere organisaties nodig hebben.

1.3.2 We werken samen met inwoners zoals we hebben afgesproken in de nota inwonerparticipatie.

In 2024 wordt het werken volgens de nota 'Samen maken we Berg en Dal' steeds vanzelfsprekender – zowel binnen als buiten het gemeentehuis.

We gaan:

- Inwoners en organisaties eerder betrekken bij belangrijke kwesties.
- Daarbij gebruik maken van nieuwe en beproefde werkmethodes.
- Iedereen mee laten doen.

In de zomer van 2023 is de evaluatie van de nota afgerond. Hier staan verschillende actiepunten in. Die pakken we in 2024 verder op.

1.3.3 We werken samen met jongeren: hun stem doet ertoe!

We betrekken, samen met het jongerenwerk, onze jongeren actief bij projecten en beleid. We zorgen ervoor dat vragen of dilemma's ook voor jongeren interessant zijn. We zetten andere (zoals meer digitale) communicatiemiddelen in om de jongeren te bereiken.

We werken toe naar een meer structurele methode/manier om met jongeren het goede gesprek te voeren.

Jongeren met een idee koppelen we aan het jongerenwerk. We werken samen om deze ideeën te realiseren.

1.3.4 Statushouders horen erbij in Berg en Dal.

Op 1 januari 2022 is de nieuwe Wet Inburgering ingegaan. De wet is ingericht om statushouders zo snel mogelijk te laten participeren in de samenleving, zodat integratie goed verloopt. Hiermee gaan we door in 2024. We doen dit door:

- statushouders intensief te begeleiden
- contracten aan te gaan met goede taalscholen
- taalmaatjes en buddy's te koppelen aan statushouders
- duale trajecten aan te bieden waar mogelijk (taal gecombineerd met werk of vrijwilligerswerk)
- statushouders naar financiële zelfredzaamheid te begeleiden
- Sleutelpersonen in te zetten (bij hulpvragen van statushouders maar ook bv bij het schrijven van beleid)
- Zo snel mogelijk te starten met de inburgering (soms al terwijl statushouders nog in het AZC verblijven)

1.3.5 Alle inwoners hebben voldoende lees, schrijf en digitale vaardigheden om mee te kunnen doen.

Om mee te kunnen doen in onze samenleving moet je kunnen lezen en schrijven. In Nederland hebben 2,5 miljoen mensen daar moeite mee. Dit betekent ongeveer 12% van de bevolking. In Berg en Dal is ongeveer 6% van onze inwoners laaggeletterd, dit zijn ongeveer 2.100 inwoners. Zij vinden minder snel een baan, leven minder gezond en hebben sneller financiële problemen. Daarom helpen we mensen in onze gemeente, die moeite hebben met lezen, schrijven en/of digitale vaardigheden. Dat doen we samen met organisaties als het ROC, de bibliotheek, Forte Welzijn en Stichting Lezen en Schrijven.

Regionale samenwerking

Belangrijk is de regionale aanpak van Laaggeletterdheid binnen het Rijk van Nijmegen. De regionale taalcoördinator zet zich in voor regionale verbinding en vervult een coördinerende en organiserende rol binnen het Bondgenootschap. In 2024 gaan we door met de samenwerking met Stichting Lezen en Schrijven om te werken aan 'taalrijke thuisomgeving'. Door in te zetten op een gezinsgerichte aanpak leggen we de focus op taalarme ouders/opvoeders. Daarnaast zijn er in de regio meerjarige subsidieafspraken gemaakt met het ROC Nijmegen (en ROC Rivier) om het formele aanbod volwasseneneducatie te blijven verzorgen, in ieder geval tot en met 2024. Het formele aanbod volwasseneneducatie heeft als doel de vaardigheden van onze inwoners op het gebied van taal, rekenen en digitale vaardigheden te verbeteren.

1.3.6 Samen met vrijwilligers bepalen we hoe we hen het beste kunnen ondersteunen.

Vrijwilligers zijn essentieel voor onze vitale dorpen. We gaan in 2024 door met het uitvoeren van de activiteiten uit de Nota Vrijwilligerswerk. We gaan onder andere:

- cursusbudget voor vrijwilligers aanbieden;
- een vacaturebank opstellen/beheren;
- een vrijwilligersmarkt nieuwe stijl faciliteren;
- het bundelen van krachten op lokale sponsoring.

Deze acties pakken we samen op met het Vrijwilligerssteunpunt van Forte Welzijn.

1.3.7 Inwoners kunnen gebruikmaken van de bestaande Inloop & Ontmoetingspunten

In iedere kern zijn plaatsen waar mensen zelf activiteiten kunnen organiseren en elkaar kunnen ontmoeten. We noemen dit de Inloop en Ontmoetingspunten. Hier kan iedereen gebruik van maken en is er ook extra aandacht voor inwoners die behoefte hebben aan ondersteuning. Ook in 2024 blijven we werken aan het bereik en het verbreden van de mogelijkheden van deze punten. Hierdoor blijven deze voor een brede groep leuk en zinvol, ook als de beperkingen toenemen. Met onze partners zetten we in op het vergroten van de vindbaarheid en het realiseren van de juiste ondersteuning. Specifieke aandacht gaat in 2024 uit naar mensen met psychosociale/psychische problemen, mensen met een (licht) verstandelijke beperking en jongdementerenden. We merken dat hier sinds de coronapandemie nog steeds extra aandacht op nodig is.

1.4. Alle kinderen krijgen gelijke kansen.

1.4.1 Wij stimuleren bij onze inwoners een gezonde leefstijl.

Sinds 2019 zijn we bezig om te komen tot een rookvrije generatie. De acties die hiervoor zijn ingezet worden voortgezet.

In de hele gemeente vinden verschillende activiteiten op het gebied van bewegen en voeding plaats. Via ons lokaal uitvoeringsplan GALA (waarin sportakkoord, Gezonde School en Kansrijke Start een onderdeel zijn) hebben we continu overleg met andere organisaties over mogelijkheden en acties om een gezonde leefstijl te promoten. Ook werken we samen met onze partners aan Welzijn op recept. Want medische zorg is niet altijd de oplossing van een probleem.

Uit de recentste jeugdmonitor blijkt dat onze jongeren veel stress en prestatiedruk ervaren. Daarom gaan wij samen met scholen, de GGD en de sociale teams extra inzet plegen op het verhogen van de mentale weerbaarheid bij jongeren.

1.4.2 Alle kinderen krijgen vanaf hun jongste jaren ondersteuning als zij problemen hebben bij het opgroeien.

Kinderen die in de eerste levensjaren een goede start maken hebben meer kans op een goede gezondheid, deelname aan het onderwijs en kunnen beter meekomen in de samenleving. Daarom ondersteunen wij kwetsbare kinderen en hun ouders in een zo vroeg mogelijk stadium.

Zo zetten we in op het vroegtijdig (h)erkennen van signalen, het voorkomen van problemen (preventie) en op het bevorderen van gewenst gedrag (promotie). Jeugdconsulenten van het sociaal team zijn voor een aantal uur zowel op de basisscholen als in de kinderopvang aanwezig. Hierdoor kan kortdurende en laagdrempelige hulp of ondersteuning aan ouders worden aangeboden.

Ook gaan we door met het project Kansrijke Start, zodat we kwetsbare ouders voorbereiden en begeleiden voor, tijdens en na de zwangerschap.

Ouders kunnen op verschillende manieren informatie en hulp krijgen. Bijvoorbeeld via de website www.opvoedinforegionijmegen.nl en de peutercafés. Er is ook hulp thuis, zoals video home training en Forte Thuis. Ook zetten we Spel aan Huis voort. Een methode om via spelstimulering de ontwikkeling en opvoeding van een kind te ondersteunen als in een thuissituatie dit te weinig gebeurt.

1.4.3 Kinderen kunnen onbelemmerd onderwijs volgen.

Elk kind heeft recht op onderwijs. Toch krijgen we het in de gemeente Berg en Dal nog niet altijd goed voor elkaar om de ontwikkeling van alle kinderen zo goed te ondersteunen als we willen. In 2023 is daarom onze lokale visie op inclusieve kinderopvang en onderwijs door de raad vastgesteld. Gemeente, kinderopvang, onderwijs en zorg in Berg en Dal maken zich samen sterk voor een meer inclusieve leeromgeving, waarbij álle kinderen – ook leerlingen met een lichamenlijk of verstandelijke beperking, gedrags- en emotionele problemen en/of speciale leerproblemen – samen naar school kunnen gaan. De speerpunten en randvoorwaarden uit de visie zijn nader uitgewerkt in de uitvoeringsagenda voor de schooljaren 2023/2024 – 2026/2027, waar we in 2024 een start mee maken. Daarnaast werken we in 2024 in samenwerking met de samenwerkingsverbanden, schoolbesturen en gemeenten in het Rijk van Nijmegen aan regionale ontwikkelagenda voor inclusief onderwijs.

In 2022 zijn we in regio Rijk van Nijmegen een pilot gestart met meerdere scholen op het (voortgezet) speciaal onderwijs met beschikingsvrije jeugdhulp. Dit zorgt voor laagdrempelig beschikbare jeugdhulp op het speciaal (voortgezet) onderwijs, zodat elk kind onderwijs kan volgen en ouders en school worden ontzorgd. De uitkomsten van de pilot voor beschikingsvrije jeugdhulp op de St. Maartenschool zijn positief. Hieruit is het initiatief ontstaan om een soortgelijke pilot op te starten op drie speciaal onderwijs scholen in de regio. In 2024 gaan we aan de slag met een uitgebreide evaluatie van de pilot.

Nationaal programma onderwijs

Door corona hebben veel leerlingen vertraging opgelopen in het leerproces. Naast de cognitieve ontwikkeling staat de sociaal-emotionele ontwikkeling onder druk. De onderwijsachterstanden van de groep die daar risico op loopt, zijn verder vergroot. In dit kader heeft de gemeente vanuit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) middelen (een totaal bedrag van € 456.627) van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW) ontvangen. Deze middelen worden budgetneutraal uitgegeven. OCW heeft besloten de periode om middelen uit te geven met twee schooljaren te verlengen tot uiterlijk 2024-2025. De gemeente zet deze middelen in gedurende de voorschoolse periode, het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs. Het doel is samen met scholen en lokale partners in Berg en Dal de ontwikkeling van kinderen en jongeren, onder andere op cognitief én sociaal emotioneel vlak, een extra stimulans te geven.

1.4.4 Ieder kind gaat naar school of heeft een passend toekomstperspectief. Schooluitval wordt zo veel mogelijk voorkomen.

In 2021 is gestart met een nieuw programma Voortijdig School Verlaten (VSV) met een looptijd van vier jaar. We willen met dit programma vroegtijdig schoolverlaten zoveel mogelijk voorkomen. Dit doen we door álle jongeren tot 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten, terug te leiden naar een passende (vervolg)opleiding, arbeidsplaats, zorg of combinatie daarvan. Wij bieden hen daarmee kansen voor een beter toekomstperspectief.

Om dit te bereiken zetten we onder andere in op een sterkere verbinding tussen onderwijs en zorg, zowel op de middelbare scholen als op MBO scholen. Hiervoor zijn wij aangesloten bij de verschillende regionale werkgroepen die zich hier nog tot en met 2024 mee bezig houden.

Aan het begin van 2023 is gestart met de STORM-aanpak. Deze aanpak vergroot de mentale weerbaarheid van middelbare scholieren en voorkomt daarmee zo veel mogelijk schooluitval. In 2024 wordt de pilot uitgebreid naar meer scholen in de regio, waarbij wordt onderzocht of de MBO-scholen vervroegd kunnen aansluiten.

In schooljaar 2023/2024 zijn we opnieuw gestart met School's Cool. School's Cool biedt leerlingen, met een verhoogd risico op uitval, ondersteuning bij de overgang van groep 8 naar de brugklas. De kandidaten worden gekoppeld aan een vrijwillige mentor die hen wekelijks thuis helpt met alles wat aan school en vrije tijd raakt. Uit onderzoek blijkt dat het project een positief effect heeft op het voorkomen van schooluitval.

1.4.5 We zorgen voor een veilige (thuis)omgeving. Door versterking van de lokale samenwerking voorkomen en stoppen we zoveel mogelijk huiselijk geweld en kindermishandeling.

In 2024 zetten we de activiteiten van de lokale en regionale aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling voort. Complexe scheidingen heeft hierin een prominente rol, omdat nog steeds veel kinderen in de problemen komen bij een (v)echtscheiding van hun ouders. Naast aandacht voor kinderen hebben we ook extra aandacht voor vrouwen in zo'n scheiding vanwege het voorkomen van geweld tegen hen en (uiteindelijk) femicide.

We zorgen ervoor dat ouders op een gemakkelijke manier alle informatie over scheiden kunnen vinden. Bijvoorbeeld informatie over geldzaken, ouderschap, wonen, juridische zaken enzovoorts. En we bekijken wat we in het algemeen toegankelijke, collectieve aanbod moeten ontwikkelen, om te voorkomen dat er onveilige situaties ontstaan (versterking ouderschap).

Ook het voorkomen van ouderenmishandeling en financieel misbruik van ouderen is een belangrijk thema in de lokale aanpak. Via onze lokale Alliantie (financieel) Veilig Ouder Worden zorgen we voor voorlichting aan professionals en inwoners, zodat dit onderwerp steeds meer onder de aandacht komt en blijft.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Lasten	-52.958	-63.655	-57.946	-57.129	-57.188	-57.171
Baten	16.658	17.361	14.928	14.933	15.133	15.138
Totaal programma	-36.299	-46.293	-43.017	-42.197	-42.054	-42.032

Toelichting verschillen Begroting 2023 - Begroting 2024

In onderstaande tabel vindt u de toelichting op de verschillen tussen de begroting 2023 en de begroting 2024. De verschillen zijn per taakveld toegelicht.

Bedragen x € 1.000

Taakveld	Toelichting	Verschil	I/S/RES
Onderwijshuisvesting	- Vanaf medio 2023 ramen we huur voor noodlokalen Montessori school ten laste van de algemene reserve.	-43	R
	- De overige onderwijslasten stijgen met €9.000 voor exploitatie leegstand gebouw Kentalis en het restant betreft voornamelijk inflatie.	-33	S
Onderwijsvoorzieningen	- De lasten voor overige onderwijsvoorzieningen zoals subsidie peuteropvang, leerlingenvervoer en leerplichtwet nemen toe door inflatie	-30	S
	- In 2023 is incidenteel budget geraamd voor uitvoeringsagenda onderwijs € 30.000.	30	I
	- In 2023 is incidenteel budget geraamd voor dagbesteding en onderwijs voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv'ers). Hier staat een bijdrage uit de algemene reserve tegenover.	312	I/RES

Samenkracht & burgerparticipatie	- Om de jeugdoverlast te verminderen breiden we de inzet op preventief jeugdwerk uit.	-112	S
	- In 2023 is budget geraamd voor vervoersdienst en welzijn op recept.	50	I
	- In 2023 is eenmalig budget beschikbaar voor actieplan Stekkenberg (budgetoverheveling 2022).	29	I/RES
	- In 2023 is eenmalig budget beschikbaar voor initiatieven jongeren sport-/ontmoetingsplekken (budgetoverheveling 2022).	53	I/RES
	- In 2023 is eenmalig budget geraamd voor versterken sociale basis ouderen (budgetoverheveling 2022).	28	I
	- De overige kosten voor burgerparticipatie stijgen voornamelijk door inflatie.	-34	S
	- We nemen deel aan de LOS/Leader projecten voor de periode 2024-2027. De kosten komen ten laste van de algemene reserve.	-30	S/RES
	Dorps- & buurthuizen	- In 2023 zijn de dorps- en buurthuizen gecompenseerd voor gestegen energielasten.	300
Noodopvang vluchtelingen	- In 2023 is budget beschikbaar voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne.	2.039	I/RES
Inburgering	- Het budget voor inburgering is bijgesteld op basis van de rijksbijdrage.	29	S
	- In 2023 was voor problematiek statushouders eenmalig budget geraamd (budgetoverheveling 2022).	53	I/RES
Toegang en eerste lijnsvoorzieningen	- De bijdrage voor Veilig Thuis van de GGD neemt toe met € 48.000; voornamelijk door inflatie.	-48	S
	- In 2023 is eenmalig budget geraamd voor jeugdhulp (budgetoverheveling 2022).	584	I/RES
	Het budget voor Algemeen maatschappelijk werk hebben we gebaseerd op werkelijk benodigde uren. Een deel stijging van de stijging komt door inflatie.	-66	S
Inkomens- en bijstandsvoorziening	- De netto bijstandslasten stijgen met € 169.000 als gevolg van inflatie en toename cliënten.	-169	S
	- In 2023 was voor de nieuwe nota minimabeleid en schuldhulpverlening eenmalig budget geraamd (budgetoverheveling 2022).	208	I/RES
	- In 2023 was voor aanpak energiearmoede eenmalig budget geraamd (budgetoverheveling 2022).	745	I/RES
	- In 2023 was voor bijzondere bijstand vroegsignalering eenmalig budget geraamd (budgetoverheveling 2022).	52	I/RES
	- Lagere bijdrage Munitax toegerekend aan kwijtschelding door een wijziging in de toerekening aan de verschillende belastingen.	47	S

Begeleide participatie	- We ramen een hogere bijdrage voor sociale werkvoorziening op basis van de begroting 2024 MGR. De verhoging komt door de te verwachten stijging van de CAO SW.	-284	S
Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	- De begroting 2024 van de DRAN voor Wmo-vervoer geeft een stijging van € 63.000.	-63	S
Huishoudelijke hulp	- Rolstoel, woon en vervoersvoorzieningen	233	S
	- De raming voor huishoudelijke hulp stellen we bij op basis van de realisatiecijfers, de te verwachten toename van het aantal aanvragen door vergrijzing en inflatie.	-376	S
Wmo begeleiding en dagbesteding	- De kosten voor dagbesteding en begeleiding Wmo verlagen we op basis van realisatiecijfers en de te verwachten inflatie met € 102.000.	102	S
	- In 2023 was eenmalig budget beschikbaar voor ambulantisering GGZ (budgetoverheveling 2022) en ontvingen we van de gemeente Nijmegen aanvullende gelden hiervoor.	83	I
	- In 2023 eenmalig budget beschikbaar voor inrichting Wmo-ruimtes (budgetoverheveling 2022).	36	I/RES
Jeugdhulp	- De kosten voor jeugdhulp stijgen voornamelijk door de tariefsaanpassing met 6,37%.	-748	S
Maatschappelijke- en vrouwenopvang	- In 2023 eenmalig budget beschikbaar voor voorkomen dak- en thuisloosheid (budgetoverheveling 2022).	50	I/RES
Kapitaallasten	- Mutatie op kapitaallasten	46	S
Salaris- en inhuurkosten	- Dit betreft de doorbelasting van de salaris- en inhuurkosten van de tijd die de organisatie aan dit programma besteedt.	268	S
Diverse verschillen	-	-65	S/I
Totaal programma Inwoner		3.276	

Verbonden partijen

Instituut Bijzonder Onderzoek

Beleidsindicatoren

We moeten volgens het Bbv een aantal verplichte beleidsindicatoren opnemen in de begroting. Op de website Waarstaatjegemeente.nl kunt u deze gegevens vinden. De [verplichte beleidsindicatoren](#) kunt u zien via deze link.

Daarnaast kunt u daar cijfers van andere gemeenten vinden. De cijfers zijn afkomstig van verschillende overheidsorganisaties. Deze cijfers zijn soms niet actueel en kunnen ieder moment wijzigen.

Hieronder staat een overzicht van de verplichte beleidsindicatoren die bij dit programma horen.

- Voortijdige schoolverlaters totaal (Vsv-ers)%
- Jongeren met een delict voor de rechter
- % Jeugdwerkloosheid
- Bijstandsuitkeringen
- Jongeren met jeugdhulp
- Absoluut verzuim
- Relatief verzuim
- WMO-cliënten met een maatwerkarrangement
- % kinderen in uitkeringsgezin
- Jongeren met jeugdbescherming
- Jongeren met jeugdreclassering

Onze buurt

Je brengt een groot deel van je vrije tijd door in de gemeente en het dorp waar je woont. Je wilt daar fijn kunnen leven en wonen. Dat gaat niet vanzelf. Daar moet aan gewerkt worden. Denk bijvoorbeeld aan een schone buurt, veilige wegen, goede riolering en het onderhouden van bomen en planten. Maar ook aan sport en bewegen. De gemeente heeft daarin een aantal taken, maar inwoners en ondernemers hebben dat ook. We hebben elkaar nodig om deze dingen goed te regelen. Daarbij geeft de gemeente steeds meer ruimte aan inwoners en ondernemers om zelf met ideeën te komen. De gemeente wil niet voor inwoners bedenken wat goed zou kunnen zijn, maar juist helpen de ideeën van inwoners te realiseren.

Programmanaam	Inwoner	Onze buurt	Onze gemeente
Plaats van actie	- Persoonlijk/ thuis	- Directe omgeving/ dorp	- Gemeente mét de regio gemeenten
Rol inwoner	- Regie eigen leven - Mee blijven doen	- Meedoen - Initiatief nemen	- Ontwikkelen - Klant
Rol gemeente	- Regelen - Betalen - Veel bemoeienis	- Minder regels - Meer stimuleren	- Loslaten - Samenwerken - Diensten verlenen

Doelen & resultaten

Wat willen we bereiken?

- 2.1 In onze buurt is iedereen, zo veel als mogelijk, lichamelijk, geestelijk en sociaal gezond.
- 2.2 Ik voel me veilig in mijn buurt. Inwoners en ondernemers werken samen met de gemeente, politie en andere (zorg)instanties om dat zo te houden.
- 2.3 In onze buurt is het goed wonen.
- 2.4 We willen een duurzame gemeente zijn.

Wat gaan we daarvoor doen?

2.1 In onze buurt is iedereen, zo veel als mogelijk, lichamelijk, geestelijk en sociaal gezond.

2.1.1 Elke inwoner kan dichtbij huis sporten en spelen.

Een van de principes in Het Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte (IBOR) luidt: "Voor iedereen is er een prettige groene plek in de openbare ruimte". Om daar invulling aan te geven, hebben we een aantal richtlijnen benoemd, namelijk: Voorzie elke kern van minimaal één inclusieve speelplek, zorg voor voldoende ruimte voor informeel spelen dicht bij huis en volg de Jantje Betonnorm (3% van bebouwd oppervlak voor spelen en sporten). Vanaf 2024 zijn deze richtlijnen uitgangspunt bij (her)ontwikkelingen en -inrichtingen.

Speelplekken vernieuwen wij in nauwe samenwerking met kinderen en buurtbewoners. In het vervangingsschema staat beschreven welke speelplek wij in een bepaald jaar vervangen en wat hier de kosten voor zijn. In de praktijk kan dit veranderen doordat speeltoestellen op moment van theoretische vervanging nog heel en veilig zijn. In die situatie stellen wij de vervanging uit. In het huidige vervangingsschema staan de volgende locaties voor 2024 op de planning:

- De torteltuin aan de Hoge Kamp in Leuth
- Oranjeplein in Millingen aan de Rijn

Ook staat een speelplek op de planning, die in beheer is bij een stichting:

- Steense Gemeente Millingen aan de Rijn

2.1.2 We zetten in op verbetering van het lokale sport- en beweegklimaat.

In juni 2023 is er een herijkt Sport- en Beweegakkoord opgeleverd. De ambities waaraan we de afgelopen periode aan hebben gewerkt zijn nog steeds actueel en we blijven hieraan werken. Aanvullend aan de bestaande ambities is er een ambitie bijgekomen, waar we in 2024 mee aan de slag gaan namelijk een sociaal veilige sport.

Het akkoord vormt voor Sportstimulering de agenda waaraan wij samen met partners werken en waarover we rapporteren. Door te werken aan deze ambities werken we aan het in beweging brengen van zoveel mogelijk inwoners en het versterken van ons lokaal sport- en beweegklimaat.

De ambities zijn de volgende:

- Inclusief sporten; niemand buitenspel. We maken ons sterk voor doelgroepen waarvoor sport en bewegen niet vanzelfsprekend is. Dat doen we door ze beter te bereiken en erbij te betrekken. In Berg en Dal hebben we specifieke aandacht voor de jeugd van 0-18 jaar, mensen met een beperking en senioren.
- Gezonde sportorganisaties, samen sterk. We maken ons sterk om sportaanbieders toekomstbestendig te maken. We helpen de aanbieders om de financiële en organisatorische basis op orde te brengen. Daardoor kunnen aanbieders zich richten op ontwikkeling van een passend aanbod en het aangaan van duurzame samenwerkingen.
- Duurzame sportomgeving, dichtbij en veelzijdig. We stimuleren multifunctioneel gebruik van sportlocaties, het verduurzamen van accommodaties en het beweegvriendelijk inrichten van de openbare ruimte.
- Vaardig in bewegen: actief en betrokken. We maken ons sterk om jeugd en jongeren te stimuleren tot een gezonde en actieve leefstijl. We zetten daarbij in op versterking van samenwerking tussen onderwijs en sport, aandacht voor het onderwerp en het betrekken van ouders.
- Positieve sportcultuur, samen voor sportplezier: We maken ons sterk voor een sociaal veilige en integere sport. We ondersteunen en stimuleren aanbieders om de basis voor een sociaal veilige sport op orde te brengen en te werken aan een aanpak waar veiligheid en plezier voorop staat.

2.2 Ik voel me veilig in mijn buurt. Inwoners en ondernemers werken samen met de gemeente, politie en andere (zorg)instanties om dat zo te houden.

2.2.1 Kinderen kunnen zelfstandig naar school.

Samen met basisscholen en de kinderen zorgen we voor veilige school-thuisroutes met verkeerseducatie (hoe kunnen kinderen de wegen en paden veilig gebruiken) en kleine infrastructurele aanpassingen.

In Breedeweg, Ooij, Millingen en Beek hebben de school en ouders meegedacht over verbeteringen, die inmiddels zijn uitgevoerd. Onderzoek en inrichting bij B.S. Op de Heuvel (Groesbeek) en de Titus Brandsmaschool (Berg en Dal) moeten nog worden afgerond. Het project "School-thuisroutes" wordt daarmee afgesloten. Uiteraard blijven we, los van bovengenoemd project, ook de komende jaren kijken waar we in overleg met scholen kleine en grote verbeteringen voor fietsers/voetgangers, zoveel mogelijk in combinatie met onderhoudsprojecten in de openbare ruimte, kunnen meenemen.

2.2.2 Fietsers beschikken over een veilig en comfortabel netwerk.

- In regionaal én internationaal verband werken we aan een samenhangend netwerk voor de fietser. Op lokaal niveau zorgen we voor comfortabele en veilige fietsverbindingen.
- De inrichting van alle wegen in het buitengebied wordt bekeken en gevolgd door een plan van aanpak om deze op orde te brengen, zodat functie en inrichting van de weg in overeenstemming zijn en deze wegen veilig en aantrekkelijk zijn voor fietsers.

2.2.3 Verbetering duurzame bereikbaarheid Ooijpolder: realisatie TOP.

- Voor 2024 vragen we budget aan om een bijdrage te leveren om de ontsluiting van de TOP nabij Beek mogelijk te maken. Uitgangspunt hierbij is dat ook de initiatiefnemer, gemeente Nijmegen, Groene Metropoolregio en de Provincie Gelderland een bijdrage leveren.

2.2.4 Alle verkeersdeelnemers reizen veilig en prettig door de gemeente.

In 2017 heeft de raad de mobiliteitsvisie vastgesteld. Deze visie biedt het beleidskader hoe we in de periode tot 2026 werken aan een bereikbare gemeente met veilige en leefbare wegen. In 2018 en 2020 zijn middelen beschikbaar gesteld voor de uitvoering van en bijdragen aan projecten die opgenomen zijn in de mobiliteitsvisie. Op een aantal aspecten is sprake van voortschrijdend inzicht: het beleid voor de breedte van fietspaden is al aangescherpt, maar voor overige aspecten geldt dat deze worden meegenomen in een update van de mobiliteitsvisie. De start van deze update is vertraagd door langdurige onderbezetting en wisselingen op verkeer en is nu voorzien voor eind 2023.

2.2.5 We helpen inwoners hun eigen veiligheid en zelfredzaamheid te vergroten.

Binnen het werkgebied van politieteam Tweestromenland (zes gemeenten) is het Integraal Veiligheidsplan 2023-2026 bestuurlijk vastgesteld als strategisch beleidskader voor de komende jaren. Dit meerjarig beleidsplan met de daarin geprioriteerde thema's (aanpak ondermijning, digitale veiligheid, verbinding zorg en veiligheid, verkeersveiligheid en maatschappelijke ontwikkelingen/langdurige crises) zit nu dus in de uitvoeringsfase. Hierbij is vooral sprake van het doorzetten en -ontwikkelen van de al ingezette aanpak/activiteiten op de bovengenoemde thema's door de gemeenten, in samenwerking met de betrokken veiligheids- en zorgpartners. Verder zijn duidelijke regionale afspraken vastgelegd over het gebruik van de Wet tijdelijk huisverbod en de Wet verplichte GGZ. Door heldere taakverdeling en werkprocessen (met belangrijke rollen voor Meldpunt Bijzondere Zorg van GGD, Veilig Thuis en ons gemeentelijk sociaal team) wordt in Gelderland-Zuid samengewerkt aan een efficiënte uitvoering van deze wettelijke instrumenten. Aan de hand van praktijkervaringen vindt zo nodig bijstelling plaats.

De coördinatie van opvang vluchtelingen (zowel vanuit Oekraïne als asielzoekers) heeft zoals bekend veel organisatie en inzet gevraagd, zowel bij de Veiligheidsregio als bij de gemeenten, en de realiteit is dat het einde hiervan nog niet in zicht is. Het zwaartepunt is daardoor verschoven van acute hulpverlening naar een meer structurele organisatie van de opvang en zorg. We proberen als gemeente en regio tot op zekere hoogte bestuurlijk regie te houden op wat we 'aankunnen' als het gaat om asielvraagstukken, mede gelet op mogelijke nieuwe wetgeving.

Binnen de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid is werk gemaakt van het opstellen van het regionaal risicoprofiel en beleidsplan crisisbeheersing 2024-2027. Voordat definitieve vaststelling hiervan plaatsvindt in het Algemeen Bestuur, komt het concept hiervan naar verwachting eind 2023 voor een zienswijze ook nog langs gemeenteraden.

2.2.6 We bevorderen de Veiligheid en Leefbaarheid.

In het kader van verbeteren van veiligheid en leefbaarheid beschikken we nu formeel over 3 fte BOA-capaciteit en 1 fte toezichthouder. Deze zetten we zowel binnen als buiten kantoortijden in, om zo zichtbaar en aanspreekbaar in de wijken te zijn. We vergroten de leefbaarheid door:

- ingekomen meldingen te behandelen (vaak via meldpunt buitenruimte).
- meer te controleren op overlastsituaties in brede zin en (zwerf)afval.
- bij evenementen e.d. controlerend en zo nodig handhavend aanwezig te zijn.

Daarbij is de insteek om veel contacten met de inwoners, ondernemers, jeugd(groepen) en netwerkpartners te onderhouden en waar nodig direct in te spelen op actuele zaken.

Verder handhaven zij onder andere de geldende parkeerverboden om zo de veiligheid op de weg en de bereikbaarheid voor hulpdiensten te vergroten.

Dit alles zo veel mogelijk in afstemming met de wijkagenten,.

Ondanks de uitdagingen die de huidige arbeidsmarkt met zich brengt, proberen we steeds te zorgen voor een volledige bezetting van deze BOA-formatie.

2.3 In onze buurt is het goed wonen.

2.3.1 Onze dorpscentra zijn aantrekkelijk en gastvrij.

We willen dat de verschillende dorpscentra kwaliteit uitstralen en er een prettige sfeer heerst. Dat doen we in de eerste plaats voor onze inwoners, maar ook voor de bezoekers van onze gemeente. Daarom gaan we op de volgende plaatsen de dorpscentra vernieuwen:

- In het centrum van Ooij; herinrichting Reiner van Ooiplein. Eind 2023 is het werk aanbesteed en zijn we met de uitvoering gestart. In 2024 verwachten we een nieuw Reiner van Ooiplein op te leveren en het plein samen met de vrijwilligers van de Dorpsagenda feestelijk te openen. Na de oplevering zullen we het proces evalueren. Dat doen we omdat de herinrichting van het plein een uitvoerig participatietraject was, waarbij inwoners vanaf het begin onderdeel van de werkgroep waren.
- In het centrum van Groesbeek; herinrichting van het Marktpllein en aanpassingen aan de Dorpsstraat. In juni 2021 heeft een uitgebreid participatieproces plaatsgevonden. Hierbij hebben bewoners en belanghebbenden hun reactie kunnen geven over wat ze belangrijk vinden bij herinrichting Marktpllein en Dorpsstraat. Met deze input werkt het college aan een voorstel dat recht doet aan de uitgangspunten van de raad en de gehouden participatie. De wens is dat er in 2023 gestart kan worden met uitvoering, aansluitend op de nieuwbouw Spoorlaan fase 2.
- In het centrum van Beek; aanpassing winkelcentrum Beek. De inmiddels verouderde plannen zijn in 2020 aangepast en teruggebracht tot de gewenste verkeerskundige verbeteringen zoals het aanpassen van het profiel van de Waterstraat en het aanleggen van een trottoir tussen het H6fke en de winkels. Het voetpad en het profiel van de weg hebben we eind 2022 aangepast. Over een eventueel vervolg op dit werk en de noodzaak daarvan, gaan we nog in gesprek.
- Breedeweg; omdat we in de Breedeweg toch veel moeten breken in het kader van het project aanpak wateroverlast, willen we van dit moment gebruik maken om de omgeving van het Kerkplein anders in te richten. In 2023 hebben we samen met omwonenden en belanghebbenden een groen ontwerp gemaakt en in recreatiebehoefte te voorzien. De uitvoering staat gepland voor de zomervakantie van 2024.

2.3.2 We gebruiken de accommodaties beter.

Op verzoek van de gemeenteraad heeft in april 2021 een evaluatie van het accommodatiebeleid plaats gevonden. Doel daarvan is om nog eens kritisch naar het accommodatiebeleid te kijken omdat accommodaties veel geld kosten. Op basis van de evaluatie hebben we gesprekken met verenigingen en organisaties gevoerd. Deze gesprekken zijn aanleiding geweest om een koersdocument voor het accommodatiebeleid op te stellen. Ontwikkelingen en trends, demografische ontwikkelingen en de inbreng van onze verenigingen en organisaties maken een aanvulling op het accommodatiebeleid noodzakelijk. Het koersdocument heeft inmiddels de inspraakronde doorlopen en na verwerking zal deze ter vaststelling worden aangeboden aan de gemeenteraad. In 2024 worden de opdrachten uit het koersdocument dan verder uitgewerkt.

2.3.3 We zijn zuinig op de bijzondere monumenten in onze gemeente.

De monumenten in gemeente Berg en Dal zijn de pareltjes van onze kernen en ons landschap. Het gemeentelijk beleid op cultureel erfgoed zet dan ook in op duurzame instandhouding van monumenten, archeologie en cultuurhistorie in het algemeen in de gemeente.

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 verandert de wettelijke systematiek in het ruimtelijk domein. Inhoudelijk wijzigt er voor de beschermde monumenten en archeologie nog weinig. De afgelopen jaren is er veel aandacht gegeven aan het voorbereiden van de gemeentelijke regelgeving om deze overgang goed te laten verlopen. De gemeente krijgt onder de Omgevingswet wel nieuwe instrumenten om (de omgeving van) monumenten anders te beschermen. Daarnaast is het afgelopen jaar gekeken hoe cultureel erfgoed een plaats krijgt in de omgevingsvisie. Daar gaan we in 2024 mee verder.

Het afgelopen jaar heeft de gemeente een nieuwe cultuurhistorische waardenkaart laten opstellen en voor formele inspraak vrijgegeven. Met deze en de eerder opgestelde archeologische beleidsadvieskaart liggen er twee actuele erfgoedinventarisaties waarmee het ruimtelijk erfgoedbeleid een gedegen, nieuwe onderlegger heeft. In 2024 gaan we onderzoeken hoe we deze inventarisaties kunnen gaan inpassen in het gemeentelijk omgevingsplan.

Er spelen verschillende gebiedsontwikkelingen in de gemeente waarbij cultureel erfgoed is betrokken. De verschillende ruimteclaims kunnen een bedreiging vormen voor de instandhouding van onze bijzondere monumenten, en ook plaatsen die de identiteit van onze gemeente bepalen. Wij willen dat in ruimtelijke ontwikkelingen cultuurhistorie wordt meegenomen en gekoesterd, en dat vraagt om een zorgvuldige aanpak. De geactualiseerde cultuurhistorische en archeologische waardenkaarten gaan ons helpen om die zorgvuldigheid te waarborgen. Daarnaast gaan we verder met het aanwijzen van een aantal objecten als gemeentelijk monument.

2.3.4 We maken het landschap mooier, diverser en beter bereikbaar.

Het mooie landschap en de waardevolle natuur vormen een van de belangrijkste kernwaarden van onze gemeente. Onze hele gemeente is niet voor niets aangewezen als Nationaal Landschap. In het Landschapsonwikkelingsplan 'Landschap voor Iedereen' (LOP) is opgenomen dat we zoveel mogelijk een multifunctioneel landschap willen, waarbij de toegevoegde functies leiden tot meer ruimtelijke kwaliteit. Hiervoor zijn ook basiskwaliteiten en gewenste ontwikkelingen opgenomen. Het LOP is aangevuld met een biodiversiteitsplan. De biodiversiteit staat ook in onze gemeente onder druk. Een belangrijk onderdeel van het biodiversiteitsplan is een inventarisatie van gebieden met veel biodiversiteit en waar potentie is voor vergroting van de biodiversiteit. Op die manier kan gericht worden bepaald waar we wel en niet ruimtelijke ontwikkelingen willen toestaan en waar we onze inspanningen om de biodiversiteit te vergroten het beste kunnen inzetten.

We zien steeds meer ruimteclaims op het buitengebied. Deze ruimteclaims kunnen een bedreiging vormen voor de waardevolle natuur en het mooie landschap van onze gemeente. Wij willen dat de ruimtelijke ontwikkelingen op het gebied van woningbehoefte, duurzaamheid, klimaatadaptatie, landbouw en functieverandering bijdragen aan een verbetering van de natuur- en landschapswaarden in onze gemeente in plaats van tot een verslechtering. Dit kan ook betekenen dat we sommige activiteiten niet toestaan om het landschap en de natuur te behouden.

We zetten actief in met beleid en projecten op het gebied van duurzaamheid (landschappelijke inpassing van zonneparken), klimaatadaptatie (grften tegen wateroverlast Breedeweg), recreatie (uitbreiding wandel- en fietsnetwerk) en landbouw (nevenactiviteiten, Living Lab Ooijpolder). We stellen randvoorwaarden vast, overleggen met onze partners over de beste invulling van projecten en beleid. We willen beleid van andere en hogere overheden en organisaties zodanig beïnvloeden dat dit leidt tot hogere natuur- en landschapswaarden in onze gemeente. Tevens nemen we actief deel aan regiobrede projecten als het Groenblauw Raamwerk van de Groene Metropoolregio en de Groene mantel om Nijmegen van 5 regiogemeenten.

2.3.5 We houden de openbare ruimte op peil en zetten in op vergroening.

De openbare ruimte bepaalt voor een groot deel de belevingswaarde in onze gemeente. We willen het onderhoudsniveau van de openbare ruimte in ieder geval op peil houden. Op die manier dragen we zorg voor een schone, hele en veilige openbare ruimte; het eerste principe in het Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte (IBOR).

Bij nieuwbouwontwikkelingen en (her)inrichtingen is steeds meer aandacht voor een inrichting die past bij de huidige opgaven en omstandigheden. Denk hierbij aan termen zoals duurzaamheid, klimaatrobust, toekomstbestendig en biodiversiteit. Om hier invulling aan te geven, hebben we in de IBOR beheer- en ontwerprichtlijnen bepaald. In 2024 maken we deze in de Leidraad Inrichting Openbare Ruimte verder concreet. In deze leidraad beschrijven we hoe nieuwe openbare ruimte ingericht moet zijn. Hierbij streven we naar een zo groen mogelijk inrichting, passend bij andere behoefte en kaders, zoals de parkeernorm.

2.3.6 We hebben een toekomstbestendige bibliotheek.

De bibliotheek is een belangrijke voorziening voor iedereen. Niet alleen voor de uitleen van boeken en als laagdrempelige voorziening in de bestrijding van laaggeletterdheid. Maar ook als ontmoetingsplek, persoonlijke ontwikkeling en (digitale) zelfredzaamheid. De focus ligt vooral op de jeugd en ouderen. Daarom is het belangrijk dat de bibliotheek goed bereikbaar blijft. Om deze inhoudelijke doelen te bereiken zullen we moeten voorkomen dat locaties worden gesloten.

We blijven werken aan een toekomstbestendige bibliotheek. Voor de kern Groesbeek betekent dat onder andere dat we het door hen eerder al geschreven programma van eisen zoveel mogelijk willen gaan realiseren in de Mallemolen. Dat sluit aan bij de vastgestelde toekomstvisie voor de Mallemolen die in oktober 2021 is vastgesteld. De vernieuwing van de Mallemolen wordt momenteel uitgewerkt. Zodra de vernieuwing van de Mallemolen gereed is (eind 2024/begin 2025) zal de bibliotheek minder m2 in gebruik hebben. Op dat moment zal opnieuw gekeken worden welke bezuiniging op de huisvestingskosten van de bibliotheek reëel is.

Onze overheidsdienstverlening is grotendeels gedigitaliseerd. Voor veel inwoners biedt dit gemak, maar niet iedereen kan hiermee uit de voeten zonder hulp. Mensen met onvoldoende digitale vaardigheden ervaren moeilijkheden en lopen hierdoor voorzieningen mis of worden uitgesloten van hulp. Om digitale inclusie te bevorderen zijn er daarom in 2019 Informatiepunten Digitale Overheid (IDO's) tot stand gekomen. Alle bibliotheekvestigingen en servicepunten in de gemeente Berg en Dal zijn tijdens openingsuren ook IDO.

2.3.7 We behouden onze lokale omroep.

In afwachting van een nieuw lokaal omroepbestel continueren we de subsidie voor de lokale omroep. Het Ministerie van BZK, de VNG, NLPO en het Commissariaat voor de Media werken aan een omroepbestel, via aanpassing van de Mediawet, vanaf 2025. Dit zorgt hoogstwaarschijnlijk voor een nieuwe financieringssysteem voor alle lokale omroepen die mogelijk niet meer via de gemeente loopt.

In deze overgangperiode continueren we daarom de subsidie voor de Omroep Berg en Dal. De nieuwe systematiek zal inhouden dat er op termijn minder lokale omroepen zijn, die een groter gebied bedienen. De Omroep gaat in 2024 onderzoeken welke samenwerkingen er op regionaal niveau in aanloop naar het nieuwe bestel mogelijk zijn.

2.4 We willen een duurzame gemeente zijn.

2.4.1 We werken aan een duurzame gemeente door te werken aan energiebesparing en het opwekken van duurzame energie.

We ronden de actualisatie van het Actieplan Duurzaamheid af. Totdat de raad hierover heeft besloten, werken we in lijn met het bestaande Actieplan Duurzaamheid en het coalitieplan. Hierbij volgen we ook de landelijke ontwikkelingen. Komend jaar leggen we hier de focus op:

Duurzame energie

- We stimuleren zonnepanelen op grote daken in onze gemeente.
- We gaan door met de ontwikkeling van de lopende (pilot)projecten voor grootschalige zonneparken op land.
- We werken samen met Liander aan de ontwikkeling van een trafostation.
- We gaan verder met de discussie over hoe we aanvullend op huidige plannen duurzame energie kunnen opwekken.
- We volgen de actuele ontwikkelingen en ondersteunen initiatieven op het gebied van energieopslag, zoals waterstof en buurtbatterijen.
- We gaan verder met het verkennen van de mogelijkheden voor een lokaal energiebedrijf.

Aardgasvrij wonen

- We gaan verder met de (wijk)uitvoeringsplannen Ooij en Millingen aan de Rijn als vervolg op de Transitievisie Warmte. We richten ons hierbij o.a. op het isoleren van de huizen en het vergroten van de energiebesparing. Dit zijn belangrijke stappen richting een aardgasvrije toekomst.

- We zetten de van het Rijk ontvangen specifieke uitkering in om energiearmoede tegen te gaan. We stimuleren hiermee het nemen van energiebesparende maatregelen in huishoudens met een inkomen tot 150% van de bijstandsnorm.

Duurzame mobiliteit

- We versnellen de uitrol van het laadpalennetwerk voor elektrische auto's. We doen mee met de concessie voor laadpaalinfrastructuur in de regio.

Circulaire Economie

- We verkennen de mogelijkheden om circulair te bouwen. Daar waar het kan doen we dit in regionaal verband. Daarmee geven we invulling aan het regionale doel van 50% circulair bouwen in 2030.
- We zetten pilots op om de circulaire economie te stimuleren.

Klimaatadaptatie

- We voeren het regionaal uitvoeringsplan uit. Hierin staan ambities, doelen en maatregelen om de negatieve gevolgen van wateroverlast, droogte, hitte en overstromingen te voorkomen of te verminderen.

Samen duurzaam handelen

- We blijven onze inwoners en inwonersinitiatieven zoveel mogelijk ondersteunen met financiën, kennis en het zoeken naar financieringsmogelijkheden. Denk hierbij aan het verduurzamen van bedrijventerreinen en accommodaties van (sport)verenigingen en ondersteunen van energiecoaches.
- We helpen initiatiefrijke ondernemers een verduurzamingsslag te maken. Hiervoor werken we samen met onder meer het Regionaal Expertisecentrum Energiebesparing en RVN@. In de sector toerisme en recreatie doen we dit onder de vlag van Green Destinations.
- Samen met de regio werken we verder aan de verplichte Regionale Energie Strategie (RES). We maken samen RES 2.0 gereed voor besluitvorming.
- We nemen actief deel aan de opgave Circulaire Regio van de Groene Metropoolregio. We maken daarbij optimaal gebruik van regionaal opgepakte initiatieven, zoals maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en inkopen.

Duurzaam organiseren

- We verbeteren de communicatie over duurzaamheid en zetten hiervoor onder andere in op het activeren van inwoners en bedrijven.
- We gaan verder met het verduurzamen van ons eigen vastgoed en bedrijfsvoering.
- We integreren duurzaamheid in de omgevingsvisie.

2.4.2 We nemen maatregelen tegen de effecten van klimaatverandering.

We willen onze gemeente bij voorkeur in 2040, maar uiterlijk in 2050 klimaatbestendig maken. Als vervolg op de Regionale Adaptatie Strategie Rijk van Maas & Waal is er een regionaal uitvoeringsprogramma (RUP) vastgesteld met een looptijd tot en met 2023. Er is lering getrokken uit de successen en mislukkingen van het RUP en deze lessen worden vertaald in een nieuw Regionaal Uitvoeringsprogramma voor de komende jaren.

Samen met onze partners in de regio en in onze gemeente wordt verder gewerkt aan de trits 'meten, weten, doen' op de onderwerpen wateroverlast, droogte, hitte en overstromingen.

2.4.3 We nemen maatregelen om de wateroverlast te voorkomen.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen wordt water en bodem sturend steeds meer leidend. Dit betekent dat we in de planfase rekening houden met eventuele waterstromen en de samenstelling van de ondergrond. Hiermee kunnen we in een vroeg stadium sturen op het voorkomen van eventuele wateroverlast.

Bij het voorkomen van wateroverlast proberen we zoveel als mogelijk het regenwater ter plekke te verwerken. Door dat te doen, beperkingen we de verdroging in het betreffende gebied en kunnen we een bijdrage leveren aan project "herstel blauwe motor stuwwal".

Op diverse locaties hebben inwoners hinder of overlast van water door hevige regenbuien. De overlast bestaat vaak uit schade aan privé en gemeentelijke eigendommen. Vooral in

Breedeweg is sprake van overlast. Hinder treedt met name op in Beek en Heilig Landstichting.

Breedeweg

In 2019 is gestart met het project 'Wateroverlast Breedeweg'. Samen met Waterschap Rivierenland werken we aan ongeveer 40 maatregelen in en rond de kern om wateroverlast (en droogte) tegen te gaan. Dit project loopt door tot en met 2024.

In 2021 en 2022 zijn reeds enkele kleinere projecten uitgevoerd. In 2023 zijn vrijwel alle maatregelen van stroombaan 1 uitgevoerd. Dit betreft het gedeelte vanaf de Knapheideweg tot aan de buurtsuper. In 2023 is gestart met de werkzaamheden voor stroombaan 2 (gedeelte waterstroom Klein Amerika, Antoniusweg, Breedeweg) en stroombaan 6 (rondom de 1e Colonjes). In 2024 wikkelen we de laatste zaken af van deze stroombanen. Ook geven we uitvoering aan de andere stroombanen: 3, 4, 5, en 7. Dat betreft veelal kleinere maatregelen. De planvorming hiervoor is in 2023 opgepakt, waarna uitvoering in 2024 plaats kan vinden. Het is de bedoeling dat we het project 'Breedeweg maakt ruimte voor water' eind 2024 afronden.

Beek

Voor Beek zijn de laatste berekeningen uitgevoerd in het kader van het SSW (systeemoverzicht stedelijk water). Het brengt de interactie tussen riolering, het afstromen van hemelwater over oppervlakte, grondwater en het oppervlaktewatersysteem (sloten en watergangen) in beeld. Tijdens de berekeningen toetsen we de eerder opgestelde maatregelen aan de hand van dit integrale model en op basis daarvan stellen we een geactualiseerd maatregelenpakket op.

Heilig Landstichting

We onderzoeken structurele oplossingen voor de waterhinder. Een belangrijke partner hierin is de gemeente Nijmegen. In het verleden is een optie besproken om hemelwater over te storten op grondgebied van de gemeente Nijmegen. Deze optie hebben we inmiddels besproken en Nijmegen wil in principe meewerken. Eerst wil Nijmegen dat we op eigen grondgebied maatregelen treffen en indien dat onvoldoende oplevert dan maken we de plannen met de gemeente Nijmegen concreet.

De verplaatsing van het waterwingebied Heumensoord heeft geen consequenties voor Heilig Landstichting.

Afkoppelsubsidieregeling

We hebben een afkoppelsubsidieregeling ingesteld voor bewoners, bedrijven en corporaties van onze gemeente. Juist ook op particulier terrein liggen veel kansen om wateroverlast te beperken. Vandaar dat wij onze inwoners willen stimuleren om hun hemelwater op hun eigen terrein te verwerken. De regeling is in het najaar van 2021 van start gegaan en zal lopen tot eind 2025. Eind 2023 is de regeling geëvalueerd.

2.4.4 We stimuleren goede afvalscheiding en streven naar hoogwaardig hergebruik van zoveel mogelijk grondstoffen.

We streven ernaar om nog meer afval te scheiden, en de kwaliteit van gescheiden ingezamelde grondstoffen te verbeteren zodat we de grondstoffen op een efficiëntere wijze hoogwaardig kunnen recyclen. Dit is in lijn met ons Actieplan Duurzaamheid en past in de ambitie in de Groene Metropool Regio om "dé circulaire topregio van Nederland en Europa" te worden. We zetten extra in op communicatie, en doelgerichte controle en toezicht. Daarbij haken we uiteraard ook aan op landelijke ontwikkelingen zoals statiegeld en het beleid over eenmalige verpakkingen.

De effecten van het afvalbeleid monitoren we jaarlijks en rapporteren we aan de gemeenteraad. Afhankelijk van de resultaten stellen we eventuele aanpassingen voor.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Lasten	-24.305	-29.805	-30.485	-31.110	-31.397	-31.507
Baten	11.098	11.750	12.850	12.956	12.835	12.913
Totaal programma	-13.207	-18.056	-17.636	-18.154	-18.562	-18.593

Toelichting verschillen Begroting 2023 - Begroting 2024

In onderstaande tabel vindt u de toelichting op de verschillen tussen de begroting 2023 en de begroting 2024. De verschillen zijn per taakveld toegelicht.

Bedragen x € 1.000

Taakveld	Toelichting	Verschil	I/S/RES
Crisisbeheersing en brandweer	- Hogere bijdrage aan de VRGZ op basis van de begroting 2024 van de VRGZ.	-365	S
Wegen	- In 2023 is € 71.000 beschikbaar voor het verwijderen van obstakels in de openbare ruimte (budgetoverheveling 2022).	71	I/RES
Rationeel wegbeheer	- Eens in de 2 jaar (de even jaren) hebben we hogere advieskosten voor rationeel wegbeheer door verplichte weginspecties.	-50	I
Kabels en leidingen	- In 2023 is eenmalig € 43.000 beschikbaar voor het herstellen van steensleuven (budgetoverheveling 2022).	43	I/RES
Parkeren	- De kosten voor elektra van de parkeergarages aan de Dorpsstraat en Spoorlaan stijgen met € 26.000. Bij de Dorpsstraat stijgt de dotatie voorziening groot onderhoud met € 23.000.	-49	S
Ondersteuning sportinstellingen	- De rijksuitkering voor combinatiefuncties sport was voorheen opgenomen in de algemene uitkering. Omdat deze een specifieke uitkering is geworden ramen we nu deze uitkering en die voor sportakkoord op dit programma.	213	S
	Om voor rijksbijdrage voor de combinatiefunctie in aanmerking te komen is cofinanciering van 60% door de gemeente vereist. De rijksbijdrage zetten we in voor een beweegcoach, cultuurcoach en verenigingsondersteuning sport.	-107	S
Sportvelden	- In 2023 zijn de dorps- en buurthuizen gecompenseerd voor gestegen energielasten.	300	I
	Door de Treffers en DDV zijn aanvragen ingediend voor kleine voorzieningen aan de sportvelden.	-29	I

Kunstbevordering	- In 2023 was incidenteel extra budget beschikbaar voor achterstallig onderhoud op basis van de inspectie.	25	S
Openbare bibliotheek	- De subsidie aan de bibliotheek stijgt met € 38.000 als gevolg van inflatiecorrectie.	-38	S
Natuurlijk groen	- Voor het vergroenen van grijze straten, wijken en dorpscentra is in 2023 eenmalig € 300.000 beschikbaar. De kosten dekken we uit de algemene reserve.	300	I/RES
	- Voor de aanpak van De Groesbeek is in 2023 eenmalig € 50.000 beschikbaar. De kosten dekken we uit de algemene reserve.	50	I/RES
	- Eens per twee jaar inspecteren we alle bomen. Hiervoor ramen we in 2024 € 20.000 extra. Door veranderende weersomstandigheden moeten we beplanting vaker vervangen. Hiervoor ramen we structureel € 55.000 extra. Ook onderhoud van bermen en sloten gaat € 55.000 meer kosten. Daarnaast rekenen we in 2024 € 38.000 meer toe aan materieel en tractie.	-168	S
	- In 2023 is incidenteel € 30.000 beschikbaar voor aanleg van een extra speelplek in Leuth. De kosten dekken we uit de algemene reserve.	30	I/RES
	- Voor het plaatsen van vijf watertappunten is in 2023 eenmalig € 35.000 meer beschikbaar.	35	I
Basisgezondheidszorg	- De begroting 2024 GGD leidt tot een stijging van de bijdrage inclusief huur van consultatiebureaus.	-223	S
	- Voor de rijksuitkering gezondheid verhogen we met €124.000. Een deel van de huidige uitgaven van € 90.000 vallen onder die uitkering. Hierdoor besparen we € 35.000.	35	S
Riolering	- Hogere opbrengst rioolheffing, de mutatie aan de voorziening en diverse mutaties op rioleringsbudgetten. Per saldo leiden deze mutaties tot een voordeel van € 41.000 ten opzichte van 2023.	41	S
Afval	- Hogere opbrengst afvalstoffenheffing en bijstelling budgetten voor afval op basis van de Tarievenlijst 2024 van de Dar.	-56	S
	- In 2023 is eenmalig budget beschikbaar voor het plaatsen van ondergrondse containers aan de Spoorlaan (budgetoverheveling 2022).	65	I/RES
Milieu	- De bijdrage aan de ODRN is bijgesteld op basis van de begroting 2024 van de ODRN (indexatie) en het adviesdocument 2024.	-75	S
	- In 2023 eenmalig budget beschikbaar voor duurzaamheid (budgetoverheveling 2022 en eerdere jaren).	477	I/RES

	- We ontvangen CDOKE gelden van het Rijk. Dit zijn bijdrages om capaciteit in te zetten voor klimaat en energie onderwerpen. Een deel hiervan is ingezet als formatie, een deel als stelpost voor nog onvoorziene inzet van expertise.	314	S
Kapitaallasten	- Mutatie op kapitaallasten	-342	S
Salaris- en inhuurkosten	- Dit betreft de doorbelasting van de salaris- en inhuurkosten van de tijd die de organisatie aan dit programma besteedt.	-25	S
Diverse verschillen	-	-52	S/I
Totaal programma Onze buurt		420	

Verbonden partijen

	Dar N.V.
	Gemeentelijke GezondheidsDienst Gelderland Zuid
	Leisurelands
	Milieusamenwerking Afvalverwerking Regio Nijmegen
	Modulaire Gemeenschappelijke Regeling
	Veiligheidsregio Gelderland Zuid
	Vitens N.V.

Beleidsindicatoren

We moeten volgens het Bbv een aantal verplichte beleidsindicatoren opnemen in de begroting. Op de website Waarstaatjegemeente.nl kunt u deze gegevens vinden. De [verplichte beleidsindicatoren](#) kunt u zien via deze link.

Daarnaast kunt u daar cijfers van andere gemeenten vinden. De cijfers zijn afkomstig van verschillende overheidsorganisaties. Deze cijfers zijn soms niet actueel en kunnen ieder moment wijzigen.

Hieronder staat een overzicht van de verplichte beleidsindicatoren die bij dit programma horen.

- Verwijzingen Halt
- Diefstallen uit woning
- Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)
- Niet sporters
- Winkeldiefstallen
- Gewelddsmisdrijven
- Fijn huishoudelijk restafval
- Hernieuwbare elektriciteit

Onze gemeente

Sommige dingen die de gemeente voor je regelt ken je. Bijvoorbeeld een nieuw paspoort, trouwen of het registreren van een pasgeboren kind. Maar we doen meer voor je. Dingen waar je niet zoveel van merkt en die verder gaan dan onze gemeentegrenzen. Denk aan het versterken van de economie, zodat er genoeg bedrijven en banen zijn. Of woningbouwafspraken om woningen te mogen bouwen of het organiseren van zorg. Om dat goed te kunnen doen, werken we samen met andere gemeenten om ons heen. Wat we ook doen, het belang van onze inwoners staat voorop!

In dit programma maken we duidelijk wat je van ons kan verwachten als dienstverlener.

In het belang van onze inwoners zijn we ook actief buiten de gemeentegrens. Vaak juist om de zaken dichtbij inwoners goed te regelen. Bijvoorbeeld op het gebied van verkeer, vervoer, zorg en verduurzaming. Om deze taken goed en goedkoop te kunnen uitvoeren, werken we samen met andere gemeenten uit onze regio.

In dit programma vind je dus de onderwerpen die zich binnen én buiten onze gemeentegrens afspelen.

Programmanaam	Inwoner	Onze buurt	Onze gemeente
Plaats van actie	- Persoonlijk/ thuis	- Directe omgeving/ dorp	- Gemeente mét de regio gemeenten
Rol inwoner	- Regie eigen leven - Mee blijven doen	- Meedoen - Initiatief nemen	- Ontwikkelen - Klant
Rol gemeente	- Regelen - Betalen - Veel bemoeienis	- Minder regels - Meer stimuleren	- Loslaten - Samenwerken - Diensten verlenen

Doelen & resultaten

Wat willen we bereiken?

- 3.1 Onze inwoners weten ons te vinden en zijn tevreden over hoe ze worden geholpen.
- 3.2 Een goed ondernemersklimaat en hulp voor inwoners bij het vinden van een baan of een zinvolle tijdsbesteding.
- 3.3 Onze inwoners kunnen duurzaam en betaalbaar wonen.
- 3.4 We willen goede en betaalbare dienstverlening voor onze inwoners. En om dit te kunnen bieden, werken we samen met andere gemeenten.
- 3.5 Toeristen en recreanten bezoeken graag Berg en Dal.

Wat gaan we daarvoor doen?

3.1 Onze inwoners weten ons te vinden en zijn tevreden over hoe ze worden geholpen.

3.1.1 We verbeteren onze dienstverlening en blijven ons hiervoor inzetten.

Onze dienstverlening sluit aan bij de veranderingen in de samenleving en de behoefte van de inwoner. We digitaliseren de processen die zich daarvoor lenen, zodat inwoners de mogelijkheid hebben een aanvraag te doen op de plek en het moment dat het hen uitkomt. We stimuleren inwoners, bedrijven, verenigingen en instellingen om gebruik te maken van de digitale mogelijkheden die we bieden. Er zijn ook inwoners die vanwege bijvoorbeeld hun hoge leeftijd, beperking of moeite met de Nederlandse taal niet zo gemakkelijk hun weg vinden in de digitale wereld. Ook voor hen zijn we er uiteraard, en bieden we, aan wie dat wil, graag hulp aan bij aanvragen. Onze gemeentelijke website is erg belangrijk: we zorgen ervoor dat de informatie op de website steeds vernieuwd wordt, leesbaar en volledig is. Wij ontwikkelen de website continu door, zodat deze voldoet aan de actuele toegankelijkheidseisen. Zo kunnen we iedereen van dienst blijven.

Daarnaast willen we de volgende resultaten behalen om de dienstverlening op peil te houden en te verbeteren waar nodig:

- De doorlooptijd van bepaalde burgerzaken-producten wordt verkort, doordat we meer processen geautomatiseerd laten verlopen. Het proces voor het aanleveren van benodigde gegevens aan woningcorporaties wordt voor inwoners bijvoorbeeld vereenvoudigd door het leggen een koppeling van diverse bronnen met de applicatie iBurgerzaken. Inwoners hoeven dan niet meer naar de gemeente te komen voor bijvoorbeeld een uittreksel uit de BRP.
- We zijn nog beter telefonisch bereikbaar: meer vragen kunnen in het eerste contact door het Contact Centrum Berg en Dal (CCB) beantwoord worden, de onderliggende teams zijn beter bereikbaar waardoor de inwoner sneller contact krijgt met de juiste medewerker en terugbelverzoeken worden binnen de afgesproken termijn opgevolgd.
- Meldingen die een inwoner heeft gemaakt via het Meldpunt Buitenruimte worden binnen de afgesproken termijn afgehandeld en de inwoner wordt tussentijds op een klantgerichte wijze op de hoogte gehouden van de voortgang.
- De dienstverlening op de servicepunten is ingericht op een manier dat deze aansluit bij de behoefte van de inwoners.

3.2 Een goed ondernemersklimaat en hulp voor inwoners bij het vinden van een baan of een zinvolle tijdsbesteding.

3.2.1 We hebben een goed ondernemersklimaat.

Hiervoor zetten wij in 2024 op de volgende zaken in:

- Economische agenda: De huidige Economische Visie met agenda is in 2017 vastgesteld. Op dit moment werken wij aan de Omgevingsvisie. In deze integrale visie komen de belangrijkste economische thema's terug (o.a. werklocaties, centrumgebieden, toerisme en recreatie en het buitengebied met de boerenbedrijven). Aanvullend op deze visie werken wij voor Economische Zaken een agenda uit. Met de Omgevingsvisie en de agenda kunnen wij doelgericht werken aan het versterken van de economie.
- Sterke ondernemersnetwerken: Op economisch gebied werken we samen met ondernemers en andere partners. We werken samen aan de versterking en vernieuwing van de lokale economie. Samen met de ondernemersorganisaties uit onze gemeente organiseren wij twee keer per jaar het platform economie. Door dit platform krijgt elke partij overzicht waar iedereen mee bezig is, wordt er inspiratie opgedaan en wordt de onderlinge samenwerking versterkt.
- Duurzaam en toekomstbestendig MKB: In 2023 zijn wij samen met RvN@ een project gestart om bedrijven in Berg en Dal te verduurzamen en toekomstbestendiger te maken. Diverse acties bieden wij gebundeld als actiekaart aan, aan de bedrijven. In 2024 geven wij dit project een vervolg. De actiekaart willen wij de komende jaren levend houden, met de mogelijkheid om acties te schrappen en nieuwe toe te voegen.

- Aantrekkelijke en concurrerende winkelgebieden en dorpscentra: Om de centra van Groesbeek en Millingen aan de Rijn aantrekkelijker te maken voeren de verenigingen BIZ Millingen Centrum en BIZ Groesbeek Centrum diverse acties uit. Wij ondersteunen deze verenigingen hierbij. Als de centrumondernemers in Beek een BIZ willen oprichten, ondersteunen wij ze hierbij.
- Voor het centrum van Groesbeek werken we aan de afronding van de centrumplannen. De resultaten van dit project staan beschreven in programma 2 van deze begroting.
- Toekomstbestendige bedrijventerreinen: Bedrijventerrein I/II in Groesbeek is verouderd en ziet er op sommige plekken niet fraai uit. Wij zijn een traject gestart met de ondernemers om te komen tot een plan om het gehele bedrijventerrein een impuls te geven. In 2024 willen wij de eerste acties uitvoeren. Sowieso gaan wij in 2024 een groot deel van de openbare ruimte vernieuwen.
- Toekomstperspectief voor de boeren: Het Rijk en de Provincie Gelderland werken met diverse programma's aan het verduurzamen van de landbouwsector. Waar mogelijk ondersteunen wij deze programma's om zo bij te dragen aan het toekomstperspectief van de boeren in de gemeente. In de Omgevingsvisie nemen wij op hoe wij dit toekomstperspectief voor ons zien.

3.2.2 We helpen inwoners een baan te vinden, of als dat niet mogelijk is, een zinvolle tijdsbesteding.

We gaan het volgende doen (en voor een aantal dingen werken we samen met het Werkbedrijf).

- We richten onze aandacht vooral op vier focusgroepen: jongeren, 50-plussers, statushouders en kandidaten met een arbeidsbeperking. We zetten in op kansberoepen: beroepen waarin de vraag naar personeel hoog is en blijft, zoals de horeca en de zorg. Dat doen we door scholing met praktische leerlijnen en focus op de competenties van mensen. We willen meer mensen (groepsgewijs) detacheren door risico's voor werkgevers over te nemen.
- We gaan door met de regionale mobiliteitsteams.
- We zetten sterk in op de bestrijding en het voorkomen van jeugdwerkloosheid, en de begeleiding en bemiddeling van statushouders.
- Intensieve en persoonlijke begeleiding van inwoners met een relatief grote afstand tot de arbeidsmarkt.
- Intensieve begeleiding op de werkplek, om uitval te voorkomen.

Wij vinden dit belangrijk omdat we door allerlei ontwikkelingen (flexibilisering en digitalisering) steeds meer mensen moeilijk mee kunnen doen. Juist hen willen wij ondersteunen.

3.3 Onze inwoners kunnen duurzaam en betaalbaar wonen.

3.3.1 We gaan door met de uitvoering van het vastgestelde Actieplan Wonen.

Op basis van de door de raad gemaakte keuzes gaan we door met de uitvoering van het Actieplan Wonen. Uiteraard aangevuld met nieuwe inzichten en mogelijkheden.

- We werken regionaal samen, bijvoorbeeld via de Woondeal.
- We stemmen veelvuldig af met aannemers, corporaties, makelaars en ontwikkelaars om snel in te kunnen spelen op wisselende omstandigheden.
- We zetten alternatieve woonvormen en betere benutting van de bestaande voorraad in.
- We zetten ons in om samen met de corporaties en marktpartijen de doorstroming op de woningmarkt te bevorderen zodat meer woningen voor starters vrijkomen.
- We continueren het jongerencontract (woningcorporaties) en de starterslening.
- We zetten lokale voorrang in bij nieuwbouw (sociale huur en koop).

3.3.2 We beoordelen de locaties uit de woningbouwplanning.

- De huidige woningbouwplanning kent voldoende locaties, we gaan door met de beoordeling van deze locaties.
- We prioriteren op woningbouwprojecten die snel zoveel mogelijk betaalbare woningen toevoegen. We spreiden de woningbouwplannen over de kernen.
- We leveren in 2024 meer dan 150 woningen op en richten op een stijgend cijfer de jaren daarna.
- We informeren de raad jaarlijks over de voortgang.

3.3.3 Steeds meer woningen in Berg en Dal zijn duurzaam en klimaatadaptief.

Via de Woondeal en de prestatieafspraken zijn diverse afspraken gemaakt om woningen te verduurzamen:

- Met de corporaties Waardwonen en Oosterpoort zijn afspraken gemaakt om alle woningen te verduurzamen naar energielabel A. Er is extra aandacht voor lage energielabels.
- We gaan verder met het uitvoeren van de Warmtevisie en werken de wijkuitvoeringsplannen verder uit.
- Energieneutraal wonen is uitgangspunt in alle bouwplannen.
- We onderzoeken hoe we natuurlijke momenten (verhuur/verkoop bestaande voorraad, opleveringen nieuwbouw, werk aan de openbare ruimte) kunnen gebruiken om tuinen te vergroenen.

Ook buiten de Woondeal zijn er initiatieven om bestaande woningen te verduurzamen:

- Fixteams brengen energiebesparende maatregelen aan bij mensen met een kleine portemonnee.
- Energiecoaches van de Stichting Duurzaamheidscafé Berg en Dal adviseren inwoners over energie besparen. De gemeente ondersteunt de stichting.
- We ondersteunen inwoners met het verduurzamen van hun woning met onder meer advies en de lening toekomstbestendig wonen.

3.4 We willen goede en betaalbare dienstverlening voor onze inwoners. En om dit te kunnen bieden, werken we samen met andere gemeenten.

3.4.1 We willen meer grip op de verschillende samenwerkingen.

- De paragraaf Verbonden Partijen in de begroting passen we in 2024 aan, zodat deze meer handvaten geeft voor een goede risicosturing vanuit de raad op GR-en.
- We zetten de bestaande lokale wijze van behandelen van jaarstukken, begrotingen en kadernota's van GR-en voort.
- Verder gaan we door met het gebruik maken van de informatienota's en het benutten van het vaste agendapunt 'Mededelingen door vertegenwoordigers in de gemeenschappelijke regelingen' dat op iedere raadsvergadering staat.
- We gaan beoordelen of het opstellen van een Nota Verbonden Partijen van toegevoegde waarde is voor het versterken van de grip op GR-en. Als dit het geval is, overwegen we ook om (een deel van) de nota regionaal in RvN-verband op te stellen. Dit kan een bijdrage leveren aan een eenduidigere aansturing van GR-en door de deelnemende gemeenten in het Rijk van Nijmegen.

ODRN

- Per 1 januari worden de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging van kracht.
- het huidige vergunningensysteem (WRS) wordt vervangen door Open Wave.
- de gemeente Nijmegen haalt de BRIKS-taken terug per 1 januari 2025, wat veel betekent voor de ODRN in 2024.
- er loopt een verkenning wat de samenwerkingsmogelijkheden zijn met ODRA.

Groene Metropoolregio

- We gaan – in het verlengde van de regionale evaluatie – ook lokaal onze deelname aan de Groene Metropoolregio beoordelen. Hierbij heroverwegen we onder andere het besluit van de raad uit 2020, om voorlopig te stoppen met subsidiëring van The Economic Board.

3.4.2 We werken in de transitiefase na de inwerkingtreding Omgevingswet.

De Omgevingswet is een enorme transitie in het ruimtelijk domein. De Omgevingswet gaat op 1 januari 2024 in werking. De tijd tot 1 januari 2024 blijven we gebruiken om ons voor te bereiden. De werkzaamheden in 2023 zijn gericht op de noodzakelijke stappen die nodig zijn om vanaf de start met de nieuwe Omgevingswet te kunnen werken, op de minimale verplichtingen.

Daarnaast richten we ons op de transitiefase van 2024 tot 2030, het jaar waarin we moeten beschikken over een volwaardig omgevingsplan. In die transitiefase doen we ons best om ons dienstverleningsniveau op peil te houden en stap voor stap te verbeteren. We bereiden ons voor op eventuele kinderziekten en andere onverwachte problemen die deze transitiefase ongetwijfeld met zich meebrengt. We zorgen voor voldoende capaciteit om problemen zo snel mogelijk op te lossen in de nieuwe praktijk.

We zijn op 1 januari 2024 in staat om vergunningen en meldingen te ontvangen en af te handelen. Dit doen wij in samenwerking met de regio en de ODRN. Dit omdat we elkaar in de regio kunnen versterken en de ODRN een groot deel van de Omgevingswet voor ons gaat uitvoeren. De implementatie van het vergunningenproces loopt ook na 1 januari 2024 door.

Op 1 januari zijn we in staat om te werken met het tijdelijke omgevingsplan. We kunnen dit plan bovendien wijzigen. Ook na de startdatum is er nog inzet nodig gericht op onder andere het omgevingsplan en de verandering in cultuur, die het werken met de wet van ons vraagt. Hier hebben we overigens al de nodige stappen in gezet. Daarnaast gaan we in 2024 door met het opstellen van de Omgevingsvisie als beleidskader voor de ruimtelijke ontwikkeling van onze gemeente. Dit is volgens de startnotitie zoals die in juni 2021 is vastgesteld door de raad. Het koersdocument is in concept gereed.

De wet is sinds het beschikbaar stellen van het krediet in 2019 (€ 845.000) verschillende malen uitgesteld.

Aanvullend budget is in de mei- en septembercirculaire van 2022 beschikbaar gesteld.

Inmiddels is per kamerbrief van de Jonge van 14 juli medegedeeld dat er ook in de jaren 2023, 2024 en 2025 budget beschikbaar komt.

We hebben inmiddels steeds beter zicht op wat de implementatie vraagt van onze organisatie. Bij het beschikbaar stellen van het krediet gingen we uit van inwerkingtreding op 1 januari 2021. Inmiddels is duidelijk dat er voor projectleiding, projectondersteuning en het uitvoering geven aan de startnotitie van de omgevingsvisie extra capaciteit en budget benodigd is. De implementatie loopt door in 2024 en verder. We kunnen op dit moment echter nog niet inschatten in hoeverre dit past binnen het reeds beschikbaar gestelde krediet en de aanvullende bijdrage in de verschillende circulaires. Zodra we dit inzicht hebben, leggen we, als nodig, een aanvullend kredietvoorstel aan de raad voor.

3.5 Toeristen en recreanten bezoeken graag Berg en Dal.

3.5.1 Door goede regionale samenwerking bereiken we meer.

We zetten in 2024 in op de volgende doelen:

Door goede regionale samenwerking bereiken we meer

Binnen de Groene Metropoolregio werken binnen de Opgave Ontspannen Regio, speerpunt Duurzaam Toerisme mee aan de volgende uitvoeringsprojecten:

- een praktisch vervolg op het vitaliteitsonderzoek naar het aanbod van de toeristische/recreatieve sector; diverse verblijfsaccommodaties en dag-attracties.
- een vervolg op het onderzoek naar beleavingsgebieden in de metropoolregio.
- aansluiten op een uniform wandelnetwerk in Gelderland.

Van september 2024 tot en met mei 2025 vieren we 80 jaar Vrijheid. We werken in het Rijk van Nijmegen samen aan een programma. Daar waar het herinneringstoerisme betreft, dragen we de programma-onderdelen ook uit naar bezoekers van onze gemeente.

We zetten in op toegankelijk toerisme

Wij willen een gastvrije en toegankelijke gemeente zijn. Dat doen we op verschillende manieren, onder andere door in te zetten op kennis en bewustwording over het onderwerp toegankelijkheid bij ondernemers. Dit doen we in samenwerking met de Stichting Toerisme en Recreatie Berg en Dal, de organisatie Ongehinderd en de Wmo Adviesraad. We gebruiken hiervoor onder andere een nieuwsbrief en kennis- en netwerkbijeenkomsten. Verder stimuleren we de ontwikkeling van toegankelijke routes en doen we mee aan landelijke acties zoals de Week van de Toegankelijkheid en initiatieven zoals de Hoge Nood App. Het toegankelijke aanbod bundelen we op www.zorgeloosopvakantie.nl.

Wandelaars en fietsers weten onze gemeente te vinden

We zorgen voor passende promotie. Bijvoorbeeld in samenwerking met wandelkrant Te Voet publiceren we het mooie wandelaanbod in onze gemeente. Daarnaast besteden wij via lokale, regionale en landelijke kanalen aandacht aan het wandelaanbod.

We gaan verder met productontwikkeling. Zoals de 18 dorpsommetjes: we onderzoeken hoe we deze kunnen verbinden met elkaar. Een ander voorbeeld is een vervolg op de Kweek uit de Streek fietsroutes; we onderzoeken samen met producenten van streekproducten en de STER wat de wensen en mogelijkheden zijn.

We zetten in op een uniform wandelnetwerk welke aansluit op de overige gemeenten in de provincie Gelderland. De provincie heeft tijdelijk een subsidie voor de aanleg van het netwerk.

We sluiten aan op de internationale Liberation Hiking Trail. Liberation Route Europe is een culturele route die mensen, plaatsen en gebeurtenissen verbindt om de bevrijding van Europa van de bezetting tijdens de Tweede Wereldoorlog te markeren.

Verbetering gastheerschap

Het gastheerschap verandert omdat de wens van de consument verandert. Er komen Toeristische Informatiepunten bij ondernemers. Zij zijn de gastheren van onze gemeente. Daarnaast onderzoeken we samen met partijen zoals Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen, Stichting Toerisme en Recreatie Berg en Dal welke invulling we willen geven aan het VVV-gebouw. We hebben in 2024 de eerste stappen naar verwachting gezet. Een mogelijk scenario is een combinatie van de functies van VVV en Draisine in het Draisinegebouw.

Berg en Dal is en blijft een Green Destination

Het programma Green Destinations is een middel om duurzaamheid en toerisme te verbinden. Vanuit toeristisch oogpunt biedt het kansen om ons te positioneren en verder te ontwikkelen als groene, duurzame bestemming en daarmee een nieuwe doelgroep te bereiken. Vanuit duurzaamheid biedt het kansen om de toeristische sector te motiveren en activeren om te verduurzamen met aandacht voor de thema's milieu, mens, landschap, cultuur.

Wij geven een vervolg aan de aanbevelingen uit de het beoordelingsrapport van 2023.

Streekproducten dragen bij aan een Green Destination. Wij zetten bijvoorbeeld streekproducten goed op de kaart, zowel bij inwoners als bezoekers. Daarnaast ondersteunen wij ondernemers bij het zetten van stappen richting verduurzaming en een toegankelijke onderneming.

We hebben Vitale Vakantieparken

Op sommige vakantieparken in onze gemeente is sprake van strijdig gebruik met de bestemming, zoals zakelijke verhuur of permanente bewoning. Enerzijds is dit een verdienmodel voor de ondernemer, anderzijds is er een gebrek aan voldoende en betaalbare huisvesting voor bepaalde doelgroepen. Een aantal parken zijn op dit moment niet (volledig) vitaal te noemen. In 2023 is de projectleider Vitale Parken gestart met vijf parken. In 2024 zal dit project nog doorlopen omdat het vitaliseren van parken een langdurig proces is.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Lasten	-9.422	-10.222	-9.460	-9.398	-9.532	-9.606
Baten	4.212	2.287	2.394	2.416	2.511	2.589
Totaal programma	-5.210	-7.936	-7.066	-6.982	-7.021	-7.017

Toelichting verschillen Begroting 2023 - Begroting 2024

In onderstaande tabel vindt u de toelichting op de verschillen tussen de begroting 2023 en de begroting 2024. De verschillen zijn per taakveld toegelicht.

Bedragen x € 1.000

Taakveld	Toelichting	Verschil	I/S/RES
Bestuursorganen	- Salariskosten college burgemeester en wethouders	-45	S
	In 2023 is € 30.000 beschikbaar voor afronding van het integriteitsonderzoek naar de raad. Hier staat bijdrage uit reserve lopende projecten tegenover.	30	I
Burgerzaken	- Hogere opbrengst leges reisdocumenten in 2024. Hier staat tegenover dat de geraamde afdrachten ook hoger zijn. Per saldo betekent dit een voordeel van € 88.000.	88	S
Economische ontwikkeling	- De bijdrage voor deelname aan TEB (The economic board) is vanaf 2024 geraamd.	-36	S
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	- In 2023 is incidenteel beschikbaar voor het versterken van Bedrijventerrein I en II in Groesbeek (€ 100.000) en parkeerplekken aan de Ren (€ 15.000). De kosten dekken we uit de algemene reserve.	115	I/RES
	- We hebben in 2023 de laatste kavel verkocht op bedrijventerrein Hulsbeek. Hiervoor is een inkomst geraamd. Deze komt in 2024 en daarna niet meer voor.	-300	I
Toerisme	- Hogere opbrengst Toeristen- en forensenbelasting op basis van werkelijke realisatie afgelopen jaren.	94	S
	- Lagere bijdrage Munitax toegerekend aan toeristenbelasting door een wijziging in de toerekening aan de verschillende belastingen.	47	S
	- Voor aansluiting op het uniform wandelpadennetwerk Gelderland is in 2023 eenmalig € 100.000 beschikbaar. De kosten dekken we uit de algemene reserve.	100	S

	- Voor het project streekproducten is in 2023 eenmalig € 50.000 beschikbaar. De kosten dekken we uit de algemene reserve.	50	S
	- Na de Coronaperiode is de inzet van de stelpost toerisme een stuk lager door minder aanvragen uit de sector. Daarom stellen we deze post bij.	30	S
Musea	- In 2023 was nog € 400.000 beschikbaar voor subsidie Museumpark Orientalis (budgetoverheveling 2022).	400	I/RES
Arbeidsparticipatie	- De begroting 2024 MGR onderdeel werkbedrijf leidt tot een stijging van de bijdrage.	-142	S
Ruimtelijke ordening	- In 2023 bijdrage aan project Omgevingswet (budgetoverheveling 2022).	517	I/RES
	- In 2023 was eenmalig budget beschikbaar voor het project vitale vakantieparken (budgetoverheveling 2022).	250	I/RES
Bouwvergunningen	- De bijdrage aan de ODRN is bijgesteld op basis van de begroting 2024 van de ODRN (indexatie) en het adviesdocument 2024. Er is nog een deel onzeker in verband met onduidelijkheid over het moment van de invoering van de Wkb.	-167	S
	- In de meerjarenbegroting is voor 2024 € 50.000 meer inkomsten aan leges geraamd. Door de invoering van de Omgevingswet en Wkb is niet zeker of we deze legesinkomst realiseren. We houden dit goed in de gaten.	50	S
Kapitaallasten	- Mutatie op kapitaallasten	1	S
Salaris- en inhuurkosten	- Dit betreft de doorbelasting van de salaris- en inhuurkosten van de tijd die de organisatie aan dit programma besteedt.	-184	S
Diverse verschillen	-	-28	
Totaal programma Onze gemeente		870	

Verbonden partijen

	Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen
	Euregio (Rhein-Waal)
	Grenzland Draisine GMBH
	Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen
	Omgevingsdienst Rijk van Nijmegen
	Stichting Rijk van Nijmegen@
	Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen

Beleidsindicatoren

We moeten volgens het Bbv een aantal verplichte beleidsindicatoren opnemen in de begroting. Op de website Waarstaatjegemeente.nl kunt u deze gegevens vinden. De [verplichte beleidsindicatoren](#) kunt u zien via deze link.

Daarnaast kunt u daar cijfers van andere gemeenten vinden. De cijfers zijn afkomstig van verschillende overheidsorganisaties. Deze cijfers zijn soms niet actueel en kunnen ieder moment wijzigen.

Hieronder staat een overzicht van de verplichte beleidsindicatoren die bij dit programma horen.

- Functiemenging
- Vestigingen (van bedrijven)
- Banen
- Aantal re-integratievoorzieningen
- Netto arbeidsparticipatie
- Nieuw gebouwde woningen
- Demografische druk

Ons geld

In dit programma staat:

- waar ons geld vandaan komt: overzicht van de algemene dekkingsmiddelen (inclusief financiering en reserves);
- hoeveel vennootschapsbelasting we moeten betalen;
- hoe we het bedrag voor onderwerpen, die we niet hadden kunnen voorzien, hebben besteed.

Wij willen een financieel gezonde gemeente zijn voor nu en in de toekomst. Dit betekent dat wij een verantwoord financieel beleid voeren met sluitende begrotingen. Daarbinnen maken we ruimte voor noodzakelijke en gewenste veranderingen van beleid en het opvangen van onvoorziene omstandigheden. Wij maken steeds de afweging tussen onze bestuurlijke ambities en de daarvoor beschikbare middelen.

Overzicht van de algemene dekkingsmiddelen

Volgens artikel 8 van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) bevat het overzicht algemene dekkingsmiddelen ten minste:

- a. lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is;
- b. algemene uitkeringen;
- c. dividend;
- d. saldo van de financieringsfunctie;
- e. overige algemene dekkingsmiddelen.

Hieronder staat een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen met een toelichting per onderdeel.

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023 Actueel	Begroting 2024	Vershil Begroting 2024 Begroting 2023
Lokale heffingen				
- OZB	6.322	6.471	6.880	409
- Baatbelasting	-	-	-	-
- Toeristenbelasting*	786	607	700	94
- Forensenbelasting*	36	30	30	-
- BIZ-belasting*	42	46	46	-
- Uitvoeringskosten*	-635	-1.047	-1.115	-68
Totaal lokale heffingen	6.549	6.107	6.541	434
Algemene uitkering				
- uitkering	68.278	66.462	71.564	5.102
- uitvoeringskosten	-17	-17	-18	-1
Totaal algemene uitkering	68.261	66.445	71.547	5.102
Dividend				
- opbrengsten	235	175	258	83
- kosten	-5	-5	-5	-
Totaal dividend	231	170	253	83
Saldo financieringsfunctie	-411	-167	-296	-130
Overige dekkingsmiddelen				
- Post onvoorzien	-	-22	-25	-4
- Stelposten / diversen	-	26	22	-4
- Saldo kapitaallasten	447	1.034	1.009	-24
- Diversen	-	-35	-	35
	447	1.003	1.006	3
Totaal algemene dekkingsmiddelen	75.078	73.559	79.051	5.492
Mutaties op reserves				
- toevoeging aan	-6.922	-330	-297	33
- onttrekking aan	4.467	2.882	2.113	-769
Totaal reserves	-2.455	2.552	1.816	-735
Batig resultaat	6.985	-1.127	80	1.207

* De toeristenbelasting en forensenbelasting met de daarbij horende uitvoeringskosten zijn vermeld bij programma 3 Onze gemeente. Dit is verplicht op grond van het BBV.

a. Lokale heffingen

Onder lokale heffingen verstaan we de Onroerende zaakbelastingen, Toeristenbelasting, Forensenbelasting en de Baatbelasting. Voor een verder toelichting verwijzen we naar de paragraaf "Lokale heffingen".

De uitvoeringskosten zijn in het overzicht apart zichtbaar gemaakt. Dit om de ontwikkeling van de opbrengsten goed zichtbaar te maken.

b. Algemene uitkeringen

De belangrijkste inkomstenbron van de gemeente is de uitkering die wij ontvangen van het Rijk uit het Gemeentefonds. Deze algemene uitkering is berekend op basis van de meest actuele gegevens voor onze gemeente, zoals aantallen inwoners, uitkeringsgerechtigden enzovoort. De raming is gebaseerd op de meicirculaire 2023.

c. Dividend

Het betreft het dividend dat we ontvangen van de BNG en Vitens.

d. Saldo financieringsfunctie

In de regelgeving is het saldo van de financieringsfunctie apart vermeld als onderdeel van de algemene dekkingsmiddelen. Onder dit saldo wordt verstaan: het saldo van de kosten en opbrengsten die samenhangen met het uitzetten en opnemen van geld, en de renteopbrengsten van de eigen financieringsmiddelen. De eigen financieringsmiddelen zijn de reserves en voorzieningen.

e. Overige algemene dekkingsmiddelen

Vennootschapsbelasting

De gemeente moet belasting afdragen over de winst die met "commerciële activiteiten" wordt gemaakt. Met commerciële activiteiten worden in dit verband activiteiten bedoeld, die zowel door de gemeente als door ondernemers (kunnen) worden verricht. Te denken valt hierbij aan de grondexploitatie. Op dit moment hebben we voor vennootschapsbelasting geen raming in deze begroting opgenomen.

Onvoorzien/ stelposten

In de jaren 2024 tot en met 2027 hebben we voor onvoorziene uitgaven jaarlijks een raming van € 25.000 opgenomen.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Lasten	-12.087	-14.943	-8.730	-9.367	-10.168	-10.212
Baten	85.561	98.248	88.839	89.021	84.462	85.080
Totaal programma	73.474	83.305	80.109	79.654	74.294	74.869

Toelichting verschillen Begroting 2023 - Begroting 2024

In onderstaande tabel vindt u de toelichting op de verschillen tussen de begroting 2023 en de begroting 2024. De verschillen zijn per taakveld toegelicht.

		<i>Bedragen x € 1.000</i>	
Taakveld	Toelichting	Verschil	I/S/RES
Treasury	- Actualisatie van de rentes, kapitaallasten en dergelijke in 2024 levert per saldo een nadeel op van € 159.000 ten opzichte van 2023.	-159	S
	- We verwachten een hogere dividendopbrengst van de BNG.	83	S
OZB	- De opbrengst ozb is verhoogd met het inflatiepercentage 4,5%.	409	S
	- Hogere bijdrage Munitax	-115	I
Algemene uitkering	- Hogere algemene uitkering op basis van de mei- en septembercirculaire 2023	5.103	S
Overige baten en lasten	- Stelpost nieuw beleid voor de Wet Open Overheid (WOO).	99	S
	- In 2023 eenmalige donatie voor aardbevingen Turkije/ Syrië.	35	I
	- In 2023 hebben we stelpost coronagelden opgenomen die we inzetten op de diverse programma's/ taakvelden.	82	I
	- De stelpost prijsontwikkeling en inflatie is bij de begroting 2024 volledig ingezet. In 2023 staat nog een restant van dit verschil.	89	I
	- Bij begroting 2023 is vanaf 2024 een stelpost opgenomen voor meer participatiebanen	-80	S
Reserves	- Zie tabel verschillenanalyse reserves.	-8.675	S
Kapitaallasten	- Mutatie op kapitaallasten.	5	S
Salaris- en inhuurkosten	- Dit betreft de doorbelasting van de salaris- en inhuurkosten van de tijd die de organisatie aan dit programma besteedt.	-	S
Diverse verschillen	-	-6	S/I
Totaal programma Ons geld		-3.130	

Toelichting verschillen Begroting 2023 - Begroting 2024

In onderstaande tabel vindt u de toelichting op de verschillen tussen de begroting 2023 en de begroting 2024. De verschillen zijn per taakveld toegelicht.

Naam reserve	Toelichting	Verschil	I/S
Algemene reserve	- In 2023 halen we voor diverse projecten/uitgaven een bedrag uit de algemene reserve.	-2.192	I
	- In de begroting 2020 is afgesproken om de toeristenbelasting te verhogen. Daarbij is afgesproken om ook voor een bepaalde periode bedragen terug te laten vloeien naar de algemene reserve. Dat is met de opbrengsten van de afgelopen jaren al gerealiseerd.	26	I
	- In 2023 is het restant rekeningsaldo 2022 toegevoegd aan de algemene reserve	7.013	I
	- In 2024 halen we hogere bijdrage Munitax uit de algemene reserve.	416	I
Reserve saldo dienstjaar	- Deze (administratieve) reserve gebruiken we om het saldo van een boekjaar dat ontstaat bij de jaarrekening (in dit geval 2022) administratief te verwerken.	-7.838	I
Reserve lopende projecten	- Jaarlijks halen we voor diverse projecten/uitgaven een bedrag uit deze reserve. Dit bedrag verandert jaarlijks.	-6.135	I
Reserve aanpak wateroverlast	- Bijdrage uit de reserve om de kapitaallasten van een aantal investeringen te dekken. Dit bedrag verandert jaarlijks.	36	I
Afrondingsverschillen	-	-1	
Totaal reserves		-8.675	

Verbonden partijen

Bank Nederlandse gemeenten

Munitax Gemeentelijk belastingkantoor

Beleidsindicatoren

We moeten volgens het Bbv een aantal verplichte beleidsindicatoren opnemen in de begroting. Op de website Waarstaatjegemeente.nl kunt u deze gegevens vinden. De [verplichte beleidsindicatoren](#) kunt u zien via deze link.

Daarnaast kunt u daar cijfers van andere gemeenten vinden. De cijfers zijn afkomstig van verschillende overheidsorganisaties. Deze cijfers zijn soms niet actueel en kunnen ieder moment wijzigen. Hieronder staat een overzicht van de verplichte beleidsindicatoren die bij dit programma horen.

- Gemiddelde WOZ waarde woningen
- Woonlasten eenpersoonshuishouden
- Woonlasten meerpersoonshuishouden

Overhead

We moeten de overheadkosten apart in de begroting en jaarrekening verwerken. Het gaat hier om kosten die te maken hebben met de ondersteuning van de organisatie.

Algemeen

Wat is overhead?

De commissie BBV legt de overhead uit als alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Het primaire proces zijn de kerntaken van de gemeente. Dit zijn de producten en diensten waarmee we de inwoner helpen. Alle kosten die we maken bij de sturing en ondersteuning hiervan zijn dus overheadkosten.

In de begroting verzamelen we de kosten zoveel mogelijk op het programma waar ze horen. De overheadkosten verdelen we niet over de programma's. Deze kosten verzamelen we op een apart overzicht overhead en zijn daarmee beter zichtbaar.

Welke indeling?

In de regelgeving is de overhead verdeeld in vier hoofdgroepen.

1. Loonkosten overhead

Het gaat hier om de loonkosten van:

- a. Leidinggevenden in het primaire proces
- b. Financiën, toezicht en controle
- c. P&O
- d. Inkoopfunctie
- e. Communicatiefunctie
- f. Juridische zaken
- g. Bestuurszaken en bestuursondersteuning
- h. Informatievoorziening en automatisering
- i. Documentaire informatie voorziening (DIV) / informatiebeheer
- j. Facilitaire Zaken en huisvesting
- k. Managementondersteuning in het primaire proces

2. ICT-kosten

Dit zijn bijvoorbeeld de computers, intranet, applicatiebeheer en de Windows software.

3. Huisvestingskosten

De onderhoudskosten en kapitaallasten (rente en afschrijving) van bijvoorbeeld het gemeentehuis horen hier ook bij.

4. Uitbestedingskosten bedrijfsvoering

Het gaat hier om uitbesteding van reguliere overheadtaken (bijv. schoonmaak) of inhuur van overheadpersoneel.

Overhead in cijfers:

Voor de gemeente Berg en Dal leidt dit tot de volgende ramingen, die we opgenomen hebben in onze begroting:

Bedragen x € 1.000

Overhead	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
1. Loonkosten overhead	-6.808	-6.744	-6.938
2. ICT-kosten	-2.225	-2.342	-2.639
3. Huisvestingskosten	-442	-537	-564
4. Uitbestedingskosten bedrijfsvoering	-1.582	-2.301	-2.824
Totaal	-11.058	-11.924	-12.964
Toerekening aan projecten/grondexploitatie	137	350	362
Overhead ten laste van exploitatie	-10.921	-11.574	-12.602

ad 1 Loonkosten overhead

Deze raming bestaat naast directe loonkosten uit:

- de kosten van participatiebanen;
- de kosten van inhuur;

ad 2 ICT-kosten

Deze raming bestaat uit:

- kosten van onderhoud software;
- leasekosten van de PC's;
- bijdrage aan de IRVN (ICT Rijk van Nijmegen).

ad 3 Huisvestingskosten

Deze raming bestaat uit:

- kosten gemeentehuis in Groesbeek;

ad 4 Uitbestedingskosten bedrijfsvoering

Deze raming bestaat uit:

- stelpost inhuur
- stelpost flexibele schil
- diverse kosten, waaronder opleidingen, abonnementen, vakliteratuur en lidmaatschappen.

Een stelpost is een raming/reservering voor uitgaven waarvan we nog niet weten waar die precies thuishoren. Een voorbeeld hiervan is de stelpost voor inhuur. Deze zetten we in voor vervanging bij uitval van een zieke medewerker of bij het opvangen van werkzaamheden als we een vacature niet kunnen invullen. Bij de raming van zo'n stelpost inhuur weten wij wel vooraf dat het nodig is, maar nog niet voor welke afdelingen we dit budget moeten inzetten. We kunnen daarom deze ramingen niet vooraf toerekenen aan de programma's. Dat is de reden waarom we deze meenemen in de overhead.

Daarnaast is er een flexibele schil, dat zijn middelen (mensen en geld) die we vanuit de flexibele schil inzetten om goed in te kunnen spelen op externe ontwikkelingen.

Toerekening aan projecten/grondexploitatie

Een deel van de overheadkosten rekenen we toe aan de projecten/grondexploitatie. Deze overheadkosten drukken daardoor niet op het begrotingsaldo.

Opslag overhead

De overheadkosten verdelen we niet, maar moeten we in de begroting apart zichtbaar maken. Dat gebeurt in dit programma.

De kosten die we doorrekenen aan de programma's mogen alleen nog maar zogenaamde directe kosten zijn en dat is overhead niet.

Bij het berekenen van kostendekkendheid (bij tarieven) mogen we wel een opslag voor overhead meenemen, zodat de kosten juist en volledig zijn. De kosten verhogen we dan met een percentage voor de overhead.

Daarnaast is het mogelijk om de overhead uit te drukken als percentage van de formatie.

Opslagpercentage (op basis van euro's)

Zoals hierboven aangegeven bedragen onze overheadkosten in totaal € 12.964 (x 1.000). De direct toegerekende loonkosten bedragen in totaal € 14.402 (x 1.000).

Het opslagpercentage is dan $12.964 / 14.402 \times 100\% = 90,02\%$.

Dit betekent dat we de directe loonkosten verhogen met 90,02%, zodat de overhead juist meegenomen wordt.

Percentage formatie (op basis van fte's)

Kijken we naar de formatie (hoeveel personeel overhead is er opgenomen in de begroting ten opzichte van het totaal), dan komen we tot de volgende berekening (1 fte is één fulltime medewerker):

Onze totale formatie is 251,33 fte.

Hiervan heeft 81,37 fte (verspreid over de hele organisatie) betrekking op overhead.

Het percentage overhead van de formatie is dan $81,37 \text{ fte} / 251,33 \text{ fte} = 32\%$.

Dit betekent dat 32% van onze formatie belast is met overheadwerkzaamheden. Dit percentage is ongeveer gelijk aan de voorgaande jaren (2022: 34% en 2023: 35%).

Voor meer informatie over de organisatie en de bedrijfsvoering verwijzen wij je naar de paragraaf Bedrijfsvoering.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Lasten	-10.936	-12.147	-12.310	-12.423	-12.363	-12.410
Baten	15	0	0	0	0	0
Totaal programma	-10.921	-12.147	-12.310	-12.423	-12.363	-12.410

Toelichting verschillen Begroting 2023 - Begroting 2024

In onderstaande tabel vindt u de toelichting op de verschillen tussen de begroting 2023 en de begroting 2024. De verschillen zijn per taakveld toegelicht.

Taakveld	Toelichting	Vershil	I/S/RES
Overhead	- Hogere toerekening van de salaris- en inhuurkosten die de organisatie aan overhead besteedt.	-539	S
	- Lagere toerekening van overheadkosten. Het verschil is voornamelijk veroorzaakt door de hogere bijdrage iRvN (€ -155.000). Daarnaast was in 2023 eenmalig budget beschikbaar voor herinrichten P&C cyclus en organisatieontwikkeling (€ 110.000) digitaal/analoog archief (€ 140.000), vervangen beheersysteem Wegen, Riool en Groen (€ 90.000) en het vervangen van de applicatie Sociaal Domein (€ 230.000). Deze kosten halen we uit de algemene reserve. Verder leiden diverse mutaties in de kosten voor bedrijfsvoering per saldo tot een nadeel van € 6.000.	409	S/I/RES
	- Om een grote (inhaal)slag te maken voor Klare taal is er in 2024 budget nodig voor het herschrijven van alle standaard brieven.	-35	I/S
Diverse verschillen	-	2	S/I
Totaal programma Overhead		-163	

Verbonden partijen

Er zijn geen Verbonden partijen die onder dit programma vallen.

Beleidsindicatoren

De beleidsindicatoren moeten we verplicht opnemen in de begroting volgens de Bbv. De gegevens en een toelichting op de beleidsindicatoren zijn te vinden op de website Waarstaatjegemeente.nl. Daarnaast kunt u daar cijfers van andere gemeenten vinden. De cijfers zijn afkomstig van verschillende overheidsorganisaties. Deze cijfers zijn soms niet actueel en kunnen ieder moment wijzigen.

Indicator	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Apparaatskosten			
Gemeente	631	725	811
Provincie			
Nederland			
<i>Eenheid:</i>	Kosten per inwoner		
<i>Bron:</i>	Eigen begroting		

Berekening: € 28.393.000 / 35.000 inwoners = € 811.

Toelichting: Apparaatskosten (ofwel organisatiekosten) zijn de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvesting-, materieel-, automatiseringskosten en dergelijke voor de uitvoering van de organisatorische taken. Apparaatskosten zijn dus alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.

Bezetting

Gemeente	5,7	6,5	6,6
Provincie			
Nederland			

Eenheid: Fte per 1.000 inwoners

Bron: Eigen gegevens

Toelichting: Berekening: $230,75 (=258,42-27,67)$ Fte / $(35.000 \text{ inwoners} / 1.000) = 6,6$. De bezetting is de werkelijke invulling van de werkplekken.

Externe inhuur

Gemeente	17,0	5,1	3,6
Provincie			
Nederland			

Eenheid: Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen

Bron: Eigen begroting

Toelichting: Berekening: $\text{€ } 840 / (\text{€ } 22.332 + \text{€ } 840) \times 100\% = 3,6\%$.

Formatie

Gemeente	6,2	6,7	7,4
Provincie			
Nederland			

Eenheid: Fte per 1.000 inwoners

Bron: Eigen gegevens

Toelichting: Berekening: $258,42 \text{ Fte} / (35.000 \text{ inwoners} / 1.000) = 7,4$. De formatie is het aantal werkplekken volgens het formatieplan.

Overhead

Gemeente	10,05	10,91	10,38
Provincie			
Nederland			

Eenheid: % van totale lasten

Bron: Eigen begroting

Toelichting: Berekening: $\text{€ } 12.310 / \text{€ } 118.634 \times 100\% = 10,38\%$. De totale lasten zijn alle lasten, exclusief de stortingen in reserves.

Paragrafen

Lokale heffingen

Deze paragraaf gaat over de belastingen en heffingen die een gemeente mag innen. We gaan in op de volgende onderdelen:

- de verwachte (geraamde) belastinginkomsten
- het beleid over de lokale heffingen
- een overzicht van de diverse heffingen
- een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid
- een aanduiding van de lokale lastendruk

De gemeente mag een aantal belastingen en heffingen innen. Deze gemeentelijke belastingen en heffingen maken voor ongeveer 16% deel uit van de gemeentelijke inkomsten. We maken in het gemeentelijk belastinggebied onderscheid tussen:

- belastingen, dit zijn onder andere de onroerendezaakbelastingen (OZB), BIZ-belasting, toeristenbelasting en forensenbelasting: de opbrengst hiervan is niet gekoppeld aan bepaalde diensten die wij aanbieden.
- bestemmingsheffingen, zijn heffingen die gekoppeld zijn aan een bepaalde dienst van de gemeente. Dit zijn bijvoorbeeld de afvalstoffenheffing, rioolheffing en leges.

Geraamde inkomsten

	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Vershil Begroting- Begroting
<i>Bedragen x € 1.000</i>				
Verordening OZB				
- Onroerendezaakbelasting	6.322	6.471	6.880	409
Verordening Toeristenbelasting				
- Toeristenbelasting	786	607	700	94
Verordening Forensenbelasting				
- Forensenbelasting	36	30	30	-
Verordening afvalstoffenheffing				
- Afvalstoffenheffing	4.022	4.243	4.361	118
- Huisvuilzakken	239	312	245	-67
Verordening rioolheffing				
- Rioolheffing	4.113	4.249	4.333	84
Verordening marktgelden				
- Marktgelden	13	20	16	-4
Verordening Lijkbezorgingsrechten				
- Grafrechten	62	75	75	-
Verordening BIZ-belasting				
- BIZ-belasting	42	46	46	-
Legesverordening	1.391	1.299	1.578	279
Totaal geraamde belastinginkomsten	17.027	17.352	18.264	913

Hierboven vindt u een overzicht van de verwachte (geraamde) belastinginkomsten voor de jaren 2023 en 2024 en de gerealiseerde inkomsten 2022. De regels met betrekking tot belastingen leggen we vast in een zogenaamde verordening. Per verordening of belastingsoort zijn de inkomsten afzonderlijk vermeld.

In vergelijking met de verwachte opbrengsten 2023 is de raming van de totale belastingen opbrengsten in 2024, per saldo € 913.000 hoger.

De belangrijkste verklaringen zijn:

- meer OZB-opbrengsten € 409.000 door actualisatie op basis van 2023 en inflatiecorrectie 4,5%;
- Door hogere kosten als gevolg van de aanpassing van de DVO Dar voor 2024 en de afspraak dat we kostendekkend willen zijn, ramen we € 118.000 meer afvalstoffenheffing;
- hogere opbrengsten rioolheffing € 84.000 door actualisatie en inflatiecorrectie + 4,5%;
- hogere legesopbrengsten € 279.000 met name door hogere afgifte reisdocumenten en inflatiecorrectie + 4,5%.

Onder het kopje 'Overzicht op hoofdlijnen per heffing' leggen we uit welke ontwikkelingen er zijn. Ook leggen we de voorgenomen wijzigingen van de tarieven voor 2024 uit.

Beleid lokale heffingen

Bij het opstellen van de begroting 2024, en de meerjarenraming, is uitgegaan van de volgende punten:

De OZB stijgt met 4,5% inflatiecorrectie.

We gaan ervan uit dat de afvalstoffenheffing, rioolheffing, het rioolaansluitrecht en de leges 100% kostendekkend zijn. Dit betekent dat de opbrengsten en kosten aan elkaar gelijk zijn.

Zoals in voorafgaande jaren is afgesproken, wijzigen de tarieven voor de toeristenbelasting in 2024 niet.

Voor de forensenbelasting sluiten we aan bij ons gemeentelijk beleid over de toeristenbelasting. De tarieven voor 2024 blijven dus gelijk aan 2023.

Voor de Bedrijfs Investerings Zone Belasting (BIZ) is een uitvoeringsovereenkomst aangegaan met de Vereniging BIZ Groesbeek Centrum voor een periode van 5 jaar. Deze liep af op 1 januari 2022. Tijdens de draagvlakmeting in januari 2022 stemde 78% van de ondernemers uit de zone voor verlenging. Daarmee is de BIZ verlengd met 5 jaar. De tarieven zijn gelijk gebleven.

Eind 2019 is ook voor Vereniging BIZ Millingen Centrum een uitvoeringsovereenkomst aangegaan voor een periode van 5 jaar.

Munitax voert voor onze gemeente de belastingwerkzaamheden en de Wet Waardering Onroerende Zaken (Wet WOZ) uit. Munitax is het gemeenschappelijk belastingkantoor waar wij bij zijn aangesloten. Munitax verzendt de belastingaanslagen.

Overzicht op hoofdlijnen per heffing

Onroerendezaakbelastingen

De inkomsten Onroerendezaakbelastingen (OZB) zijn niet bestemd voor bepaalde producten of diensten. Het is een zogenaamd algemeen dekkingsmiddel.

De OZB kent twee soorten belastingen:

- een eigenarenbelasting
dit is belasting die de eigenaar van een gebouw moet betalen.
- een gebruikersbelasting
dit is een belasting die een gebruiker bijvoorbeeld een huurder van een gebouw moet betalen.

In tegenstelling tot de eigenarenbelasting wordt de gebruikersbelasting alleen geheven van de gebruikers van niet-woningen. Deze belasting is een zogenaamde tijdstipbelasting. Dit betekent dat de toestand per 1 januari van het betreffende jaar bepalend is voor de OZB-heffing. De OZB wordt berekend op basis van de vastgestelde waarde van het pand. Het tarief is een percentage van de waarde van een gebouw. Deze waarde wordt bepaald op basis van de Wet Waardering Onroerende Zaken (Wet WOZ).

Bij het opstellen van deze begroting is voor 2024 uitgegaan de gerealiseerde opbrengst 2023 inclusief areaaluitbreiding. Deze opbrengst is verhoogd met 4,5% inflatiecorrectie. Wij verwachten dat de inkomsten in 2024 € 6.880.000 zijn.

De spelregels over de OZB leggen we vast in een verordening. De gemeenteraad stelt in december 2023 de verordening OZB 2024 vast. Omdat de WOZ-waarde van een pand het uitgangspunt is voor de heffing houden we bij het berekenen van de tarieven ook rekening met de verandering in de waarde (waardeontwikkeling) van de panden per 1 januari 2024 ten opzichte van 1 januari 2023 (waardepeildatum).

Toeristenbelasting

De inkomsten Toeristenbelasting zijn ook algemene dekkingsmiddelen. Met de Begroting 2020 heeft de gemeenteraad besloten om de tarieven toeristenbelasting van 2019 te verdubbelen. Hierbij is de keuze gemaakt om deze verhoging in twee jaar door te voeren. Daarom is in 2020 een bedrag van € 132.500 uit de algemene reserve gehaald. De raad heeft daarnaast besloten tot een extra verhoging van de tarieven om in de jaren 2022 tot en met 2026 € 26.500 per jaar, terug te storten in de algemene reserve. Dat is met de opbrengsten van de afgelopen jaren al gerealiseerd. Daarom ramen we vanaf 2024 geen toevoeging aan de algemene reserve meer.

De opbrengst voor 2024 is begroot op € 700.000. Bij de Begroting 2020 is besloten om de tarieven in de jaren 2022-2026 gelijk te houden en de investeringen in de sector onaangetast te laten.

Forensenbelasting

Forensen zijn mensen die meer dan 90 dagen, maar minder dan 9 maanden in één kalenderjaar, in een woning in onze gemeente verblijven en geen inwoner zijn van onze gemeente zijn. Zij moeten in onze gemeente ook belasting betalen. Dit noemen we de forensenbelasting.

Mensen die forensenbelasting betalen hoeven geen toeristenbelasting te betalen. Dit is geregeld in de verordening.

Voor 2022 is het tarief vastgesteld op € 319,- per woning per jaar. Bij het vaststellen van de Programmabegroting 2020 is besloten om de tarieven in de jaren 2022-2026 gelijk te houden. Dit sluit aan bij ons gemeentelijk beleid over de toeristenbelasting. Het tarief blijft voor 2024 dus € 319. Voor 2024 verwachten wij € 30.000 aan inkomsten.

Afvalstoffenheffing

Wij brengen afvalstoffenheffing in rekening op grond van de Wet milieubeheer. Belastingplichtig is degene, van wie de gemeente het huishoudelijk afval moet inzamelen.

De tarieven voor de afvalstoffenheffing stijgen met ongeveer 2,4%. De verwachte opbrengst in 2024 is € 4.361.027. Daarmee komt de kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing uit op 100%. Dit betekent dat we met de totale opbrengsten 100% van de kosten kunnen betalen. De verklaring van deze stijging is enerzijds het inflatiepercentage, Dar heeft een indexpercentage berekend van 8,16%. Daar staat tegenover dat de aantallen zijn bijgesteld. Ook de inkomsten van afvalstromen zijn opnieuw geraamd en zijn van invloed op de berekening van de afvalstoffenheffing.

Afvalstoffenheffing	
7.3 Afval incl btw	-4.914.276
6.3 Kwijtschelding incl btw	-185.563
0.4 Overhead	-306.628
Overige opbrengsten	<u>1.045.440</u>
Totale kosten	-4.361.027
Opbrengst belastingen	4.361.027
Totale opbrengsten	4.361.027
Dekking	100%

Rioolheffing

De gemeente moet zorgen voor de afvoer van het stedelijk afvalwater (rioolwater) en hemelwater (regenwater). De kosten betalen we uit de rioolheffing. In oktober 2020 is het Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) 2021-2025 vastgesteld. De tarieven verhogen we elk jaar met de inflatiecorrectie (voor 2024 +4,5%), zoals in het GRP is afgesproken.

De totale opbrengst voor 2024 is begroot op € 4.333.000. Op basis van de begroting is de rioolheffing 100% kostendekkend. Dit betekent dat de kosten net zo hoog zijn als de inkomsten.

Rioolheffing	
7.2 Riolering incl btw	-3.874.085
7.2 Overige opbrengsten	21.000
7.2 Onttrekking aan voorziening	294.635
0.9 Onttrekking reserve	44.550
5.7 Natuurlijk groen incl btw	-88.330
6.3 Kwijtschelding	-185.563
2.1 Schoonhouden wegen incl btw	-74.048
0.4 Overhead	<u>-471.158</u>
Totale kosten	-4.333.000
Opbrengst belastingen	4.333.000
Totale opbrengsten	4.333.000
Dekking	100%

Rioolaansluitrecht

Bij de harmonisatie van de tarieven in verband met de herindeling (in 2015) is gekozen voor een vast tarief als we een standaard aansluiting op het riool moeten maken. Uitgangspunt hierbij is dat we met de opbrengsten de kosten kunnen betalen.

Rioolaansluitrecht	
7.2 Huisaansluitingen incl btw	-9.033
0.4 Overhead	<u>-507</u>
Totale kosten	-9.540
Leges	9.000
Totale opbrengsten	9.000
Dekking	94%

Marktgeden

In de marktgeldverordening staan de gemeentelijke regels over de markt. We verhogen de tarieven voor 2024 met 4,5% (inflatie).

Het dekkingspercentage, inclusief de inkomsten uit staangelden, is 30%. Dit betekent dat we met de totale opbrengsten (€ 16.000) voor 2024, 30% van de kosten (€ 54.041) kunnen betalen. Er is dus een tekort van € 38.041 (zie ook tabel Marktgeden).

Marktgeden	
3.3 Kosten markten	-52.873
0.4 Overhead	-11.768
3.3 Overige opbrengsten	<u>10.600</u>
Totale kosten	-54.041
Opbrengst belastingen	16.000
Totale opbrengsten	16.000
Dekking	30%

Lijkbezorgingsrechten/Grafrechten

Met de opbrengst uit de begraafrechten betalen we de kosten van het begraven en het onderhouden van de begraafplaatsen. Voor 2024 verhogen we de tarieven met 4,5% (inflatie).

Wij verwachten een opbrengst van € 75.000. Op basis van de begrotingsgegevens realiseren wij een dekkingspercentage van 39%. Het gevolg is een tekort op de exploitatie van € 117.127 voor 2024. We zitten op vergelijkbare tarieven als de kerken in onze gemeente.

Begraafplaatsrechten	
7.5 Kosten begraafplaatsen	-161.902
0.4 Overhead	-36.225
7.5 Overige opbrengsten	<u>6.000</u>
Totale kosten	-192.127
Opbrengst belastingen	75.000
Totale opbrengsten	75.000
Dekking	39%

BIZ-belasting

Per 1 januari 2022 is de nieuwe Verordening Bedrijveninvesteringszone (BIZ) Groesbeek Centrum 2022-2026 in werking getreden.

Per 1 januari 2020 is de Verordening Bedrijveninvesteringszone (BIZ) Millingen Centrum 2020 tot en met 2024 in werking getreden.

Het hoofddoel van de BIZ is om de concurrentiekracht van het winkelgebied te vergroten, zodat de omzet van de ondernemers in het werkgebied toeneemt. Hiervoor hebben we een Uitvoeringsovereenkomst gesloten met de Vereniging BIZ Groesbeek Centrum en de Vereniging BIZ Millingen Centrum voor een periode van vijf jaar.

De BIZ-bijdrage dragen wij over aan de genoemde verenigingen, waarvan de leden gezamenlijk bepalen welke activiteiten ze voor dit bedrag (laten) organiseren. In hun jaarplan staat onder andere gezamenlijke online marketing, evenementen en verfraaiing van het centrum.

Leges

Op basis van de legesverordening worden de rechten geheven van degenen die gebruik maken van de diensten, beschikbaar gesteld door het gemeentebestuur. De Tarieventabel bij de verordening is conform het VNG-model ingedeeld in drie titels zijnde:

Titel 1 Algemene dienstverlening;

Titel 2 Dienstverlening vallende onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunningen;

Titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijnen.

In artikel 229b van de Gemeentewet is bepaald dat de tarieven zodanig moeten zijn vastgesteld dat de geraamde baten van de rechten niet uitgaan boven de geraamde lasten. Daar waar rijksnormen of maximumtarieven gelden (zoals bij reisdocumenten), zijn deze leidend. De overige tarieven in de legesverordening worden - los van overige wijzigingen van de legesverordening - verhoogd met een inflatiecorrectie van 4,5%.

Hoofdstuk/ Paragraaf	Onderwerp	Taakveld	Toe te rekenen lasten	Overhead	Totaal lasten	Baten	Dekking in %
Hoofdstuk 1 Algemene dienstverlening							
1.1	Burgerlijke stand	0.2 Burgerzaken	-109.315	-80.527	-189.843	91.260	48%
1.2	Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart	0.2 Burgerzaken	-142.664	-109.983	-252.647	355.676	141%
1.3	Rijbewijzen	0.2 Burgerzaken	-154.131	-73.341	-227.473	139.724	61%
1.4	Verstrekkings in het kader van de	0.2 Burgerzaken	-17.644	-9.317	-26.961	12.798	47%

	basisregistratie persoonsgegevens							
1.5	Bestuursstukken		-	-	-	n.v.t.	n.v.t.	
1.6	Vastgoedinformatie		-	-	-	n.v.t.	n.v.t.	
1.7	Overige publiekszaken	0.2 Burgerzaken	-21.827	-5.614	-27.441	9.070	33%	
1.8	Gemeentearchief		-	-	-	n.v.t.	n.v.t.	
1.9	Bijzondere wetten	0.2 Burgerzaken	-109.658	-75.205	-184.862	100.950	55%	
1.10	Diversen		-	-	-	n.v.t.	n.v.t.	
	Totaal Hoofdstuk 1		-555.239	-353.987	-909.226	709.478	78%	

Hoofdstuk 2 Dienstverlening en besluiten in het kader van Omgevingswet

2.1	Algemene bepalingen	8.3 Wonen en bouwen	-	-	-	n.v.t.	n.v.t.	
2.2	Voorfase	8.1 Ruimtelijke ordering	-19.915	-17.201	-37.115	n.v.t.	n.v.t.	
2.3	Activiteiten met betrekking tot bouwwerken	8.3 Wonen en bouwen	-1.054.684	-56.258	-1.110.941	815.450	73%	
2.4	Activiteiten met betrekking tot cultureel erfgoed en werelderfgoed	8.3 Wonen en bouwen	-8.762	-7.568	-16.331	1.000	6%	
2.5	Milieubelastende activiteiten		-16.786	-	-16.786	n.v.t.	n.v.t.	
2.6	Lozingsactiviteiten		-	-	-	n.v.t.	n.v.t.	
2.7	Aanlegactiviteiten		-6.970	-6.020	-12.990	n.v.t.	n.v.t.	
2.8	Overige activiteiten		-37.753	-5.103	-42.856	n.v.t.	n.v.t.	
2.9	Maatwerkvoorschriften		-	-	-	n.v.t.	n.v.t.	
2.10	Gelijkwaardigheid		-	-	-	n.v.t.	n.v.t.	
2.11	Overige tarieven		-	-	-	n.v.t.	n.v.t.	
2.12	Modaliteiten	8.3 Wonen en bouwen	-72.961	-21.214	-94.175	40.000	42%	
2.13	Vermindering		-	-	-	n.v.t.	n.v.t.	
2.14	Teruggaaf		-9.028	-7.798	-16.826	n.v.t.	n.v.t.	
	Totaal Hoofdstuk 2		-1.226.859	-121.161	-1.348.020	856.450	64%	

Hoofdstuk 3 Dienstverlening vallend onder de Dienstenrichtlijn en niet vallend onder Hoofdstuk 2

3.1	Horeca	1.2 APV en bijz. wetten	-3.806	-3.287	-7.093	2.000	28%	
3.2	Seksbedrijven		-	-	-	n.v.t.	n.v.t.	
3.3	Winkeltijdenwet		-66	-57	-124	n.v.t.	n.v.t.	
3.4	Organiseren evenement of markt	5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-28.013	-24.195	-52.209	40.000	77%	
3.5	Standplaatsen	3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	-7.700	-6.651	-14.351	1.600	11%	
3.6	Huisvestingswet 2014		-	-	-	n.v.t.	n.v.t.	
3.7	In dit hoofdstuk niet benoemd besluit		-7.368	-6.364	-13.733	n.v.t.	n.v.t.	
3.8	Kinderopvang	6.1 Samenkracht en	-3.751	-	-3.751	2.000	53%	

burgerparticipatie

Totaal Hoofdstuk 3	-50.706	-40.555	-91.261	45.600	50%
Totaal Hoofdstuk 1 en 2 en 3	-1.832.804	-515.703	-2.348.507	1.611.528	69%

Kwijtscheldingsbeleid

Het is voor belastingplichtigen mogelijk om voor de onroerendezaakbelastingen, afvalstoffenheffing en de rioolheffing kwijtschelding aan te vragen. In de begroting 2024 is hiervoor een bedrag van € 350.000 opgenomen.

Dit bedrag is geraamd op basis van ervaringscijfers van de laatste twee jaren. Of de aanvrager in aanmerking komt voor kwijtschelding hangt af van zijn persoonlijke financiële situatie. Wij verlenen kwijtschelding als aan alle voorwaarden voor kwijtschelding is voldaan. In onze gemeente hanteren wij de zogenaamde 100 procent kwijtscheldingsnorm. Dit betekent dat mensen met een inkomen op bijstandsniveau, zonder vermogen, altijd in aanmerking komen voor kwijtschelding.

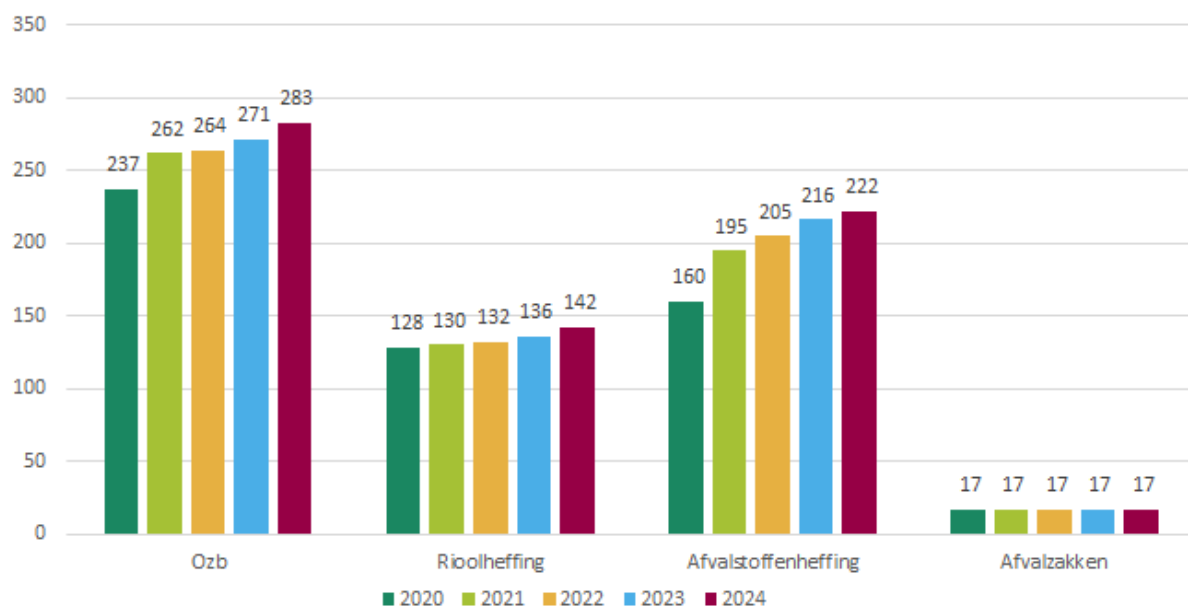
Belastingkantoor Munitax regelt voor ons de uitvoering van het kwijtscheldingsbeleid. Zij maken voor het verlenen van geautomatiseerde kwijtschelding gebruik van de informatie van het landelijk Inlichtingenbureau. Het bureau toetst het gemeentelijke bestand met de huishoudens die in 2023 recht hebben op kwijtschelding aan de hand van gegevens van het UWV, de Belastingdienst en de RDW. Afhankelijk van het toetsingsresultaat wordt het recht op kwijtschelding wel/niet ambtshalve verleend.

Lokale lastendruk

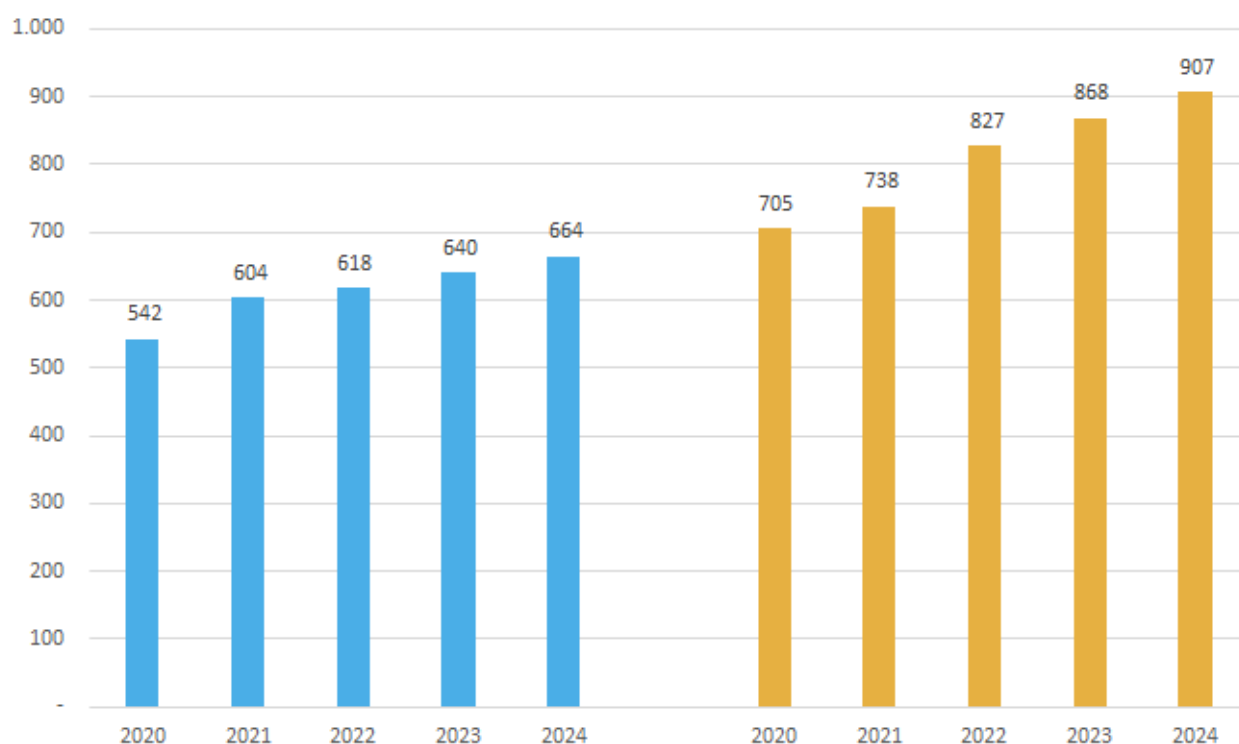
De belastingen en heffingen die inwoners betalen, verschillen per persoon. Toch bestaat de behoefte om gemeenten te vergelijken. Voor die vergelijking maken we gebruik van de gemeentelijke lastendruk. Hierbij gaan we uit van een standaardsituatie met de tarieven van onze gemeente. In de berekening van de lastendruk houden we rekening met de Onroerende- zaakbelastingen, Afvalstoffenheffing en Rioolheffing.

Hieronder is in een grafiek weergegeven wat de lasten per belastingsoort zijn voor een eenpersoonshuishouden en de totale lasten in vergelijking met het landelijk gemiddelde.

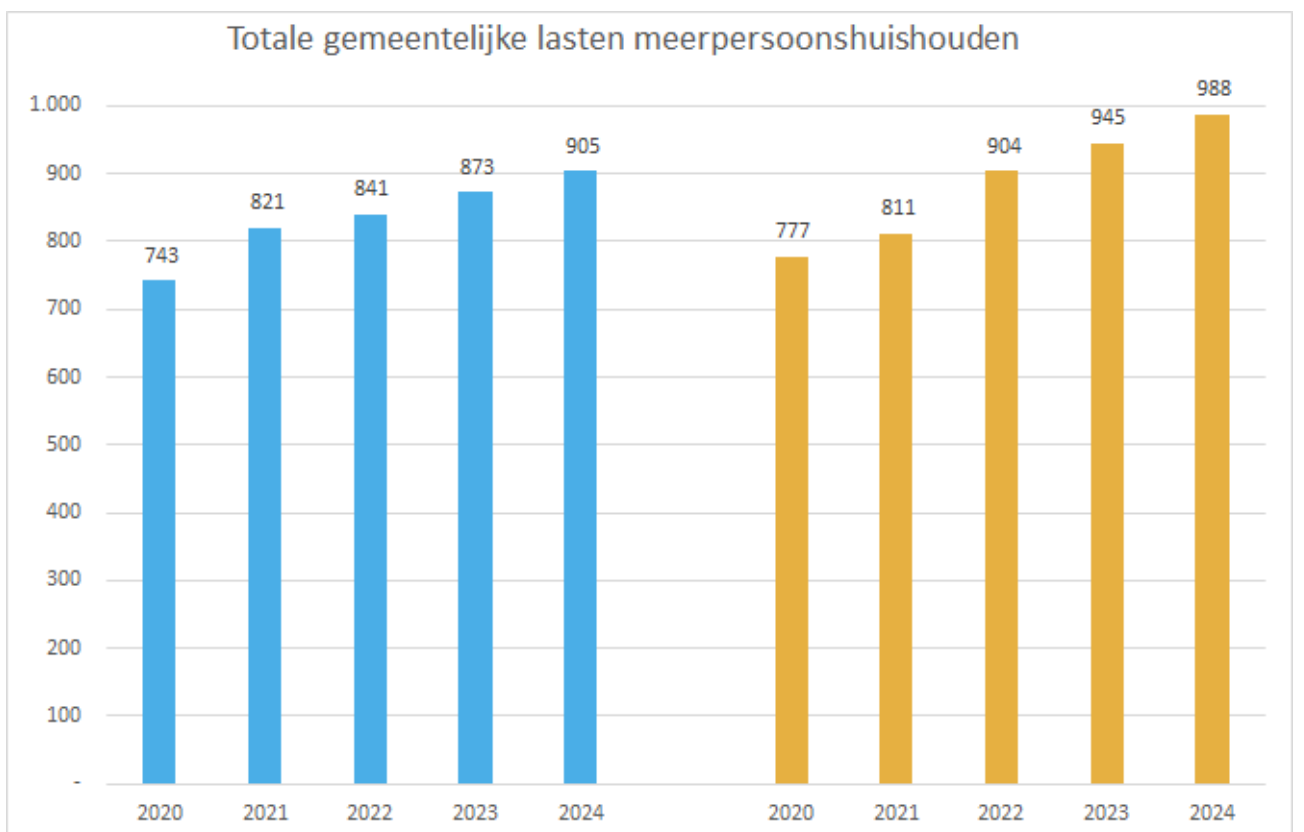
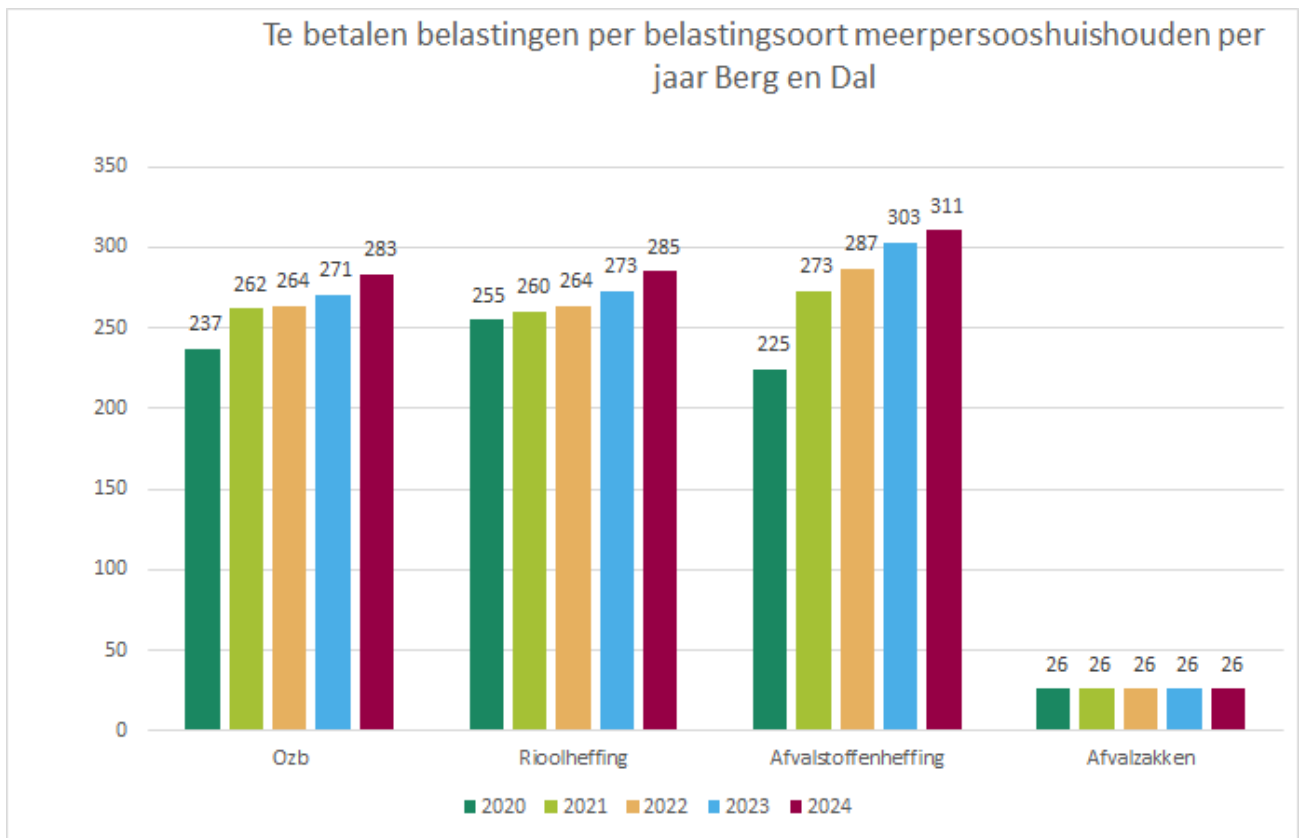
Te betalen belastingen per belastingsoort eenpersoonshuishouden per jaar Berg en Dal

Totale gemeentelijke lasten eenpersoonshuishouden

Hieronder is in een grafiek weergegeven wat de lasten per belastingsoort zijn voor een meerpersoonshuishouden en de totale lasten in vergelijking met het landelijk gemiddelde.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen is het vermogen van de gemeente om onverwachte, hoge kosten op te kunnen vangen, zonder dat de uitvoering van taken en de bedrijfsvoering in gevaar komen. Het weerstandsvermogen geeft aan hoe sterk de financiële positie van de gemeente is. Voor het beoordelen van de "weerstand" is inzicht nodig in de omvang en de achtergronden van de risico's en de aanwezige weerstandscapaciteit. Het gaat hierbij alleen om risico's waarvoor geen of wellicht onvoldoende verzekeringen zijn afgesloten, voorzieningen zijn gevormd of budgetten beschikbaar zijn. In deze paragraaf gaan wij in op onze risico's en het vermogen om deze risico's op te kunnen vangen.

Algemeen

Wet- en regelgeving

De wettelijke kaders op het gebied van weerstandsvermogen zijn opgenomen in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Hierin is bepaald dat bij de begroting en jaarrekening een paragraaf weerstandsvermogen wordt opgenomen. De bepalingen luiden als volgt (citaat uit BBV):

Artikel 11.

- 1. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:*
 - a. de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de provincie onderscheidenlijk gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken;*
 - b. alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.*
- 2. De paragraaf betreffende het weerstandsvermogen bevat ten minste:*
 - a. een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;*
 - b. een inventarisatie van de risico's;*
 - c. het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's;*
 - d. een kengetal voor de:*
 - 1a°. netto schuldquote;*
 - 1b°. netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;*
 - 2°. solvabiliteitsratio;*
 - 3°. grondexploitatie;*
 - 4°. structurele exploitatieruimte; en*
 - 5°. belastingcapaciteit*
 - e. een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.*
- 3. Bij ministeriële regeling worden nadere regels gesteld over de wijze waarop de kengetallen, genoemd in het tweede lid, onderdeel d, door provincies en gemeenten worden vastgesteld en in de begroting en het jaarverslag worden opgenomen.*

Gemeentelijke regelgeving

Op 13 juli 2023 heeft de gemeenteraad onder meer de nota 'Reserves en Voorzieningen 2023 gemeente Berg en Dal' en de 'Verordening Financieel beleid, beheer en organisatie (artikel 212

Gemeentewet) Berg en Dal 2023' vastgesteld.

Risicoregister

In het risicoregister hebben wij alle bekende risico's in beeld gebracht, beoordeeld en geanalyseerd. Vervolgens geven wij aan hoe wij met het risico willen omgaan in termen van beheersing. De risico's zijn gekwantificeerd en de risicoscore is bepaald. Per risico geven we

het financiële belang aan, vervolgens bepalen wij de kans dat het risico zich daadwerkelijk voordoet, uitgedrukt in een percentage. Hierna hebben wij de risicoscore bepaald door het financieel belang te vermenigvuldigen met de kans.

Klasse-indeling

De gehanteerde klasse-indeling ziet er als volgt uit:

Klasse	Referentiebeelden	Kans	Kwantitatief
1	Zeer klein (< of 1 keer per 10 jaar). Zeer onwaarschijnlijk, komt niet voor in de branche, voor zover bekend		1 - 20%
2	Klein (1 keer per 5 - 10 jaar). Niet waarschijnlijk maar mogelijk, is binnen andere gemeenten wel eens voorgekomen (in de afgelopen 5 jaar)		21 - 40%
3	Gemiddeld (1 keer per 2 - 5 jaar). Komt zelden voor maar is wel al eens voorgekomen (in de afgelopen 5 jaar)		41 - 60%
4	Groot (1 keer per 1 - 2 jaar). Is verscheidene malen voorgekomen (3x of vaker in de afgelopen 5 jaar)		61 - 80%
5	Zeer groot (1 keer per jaar of >). Komt met enige regelmaat voor (1 of meerdere keren per jaar)		81 - 100%

Beheersen van risico's

In deze fase bepalen wij oplossingen om de benoemde risico's te beheersen. Het is van belang dat wij ook iets met de risico's doen. Voor elk risico maken wij een keuze uit de volgende vier maatregelen:

1. Beëindigen (B)

Dit houdt in dat wij beleid waar een risico door ontstaat (adviseren te) beëindigen, op een andere manier vorm geven of geen beleid starten dat een risico met zich meebrengt. Ook kunnen wij werkprocessen zodanig invullen, dat we bepaalde risico's vermijden.

2. Verminderen (V)

Door het risico af te dekken middels een verzekering, een voorziening of een ander budget in de begroting kunnen wij het risico verminderen. Hiermee beperken we dus de gevolgen van een risico. Tevens kan verminderen betekenen, het aanpakken of wegnemen van de oorzaak van het risico.

3. Overdragen (O)

Dit kan door het beleid dat een risico met zich meebrengt, uit te laten voeren door een andere betrokken partij, die daarbij ook de financiële risico's overneemt.

4. Accepteren (A)

Als wij een risico niet (kunnen) vermijden, verminderen of overdragen accepteren wij het risico en moeten wij de eventuele financiële schade volledig middels de weerstandscapaciteit afdekken. Dit betekent niet dat het risico niet beïnvloedbaar is en dat we het daarom maar moeten accepteren. Het betekent dat wij het risico op dit moment accepteren en niet op één of andere wijze afdekken. Mocht de wens bestaan om het risico in de toekomst anders te beheersen dan moeten we kiezen voor beëindigen, verminderen of overdragen.

Inventarisatie risico's

Bij dit onderdeel presenteren wij de risico's. Wij hebben een inventarisatie uitgevoerd, de risico's geanalyseerd en beoordeeld en vervolgens zoveel als mogelijk gekwantificeerd.

We kunnen de risico's als volgt onderverdelen:

- Aansprakelijkheidsrisico's
- Risico's op eigendommen
- Risico's van de bedrijfsvoering
- Financiële risico's
 - Open-einde regelingen
 - Verbonden partijen
 - Grondexploitatie
 - Grote projecten
 - Overige financiële risico's

Bedragen x € 1.000

Categorie	Risico
1. Aansprakelijkheid	249
2. Eigendommen	105
3. Bedrijfsvoering	590
4. Financieel	4.208
Totaal risico's	5.152

1. Aansprakelijkheid (totaal risico € 249.000)

Bedragen x €1.000

Categorie Onderwerp	Beh.	Fin.	Kans		Risico
		Belang	Kl.	%	score
		€			€
Nalatigheid of onrechtmatig handelen	V	100	1	5%	5
Wateroverlast	A	1.000	1	4%	40
Rechtmatig overheidshandelen	O/V	75	1	5%	4
Schadeclaims	A	1.000	1	20%	200
Totaal		2.175			249

Nalatigheid of onrechtmatig handelen

De risico's zijn in de meeste gevallen beperkt, doordat waar mogelijk verzekeringen zijn afgesloten. Ook hebben wij in de begroting diverse budgetten beschikbaar, bijvoorbeeld om ons eigen risico af te dekken.

Wateroverlast

Voor aansprakelijkheidsstellingen als gevolg van wateroverlast na hevige regenval hebben wij ons als gemeente altijd nog kunnen beroepen op overmacht.

Aangezien we als gemeente verplicht zijn om zogenaamde stresstesten uit te voeren kunnen we dit niet meer tot in lengte van dagen volhouden.

In grote delen van de gemeente zijn inmiddels voorzieningen getroffen.

We gaan ervan uit dat een dergelijke situatie 1 keer in de 25 jaar kan voorkomen. Voor de schade voor de gemeente in dat geval gaan we uit van een bedrag van € 1.000.000.

Rechtmatig overheidshandelen (planschade / nadeelcompensatie)

Onder het risico rechtmatig overheidshandelen verstaan we, het risico op schadeclaims ten gevolge van rechtmatig overheidshandelen. De aansprakelijkheidspolis van de gemeente dekt schade veroorzaakt door onrechtmatig overheidshandelen. Nadrukkelijk is schade door rechtmatig overheidshandelen niet mee verzekerd en het is ook niet mogelijk dit mee te verzekeren.

De gemeente wordt heel soms aangesproken op een schadevergoeding ten gevolgen van rechtmatig overheidshandelen. Als een inwoner of bedrijf van mening is meer dan gemiddeld getroffen te zijn door rechtmatig gemeentelijk handelen dan kan men een claim indienen. Aan de hand van wetgeving wordt beoordeeld of er een oorzakelijk verband bestaat. Op de vastgestelde schade wordt het bepaald hoe hoog het maatschappelijk of het ondernemersrisico is. Dit wordt dan op de vastgestelde schade in mindering gebracht. De materie is heel specialistisch waardoor de kennis van een deskundige noodzakelijk is. Planschade dekken we zoveel mogelijk af in contracten met ontwikkelaars. In geval van een gemeentelijke ontwikkeling (waar geen verhaal kan plaatsvinden), houden we hier bij de kredietvotering rekening mee.

Schadeclaims

De gemeente loopt altijd het risico op schadeclaims. Over het algemeen zijn dit langlopende procedures waarvan de risico's moeilijk in te schatten zijn. Daarom is hiervoor in de exploitatie geen raming opgenomen. Om de risico's toch mee te kunnen nemen in deze paragraaf, zijn we uitgegaan van een totaal bedrag van € 1 miljoen met een kans van 20%.

2. Eigendommen (totaal risico € 105.000)

Categorie Onderwerp	Beh.	Bedragen x €1.000			
		Fin. Belang	Kans		Risico score
		€	Kl.	%	€
Eigen risico schadegevallen	V	25	3	50%	13
Schade door vandalisme/diefstal (in openb. ruimte)	V	40	3	50%	20
Onderhoud gemeentelijke gebouwen en terreinen	A	500	1	2%	10
Onderhoud wegen	A	100	1	5%	5
Gladheidsbestrijding	A	80	1	10%	8
Kabels en leidingen, leges glasvezel	A	160	1	3%	4
Zwembad	A	60	1	15%	9
Niet bereikbare en/of beheerbare rioleringen	A	60	1	10%	5
Ruiming explosieven	V	50	2	25%	25
Bodemsanering	V	100	2	25%	6
Archeologie	V	25	0	0%	0
Totaal		1.200			105

Eigen risico schadegevallen

De risico's met betrekking tot onze eigendommen hebben wij beperkt door het afsluiten van brand- en stormverzekeringen. Hiervoor geldt een eigen risico van € 2.500 per gebeurtenis.

Schade door vandalisme/diefstal (in de openbare ruimte)

Graffitischade is niet verzekerd, vandalismeschade wel voor zover het per geval het eigen risico van € 2.500 te boven gaat. De kosten vangen we op binnen de normale budgetten en

leiden niet tot grote overschrijdingen. We maken ook bewuste keuzes bij het gebruik van materialen in de openbare ruimte, risicomijdend (hufferproof, goedkope vervanger van lood). We hebben in de begroting ook een budget geraamd voor het schoonmaken van graffiti.

Onderhoud gemeentelijke gebouwen en terreinen

Wij voeren voor onze eigendommen planmatig beheer en onderhoud uit. Dit doen wij op basis van de beheerplannen en actuele inspecties. De noodzakelijke dotaties aan de onderhoudsvoorzieningen zijn in 2023 geactualiseerd. Er bestaat altijd het risico dat het budget voor groot onderhoud niet toereikend is, omdat er onverwacht, onvoorzien onderhoud nodig kan zijn, waarmee we in de ramingen geen rekening hebben gehouden.

Onderhoud wegen

Er bestaat altijd het risico dat het budget voor groot onderhoud wegen niet toereikend is, omdat er onverwacht, onvoorzien onderhoud nodig kan zijn, waarmee we in de ramingen geen rekening hebben gehouden.

Gladheidsbestrijding

Er bestaat altijd het risico dat het budget voor gladheidsbestrijding niet toereikend is, omdat de weersomstandigheden slechter kunnen zijn dan waarmee we in de raming rekening hebben gehouden.

De gemeente heeft ten aanzien van dit onderdeel een inspanningsverplichting, geen resultaatverplichting.

Zwembad

Temperatuurschommelingen kunnen nadelige gevolgen hebben voor de tegelvloer. De kans is niet groot, maar mocht dit risico zich voordoen, dan schatten wij de kosten in op ongeveer € 100.000 voor de tegelvloer en € 60.000 aan gedeerde omzet.

Niet bereikbare en/of beheerbare rioleringen

In onze gemeente ligt zo'n 21 km riolering die gewoonweg niet meer bereikbaar is voor beheer en onderhoud. Van deze 21 km zijn de meeste leidingen van een relatief kleine diameter en mochten hier problemen zijn dan kan hier relatief snel en simpel ingegrepen worden.

Zo'n 5 km is van een iets grotere diameter en heeft een redelijke tot behoorlijke afvoerfunctie. Deze leidingen liggen ook dusdanig dat wanneer hier problemen optreden dit aardig in de papieren zal gaan lopen.

Uitgaande van een vervangingsprijs van € 550/m schatten wij de schade per gebeurtenis op € 60.000 met een kans van 15%.

Ruiming explosieven

Er is een risico dat we bij grondwerken explosieven aantreffen waarvoor onderzoeken, dan wel ruiming moeten plaatsvinden. De kosten hiervan ramen we zoveel mogelijk vooraf in de projectkosten en/of brengen we in rekening bij de ontwikkelaars. Daarnaast declareren we een deel van de kosten bij het Rijk (70%).

Bodemsanering

Op basis van de bodemkaart van onze gemeente bekijken we of er aanleiding is op basis van onder meer historische gegevens of verkennend onderzoek noodzakelijk is. Indien een locatie verdacht is maken we op basis van dit onderzoek een inschatting van de kosten.

Tijdens het werk voeren we partijkeringen uit op vrijgekomen grond. Bij het aantreffen van ernstige verontreiniging kan dit tot aanzienlijke verwerkingskosten leiden.

Teerhoudend asfalt: In asfalt kan altijd een gedeelte tevoorschijn komen waar nog teer in verwerkt is; zeker in oude reparatievakken of onderlagen van voor 1991, vanaf toen is het verboden.

Het is onmogelijk om de hele asfaltconstructie van te voren te bemonsteren om zeker te weten dat het schoon is. Afhankelijk van het project dan dit mee of tegenvallen.

Archeologie

We lopen het risico op archeologische vondsten bij projecten in de openbare ruimte. Dit risico inventariseren we door middel van het maken van proefsleuven voor de start van een project.

3. Bedrijfsvoering (totaal risico € 590.000)

Bedragen x €1.000

Categorie Onderwerp	Beh.	Fin. Belang €	Kans Kl.	%	Risico score €
Bedrijfsongevallen	V/A	250	1	2%	5
Fraude en diefstal	B	p.m.	-	0%	p.m.
Afwezigheid personeel wegens ziekte of anderszins	V	1.940	2	25%	485
Vertrek personeel	V	100	1	10%	10
ICT	V	129	3	50%	65
Informatiebeveiliging en cybercrime	V	500	1	5%	25
Totaal		2.919			590

Bedrijfsongevallen

Wij hebben de "Goed Werkgeverschapsverzekering" afgesloten. Werkgevers hebben de wettelijke zorgplicht voor de veiligheid van werknemers en die zorgplicht wordt uitgebreid. De werkgever is aansprakelijk voor bedrijfsongevallen en beroepsziektes van werknemers. Ook molest is meeverzekerd. Naast ambtenaren vallen ook raadsleden, wethouders en de burgemeester onder de polis.

Fraude en diefstal

De huidige economische ontwikkelingen kunnen voor de gemeente leiden tot verhoogde prikkels of gelegenheden tot het doen van of meewerken aan fraude. Er zijn fysieke en/of administratieve maatregelen genomen (functiescheiding, procesbeschrijvingen). De interne controle richt zich ook op deze zaken. Gezien er nooit een aanspraak is gedaan en er steeds minder met contant geld wordt gewerkt is de polis per 31-12-2021 beëindigd. Dit ook omdat de interne controle en de administratieve processen goed op orde zijn.

Afwezigheid van personeel wegens ziekte of anderszins

Kennis en kunde zijn (tijdelijk) niet beschikbaar waardoor de kwaliteit van de organisatie en de door de organisatie geleverde producten lager worden. Uitgangspunt bij ziekteverzuim is een interne oplossing en geen externe inhuur, afhankelijk van de duur van de afwezigheid en taak. Totstandkoming inschatting: loonsom € 21.551.690 x 9,0% (bron: loonsom begroot 2024; ziekteverzuimpercentage over 2022) = € 1.939.652.

Vertrek personeel

Als gevolg van vertrek van personeel kunnen er kennis en kunde verloren gaan. Daarnaast is er bij het huidige personeel veel ervaring en kennis van de lokale situatie aanwezig, welke bij vertrek verloren gaat. Dit kan leiden tot inefficiëntie.

ICT

Computeruitval kan tot gevolg hebben dat we onze dienstverlening niet meer uitvoeren en onze medewerkers niet meer optimaal kunnen werken. Vooral de laatste tijd zijn bedreigingen van virussen in het nieuws, hetzelfde geldt voor datalekken.

Informatiebeveiliging en cybercrime

Informatiebeveiliging is steeds actueler. Er is weliswaar steeds meer aandacht voor, maar het risico wordt ook steeds groter. Denk hierbij aan datalekken. Er is voorsnog besloten om geen cybercrime verzekering af te sluiten, maar de actuele ontwikkelingen laten zien dat de risico's groter zijn.

In de raadsvergadering van 21 september 2023 is het raadsvoorstel: Plan van aanpak verhogen niveau van informatiebeveiliging en privacy (VB/Raad/23/01623) in de raad behandeld. De Rekenkamer heeft in 2022 geconcludeerd dat het niveau van informatiebeveiliging binnen de gemeente verbeterd moet worden. Dat wordt met dit voorstel geregeld.

4. Financieel (totaal risico € 4.208.000)

Bedragen x €1.000

Categorie Onderwerp	Beh.	Fin.	Kans	Risico	
		Belang	Kl.	%	score
		€			€
Open-einde regelingen					
Doelgroepenvervoer (Wmo-cliënten en leerlingen)	A	103	2	25%	26
Wmo begeleiding en Jeugdhulp	A	3.596	3	50%	1.798
Hulp bij het huishouden	A	225	3	50%	113
Voorzieningen Wmo klassiek	A	131	3	50%	66
Beschermde Wonen	V/A	p.m.	2	25%	p.m.
Af-/toename aantal uitkeringen PW/IOAW/IOAZ	V	264	2	25%	66
Toename aanvragen bijzondere bijstand/armoedebestrijding	V	207	2	25%	52
Toename aanvragen schuldhulpverlening	A	110	2	25%	28
Toename aantal aanvragen bedrijfskredieten Bbz	V	50	3	50%	25
Vermindering legesopbrengsten (bouw)vergunningen	V	201	2	25%	50
Toename bezwaar/kwijtschelding - meer kosten/minder opbrengsten	V	100	1	5%	5
Lagere opbrengsten OZB, AH en RH door leegstand bedrijfstvastgoed	V/A	200	1	5%	10
Verbonden partijen					
GGD	V/A	205	3	50%	103
MARN	V/A	0	1	5%	0
ODRN	V/A	81	3	50%	40
VRGZ	V/A	223	1	10%	22
MGR Werkbedrijf en ICT	V/A	388	2	25%	97
IBO	V/A	24	3	50%	12
Grondexploitatie					
Toerekening apparaatskosten Grex	V	197	1	5%	10

Economische risico's en vertraging	V/A	32	-1	-5%	3
Grote projecten					
Toerekenen apparaatskosten aan projecten	V	591	1	10%	59
Gemis subsidies a.g.v. uitloop projecten	V	200	1	10%	20
Overige financiële risico's					
BTW subsidies sport	A	295	1	10%	30
Loonontwikkelingen	A/V	622	3	50%	311
Ontwikkeling pensioenpremie	A	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Prijzontwikkelingen	V	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Algemene uitkering	A/V	1.755	2	25%	439
Renterisico	A	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Beleggingen - dividend	A	343	1	15%	51
Decentralisatie Rijkstaken	A	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Bezwaarschriften	V	5	4	80%	4
Garanties en borgstellingen	A	142.357	1	1%	712
Hypotheken personeel	V/B	100	1	2%	2
Wachtgeld/pensioenen bestuurders	V	30	1	10%	3
Arbeidsongeschiktheid en overlijden bestuurders	A	5.000	1	1%	50
Eigendommenadministratie gemeentelijke gronden	V	25	1	2%	1
Corona / Covid-19	V	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Totaal		157.661			4.208

De risico's bij dit onderdeel hebben betrekking op open-einde regelingen, verbonden partijen, grondexploitatie, grote projecten en overige financiële risico's.

Open-einde regelingen (totaal risico € 2.239.000)

Doelgroepenvervoer (Wmo-cliënten en leerlingen)

Op basis van de begroting 2024 houdt de DRAN voor volgende jaren rekening met een toename van het Wmo vervoer en leerlingenvervoer. We lopen het risico dat deze toename verder stijgt. Het risico voor de kostentoeename schatten we in op 10% van € 1.028.000.

Nieuwe Wmo en Jeugdwet

De ramingen 2024 hebben we zo realistisch mogelijk ingeschat. Hierbij is geen rekening meer gehouden met de taakstellende bezuiniging. We lopen het risico dat de aanvragen en de duur van de zorg nog meer toenemen. De hervormingsagenda jeugd moet leiden tot maatregelen die de kosten van jeugdhulp beperken vanaf 2025. Het is onduidelijk wat dit (financieel) voor ons betekent. We schatten het risico in op 20% van € 17.979.000 en de kans hierop op 50%.

Hulp bij het huishouden

De tarieven voor hulp bij het huishouden zijn onderbouwd en reëel. De kosten ramen we € 4,5 mln voor 2024. Hierbij is rekening gehouden met recente CAO wijzigingen en een toename van aanvragen met 5%. Het risico dat dit verder toeneemt ramen we op 5% van € 4,5 mln. De kans hierop schatten we in op 50%.

Toename aanvragen voorzieningen Wmo

In de begroting 2024 hebben we rekening gehouden met een toename van de kosten als gevolg van de aanbesteding en de overgang van de oude naar de nieuwe zorgaanbieder. Ook is rekening gehouden met hogere marktprijzen en een toename van woonvoorzieningen als gevolg van langer thuis wonen. We lopen risico als het aantal aanvragen groter is dan begroot. Het risico schatten we in op 10% van €1.311.000 en de kans hierop op 50%.

Beschermd Wonen

Beschermd wonen decentraliseert het Rijk vanaf 1 januari 2025 naar alle gemeenten. Er komt een nieuw objectief verdeelmodel en een overgangstermijn van 10 jaar. We verwachten dat we in de eerste jaren met de nieuwe verdeling uitkomen maar daarna niet meer. Voorlopig ramen we pro memorie.

Af-/toename aantal uitkeringen Participatiewet PW / IOAW / IOAZ

In de begroting 2024 hebben we rekening gehouden met de vangnetuitkering. Toename van het aantal klanten leidt tot een hogere uitgaaf maar tegelijkertijd tot een hogere vangnetuitkering. De resterende eigen bijdrage voor de vangnetuitkering bedraagt 50% van € 528.000. Het risico schatten we in op 50% en de kans hierop op 25%.

Toename aanvragen bijzondere bijstand/armoedebestrijding

De uitgaven ramen we op € 2,07 miljoen. Het risico dat de uitgaaf verder toeneemt, is aanwezig. Dit risico schatten we in op 10% en de kans hierop op 25%.

Toename aanvragen schuldhulpverlening

De kosten voor schuldhulpverlening bleven afgelopen jaren binnen de raming. We lopen het risico dat het aantal aanvragen groter is dan waarmee we in de begroting rekening gehouden hebben. Het risico schatten we in op 50% en de kans hierop op 25%.

Toename aantal Bbz regeling (leningen)

We lopen het risico dat het aantal aanvragen groter is dan waarmee we in de begroting rekening gehouden hebben. Gezien de ervaring schatten we het risico in op 50% van € 100.000.

Verbonden partijen (totaal risico € 274.000)

ODRN

Het totaal van de risico's van de ODRN bedraagt € 1.487.000. De ODRN rekent vervolgens met een dempingsfactor van 0,6 omdat niet alle risico's zich tegelijkertijd zullen voordoen. $0,6 \times € 1.487.000 = € 890.000$. Als dekking voor optredende risico's is binnen de ODRN in de vorm van een algemene reserve € 104.177 beschikbaar. Dit betekent dat er voor een bedrag van € 785.723 ($€ 890.000 - € 104.177$) geen dekking van de risico's is, en dat over de deelnemers verdeeld wordt. Het aandeel van Berg en Dal hierin bedraagt € 80.935.

Het verwachte resultaat van het boekjaar 2023 van de ODRN is ongeveer € 700.000 positief. De ODRN verwacht dit ten gunste te brengen van de eigen algemene reserve (stand 1e bestuursrapportage ODRN 2023).

De invoering van de omgevingswet is nu gepland op 1 januari 2024. Dit heeft gevolgen voor de werkzaamheden van de ODRN. Een deel van de werkzaamheden komt te vervallen en er komen ook andere taken.

Daarnaast overweegt de gemeente Nijmegen om de BRIKS-taken terug te nemen. Dit heeft uiteraard grote gevolgen voor de bedrijfsvoering van de ODRN. Ons bestuur heeft besloten om de BRIKS taken bij de ODRN te behouden.

VRGZ

De algemene reserves C&R (Crisisbeheersing en Rampenplan) is onvoldoende op peil om daarmee de gewogen risico's volledig af te dekken. In het uiterste geval staan gemeenten garant voor het restant. Voor ons betekent dit theoretisch een risico van maximaal € 222.525. Dit is op basis van de begroting 2024 van de VRGZ.

MGR Werkbedrijf en ICT

De risico's van het werkbedrijf zijn gekwantificeerd in de begroting van het werkbedrijf. Aangezien het werkbedrijf geen algemene reserve mag aanhouden, moet elke gemeente haar risicodeel in de begroting opnemen. De risico schat de MGR in op € 3,624 mln. Ons aandeel bedraagt daarin ongeveer 11% (begroting 2024 MGR). Daarnaast is de bijdrage aan het werkbedrijf nog gebaseerd op de verdeelsleutels van de algemene uitkering 2022. Per 2023 is de algemene uitkering herijkt en is de oude berekeningswijze niet meer mogelijk. Regionaal vindt nog overleg plaats over een nieuwe verdeelsleutel van de kosten. De nieuwe verdeling is eerst vanaf 2025 van toepassing.

IBO

In de concept begroting 2024 IBO is rekening gehouden met een aantal onderzoeken door de sociale recherche. De kans is aanwezig dat meer onderzoeken plaatsvinden dan geraamd. Ook staat de verdeelsleutel ter discussie. De aanpassing hiervan kan nadelig voor ons zijn. Het risico schatten we in op 25% van € 97.000 en de kans hierop op 50%.

Grondexploitatie (risico € 13.000)

Toerekening apparaatskosten Grex

Om de risico's te beperken hanteert de gemeente een overwegend faciliterend grondbeleid. De specifieke risico's met betrekking tot de grondexploitaties zijn omschreven in de paragraaf grondbeleid.

Een ander risico schuilt in de toerekening van apparaatskosten aan de grondexploitaties. Wanneer projecten niet doorgaan komen de apparaatskosten mogelijk ten laste van de exploitatie. Meer informatie over de complexen van de grondexploitatie staat in de paragraaf grondbeleid.

Economische risico's en vertraging

De risico's in de sfeer van de grondexploitatie hebben vooral te maken met algemene economische ontwikkelingen die leiden tot lagere opbrengsten of hogere kosten. Hier valt bijvoorbeeld te denken aan vertraging van bouwprojecten (vooral rentekosten), het terugtrekken van partners, of het lager uitvallen van grondprijzen ten opzichte van de ramingen. Hoewel de economische vooruitzichten weer wat gunstiger lijken te zijn, is het in de huidige economische situatie nog steeds de vraag of de geraamde opbrengsten van de bouwkevels kunnen worden gerealiseerd en op welke termijn. Om de economische risico's te kwantificeren is uitgegaan van een scenario waarin de nog te realiseren opbrengsten na 1 januari 2023 10% lager uitvallen dan geraamd en de nog te realiseren kosten 5% hoger uitvallen dan geraamd in de meest recente rapportage grondexploitaties.

Grote projecten (risico € 79.000)

Toerekening apparaatskosten aan projecten

Er wordt risico gelopen ten aanzien van toegerekende apparaatskosten. Net zoals bij de grondexploitatie komen deze kosten, bij het niet doorgaan van de projecten, ten laste van de exploitatie.

Gemis subsidies als gevolg van uitloop projecten

Mislopen (provinciale) subsidies als gevolg van uitloop project over de subsidieperiode.

Overige financiële risico's (risico € 1.603.000)

BTW subsidies sport

De sportstichtingen kunnen geen inkoop-BTW meer terugvragen, maar kunnen wel een beroep doen op een subsidieregeling (BOSA) van het rijk. De maximale subsidie bedraagt 20% van de subsidiabele kosten. Voor deze regeling geldt echter een subsidieplafond en een minimumbedrag aan uitgaven. Wanneer de subsidieaanvragen niet gehonoreerd worden lopen we het risico dat de investeringslasten met 20% toenemen. In het meerjarig investeringsplan 2024 (investeringsplan in sportcomplexen) is voor 2024 € 1,48 miljoen geraamd. Het risico bedraagt 20% van dit bedrag. De kans hierop schatten we in op 10%.

Loon- en prijsontwikkeling

De huidige Cao loopt tot 1 januari 2024. We hebben de lonen met 5,1% verhoogd voor 2024 conform de ramingen van het Centraal Planbureau. Het is niet duidelijk of dat voldoende is en/of in de nieuwe CAO compensatie volgt voor de hoge inflatie. We ramen een risico van 2,9% extra loonstijging (totaal is dan 8,0% conform brief FNV over aankomende onderhandelingen) met een gemiddelde kans van 50%. Overigens worden we normaal gesproken gecompenseerd in de algemene uitkering voor CAO aanpassingen.

Algemene uitkering

Het rijk heeft het accres voor wat het volumedeel voor de jaren 2022 tot en met 2025 bevroren. Dit betekent dat de algemene uitkering niet meer onderhevig aan de schommelingen van de rijksuitgaven. Voor de loon- en prijsontwikkeling vindt wel bijstelling van de algemene uitkering plaats. We lopen het risico dat deze bijstelling niet toereikend is. Na 2025 is er sprake van een financieel ravijn omdat de aanvullende middelen uit het Regeerakkoord tot 2026 lopen. En ook de opschalingskorting die tot 2026 bevroren was, voert het rijk weer op. In de raming 2026 hebben we hiermee rekening gehouden en de VNG is met het Rijk in gesprek over een stabiele en reële algemene uitkering vanaf 2026. De herijking van de algemene uitkering heeft het Rijk voor een groot deel verwerkt in de uitkering voor 2023. Er vinden nog vervolgonderzoeken plaats, die mogelijk tot bijstelling van de algemene uitkering leiden. Vooralsnog schatten we het totale risico met betrekking tot de algemene uitkering in op 2,5% van € 70,2 mln is € 1,76 mln. De kans hierop is 25%.

Overig

Dit betreft risico's met betrekking tot ontwikkelingen van pensioenpremie, renterisico, dividenduitkeringen, decentralisatie van rijkszaken, ontvangen van bezwaarschriften, garanties en borgstellingen, hypotheek voor personeel, wachtgeld/pensioenen voor bestuurders, eigendommenadministratie gemeentelijke gronden.

Berekening weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit geeft aan welke middelen wij beschikbaar hebben om eventuele tegenvallers op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van bestaande zaken. De weerstandscapaciteit is onderverdeeld in structureel en incidenteel.

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit is opgebouwd uit de:

1. onbenutte belastingcapaciteit;
2. post onvoorzien;
3. vrije begrotingsruimte;
4. structurele bezuinigingsmogelijkheden.

1. Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit bestaat uit de mogelijkheden die wij als gemeente nog hebben om onze belastingopbrengsten te verhogen binnen de wettelijke grenzen.

De totale onbenutte belastingcapaciteit bedraagt:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	
Belasting c.q. recht	Bedrag
1. OZB	4.128
2. Afvalstoffenheffing	-
3. Rioolheffing	-
4. Leges	p.m.
Totaal	4.128

Toelichting onbenutte belastingcapaciteit.

Onroerende zaakbelastingen

Voor de OZB hanteren we de zogenaamde artikel 12 norm. Op basis van de meicirculaire 2023 is deze norm 0,1614%. De onbenutte belastingcapaciteit is als volgt berekend.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	
Onderdeel	Bedrag
Berekende waarde woningen*	5.742.560
Berekende waarde niet-woningen - eigenaren*	574.722
Berekende waarde niet-woningen - gebruikers*	503.178
Totaal waarde	6.820.460
Minimale opbrengst artikel 12-norm	11.008
Opbrengsten 2024	6.880
Onbenutte belastingcapaciteit	4.128

*: conform berekening algemene uitkering 2024-2027 o.b.v. meicirculaire 2023

Afvalstoffenheffing

In de begroting 2024 is uitgegaan van een kostendeckendheid van 100%. Dit betekent dat er geen ruimte is in het kader van onbenutte belastingcapaciteit.

Rioolheffing

In de begroting 2024 is uitgegaan van een kostendeckendheid van 100%. Dit betekent dat er geen ruimte is in het kader van onbenutte belastingcapaciteit.

Leges

Bij de heffing van leges hanteren we volledige kostendeckering als uitgangspunt. Van belang hierbij is dat het totale bedrag aan legesinkomsten de aan de leges toegerekende lasten volledig dekt. Wij kunnen deze kosten niet volledig in beeld brengen. Hiervoor is een verfijning van de huidige kostenverdeelsystematiek noodzakelijk. De onbenutte belastingcapaciteit kunnen wij daarom niet in een bedrag uitdrukken. In de tabel is dit aangeduid met p.m. (pro memorie).

2. Post Onvoorzien

In de begroting is voor 2024 € 25.000 geraamd als stelpost voor onvoorziene uitgaven.

3. Vrije begrotingsruimte

De begroting 2024 heeft een saldo van € 95.000. Dit bedrag kan aangemerkt worden als vrije begrotingsruimte.

4. Structurele bezuinigingsmogelijkheden

Er zijn geen structurele bezuinigingsmogelijkheden die ingezet worden als onderdeel van de structurele weerstandscapaciteit.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit is opgebouwd uit de:

1. algemene reserve;
2. bestemmingsreserves, waarvan de bestemming nog kan worden gewijzigd;
3. stille reserves;
4. incidentele bezuinigingsmogelijkheden.

1. Algemene reserve

De begrote stand van de vrij besteedbare algemene reserve per 1 januari 2024 is € 11.936.000. De begrote stand van de vaste algemene reserve bedraagt € 17.220.000. Totaal: € 29.156.000. De vaste algemene reserve is niet wettelijk verplicht, maar dit is een eigen beleidskeuze binnen onze gemeente (besluit van de gemeenteraad). Dit is dus ook door de raad te wijzigen.

2. Bestemmingsreserves

Er zijn geen bestanddelen van de bestemmingsreserves beschikbaar als weerstandscapaciteit.

3. Stille reserves

Het gaat bij stille reserves om de overwaarde van gemeentelijke bezittingen die direct verkoopbaar zijn zonder dat de bedrijfsvoering of het gemeentelijke beleid hierdoor wordt beïnvloed. De overwaarde (stille reserve) betreft het verschil tussen de verwachte verkoopopbrengst en de begrote boekwaarde per 31 december 2023.

Wij hebben onze bezittingen beoordeeld op de benoemde uitgangspunten. Een groot deel van onze bezittingen is nodig voor de bedrijfsvoering en de uitvoering van ons beleid. Ons gemeentehuis gebruiken we voor ons bestuur en de publieksservice. De onderwijs- en welzijnsgebouwen zijn meestal beleidsmatig noodzakelijke voorzieningen. In de op te stellen Vastgoedvisie worden keuzes gemaakt voor de gebouwen die daar niet (meer) of te weinig aan voldoen.

Ook onze gronden leiden tot een stille reserve, voor zover de actuele waarde hoger is dan de boekwaarde. Het gaat hier om de gronden die wij verantwoorden op de balans, onder de materiële vaste activa. De actuele waarde ligt € 332.000 hoger dan de boekwaarde van € 795.000.

4. Incidentele bezuinigingsmaatregelen

Er is geen sprake van incidentele bezuinigingsmaatregelen die kunnen bijdragen aan de incidentele weerstandscapaciteit.

Totaaloverzicht weerstandscapaciteit

De totale weerstandscapaciteit van de gemeente ziet er als volgt uit:

Onderdeel	Bedrag
<i>Bedragen x € 1.000</i>	
<u>Structurele weerstandscapaciteit</u>	
1. onbenutte belastingcapaciteit	4.128
2. post onvoorzien	25
3. vrije begrotingsruimte	80
4. structurele bezuinigingsmogelijkheden	-
Totaal structurele weerstandscapaciteit	4.233
<u>Incidentele weerstandscapaciteit</u>	
1. algemene reserve	29.156
2. bestemmingsreserves	-
3. stille reserves	332
4. incidentele bezuinigingsmogelijkheden	-
Totaal incidentele weerstandscapaciteit	29.488
Totaal weerstandscapaciteit per 31-12-2024	33.721

Ratio weerstandsvermogen

Op basis van het risicoprofiel en de inventarisatie van de weerstandscapaciteit bepalen wij ons weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen drukken wij uit in een verhoudingsgetal.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit (= totaal risicoscore)}}$$

Op basis van de begroting 2024 ziet de weerstandsratio er als volgt uit:

	Begroting 2024	Begroting 2023	Rekening 2022	Begroting 2022
Ratio weerstandsvermogen	$\frac{33.721}{5.152} = 6,55$	6,48	6,28	6,94

Conclusie

Om het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen dient dit genormeerd te worden. Hiervoor maken we gebruik van onderstaande waarderingstabel. Deze tabel is ontwikkeld door het Nederlands Adviesbureau Risicomanagement in samenwerking met de Universiteit Twente. Diverse gemeenten hanteren deze tabel, die een goed inzicht geeft in de vraag of er genoeg weerstandscapaciteit is.

Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
$> 2,0$	Uitstekend
$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
$0,8 < x < 1,0$	Matig
$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
$< 0,6$	Ruim onvoldoende

Met een weerstandsratio van 6,55 beschikken wij op dit moment over een uitstekend weerstandsvermogen. Er zijn voldoende middelen om de in beeld gebrachte risico's op te kunnen vangen.

Financiële kengetallen

Op grond van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (Bbv) moeten gemeenten een vijftal financiële kengetallen opnemen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing van de begroting en de jaarstukken. Het doel is om op deze wijze makkelijker inzicht te verschaffen in de financiële positie van de gemeente.

De vijf kengetallen maken inzichtelijk over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of op te vangen. Ze geven inzicht in de financiële weer- en wendbaarheid. Hoe de kengetallen in relatie tot de financiële positie moeten worden beoordeeld, is voorbehouden aan de raad. Hiervoor zijn geen algemene normen gegeven.

Toelichting kengetallen

De kengetallen betreffen:

- 1a. de netto schuldquote;
- 1b. de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
2. de solvabiliteitsratio;
3. de grondexploitatie;
4. de structurele exploitatieruimte;
5. de belastingcapaciteit.

De kengetallen worden hieronder inhoudelijk toegelicht.

Netto schuldquote & de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Omdat er bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal worden terugbetaald, wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden te berekenen. Op die manier wordt duidelijk

wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is én wat dat betekent voor de schuldenlast.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal verstaan. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente.

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant beoordeelt ieder jaar bij de jaarrekening of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de opbrengsten uit de onroerendezaakbelasting. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de rioolheffing en afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde waarde in die gemeente.

Berekening kengetallen

Kengetal	Rekening Begroting Begroting Begroting Begroting Begroting						Normering Categorie
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	
1a. Netto schuldquote	21%	66%	70%	83%	89%	88%	A
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	21%	54%	59%	72%	78%	77%	A
2. Solvabiliteitsratio	52%	36%	32%	29%	28%	27%	B
3. Grondexploitatie	0%	1%	0%	0%	0%	0%	A
4. Structurele exploitatieruimte	3,5%	0,1%	0,1%	-0,4%	-5,4%	-4,6%	A
5. Belastingcapaciteit	94%	94%	92%	92%	92%	92%	A

Beoordeling kengetallen

Zoals aangegeven bestaan er geen algemeen geldende of wettelijk voorgeschreven normen voor de beoordeling van de financiële kengetallen in relatie tot de financiële positie van de gemeente. Voor een afgewogen beoordeling van de financiële positie moeten de financiële kengetallen in hun onderlinge samenhang en binnen de specifieke context van de gemeente worden bekeken.

Om de beoordeling gemakkelijker te maken hebben wij in de laatste kolom van bovenstaande tabel een normering opgenomen. Deze normering is gelijk aan de normen die de provincie Gelderland in het kader van haar financiële toezichtsfunctie hanteert. Hierbij wordt gewerkt met de drie categorieën 'A', 'B' en 'C'. Aan deze categorieën is geen

kwalificatie gegeven, omdat normering in eerste instantie door de gemeente zelf plaats dient te vinden. Wel kan over het algemeen worden gesteld, dat categorie A het minst risicovol is en categorie C het meest.

In samenhang geven de kengetallen een positief beeld van de financiële positie van de gemeente Berg en Dal. De schuldpositie is op een aanvaardbaar niveau, er is sprake van enige onbenutte belastingcapaciteit en het weerstandsvermogen is uitstekend zodat wij in staat zijn om eventuele financiële tegenvallers op te kunnen vangen.

Kengetal	Categorie A	Categorie B	Categorie C
1a. de netto schuldquote	<90%	90-130%	>130%
1b. de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	<90%	90-130%	>130%
2. de solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%
3. de grondexploitatie	<20%	20-35%	>35%
4. de structurele exploitatieruimte	Begr én MJR >0%	Begr én MJR >0%	Begr én MJR <0%
5. de belastingcapaciteit	<95%	95-105%	>105%

Voor de grondexploitaties geldt dat we deze jaarlijks actualiseren en dat de waardering van de grondexploitaties mee wordt genomen in het oordeel van de accountant. Dit oordeel is tot op heden positief. Waar nodig zijn voor voorziene exploitatietekorten afdoende voorzieningen getroffen.

Onderhoud kapitaalgoederen

De gemeente heeft veel wegen, riolen, lichtmasten, speeltuinen en gebouwen in eigendom. Dit noemen we kapitaalgoederen. De gemeente zorgt voor het onderhoud van deze kapitaalgoederen. Dat is belangrijk om prettig en veilig in de gemeente te kunnen wonen en verblijven. Om de kapitaalgoederen goed te onderhouden hebben we beleidsplannen opgesteld en vertaald naar beheer- en uitvoeringsplannen. Zo weten we wat we willen, wat we hebben, wat nodig is en wat het ons gaat kosten.

Algemeen

In deze paragraaf beschrijven we op welke wijze wij onze kapitaalgoederen beheren. De volgende kapitaalgoederen moeten we minimaal benoemen volgens het “besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten”:

1. wegen;
2. riolering;
3. water;
4. groen;
5. gebouwen;

Aan dit rijtje hebben wij zelf twee kapitaalgoederen toegevoegd:

6. openbare verlichting;
7. speelruimten.

Voor deze kapitaalgoederen beschrijven we:

- Het beleidskader;
- De financiële consequenties die uit het beleidskader voortvloeien;
- De vertaling van de financiële consequenties.

Wetten en regels

Er bestaat geen algemene wet waarin staat hoe gemeentes kapitaalgoederen moeten onderhouden. Dit is namelijk in verschillende wetten beschreven. Bijvoorbeeld vanuit de provincie en waterschappen bestaan er specifieke wetten en regels.

Het algemeen uitgangspunt is dat de gemeente verplicht is om te zorgen voor een schone, hele en veilige openbare ruimte. Wij moeten aan kunnen tonen dat er voldoende gedaan is om de openbare ruimte veilig te houden. Dit doen wij onder anderen door regelmatig inspecties en (groot) onderhoud uit te voeren.

Actuele beleids- en beheerplannen

In 2023 hebben we een Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte opgesteld. In dit document hebben we een nieuwe visie bepaald: “We zetten ons in voor een schone, veilige en goed onderhouden openbare ruimte die klaar is voor de toekomst, zodat inwoners en andere gebruikers hier prettig kunnen wonen, werken en verblijven”. Om te komen tot een openbare ruimte die hierop aansluit, hebben we zes principes beschreven, die we door hebben vertaald naar beheer-, ontwerp en inkooprichtlijnen.

In onderstaand schema hebben we per kapitaalgoed de relevante beleids- en beheerplannen genoemd. Het jaar geeft aan wanneer het plan vastgesteld is. De frequentie gaat over de houdbaarheid van het plan. Onder volgende actualisatie staat in welk jaar we de bestaande versie actualiseren. In de laatste kolom is aangegeven of en waar het beleids- beheerplan in de begroting staat.

Beheerplan	Vaststelling	Frequentie actualisatie	Volgende actualisatie	Financiële vertaling in begroting
Alg. Integraal beleidsplan openbare ruimte	Raad: 12 juni 2023	-	-	Algemeen
1. Onderhoudsplan Wegen	Raad: 1 april 2021	Een keer per 5 jaar	2026	MIP* en voorziening
2. Gemeentelijk Rioleringsplan	Raad: 29 oktober 2020	Een keer per 5 jaar	2025	MIP*, reserve en exploitatie
3. Water (valt onder GRP)	Raad: 29 oktober 2020	Een keer per 5 jaar	2025	MIP* en exploitatie
4.1. Bomenstructuurplan	Gbk: 29 augustus 2013 MadR: 28 januari 2014	Een keer per 10 jaar	2024	Exploitatie
4.2. Lijst bijzondere houtopstanden	Gbk-MadR: 28 januari 2014 Ubb: 20 december 2016	Een keer per 10 jaar	2024	Exploitatie
5. Gebouwen	Raad: 12 oktober 2023	Een keer per 3 jaar	2026	MIP* en voorziening
6. Openbare verlichting	Raad: 14 juli 2016	-	-	Exploitatie
7. Vervangingsplan Speelvoorzieningen	Raad: 15 december 2022	Een keer per 5 jaar	2025	Bestemmingsreserve

* MIP = Meerjaren investeringsplan

1. Wegen

Wat willen we?

Doordat in 2022 de bezuiniging op het onderhoud van wegen terug is gedraaid, hanteren we weer het van oudsher uitgebalanceerde onderhoudsniveau. Bij een uitgebalanceerd onderhoudsniveau maken we onderscheid tussen bepaalde type wegen. Zo schrijven we voor bijvoorbeeld centrumgebieden, rijbanen en fietspaden binnen de kom een hoog niveau voor. Voor bedrijventerreinen, wijkontsluitingswegen en overige wegen binnen de kom is dit niveau basis.

Onderhoud, beheer en inspecties van wegen zijn nodig om de functionaliteit en de veiligheid van de wegen te garanderen. Met een tweejaarlijkse inspectie brengen we de onderhoudstoestand in kaart. In 2022 voerden we deze tweejaarlijkse inspectie voor het laatst uit. Het aansluitende beheerplan 'beheerplan wegen 2020' heeft de raad in 2021 vastgesteld.

De volgende inspectie staat voor 2024 gepland. De inspectie geeft per wegvak inzicht in de kwalitatieve toestand. Blijkt uit de inspectie dat een weg niet meer te onderhouden is, dan vragen we budget voor vervanging of herinrichting aan. Dit doen we via het Meerjaren Investeringsplan (MIP).

Wat hebben we?

Taakveld	Omvang	Eenheid
Wegen: oppervlakte van het wegennet	2.025.338	m ²
Wegen: binnen bebouwde kom	1.450.062	m ²
Wegen: buiten bebouwde kom	575.276	m ²
Wegen: elementen bestrating	1.175.167	m ²
Wegen: asfalt	847.171	m ²
Wegen: harsasfalt*	3.000	m ²

* Harsasfalt is het eerste asfaltmengsel waarbij bitumen is vervangen door een 100% biologisch bindmiddel.

Wat is nodig?

Op basis van de inspectieresultaten in 2022 hebben we het groot onderhoud voor 2024 bepaald. We gaan in ieder geval op de volgende locatie onderhoud uitvoeren:

- Het derde en laatste gedeelte van Oude Kleefsebaan in Berg en Dal.
- De Leuthestraat richting Persingen in Persingen.
- De Kerkdijk in Ooij.

Wat gaat het kosten?

Samen met de planning uit het Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) vormt de wegenplanning de basis voor de integrale projecten met andere vakgebieden, zoals openbare verlichting, groen, water en spelen. Deze integrale projecten plaatsen we op het Meerjaren Investeringsplan (MIP). In het MIP staan de kosten per project verdeeld. Hierbij maken we onderscheid tussen riool en OpR, waar wegen onder valt.

Voor het uitvoeren van groot onderhoud werken we met raamovereenkomsten. Op basis van deze overeenkomsten kunnen wij diverse onderhoudswerkzaamheden uit laten voeren. Door (groot) onderhoud op tijd uit te voeren, kunnen we de levensduur van een weg verlengen en daardoor reconstructies uitstellen.

Voor financiering van het groot onderhoud maken wij gebruik van een voorziening onderhoud wegen. Hier voegen we jaarlijks € 1.278.000 aan toe. Voor het verloop van de voorziening onderhoud wegen verwijzen wij u naar het overzicht "reserves en voorzieningen".

2. Riolering

Wat willen we?

Een goed functionerend en heel rioolstelsel, zodat we vuil- en hemelwater op een juiste manier kunnen verwerken. Dat doen we door het afvalwater af te voeren naar de afvalwaterzuivering. Het inzamelen en afvoeren van afvalwater naar de afvalwaterzuivering is een belangrijke wettelijke zorgplicht voor de gemeente. Daarnaast heeft de gemeente ook de zorgplicht voor het inzamelen en verwerken van hemelwater en het voorkomen van nadelige gevolgen voor grondwater.

De riolering maakt deel uit van het watersysteem, waarbij zowel boven- als ondergrondse voorzieningen aanwezig zijn. Daarmee is het een belangrijk onderdeel van de leefomgeving.

Enkele ontwikkelingen hebben een relatie met riolering en effect op onze werkzaamheden:

- Klimaatadaptatie. Het klimaat verandert. Het regent vaker en harder, het wordt warmer en droger voor lange aaneengesloten perioden. Droge zomers hebben effecten op onze waterhuishouding. Dat zien we door grondwaterstanden die dalen,

een stuwwal die steeds droger wordt en opgedroogde bronnen, waaronder de bron van de Groesbeek. Door hemelwater af te koppelen en de infiltreren houden we water op de plek vast waar het valt.

- Duurzaamheid/circulariteit. Ontwikkelingen om de riolering te verduurzamen houden we in de gaten. Je kunt hierbij denken aan materialen die we hergebruiken en/of het toepassen van herbruikbare materialen.
- Omgevingswet. De invoering van de Omgevingswet biedt mogelijkheden om zaken die nu nog op nationaal niveau geregeld zijn lokaal te regelen. Dit betekent dat er straks meer keuze is hoe we de gemeentelijke watertaken vormgeven. De gemeentelijke zorgplichten blijven overigens onveranderd gelden en komen terug in de Omgevingswet.
- Capaciteit afvalwaterzuivering. Ons afvalwater gaat naar de afvalwaterzuivering van Waterschap Rivierenland op de Bruuk. Deze zit aan de maximale capaciteit en dat kan gevolgen hebben voor nieuwe woningbouwprojecten in Groesbeek.

Het beleid rondom riolering en de gemeentelijke watertaken staat in het Gemeentelijk rioleringsplan (GRP) 2021-2025. Dit GRP heeft de raad in het najaar van 2020 vastgesteld. Het voorgaande beleid zetten we grotendeels door, maar we geven meer aandacht aan klimaatverandering en de wijze waarop we hier mee omgaan. Het GRP biedt ook de onderbouwing voor (ontwikkeling van) de rioolheffing.

Wat hebben we?

Onderstaande tabel geeft een globaal overzicht van de voorzieningen binnen de gemeente Berg en Dal voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater, het verwerken van hemelwater en grondwater.

Taakveld	Omvang	Eenheid
Riolering: lengte vrijvervalriool	273	km
Riolering: lengte drukriool	82	km
Riolering: gemalen	53	stuks
Riolering: bergbezinkvoorziening	7	stuks
Riolering: drainage	8	km
Riolering: pompunits	219	stuks
Riolering: straatkolken	11.500	stuks

Wat is nodig?

Afhankelijk van ontwikkelingen en het functioneren van bestaande voorzieningen, berekenen we het functioneren van de riolering met een computermodel. Op basis van deze uitkomsten laten we werkzaamheden aan het riool uitvoeren. Onderstaande reguliere beheerwerkzaamheden en projecten voeren we jaarlijks uit om te voldoen aan de visie en beleidsdoelen:

- Reinigen en inspecteren riolering.
- Reinigen van straat- en trottoirkolken.
- Reinigen en inspecteren rioolgemalen en pompunits.
- Uitvoeren van verbeteringsmaatregelen aan riolering en kolken.
- Uitvoeren van verbeteringsmaatregelen aan gemalen en pompunits.
- Meten en monitoren van riolering en grondwater.

Naast deze reguliere taken, hebben we meerdere vervangingen op het MIP geplaatst. Bijvoorbeeld het aanpassen van de overstort De Heikant is er een van.

Wat kost het?

De planning uit het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) vormt samen met de wegenplanningen de basis voor de integrale projecten. Deze projecten staan op het Meerjaren Investeringsplan (MIP). In het GRP is gerekend met deze projecten en hiervoor is geld gereserveerd.

Voor groot en dagelijks onderhoud is er budget in de exploitatie. Door groot en dagelijks onderhoud tijdig uit te voeren, kunnen we de levensduur van de riolering verlengen.

Om de lasten gelijkmatig over de jaren te verdelen, maken we gebruik van de voorziening riolering. Het uitgangspunt is volledige kostendekkendheid.

3. Water

Wat willen we?

De komende periode willen we bij de aanleg van riolering zo veel mogelijk huishoudelijk afvalwater en hemelwater scheiden. Waar mogelijk infiltreren we hemelwater. Dit helpt verdroging tegen te gaan en we hoeven het niet af te voeren naar de afvalwaterzuivering. Waar mogelijk combineren we werkzaamheden met maatregelen voor klimaatadaptatie.

In 2019 hebben de regiogemeenten samen met veel andere partijen de visie Regionale Adaptatie Strategie Rijk van Maas & Waal ondertekend. In deze visie staan veel ambities, doelen en maatregelen om de negatieve gevolgen van wateroverlast, droogte, hitte en overstromingen te voorkomen of te verminderen. In een uitvoeringsprogramma staat wat prioriteit heeft, wat we regionaal of lokaal gaan doen en welke partijen bij welke maatregelen betrokken zijn. Er is in ieder geval een bewustwordingscampagne nodig om inwoners duidelijk te maken dat we ons moeten voorbereiden op de klimaatverandering en dat de overheid niet alles kan en wil oplossen. Ook inwoners en organisaties staan aan de lat om maatregelen te nemen. Er moet hierbij een goede balans zijn tussen maatregelen die de gemeente voorbereidt en uitvoert en ruimte geven aan initiatieven van inwoners en organisaties.

Wat hebben we?

Taakveld	Omvang	Eenheid
Water: infiltratieputten	516 stuks	
Water: wadi's (23 stuks)	15.830 m ²	
Water: waterwerkt Beek	4 km	
Water: sloten	64 km	
Water: waterdoorlatende verharding	6.150 m ²	

Wat is nodig?

Op diverse plekken hebben inwoners hinder of overlast van water door hevige regenbuien. Vooral in de kern Breedeweg en, hoewel in andere mate ook in de kern Beek. Het centrum van Groesbeek en Heilig Landstichting zijn ook plekken die hier regelmatig mee te maken hebben. We maken onderscheid tussen wateroverlast en waterhinder. Met overlast bedoelen we dat er daadwerkelijk schade optreedt aan privé of gemeentelijke eigendommen. Met hinder bedoelen we situaties waarbij water op straat staat. Overlast heeft de hoogste prioriteit.

Daarnaast hangt het omgaan met hevige neerslag samen met de hemelwaterzorgplicht van de gemeente. Hemelwater gaat via het oppervlak maar gedeeltelijk ook via het rioolstelsel. Het houdt daarom verband met elkaar. De invulling van de zorgplicht staat in het Gemeentelijk Rioleringsplan Berg en Dal. Concreet voeren we zogenoemde basisrioleringsplannen (BRP) uit. Bij het opstellen van deze plannen bekijken we welke

locaties binnen een bepaalde kern gevoelig zijn voor wateroverlast. Op basis van deze resultaten nemen we maatregelen om wateroverlast zo veel mogelijk te voorkomen. In programma 2 “paragraaf 2.4.4 We nemen maatregelen om de wateroverlast te voorkomen”. Leest u meer over wateroverlast in de kernen Breedeweg, Beek en Heilig Landstichting.

Wat kost het?

Vanuit eerder uitgevoerde onderzoeken is inzichtelijk gemaakt welke financiële middelen noodzakelijk zijn voor de maatregelen die we willen nemen. Deze zijn opgenomen in het GRP 2021-2025. Ook leveren wij een bijdrage aan andere disciplines voor onderhoud. Een concreet voorbeeld is dat de groenbeheerders voor het onderhoud van wadi's een bijdrage uit het GRP ontvangen.

Bij gecombineerde projecten (bijvoorbeeld; groen, wegen en riolering) op het Meerjaren investeringsplan is ook aandacht voor het hemelwater. In die plannen maken we ruimte om water tijdelijk op te vangen en in het gebied te verwerken. Hiervoor is in de periode 2024-2027 jaarlijks € 200.000 beschikbaar.

4. Groen

Wat willen we?

We willen dat het openbaar groen schoon, heel en netjes is. Groen bepaalt voor een groot deel de kwaliteit van de openbare ruimte en daarmee de leefomgeving. Daarom laten we het gemeentelijk stedelijke groen (zoals plantsoenen en hagen) op A-kwaliteit onderhouden. Dat betekent dat er weinig onkruid mag groeien en er geen kale plekken mogen zijn. Grasvelden onderhouden we op hetzelfde kwaliteitsniveau en maaien we daarom in het groeiseizoen wekelijks

Bermen en sloten maaien we één tot twee keer per jaar. We maken steeds vaker de overstap naar ecologisch bermbeheer. Dit betekent dat we brede bermen minder vaak maaien en maai-resten opruimen. Dat doen we om de ontwikkeling van bloemen en kruiden te stimuleren. De meterstrook met bermplanken en uitzichthoeken maaien we vanwege verkeersveiligheid wel vaker.

Voor het boombeheer hebben wij een lijst met de meest bijzondere bomen (lijst bijzondere houtopstanden) en een bomenstructuurplan (waardevolle rijen van bomen). In deze documenten staat welke bomen/structuren wij het meest belangrijk vinden. Actualisatie van deze documenten staat op de planning.

Wat hebben we?

Taakveld	Omvang	Eenheid
Groen: aantal bomen (exclusief bospercelen)	16.733	stuks
Groen: oppervlakte cultuurrijke beplanting	611.162	m ²
Groen: gazon	381.124	m ²
Groen: berm	1.007.424	m ²

Wat is nodig?

Voor het klein en groot onderhoud werken wij met onderhoudscontracten. In deze contracten beschrijven wij wat de aannemers moeten doen en welke kwaliteit wij verwachten. Voor het dagelijks onderhoud van het stedelijk groen hebben we een contract met de DAR.

Het onderhoud van gazon, berm en sloten besteden wij uit. Het gazonbestek moeten we over twee jaar opnieuw aanbesteden en het bermbestek volgend jaar.

Naast regulier onderhoud moeten we groen regelmatig vernieuwen. Bijvoorbeeld als er planten dood zijn door droogte of werkzaamheden in het groen. Elk najaar vervangen wij ruim 15.000 planten en struiken. Bomen vervangen we als ze ziek of dood zijn. Uitgangspunt is dat wij twee nieuwe bomen planten voor iedere boom die wij kappen. Door groen en bomen tijdig te vervangen ontstaat er geen achterstand en blijft het gemeentelijk groen op peil. Dat sluit aan op doel “we houden het groen op peil” in programma 2.

Daarnaast zetten we in op het groen inrichten van nieuwe wijken en het vergroenen van bestaande wijken. Groen draagt bij aan allerlei actuele onderwerpen, zoals hittestress, klimaatadaptatie, biodiversiteit en ruimte voor water

Voor bomen hebben wij een zorgplicht. Dat betekent dat we ze regelmatig moeten controleren en onderhouden. De controle doet een externe partij en de buitendienst onderhoudt de bomen. Inmiddels is een kleine achterstand in het boomonderhoud ontstaan. Dit komt vooral door personeelwisselingen. Door een deel van het onderhoud uit te besteden zijn de achterstanden in 2024 verleden tijd.

Wat kost het?

Voor klein en groot onderhoud van stedelijk groen zoals plantsoenen, hagen en grasvelden is in de exploitatie in totaal ongeveer € 900.000 opgenomen.

Voor onderhoud van natuurlijk groen zoals landschapselementen, parken en bermen is in de exploitatie ongeveer € 350.000 opgenomen.

Voor onderhoud en inspectie én het vervangen van enkele bomen is jaarlijks ongeveer € 170.000 beschikbaar in de exploitatie. Vervangen we bomenlanen of liften we mee in projecten, dan vragen we via het Meerjaren Investeringsplan (MIP) om budget.

Extra budget is er voor het vergroenen van versteende straten, buurten en wijken. Hiervoor is in 2023 € 250.000 beschikbaar gesteld uit de algemene reserves.

5. Gebouwen

Wat willen we?

Onze ambitie is om bij voorkeur in 2040, maar uiterlijk in 2050 uitsluitend energieneutraal gemeentelijk en maatschappelijk vastgoed te hebben. Aan de hand van een aantal onderzoeken en in overleg met de collega's van duurzaamheid willen we bepalen welke maatregelen hiervoor nodig zijn.

Een geschikt middel om hiervoor is te zetten is GPR-gebouw. Dit is een digitaal instrument om de duurzaamheid van een woon-, kantoor of onderwijsgebouw in kaart te brengen. Dit door middel van rapportcijfers voor de thema's energie, milieu, gezondheid, gebruikskwaliteit en toekomstwaarde. Het doel hierbij is duurzaam bouwen meetbaar en bespreekbaar te maken.

Het onderhoudsniveau van alle overheidsgebouwen zo optimaal mogelijk houden. Hierbij maken we onderscheid tussen het gemeentehuis en overige gemeentelijke gebouwen. Het gemeentehuis onderhouden we op niveau 2 en andere gebouwen onderhouden we op niveau 3 en 4 (1 is optimaal en 6 is de ondergrens).

We onderhouden al onze panden doelmatig en sober. Het gemeentehuis dient daarbij in conditie redelijk tot goed te blijven. Voor de overige panden geldt een redelijke conditie. Veiligheid, gezondheid, duurzaamheid en circulariteit (hergebruik van materialen) zijn hierin de belangrijkste onderhoudsaspecten.

Iedere drie jaar laten we onze gebouwen inspecteren en stellen we een onderhoudsplan op. We vervangen conform planning en op natuurlijke momenten, maar wel door duurzamere alternatieven. De volgende inspectie staat voor 2025 gepland.

We werken met vier voorzieningen:

1. gemeentelijke gebouwen, zoals het gemeentehuis en de gemeentewerf in Groesbeek en Beek.
2. sportaccommodaties, zoals de sporthallen en het zwembad.
3. welzijnsaccommodaties, zoals de Mallemolen en het Kulturhus in Millingen a/d Rijn.
4. overige accommodaties, zoals het draisine gebouw en parkeergarage Bellevue in Groesbeek.

Wat hebben we?

Taakveld	Omvang	Eenheid
Vastgoed: aantal gemeentelijke accommodaties (al dan niet in eigen beheer)	26.289	m ² /bvo
Gemeentelijke gebouwen	9	stuks
Sportaccommodaties	4	stuks
Welzijnsaccommodaties	4	stuks
Overige accommodaties	15	stuks

Op het moment van schrijven ligt er een voorstel om het voorzieningshart Op de Heuvel (Groesbeek) over te nemen. Dit zou betekenen dat er een 10^e gemeentelijk gebouw bij komt.

Wat is nodig?

Wij organiseren aanbestedingen en stellen contracten op voor een periode van minimaal drie jaar. Deze contracten gaan over dakwerk, schilderwerk, bouwkundig onderhoud, werktuigbouwkundig onderhoud en elektrotechnisch onderhoud. Het elektrotechnisch en werktuigbouwkundig onderhoud hebben we in 2022 aanbesteed. Beide werken zijn door dezelfde aannemer aangenomen. Daarmee is het onderhoud in principe voor vier jaar geregeld. In 2022 hebben we ook het schilderwerk aanbesteed.

Overige projecten zijn:

- Verduurzamen de Duffelt.
- Project revitalisering van de Mallemolen.
- Verder verduurzamen van het gemeentehuis naar duurzaamheidslabel A++, een Bijna Energieneutraal Gebouw (BENG).

Wat kost het?

Voor financiering van groot onderhoud maken wij gebruik van een voorziening onderhoud gebouwen. De jaarlijkse toevoeging aan de voorziening is € 417.000. Daarnaast is er in de exploitatie € 380.000 beschikbaar voor dagelijks en contractueel onderhoud. Deze bedragen zijn hoger dan vorig jaar. Dat komt doordat loon- en materiaalkosten fors gestegen zijn (zoals we vorig jaar al vermoedden en beschreven in deze paragraaf).

6. Openbare verlichting

Wat willen we? Duurzaamheid is een belangrijk onderwerp en speerpunt. Onze gezamenlijke doelstelling is om in 2030 nog maar de helft van de stroom te verbruiken ten opzichte van 2013. Dat hebben de gemeenten in Nederland met elkaar afgesproken. Onze oude lampen verbruiken gemiddeld 40 Watt stroom. Om het gebruik terug te dringen, plaatsen we sinds 2013 ledlampen. Die verbruiken nog maar 16 Watt. In de gemeente Berg en Dal staan ongeveer 7.000 lichtmasten. Daarvan heeft ruim de helft al zuinige LED-lampen. De overige lichtmasten zijn nog niet afgeschreven en vervangen we zodra dat nodig is ook door LED-lampen.

Wat hebben we?

Taakveld	Omvang	Eenheid
Verlichting: masten en armaturen	7.046	stuks

Wat is nodig?

Dit jaar vervangen we lichtmasten in onder andere een gedeelte Beek (omgeving Oude gracht en Raailand) en het laatste gedeelte in Ooij.

Wat kost het?

Jaarlijks is in de exploitatie € 396.000 beschikbaar voor onderhoud en vervanging van lichtmasten en openbare verlichting. Dit bedrag bestaat uit een budget voor het vervangen van lichtmasten (€321.000) en een budget voor het onderhoud (€75.000).

7. Speelruimten

Wat willen we?

Wij willen speelplekken heel en veilig houden. Ook moeten wij voldoen aan wet- en regelgeving. Voor speeltoestellen is het 'Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen' van toepassing. Daarin staat exact beschreven aan welke veiligheidseisen speeltoestellen in de openbare ruimte moeten voldoen.

Wij kiezen ervoor om alle speeltoestellen op één plek tegelijkertijd te vervangen. Hierdoor kunnen we een volledig nieuwe speeltuin maken. Samen met de kinderen uit de buurt maken wij een ontwerp. De kinderen mogen dan zelf kiezen welke speeltoestellen zij het leukste vinden.

We hebben een vervangingsplan dat gebaseerd is op de leeftijd van de speelplekken. Hierin staat welke speelplekken we in een bepaald jaar vervangen en hoeveel geld we daarvoor nodig hebben.

Speeltoestellen vervangen wij in principe na 12 (hout) of 18 jaar (kunststof en metaal). Dit is afhankelijk van het materiaal en hoeveel de toestellen gebruikt zijn. Op basis van de kwaliteit en inspectieresultaten passen wij het onderhouds- en vervangingsplan aan. Zodra de afschrijvingstermijn bereikt is, beslissen we of we de speelplek gaan vernieuwen. Dit is ook afhankelijk van de behoefte in de wijk.

Soms is een speelplek eerder aan vervanging toe doordat toestellen slecht zijn. Dit verwerken wij in de actualisatie van het vervangingschema.

Wat hebben we?

Taakveld	Omvang	Eenheid
Speelruimten: aantal speeltoestellen in de openbare ruimte	431	stuks

Wat is nodig? Een externe specialist inspecteert de speeltoestellen één keer per jaar. Daarnaast controleert onze buitendienst de speeltoestellen. Dat doen wij twee tot drie keer per jaar. Als er iets kapot is, dan maken we dat meteen. Als we iets niet meer kunnen maken, dan verwijderen we het toestel.

Voor 2024 staat het vervangen van speelplekken op de volgende locatie gepland:

- De torteltuif aan de Hoge Kamp in Leuth
- Oranjeplein in Millingen aan de Rijn

Ook staat een speelplek op de planning, die in beheer is bij een stichting:

- Steense Gemeente Millingen aan de Rijn

Wat kost het?

Jaarlijks is in de exploitatie € 30.000 beschikbaar voor klein en groot onderhoud én € 5.000 voor keuringen van speeltoestellen. Voor investeringen en vervangingen is € 110.000 per jaar beschikbaar. Vervangingen boven de € 25.000 nemen we vanwege boekhoudkundige redenen op in het Meerjaren Investeringsplan.

Vanaf 2020 werken we met een bestemmingsreserve voor speelruimten. Na afloop van het jaar storten wij het niet uitgegeven budget in deze reserve, zodat dit geld beschikbaar blijft voor de speeltuinen.

Financiering

In deze paragraaf staat hoe wij de risico's op het geld dat we uitlenen en lenen beheersen. De risico's die we moeten beheersen zijn koersrisico's en renterisico's.

Financiering

Financieringsstatuut

In het financieringsstatuut zijn door het college de richtlijnen vastgesteld voor het sturen en beheersen van, het verantwoorden over, en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

Financiële verordening (artikel 212 Gemeentewet)

Met het vaststellen van de financiële verordening heeft de raad de kaders aangegeven voor de inrichting van de financiële functie en de uitgangspunten voor het financieel beleid en het financieel beheer. Er is een relatie gelegd met het financieringsstatuut.

Financieringspositie

De financieringspositie geeft de financieringsbehoefte van de gemeente aan.

	<i>Bedragen x € 1.000</i>	
Financieringspositie	1-1-2024	31-12-2024
Totaal vaste activa (a)	126.670	135.191
Financieringsmiddelen:		
Reserves en voorzieningen	56.208	54.951
Langlopende leningen	53.769	60.677
Voorziening grondexploitatie	-	-
Totaal financieringsmiddelen (b)	109.978	115.628
Financieringspositie (b-a)	-16.692	-19.564

Bovenstaande berekening is een momentopname. De feitelijke omvang van het financieringssaldo is onder andere afhankelijk van het daadwerkelijke verloop van de geplande investeringen en de dagelijkse ontvangsten en betalingen tijdens het jaar.

Langlopende leningen

Op 1 januari 2024 is het verwachte totaal aan opgenomen geldleningen € 53,8 miljoen. Rekening houdend met het aantrekken van een vaste geldlening van € 10 miljoen en de reguliere aflossingen van € 3,1 miljoen ramen we het totaalbedrag aan langlopende leningen op 31 december 2023 op € 60,7 miljoen.

Liquiditeitenplanning

In 2024 is er sprake van een liquiditeitstekort van ongeveer € 10 miljoen. Omdat de rente op kort geld (< 1 jaar) laag is, financieren we het liquiditeitstekort met kasgeldleningen (kort geld).

Zolang deze situatie zich voordoet en we binnen de kasgeldlimiet blijven kan het liquiditeitstekort met kort geld gefinancierd blijven. Stijgt de rente op korte termijn dan maken

wij de afweging om een deel van het liquiditeitstekort met een langlopende geldlening te financieren.

Het verloop van de liquiditeiten is sterk afhankelijk van de tijd en de mate waarin de voorgenomen investeringen feitelijk worden gerealiseerd. Per kwartaal brengen we de liquiditeiten in beeld.

Relatiebeheer

De NV Bank voor Nederlandse Gemeenten is de huisbankier van de gemeente.

Dit betekent dat nagenoeg al het gemeentelijk betalingsverkeer via deze bank loopt. Uit oogpunt van doelmatig kasbeheer proberen wij het contante geldverkeer zo veel mogelijk te beperken.

Schatkistbankieren

Sinds 15 december 2013 is Schatkistbankieren wettelijk verplicht. Dagelijks worden alle overtollige liquiditeiten boven een drempelbedrag afgeroomd en aangehouden in de schatkist bij het Ministerie van Financiën. De drempel is vastgesteld op 2,0% van het jaarlijkse begrotingstotaal (2,0% van afgerond € 100.000.000). Dit betekent voor ons dat wij maximaal € 2.000.000 buiten de schatkist mogen houden.

Overigens hebben wij met de BNG een automatische saldogregulatie schatkistbankieren afgesproken. Alle overtollige geldmiddelen boven de € 2.000.000 worden automatisch afgeroomd naar schatkistbankieren.

Het doel van de deelname aan schatkistbankieren is om de EMU-schuld van de collectieve sector te verlagen. De decentrale overheden krijgen geen leenfaciliteit bij de schatkist.

Rente

Koersrisico

Het koersrisico is het risico dat de waarde van aandelen of obligaties daalt door koersontwikkelingen. Wij lopen weinig koersrisico, omdat onze gelden zijn uitgezet op vastrentende waarden die niet gevoelig zijn voor koersontwikkelingen.

Renterisico

Er zijn twee normen die aangeven hoe groot het renterisico is.

1. Kasgeldlimiet

Dit is een grens die aangeeft hoeveel geld we mogen lenen voor een periode korter dan een jaar. De kasgeldlimiet is gericht op het voorkomen van ongewenste renterisico's die ontstaan door het aangaan van overmatige korte termijn financieringen en stelt een grens aan de omvang van de korte schuld. Deze grens ofwel kasgeldlimiet bedraagt in 2024 8,5% van het begrotingstotaal van de gemeente. Volgens deze grens mogen we voor 2024 € 8,5 miljoen lenen. We verwachten de kasgeldlimiet niet te overschrijden.

2. Renterisiconorm

Deze norm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering van de langlopende leningen te beheersen. Hoe meer de aflossing van de schuld in de tijd wordt gespreid, hoe minder gevoelig de begroting wordt voor renteschokken bij herfinanciering. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Als de aflossingen en de renteherzieningen onder de € 20 miljoen blijven is het goed. Wij verwachten lasten voor renteherziening en aflossing van € 4,2 miljoen. Doordat we uitsluitend leningen zijn aangegaan met een vast rentepercentage gedurende de gehele looptijd, is er geen sprake van tussentijdse renteherziening op vaste schuld.

Rentebeleid

De economische vooruitzichten zijn wat verbeterd. De prijzen van olie en vooral gas zijn in de afgelopen maanden gedaald. Westerse overheden hebben bovendien maatregelen genomen om de gevolgen van de hoge energieprijzen voor burgers te verlichten.

In 2024 wordt een economische groei van 1,3% voorzien. De centrale banken zullen het monetaire beleid in de komende maanden nog wat verder verkrappen om de inflatie onder controle te krijgen.

De rente op de geld- en kapitaalmarkt wordt voornamelijk bepaald door het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). Om de inflatie te beteugelen gaat de ECB in een sneller tempo de rentetarieven verhogen. Er is daardoor een einde gekomen aan de negatieve rente. De verwachting is dat de depositorente in 2024 oploopt naar 4%. (Langlopende prognose 3,1%)

In de begroting 2024 hebben wij gerekend met een rentepercentage van 1,50% voor de reserves en vaste activa. Voor de grondexploitatie zijn we uitgegaan van een rentepercentage van 0,99%. Voor de in 2024 opgenomen langlopende geldleningen rekenen wij met 2% rente.

In 2016 heeft de Commissie BBV een notitie rente 2017 geschreven met nieuwe bepalingen en richtlijnen. In de notitie wordt ingegaan op de verwerking van de rentelasten en –baten in de begroting en jaarstukken. Doelstelling van deze notitie is het bevorderen van een eenduidige handelswijze over rente door gemeenten.

De commissie BBV adviseert het renteschema uit deze notitie op te nemen.

Dit schema geeft inzicht in de rentelasten van externe financiering en het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening.

Schema rentetoerekening zonder bespaarde rente

Externe rente korte en lange financiering		1.193.701
Externe rentebaten		<u>-50.183</u>
		1.143.518
Af : rente grondexploitatie		-3.292
Af: rente projectfinanciering		<u>0</u>
Saldo door te rekenen externe rente		1.140.226
Rente eigen vermogen		713.995
Rente voorzieningen contante waarde		<u>129.132</u>
Toe te rekenen rente taakvelden		1.983.352
Werkelijk aan taakvelden toegerekend	1,50%	<u>1.900.043</u>
Renteresultaat		-83.309

Staat herkomst en besteding van middelen

De Staat herkomst en besteding van middelen geeft inzicht in de achterliggende bronnen die de ingaande en uitgaande kasstromen veroorzaken.

Operationele activiteiten die bestaan uit transacties die veelal direct leiden tot opbrengsten en kosten.

Investeringsactiviteiten zijn de investeringen in en de desinvesteringen van immateriële, materiële en financiële vaste activa.

Financieringsactiviteiten bestaan uit de activiteiten ter financiering van de operationele en investeringsactiviteiten.

Bedragen x € 1.000

Kasstroom uit operationele activiteiten	
Saldo begroting	0
Afschrijvingen	5.228
Mutatie werkkapitaal	2.872
- Mutatie voorraden	191
- Mutatie vorderingen	0
- Mutatie kortlopende schulden excl. Bankschulden	2.681
Onttrekkingen reserves	-1.605
Toevoegingen reserves	324
Onttrekkingen voorzieningen	-1.768
Toevoegingen voorzieningen	1.792
Totaal uit operationele activiteiten	6.843
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	
Investerings materiële vaste activa	-14.802
Desinvesteringen materiële vaste activa (bijdrage derden)	996
Investerings financiële vaste activa	0
Desinvesteringen financiële vaste activa	56
Totaal investeringsactiviteiten	-13.750
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	
Opname langlopende geldleningen	10.000
Aflossing langlopende geldleningen	-3.092
Mutatie kasgeldleningen	0
Totaal financieringsactiviteiten	6.908
Mutatie geldmiddelen	0
De mutatie in geldmiddelen is als volgt te specificeren:	
Liquide middelen ultimo vorig dienstjaar:	250
Liquide middelen ultimo dienstjaar:	250
Afname liquide middelen	0

Bedrijfsvoering

Wij blijven de dienstverlening ontwikkelen. Daardoor krijgt ook de bedrijfsvoering, de organisatie van de gemeente, doorlopend aandacht. In deze paragraaf gaan wij in op ons beleid rond de bedrijfsvoering en de maatregelen die we treffen om de bedrijfsvoering ook in 2024 en volgende jaren bij de tijd te houden.

Personeel

Goed werkgeverschap

De komende jaren is het nog belangrijker dan voorheen om goed personeel binnen te halen en juist ook zittend personeel te behouden (binden en boeien). Goede oplossingen en ideeën moeten we (direct) door kunnen voeren. We denken hierbij bijvoorbeeld aan het aanpassen en uitbreiden van secundaire arbeidsvoorwaarden, strategische personeelsplanning of opleiding & coaching mogelijkheden. Maar we moeten bijvoorbeeld ook denken aan manieren om weer meer verbinding met elkaar te creëren en een eenheid te vormen ('wij, Berg en Dal').

Diversiteit

Binnen de gemeente Berg en Dal willen we met ons personeelsbestand een afspiegeling van de samenleving zijn. Als maatschappelijke organisatie vinden wij dat we hierin een voorbeeldfunctie hebben. Verschillen tussen mensen binnen onze organisatie maken ons juist krachtig. Door een divers én inclusief personeelsbestand zijn we beter in staat om ontwikkelingen en spanningen in de samenleving te begrijpen en hierop in te spelen. We vinden het belangrijk dat er binnen de teams aandacht is voor de sociale veiligheid. Door verschillen te accepteren en collega's onderling te stimuleren om met elkaar in gesprek te blijven. Zo zorgen we er samen voor dat iedereen zich welkom voelt en zichzelf kan zijn binnen de gemeente Berg en Dal.

Arbeidsmarktcommunicatie

Het vinden van de juiste persoon voor een functie is een steeds grotere uitdaging geworden. Dit komt door de krapte op de arbeidsmarkt. Het aanbod van actieve baanzoekers is laag. Gelijktijdig groeit de vraag naar personeel juist. Om deze uitdaging als organisatie aan te kunnen, blijven we aandacht besteden aan onze arbeidsmarktcommunicatie.

Arbeidsmarktcommunicatie komt in het kort neer op de vraag; hoe en waar presenteren we gemeente Berg & Dal als werkgever? Het gaat hierbij zowel om het bereiken van naamsbekendheid als om het zorgen voor een positieve houding tegenover de organisatie. Deze communicatie is niet alleen gericht op potentiële, maar ook op huidige en oud-medewerkers. Het is namelijk belangrijk aandacht te besteden aan de werving van nieuwe medewerkers én aan het onderhouden van contact met huidige medewerkers. Bij het neerzetten van een positief werkgeversimago, moet dit intern ook zo uitgevoerd en gevoeld worden.

Ontwikkeling formatie

Stelpost Inhuur

De arbeidsmarkt is flink in beweging. We zien dat medewerkers tegenwoordig sneller van baan veranderen. De hogere mobiliteit schreven we aanvankelijk toe aan de corona-periode. Maar het lijkt aan te houden en een gegeven te worden waar we rekening mee moeten houden. De hogere mobiliteit zorgt voor veel vacatures. En dat veroorzaakt weer een hogere werkdruk bij de zittende medewerkers. Daarnaast merken we dat er nog steeds schaarste heerst in vele vakdisciplines, waardoor sommige vacatures maar moeilijk op te vullen zijn. Tot slot worden we geconfronteerd met een hoger ziekteverzuim. En vooral met langdurige uitval. Al met al betekent dit dat we veel mensen moeten inhuren om de gaten te dichten,

zodat de dienstverlening kan doorgaan. Daarbij merken we dat de tarieven voor inhuur flink aan het stijgen zijn.

Personeelsbegroting

We hebben in de personeelsbegroting voor 2024 rekening gehouden met een loonsverhoging en premiestijging van 5,1%. In de begroting 2024 zijn de taken wederom toegenomen ten opzichte van 2023. Hierdoor stijgt de formatie met ruim 20 Fte. Hierbij is het belangrijk om te benoemen dat dit de stijging is, ten opzichte van de primaire begroting 2023. Daarnaast is een deel van de flexibele schil en generatiepact ingezet. Hieronder volgt een toelichting/verklaring van deze stijging op hoofdlijnen.

Team directie (-0,2 Fte)

Lagere formatie door deelname generatiepact.

Team Sport (+1,90 Fte)

Er is besloten om het kantinebeheer van sporthal Heuvelland in eigen beheer te doen. Daardoor stijgt de formatie met 1,3 Fte. Daarnaast is er tijdelijk extra formatie beschikbaar in verband met ziekte van 0,6 Fte.

Team Maatschappelijke Ontwikkeling (+2,7 Fte)

- Beleidsadviseur inburgering

Op 1 januari 2022 is de Wet Inburgering 2021(Wi21) in werking getreden. Het doel van de wet is dat alle inburgeringsplichtigen zo snel mogelijk en volwaardig kunnen meedoen aan de Nederlandse samenleving. In de wet staat de regierol van gemeenten centraal. Dit betekent dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor de begeleiding en ondersteuning gedurende de inburgering en dienen te zorgen voor een aanbod van maatschappelijke begeleiding en het financieel ontzorgen. Gemeente Berg en Dal heeft gekozen om veel van de uitvoerende werkzaamheden binnen de eigen organisatie te beleggen. Een keuze die positief uitpakt, gezien de resultaten en de reacties uit de regio.

Voorheen werd inburgering gedaan door dezelfde adviseur die verantwoordelijk was voor het werkbedrijf. De werkzaamheden van deze medewerker met het Werkbedrijf en aanverwante taken afgelopen periode zijn toegenomen. Een combinatie van werkzaamheden is niet langer mogelijk. De formatie uit te breiden met de functie van beleidsadviseur inburgering voor 0,6 Fte.

- Adviseur Participatiewet (inclusief Werkbedrijf)

De werkzaamheden van de adviseur verantwoordelijk voor de Participatiewet en daaruit voortvloeiende werkzaamheden zijn toegenomen. De doelgroepen die gebruik maken van de dienstverlening van het Werkbedrijf vragen om meer maatwerk en een nauwe samenwerking. Dit betekent een uitbreiding van 0,3 Fte.

- Adviseur uitvoering

Er is behoefte aan een adviseur die de uitvoering goed kent en samen met management, uitvoering en kwaliteitsmedewerkers een vertaling kan maken van beleid naar visie op de uitvoering en omgekeerd signalen vanuit uitvoering kan meenemen in beleid. Zeker ook gezien de toegenomen complexiteit van vraagstukken. Dit betekent een uitbreiding van 0,9 Fte.

- Coördinator Vluchtelingen

De noodzaak voor een verbindende functie binnen eigen gemeente en met externe partners in de gemeente en regio blijft onveranderd de komende jaren. Momenteel is de functie van coördinator vluchtelingen tijdelijk opgenomen binnen de formatie. Het ligt in de lijn der verwachting dat deze functie vanaf 2025 onderdeel wordt van de vaste formatie. Dit betekent een uitbreiding van 0,9 Fte.

Team Ruimtelijke Ontwikkeling (+5,3 Fte)

- Aanjager Duurzaamheid/klimaatadaptatie

Klimaatadaptatie is een thema binnen de duurzaamheidsopgave en heeft tot op heden te weinig aandacht gekregen. Daarom is er nu formatie opgenomen voor aanjager duurzaamheid/klimaatadaptatie 2,3 Fte. De personeelskosten hiervoor betalen we uit de CDOKE-gelden van het rijk (Capaciteit Decentrale Overheden Klimaat en Energie).

- Capaciteit voor het cluster RO (plancoördinatie en planologisch beleid)

In 2024 is er extra behoefte aan capaciteit voor het cluster RO (plancoördinatie en planologisch beleid). De Omgevingswet levert een grote impact op de organisatie met een geheel nieuwe werkwijze. Deze extra werkzaamheden moeten kunnen worden opgevangen. Daarnaast blijft de stroom aan initiatieven van burgers en ontwikkelaars onophoudelijk binnen komen. De verwachting is dat dit de komende 3 tot 5 jaar na implementatie van de Omgevingswet, aan de orde zal zijn. Het budget dat beschikbaar is voor de invoering van de Omgevingswet wordt gedeeltelijk ingezet op deze capaciteit. Om de druk gezamenlijk te kunnen opvangen is extra RO-formatie voor een periode van 5 jaar vereist. We ramen 1,8 Fte, waarvan we een gedeelte in 2024 en 2025 betalen uit middelen voor de invoering van de Omgevingswet.

- Medewerker Landschap

Een stijging van de formatie met 0,9 Fte, door de medewerker landschap te verplaatsen van team Beheer Openbare ruimte naar team Ruimtelijke ontwikkeling.

Enkele kleine formatie uitbreidingen voor onder andere thema wonen en de regiefunctie ODRN (0,5 Fte).

Team Informatie (+3,7 Fte)

- Applicatiebeheer

De formatie voor applicatiebeheer bij het Sociaal team is verplaatst naar team Informatie voor 2,7 Fte.

- Beveiliging

In de raadsvergadering van 21 september is het voorstel "Plan van aanpak verhogen niveau van informatiebeveiliging en privacy" akkoord bevonden. Dit betekent een uitbreiding van 1,0 Fte.

Team Contact Centrum Berg en Dal (+1,6 Fte)

- Administratie begraafplaats

Er is een stijging van 0,3 Fte opgenomen in de begroting. Deze wordt ingezet op de begraafplaatsadministratie en is nodig om ruimte te houden voor innovatie en de begraafplaatsadministratie volledig op orde te kunnen brengen én houden.

- Frontoffice burgerzaken

Bij de frontoffice burgerzaken is 0,3 Fte extra nodig om de reisdocumenten-piek die we vanaf 2024 (gedurende 5 jaar) verwachten op te kunnen vangen en daarmee onze dienstverlening op peil te houden.

- Adviseur dienstverlening CCB/Burgerzaken

Om onze ambitie waar te kunnen maken hebben we structurele doe- én denkkracht nodig. Een stevige adviseur die:

- Beleid kan ontwikkelen;
- De visie over wat optimale dienstverlening is, verder ontwikkelt;
- Een set kwaliteitsindicatoren voorstelt die hierbij passen;
- Structureel meet of de dienstverlening aansluit bij de verwachtingen van de inwoners en wat de mate van tevredenheid is;
- Daar waar nodig voorstellen doet voor verbetering;

- Verbetervoorstellen implementeert.
Dit betekent een uitbreiding van 1,0 Fte.

Team Personeel, Communicatie en Secretariaat (+0,6 Fte)

- Medewerker Kabinet en Evenementen

Het is nodig de formatie van de functie van medewerker Kabinet en Evenementen uit te breiden. Dit betekent een uitbreiding van 0,6 Fte.

Team Juridische zaken en Handhaving (+1,6 Fte)

- inkoopfunctie

De extra formatie wordt ingezet op rechtmatig inkopen. Daarmee hebben we een volledige Fte op inkoop en contractmanagement in onze organisatie. Dit is nodig om voldoende te kunnen adviseren en begeleiden in de juistheid van de inkoopprocessen.

- Vergunningverlening/Handhavingsjurist

Bij team Juridische Zaken APV en handhaving willen we extra capaciteit inzetten om orde op zaken te stellen. De afgelopen jaren is geprobeerd (operationeel) beleid op- en vast te stellen om daarmee de uitvoering van vergunningverlening en handhaving te vereenvoudigen en verbeteren. Dat leidt tot een verbeterde openbare orde en veiligheid en meer sturingsmogelijkheden voor ons bestuur op thema's. Daarbij wordt steeds meer van de wettelijke Bibob taken verwacht. Samen leidt dit tot een volwaardige functie. Dit betekent een uitbreiding van 1,0 Fte.

Team Inkomen en Participatie (-1,8 Fte)

We richten het Sociaal Team anders in. Daarvoor is de keuze gemaakt om een aantal functies te verplaatsen naar het Sociaal Team en team Kwaliteit (-5,3 fte). Daarnaast is de uitgebreide formatie voor schuldhulpverlening naar Team Inkomen en Participatie gegaan (+2,8 fte). Verder zijn er enkele kleine wijzigingen voor diverse functies (-0,2 fte).

- Consulent statushouders

Om de eisen die gesteld worden voor begeleiding van statushouders vanuit de wet na te kunnen komen is extra inzet noodzakelijk. We zijn trots op onze vooruitstrevende en succesvolle aanpak, de positieve verbinding met het bestuur van de gemeente en onze positie binnen de regio. Daarom zetten we de tijdelijke inzet om naar structurele formatieplaatsen 0,9 Fte.

Team Beheer Openbare Ruimte (+0,1 Fte)

- Medewerker Landschap

Een daling van de formatie met 0,9 Fte, door de medewerker landschap te verplaatsen van team Beheer Openbare ruimte naar team Ruimtelijke ontwikkeling.

- Capaciteit groenbeheer

Er wordt steeds meer gevraagd van onze (groen)beheerders. Naast participatie, stijging aantal meldingen, meer groen binnen projecten is ook bijvoorbeeld plaagdierbestrijding meer tijd gaan vragen. Ook extra werkzaamheden zoals begraafplaatsbeheer vragen veel tijd. Bovendien is de data niet op orde. Dit moet worden opgeschoond en vervolgens goed worden bijgehouden. Dit betekent een structurele uitbreiding van 0,4 Fte) en een incidentele uitbreiding (tot en met 2026) van 0,6 Fte.

Team Sociaal Team (-9,9 Fte)

We richten het Sociaal Team anders in. Daarvoor is de keuze gemaakt om een aantal functies te verplaatsen naar het team Inkomen en Participatie, team Kwaliteit en team Informatie (-/- 11,6 Fte). Daarnaast is de formatie voor het Sociaal Team uitgebreid met 1,7 Fte). Tegenover deze hogere formatie staat een lager inhuurbudget.

Team Kwaliteit en ondersteuning (+15,0 Fte)

We richten het Sociaal Team anders in. Daarvoor is de keuze gemaakt om een nieuw Team Kwaliteit te vormen. 13,4 Fte is afkomstig van de Teams Inkomen en Participatie en Sociaal Team. Daarnaast is er extra formatie voor kwaliteitsmedewerker (1,7 Fte) door inzet van het inhuurbudget Sociaal Team.

Bedrijfsvoeringsindicatoren

	Indicator	Toelichting	Doelstelling 2024
1.	Uitstroompercentage	<p>Ons uitstroompercentage was 22,9% over 2022 Dat wijkt af van het landelijk gemiddelde, dat in 2022 17% was.</p> <p>Ons uitstroompercentage is hoger dan we zouden willen. We werken er hard aan om dit te veranderen. Om mensen te behouden richten we ons op verschillende onderdelen in de organisatie: het MTO, leiderschapstraject, arbeidsmarktcommunicatie en arbeidsvoorwaarden. Hoe vinden we de mensen maar vooral hoe houden we ze.</p>	<p>We streven naar een uitstroompercentage dat in de pas loopt met qua omvang vergelijkbare gemeenten. De doelstelling is een percentage van 10% of lager. Daarbij zijn we extra alert op vermijdbaar verloop.</p>
2.	Inhuur tijdelijke medewerkers	<p>Inhuur is vaak een goede oplossing, maar er kleven ook wat nadelen aan:</p> <ul style="list-style-type: none">- relatief duur- vaak iets minder betrokken bij de organisatie- kennisverlies bij vertrek <p>Op dit moment is 30% van ons personeelsbestand inhuur. Dit hoge percentage is te verklaren door de uitstroom- en verzuimcijfers. Maar ook door de extra taken (bv Oekraïne, Omgevingswet e.d.) die we moeten uitvoeren. Hierdoor kan het werk doorgaan en ontstaat er geen hogere werkdruk bij collega's.</p>	<p>We streven naar een verhouding 80:20 tussen medewerkers met een gemeentelijk dienstverband en inhuurkrachten.</p>
3.	Ziekteverzuim (in %)	<p>Het verzuimpercentage van Berg en Dal van 2022 bedraagt 9%. Dit wijkt af van het gemiddelde van 6,7%. We hebben voornamelijk te maken met langdurige uitval. Dit heeft grote invloed op het percentage, omdat we een relatief kleine organisatie zijn.</p>	<p>We willen een verzuim dat ligt op het niveau van het gemiddelde. Dit betekent een verzuimpercentage van 7% of lager. We hebben daarbij extra aandacht voor de langdurige uitval.</p>

Informatievoorziening

Informatiemanagement en nieuwe wetgeving

Door technologische ontwikkelingen verandert de wereld om ons heen razendsnel. Innovatie en nieuwe wetgeving hebben grote impact op de inrichting van onze informatiesystemen, processen en de mensen (medewerkers, maar soms ook inwoners) die er mee werken. Daarin blijven we oog houden voor de 'niet-digitale' inwoners van Berg en Dal. We zien vele kansen voor het optimaliseren van de dienstverlening en beleidsvorming, doordat we bijvoorbeeld steeds meer datagedreven werken. Tegelijkertijd vraagt het om extra zorgvuldigheid met betrekking tot veiligheid en privacy. Met informatiemanagement houden wij grip op onze informatievoorziening en zorgen we dat we voorbereid zijn op ontwikkelingen binnen het informatiedomein. Hierbij geeft het informatiebeleid 2021-2025 ons richting. Het bijhorende uitvoeringsplan en projectenportfolio geeft aan hoe wij onze doelen en ambities realiseren.

Zo gaan we met de regiogemeenten van ICT Rijk van Nijmegen (iRvN) aan de slag met het optuigen van een betere governance. Zodat informatie- en automatiseringsvraagstukken goed bestuurlijk en ambtelijk aangestuurd kunnen worden. Cloudbeleid, ICT-architectuur en Microsoft 365 zijn onderwerpen waarin we regionaal de samenwerking zoeken. Daarnaast moeten we komende jaren verschillende softwarepakketten aanbesteden en implementeren, waaronder het zaakstelsel en financieel stelsel. Dit zijn grote trajecten waarin we bovendien een beroep doen op het verandervermogen van medewerkers.

Informatiebeveiliging en privacy

Het beveiligen van onze informatie en beschermen van de privacy van onze inwoners, blijft een doorlopend proces en blijft een prioriteit van ons. Uit het Rekenkameronderzoek naar onze informatiebeveiliging en privacy is gebleken dat we nog een (professionaliserings)slag te maken hebben. De Raad heeft op basis van het onderzoek het College verzocht een plan van aanpak op te stellen om die professionaliseringsslag te maken. Deze aanpak wordt in september aan de Raad aangeboden. Naar verwachting is eind 2025 het gewenste niveau bereikt (als de Raad instemt met het plan).

Een van de belangrijkste dreigingen voor Nederlandse overheidsorganen bestaat uit het gijzelen van verschillende data voor losgeld. In samenwerking met ICT Rijk van Nijmegen (iRvN) en regiogemeenten is in 2023 extra aandacht aan monitoring en detectie besteed. Met behulp van een nieuw systeem kunnen bedreigingen nu eerder ontdekt en afgeslagen worden voordat deze schade kunnen veroorzaken. Daarnaast wordt structureel aandacht aan preventie besteed. Onder andere is dit jaar een meerjarig bewustwordingsprogramma gestart voor alle medewerkers en raadsleden.

Archiefbeheer

In 2024 gaan we verder met het project bouwarchief. Er is gekozen om dit terug te halen van een externe opslag naar Groesbeek. Het archief, dat onder andere bouwvergunningen, omgevingsvergunningen, milieuvergunningen en bodemdossiers bevat, zal worden gedigitaliseerd en uiteindelijk overgebracht worden naar het Regionaal Archief Nijmegen (RAN). Ook zullen wij dit jaar de (digitale) achterstanden weg gaan werken en willen we een begin maken aan een vervangingsbesluit voor analoge stukken.

Gegevensbeheer

Eind 2023 is het beheerprogramma van Openbare Ruimte vervangen door een moderne variant waarbij een directe gegevensuitwisseling met de BGT (Basisregistratie Grootchalige Topografie) mogelijk is. Dan wordt er gewerkt volgens het principe 'eenmalige registratie, meervoudig gebruik'. Deze andere manier van werken en verdere afstemming van de data

en controles van het berichtenverkeer zal een grote tijdsinspanning gaan kosten voor zowel team informatie als team beheer openbare ruimte.

Het invoeren van de Omgevingswet op 1-1-2024 heeft ook zijn uitwerking op de werkzaamheden van gegevensbeheer. Werkprocessen dienen opnieuw worden afgestemd met de Omgevingsdienst Regio Nijmegen. Het is nog onduidelijk welke software de Omgevingsdienst gaat gebruiken vanaf 1 januari 2024. Er zal (nog) meer afstemming gezocht moeten worden met Ruimtelijke Ordening en Omgevingsdienst om de informatie vroegtijdig te ontvangen, zodat registratie in de BAG-administratie aan de wettelijke termijnen blijft voldoen.

Bedrijfsvoeringsindicatoren

	Indicator	Toelichting	Doelstelling 2024
1.	Cyberbarometer	De Cyberbarometer geeft inzicht in de kennis van onze medewerkers op het gebied van de informatiebeveiligings- en privacyrisico's. Nu ligt die nog onder het benchmarkgemiddelde. De komende jaren zal team- en resultaatgericht verder worden gewerkt aan gedragsverandering om deze risico's te verkleinen.	We willen dat het kennisniveau binnen twee jaar verhoogd is tot minimaal op het niveau van de benchmark. Dit kan worden bereikt door middel van de driejarige IBP-bewustwordingstraining van Brooklyn Partners waarmee we medio 2023 zijn gestart

Organisatie

Wij willen een betrouwbare en service verlenende organisatie zijn. Hierbij luisteren we goed naar de klant en bieden we waar nodig maatwerk aan. Onze omgeving verandert voortdurend. Daarom moeten wij als moderne organisatie ons werk hierop aanpassen.

Administratieve organisatie

De administratieve organisatie gaat over de regels, procedures en werkafspraken van onze organisatie. Die regels zijn er om onze organisatie goed en betrouwbaar te laten werken. Aandachtsgebied van de huidige ontwikkeling op gebied van rechtmatigheid is de zogenaamde rechtmatigheidsverantwoording.

Na enkele malen uitstel zijn de gemeentes verplicht vanaf boekjaar 2023 een Rechtmatigheidsverantwoording op te nemen in de jaarrekening. Hiermee leggen de gemeentes verantwoording af over de naleving van de regels bij de totstandkoming van de baten en lasten en balansmutaties in de jaarrekening.

Dit betekent dat het College van Burgemeester en wethouders zelf verantwoording moet afleggen aan de Raad over de rechtmatigheid van het begrotingscriterium, voorwaardencriterium en misbruik en oneigenlijk gebruik criterium. Inmiddels is er een Verbijzonderd intern controle plan (Vic-plan) inclusief risicoanalyse opgesteld. De bevindingen uit het interne onderzoek zullen de basis zijn voor de Rechtmatigheidsverantwoording.

In 2024 maken wij ook een start met de voorbereidingen van de vervanging en aanbesteding van het financiële pakket. Het huidige financiële pakket kent zijn beperkingen en biedt niet de moderne mogelijkheden die nu gevraagd zijn. Het betreft hier een bedrijf kritische applicatie.

Migratie en vernieuwing van een dergelijk pakket brengt altijd risico's met zich mee. Het ligt dan ook in de lijn der verwachtingen dat er tijdens dit proces meer ondersteuning en middelen benodigd zijn.

Huisvesting en vervoer

De overheid faciliteert allerlei vormen van energiebesparing met subsidies en stimuleringsfondsen voor particulieren en bedrijven. Ook voor onze gemeentelijke panden zijn er uitdagingen om zoveel mogelijk gas en elektra te besparen. We hebben immers een voorbeeldfunctie.

Voor ons gemeentelijk vastgoed stellen wij in 2023 een vastgoedvisie op. Deze vastgoedvisie geeft aan hoe wij met het beheer van ons gemeentelijk vastgoed om willen gaan. Uit deze visie volgen een aantal uitvoeringsplannen. Waaronder de verdere verduurzaming van ons gemeentelijk vastgoed. Hiermee hopen wij onder andere het energieverbruik verder terug te dringen.

Eind 2024 willen wij dat onze dienstreizen op de meest duurzame manier plaatsvinden. Dat betekent dat wij de mogelijkheden onderzoeken van elektrisch vervoer. Zoals bijvoorbeeld fietsen, scooters en auto's.

Bedrijfsvoeringsindicatoren

	Indicator	Toelichting	Doelstelling 2023
1.	Elektriciteitsverbruik (Kwh) Gas verbruik (m3)	Door de ontwikkelingen die zich momenteel voordoen op Europees en wereldniveau zijn we nog meer doordrongen van de noodzaak om ons energieverbruik te verminderen. Wij realiseren ons dat maatregelen om het energiegebruik terug te brengen kunnen zorgen voor een gevoel van comfort verlies. Dat accepteren wij.	5% minder verbruik dan in 2023 in Kwh en m ³ .

Wet Open Overheid

Per 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) ingevoerd. Deze wet komt in de plaats van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). Deze wet gaat zowel over passieve openbaarheid als over actieve openbaarheid. Daarnaast verplicht de wet om een contactpersoon aan te wijzen.

Actieve openbaarmaking

Bij actieve openbaarheid maak je als overheid uit eigen beweging stukken openbaar. Voor een aantal informatie categorieën wordt dit wettelijk verplicht. De landelijke plannen zijn pas veranderd. Er is niet langer gekozen voor een landelijk bruikbaar platform maar voor een Woo-index. Via deze index kun je als inwoner naar de juiste webpagina van de gemeente doorklikken. Dat betekent voor ons een andere aanpak. We zijn op zoek naar mogelijkheden om dit op een efficiënte en betaalbare manier vorm te geven. We gaan in 2023 de structuur goed neerzetten en dit in 2024 en volgende jaren uitbouwen.

Passieve openbaarmaking

Passieve openbaarheid betekent dat je reageert op verzoeken om documenten openbaar te maken. We hebben geregeld dat verzoeken voortaan digitaal kunnen worden ingediend. De Woo-coördinator, die ook de Woo-contactpersoon is, regelt centraal dat verzoeken zo goed mogelijk worden beantwoord.

Anonimisering

De keerzijde van het openbaar maken is het beschermen van de privacy van anderen. Het handmatig anonimiseren van documenten is erg arbeidsintensief. Bovendien gaat het om steeds meer documenten. Ook vanwege de plicht tot actieve openbaarmaking. Daarom gaan we software hiervoor gebruiken. De aanbesteding hiervan heeft plaatsgevonden. We starten met enige proefplekken. Daarna zorgen we ervoor dat iedere medewerker hiervan gebruik kan maken. We willen ook zo weinig mogelijk persoonsgegevens in onze stukken opnemen. Dan beperk je de hoeveelheid 'weglakken' achteraf.

Informatiehuishouding

Om goed aan de Woo te voldoen, moeten we ervoor zorgen dat onze informatiehuishouding op orde is. Daarvoor moeten we goed samenwerken. Medewerkers van verschillende teams dragen bij aan het interne project team voor de Woo. Ook binnen het Rijk van Nijmegen werken we samen. We kijken hoe we van elkaar kunnen leren en of we elkaar kunnen versterken, zoals bijvoorbeeld bij de opzet van communicatie of het ontwikkelen van passende lesstof.

Cultuur

Een transparante overheid bereiken we niet alleen met aanpassingen in de processen en ICT. Het heeft ook gevolgen voor de cultuur van de organisatie. We gaan de organisatie meenemen in het terughoudend omgaan met het vastleggen van persoonsgegevens. Dat doen we via trainingen, zo mogelijk samen met het gebruik van begrijpelijke taal.

Bedrijfsvoeringsindicatoren

	Indicator	Toelichting	Doelstelling 2024
1.	Aantal informatie categorieën welke in het kader van de Wet open overheid (Woo) proactief openbaar worden gemaakt (gepubliceerd).	De Wet open overheid eist dat 11 vastgestelde informatie categorieën proactief openbaar gaat maken. Informatie categorieën zijn bijvoorbeeld: wet & regelgeving, Woo-verzoeken, Klachten, Beschikkingen, bestuurlijke stukken en dergelijke.	In 2024 willen wij tenminste 6 van de 11 benoemde informatie categorieën proactief openbaar gemaakt hebben. We moeten ons daarbij houden aan de invoeringswetgeving die nog volgt.

Verbonden partijen

Wij spreken van een Verbonden partij als het een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie betreft waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Op grond van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV), moet de gemeente in de begroting aandacht te besteden aan partijen, waarmee de gemeente een bestuurlijke en financiële band heeft. Er zijn immers bestuurlijke, beleidsmatige en/of financiële belangen en risico's, die uit gemeenschappelijke regelingen, deelnemingen in NV's, stichtingen of verenigingen of andere overeenkomsten kunnen voortvloeien.

Wat is bestuurlijk belang?

Onder bestuurlijk belang verstaan we: een zetel in het bestuur van een bestuurlijke participatie of het hebben van stemrecht. Deze zetel of het stemrecht is om het algemeen belang van de gemeente te kunnen uitoefenen.

Wat is financieel belang?

Alleen een bestuurlijk belang (zie hierboven) maakt een partij nog geen zogenaamde verbonden partij. Daarvoor is ook een financieel belang vereist. Bijvoorbeeld eigendomsrechten, zoals het bezit van aandelen, maar ook zaken als het verstrekken van geldleningen, het geven van subsidies en het geven van garanties.

Centraal advies

Met de gemeente Nijmegen zijn afspraken gemaakt over de advisering van begroting- en jaarrekeningstukken van de volgende gemeenschappelijke regelingen:

- GGD Gelderland Zuid
- Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ)
- Milieusamenwerking en Afvalverwerking Regio Nijmegen (MARN)
- Omgevingsdienst Regio Nijmegen (ODRN)
- Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR)

De afdeling stadscontrol van de gemeente Nijmegen adviseert de besturen van de gemeenschappelijke regelingen en de gemeentebesturen. Per gemeente komt een advies ook bij een centrale coördinator. Wij zijn uiteraard vrij om dit advies over te nemen, te wijzigen of te negeren. De bevoegdheid om te beslissen over begroting- en jaarrekeningstukken ligt bij het algemeen bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling.

Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties
Vestigingsplaats	Den Haag
Verantwoordelijke portefeuille	R. Barber
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Afgevaardigde aandeelhoudersvergadering
Deelnemers	Overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang

Openbaar en gemeentelijk belang

BNG is de bank van en voor overheden en voor instellingen met een maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.

Visie

De primaire doelstelling van de BNG is uitoefening van het bankbedrijf voor de publieke sector in Nederland.

Missie en strategie hierbij zijn:

- behoud van een substantieel marktaandeel in de Nederlandse (semi)publieke sector;
- behalen van een redelijk rendement voor aandeelhouders;
- behoud van een excellente kredietwaardigheid.

Beleidsvoornemens

BNG Bank is van en voor de publieke sector. Het draait niet om zoveel mogelijk winst, maar om maximale maatschappelijke impact.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij			257			
	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026	Eind boekjaar 2027
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)			103.116 aandelen (0,19%)			
Resultaat verbonden partij						
Omvang eigen vermogen verbonden partij						
Omvang vreemd vermogen verbonden partij						

Toelichting

Cijfers zijn afkomstig van de jaarstukken 2022

Ontwikkelingen

Gedurende het begrotingsjaar hebben zich geen veranderingen voorgedaan in de belangen van aandeelhouders in BNG bank.

Risico's

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Arnhem
Verantwoordelijke portefeuille	R. Barber
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Lid algemeen bestuur
Deelnemers	18 gemeenten

Openbaar en gemeentelijk belang

De vervoersorganisatie heeft tot doel de gezamenlijke sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer voor de deelnemers.

De sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer worden overgedragen aan de vervoersorganisatie.

Visie

De BVO DRAN is een gemeenschappelijke regeling van de 18 gemeenten in de regio Arnhem en Nijmegen. De BVO DRAN koopt voor de gemeenten het doelgroepenvervoer in (Wmo-, leerlingen-, dagbestedings- en Jeugdwetvervoer) en ziet toe op de uitvoering ervan.

Beleidsvoornemens

De achttien gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen en de provincie Gelderland werken samen aan het regionale doelgroepenvervoer. Doelgroepenvervoer is vervoer voor inwoners die geen of niet altijd gebruik kunnen maken van regulier openbaar vervoer. De samenwerkende gemeenten hebben hiervoor de Vervoersorganisatie Regio Arnhem Nijmegen opgericht.

De vervoersorganisatie brengt de belangen van de gemeenten samen op het gebied van aanvullend vervoer. Samen werken de gemeenten aan het tot stand brengen, ontwikkelen en in stand houden van een kwalitatief hoogwaardig, herkenbaar, efficiënt en eenvoudig te gebruiken vervoersysteem. Dit vervoer rijdt per 1 september 2016 onder de naam Avan.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026	Eind boekjaar 2027
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij			-1.094			
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)			3,8%			
Resultaat verbonden partij			0			
Omvang eigen vermogen verbonden partij			0			
Omvang vreemd vermogen verbonden partij			12.000			

Toelichting

De cijfers zijn afkomstig uit de MJPB 2024-2027 van het BVO DRAN en de Jaarrekening 2022.

Ontwikkelingen

Loonontwikkeling en krapte op de arbeidsmarkt

Net als in veel sectoren is ook in de vervoerssector momenteel sprake van krapte op de arbeidsmarkt. Anders gezegd: het is onder andere – ten gevolge van vergrijzing – steeds moeilijker om voldoende chauffeurs te vinden om te blijven voldoen aan een steeds grotere vraag naar vervoersaanbod (daar is juist sprake van volumegroei t.g.v. vergrijzing). De krapte op de arbeidsmarkt doet tevens iets met de loonontwikkeling. De BVO DRAN en de deelnemende gemeenten houden deze ontwikkelingen nauwlettend in de gaten en zullen de komende tijd waar nodig en waar mogelijk bijsturen.

Brandstof/energieontwikkeling

De stijging van brandstofprijzen heeft gezorgd voor forse stijgingen in de kosten in het doelgroepenvervoer. Er wordt rekening gehouden met blijvend hoge brandstofprijzen.

Brandstofprijzen zijn altijd een onzekerheidsfactor geweest en hebben altijd geschommeld, vaak ten gevolge van geopolitieke ontwikkelingen waar wij op nationaal (laat staan lokaal) niveau geen invloed

hebben. Zo zijn de (lange termijn-) effecten van de oorlog in Oekraïne en het opstuwende effect daarvan op de brandstofprijzen lastig inzichtelijk te krijgen. Het college zet wel in op een uitbreiding van de vrijwillige vervoersdiensten in onze gemeente, conform de uitgangspunten van het Koersdocument Sociaal Domein dat de raad begin 2021 heeft vastgesteld. We hopen daarmee de stijging van de vervoerskosten zoveel mogelijk te beperken.

Lokale uitdaging t.a.v. zero-emissie infrastructuur

De hoge brandstofprijzen vormen een aanvullende prikkel om zo snel mogelijk te komen tot een duurzamer vervoer: de terugverdientijd van een investering in elektrisch vervoer kan hierdoor omlaag gaan, maar dit is ook (mede) afhankelijk van de stroomprijs. Het Algemeen Bestuur van de BVO DRAN heeft besloten dat uiterlijk 1 januari 2028 sprake moet zijn van volledig zero emissie doelgroepenvervoer, en voor het vraagafhankelijk vervoer zelfs per 1 januari 2027. Dit vergt echter een inspanning van de deelnemende gemeente als het gaat om de laadpalen infrastructuur. Dit doen wij in samenspraak met de vervoerders, om zo samen te bepalen waar het gewenst is om nog nieuwe laadpalen toe te voegen met het oog op doelgroepenvervoer.

Risico's

De inrichting van het vervoer is gebaseerd op een "open einde" systematiek. Dit betekent dat de kosten oplopen wanneer een gemeente meer inbrengt of dat er in een periode meer ritten hebben plaatsgevonden dan begroot. Dit brengt een financieel risico met zich mee. Zodoende moet er periodiek inzicht zijn in het volume van het aantal ritten en moeten de gevolgen van verwachte toenames van ritten tijdig worden gecommuniceerd met de gemeente. Op dit moment is het niet goed mogelijk om aan het risico al een concreet bedrag te koppelen.

Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties
Vestigingsplaats	Nijmegen
Verantwoordelijke portefeuille	A. ten Westeneind
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Algemene vergadering aandeelhouders
Deelnemers	Berg en Dal, Beuningen, Druten, Heumen, Nijmegen, Wijchen en Mook en Middelaar

Openbaar en gemeentelijk belang

Inzameling en verwerking van afval in de regio Nijmegen. Voor een aantal gemeenten, waaronder Berg en Dal, ook werkzaamheden bij beheer van de openbare ruimte zoals groenonderhoud.

Visie

Samen met andere regiogemeenten is er nu een intensieve samenwerking op het gebied van afvalbeheer en beheer openbare ruimte. Het is de bedoeling de komende jaren verder te verduurzamen en schaalvoordelen te realiseren.

Beleidsvoornemens

De bekende slogan is: "Dar, en 't is weer fris!" Fris is de kernboodschap van de visie, 'Dar houdt de regio fris'. Fris is immers ambitieus en zegt meer dan 'schoon'. Wij vinden die bredere visie noodzakelijk. Fris staat ook voor duurzaam ondernemen. Het staat voor intensieve betrokkenheid van medewerkers, partners en burgers bij alles dat wij doen. Fris betekent dat de regio uitstekende dienstverlening krijgt en dat iedereen begrijpt hoe hij of zij daar een directe rol in speelt. Fris betekent niets minder dan op weg zijn naar de schoonste regio van Nederland.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026	Eind boekjaar 2027

Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)	
Resultaat verbonden partij	980
Omvang eigen vermogen verbonden partij	14.303
Omvang vreemd vermogen verbonden partij	10.156

Toelichting

-

Ontwikkelingen

De DAR heeft het doel met alle gemeenten minimaal de landelijk wettelijke doelstellingen te realiseren op het gebied van afvalscheiding en recycling.

Dar is bezig hun terrein en gebouwen te vernieuwen en toekomstbestendig te maken. Dat biedt tevens kansen om voor meer ketens (sorteer)werkzaamheden uit te voeren met inzet van specifieke doelgroepen zoals dat al langer gebeurt met dochteronderneming Roadtwork@Dar. Ook onderzoeken we meer verbinding met bestaande kringloopwinkels.

Naast afval groeit DAR ook op het gebied van beheer openbare ruimte.

Risico's

-

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Kleve
Verantwoordelijke portefeuille	M. Slinkman
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Lid Euregioraad
Deelnemers	Duitse en Nederlandse gemeenten, regionale overheden

Openbaar en gemeentelijk belang

Stimuleren van de grensoverschrijdende samenwerking in het Nederlands-Duits grensgebied.

Visie

De Euregio Rijn-Waal geldt als pleitbezorger voor de gehele grensregio. Wij zetten ons bij Nederlandse, Duitse en Europese instellingen en organen in voor de belangen van de grensregio, om de grensoverschrijdende toegankelijkheid duurzaam te verbeteren. De belangenbehartiging vindt plaats op alle maatschappelijk relevante gebieden, van economie en infrastructuur tot onderwijs en cultuur.

Daarnaast biedt de Euregio Rijn-Waal ook een platform voor diverse doelgroepen in de regio. Enkele voorbeelden zijn het Euregionale Forum voor Grensoverschrijdende Gezondheidszorg en de Ronde Tafel Openbare Orde en Veiligheid. Ook faciliteert de Euregio Rijn-Waal desgewenst grensoverschrijdende ad-hoc werkgroepen rondom diverse actuele thema's.

Beleidsvoornemens

De Euregio Rijn-Waal is een Nederlands-Duits openbaar lichaam, waarbij circa 55 gemeenten en regionale overheden zijn aangesloten. De Euregio Rijn-Waal heeft als belangrijkste doel de grensoverschrijdende samenwerking te verbeteren en te intensiveren. De Euregio Rijn-Waal brengt partners bij elkaar om gezamenlijke initiatieven te starten.

De Euregio Rijn-Waal wil zich nog duidelijker positioneren en onderscheiden als expert op het gebied van grensoverschrijdende samenwerking. De Euregio Rijn-Waal is vertegenwoordigd in vele netwerken aan beide zijden van de grens en heeft veel expertise in huis om grensoverschrijdende vragen te kunnen beantwoorden. De Euregio Rijn-Waal is niet alleen expert op het gebied van het Europese subsidieprogramma's als INTERREG en Eures, maar is ook het aanspreekpunt voor haar inwoners als het gaat om grensoverschrijdend wonen en werken. De Euregio Rijn-Waal faciliteert actief de netwerken op het gebied van onder andere intergemeentelijke samenwerking, gezondheidszorg en openbare orde en veiligheid. Met haar brede kennis wil de Euregio Rijn-Waal haar leden en stakeholders motiveren grensoverschrijdend actief te worden.

Meer beleidsvoornemens zijn te vinden in de Strategische Agenda Euregio 2025+.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij			-8			

	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026	Eind boekjaar 2027
--	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)

Resultaat verbonden partij

Omvang eigen vermogen verbonden partij

Omvang vreemd vermogen verbonden partij

Toelichting

-

Ontwikkelingen

- In november 2020 heeft de Euregioraad de Strategische Agenda 2025+ vastgesteld. Deze Agenda zal de komende jaren de leidraad vormen voor de activiteiten van de Euregio.

- De Euregioraad heeft besloten om de regeling voor de ledenbijdrage aan te passen. Deze aanpassing houdt in, dat vanaf 2024 de bijdrage jaarlijks wordt verhoogd, hierbij wordt uitgegaan van de gemiddelde inflatie in Nederland en Duitsland van de afgelopen 5 jaar. Dit is de eerste wijziging van de ledenbijdrage sinds 1993. Dankzij de toename van het ledental en de spaarzame omgang met de financiële middelen is het tot nu toe mogelijk geweest om een min of meer sluitende jaarbegroting voor te leggen. De huidige prijs- en kostenontwikkeling noodzaakt Euregio echter tot jaarlijkse indexatie van de ledenbijdrage. Het percentage van de indexatie is vastgesteld op 3,75%.

Risico's

-

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Nijmegen
Verantwoordelijke portefeuille	I. v.d. Scheur

Functie(s) betrokken bestuurder(s) Lid dagelijks bestuur en algemeen bestuur

Deelnemers 14 gemeenten

Openbaar en gemeentelijk belang

De GGD voert de wettelijke taken uit de Wet Publieke Gezondheid en Jeugdwet uit. Daarnaast voert de GGD-Gelderland Zuid ook andere taken uit bijvoorbeeld op het gebied van maatschappelijke opvang.

Visie

De kracht en kennis van de GGD ligt in het vormgeven van collectieve en individuele preventie, signalering en behandeling. Zo werkt het team Gezond Leven van de GGD samen met gemeenten aan het verbeteren van de gezondheid van mensen in de gemeenten in onze regio. De ambitie is om sociaaleconomische gezondheidsverschillen te verkleinen en de zelfredzaamheid van burgers te vergroten. Dit doen we door te stimuleren dat de gezonde keuze ook de makkelijkere keuze wordt.

Beleidsvoornemens

Uitvoering van de Meerjarenstrategie 2024-2027. De belangrijkste thema's hierin zijn:

- Gemeenten en onze inwoners adviseren over preventie en verbinden van collectieve preventie met persoonsgerichte zorg;
- Investeren in de verbinding tussen zorg en veiligheid;
- Inzetten op de gezondheidsbescherming binnen het sociale en fysieke domein;
- Informatie gestuurde aanpak van maatschappelijke opgaven, zoals het uitvoeren van extra monitors om de gevolgen en effecten van de coronacrisis voor de verschillende groepen in beeld te brengen.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij			-2.020			
	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026	Eind boekjaar 2027
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)			5,41%			
Resultaat verbonden partij			-100			
Omvang eigen vermogen verbonden partij			1.862			
Omvang vreemd vermogen verbonden partij			20.795			

Toelichting

De cijfers zijn afkomstig van de begroting 2024

Ontwikkelingen

Pandemische paraatheid

Om te zorgen dat GGD beter voorbereid is op een mogelijke volgende pandemie, heeft de GGD van het ministerie van VWS extra geld ontvangen. Het doel is om in 2024 te zorgen dat de eerste kwetsbaarheden in de pandemische paraatheid van de GGD wordt weggenomen. Aanvullende capaciteit wordt aangetrokken, onder andere expertise die in de coronacrisis waardevol bleek. Ook worden er activiteiten gestart om te zorgen voor een versterking van de regionale samenwerking.

Uitbreiding Rijksvaccinatieprogramma (RVP)

In de komende jaren worden er nieuwe vaccinaties aan het RVP toegevoegd. Voor de uitvoering van de uitbreiding van het RVP en de monitoring daarvan wordt extra geld gestort in het gemeentefonds. De vaccinaties zelf worden bekostigd door het RIVM. Het Kabinet heeft besloten om de vaccinatie tegen het rotavirus aan te gaan bieden aan alle pasgeborenen in Nederland en structureel op te nemen in het RVP. Het streven is deze vaccinatie vanaf begin 2024 aan te bieden.

Ook zal de Gezondheidsraad de vaccinatie tegen meningokokken B over een paar jaar opnieuw beoordelen. Maar ook andere vaccinaties blijven in de toekomst hoog op de agenda van wetenschappers en beleidsmakers staan. Met de toenemende kennis wordt het mogelijk om tegen steeds meer ziekten te vaccineren. Zo kunnen infectieziekten en de gevolgen hiervan nog verder worden teruggedrongen.

Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)

Naast algemene en specifieke gezondheidsdoelen die in het GALA worden benoemd is er in het GALA aandacht voor:

- het versterken van de kennisfunctie van de GGD (mede voor het goed kunnen ondersteunen van gemeenten bij hun gemeentelijk gezondheidsbeleid) en
- de coördinatie van de regionale aanpak/samenwerking preventie. Het GALA benoemt dat de GGD een belangrijke rol kan spelen in het tot stand brengen en faciliteren van bovengemeentelijke (regionale) samenwerking.

Forensische geneeskunde

Door landelijk verhoogde kwaliteits- en opleidingseisen is er een grote schaarste ontstaan aan forensisch geneeskundigen. Om ervoor te zorgen dat deze taak kan blijven worden uitgevoerd wordt bovenregionaal samengewerkt met 5 GGD'en in de regio Oost Nederland.

Risico's

De benodigde weerstandscapaciteit van de GGD is gebaseerd op het aanhouden van een reserve van 30% van de gecalculeerde risico's. Een gedeelte van de risico's van de GGD wordt hierdoor niet afgedekt door de beschikbare reserves in de gemeenschappelijke regeling.

Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties
Vestigingsplaats	Kranenburg (Duitsland)
Verantwoordelijke portefeuille	E. Weijers
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Lid Raad van Toezicht
Deelnemers	Kleve, Kranenburg en Berg en Dal

Openbaar en gemeentelijk belang

Toeristische exploitatie van het voormalig spoortracé Groesbeek-Kranenburg-Kleve.

Visie

Het exploiteren van het spoortracé Groesbeek-Kranenburg-Kleve.

Beleidsvoornemens

Door corona heeft de draisine/fietstrein moeilijke jaren achter de rug. De organisatie probeert zoveel mogelijk bezoekers via de Nederlandse en Duitse markt aan te trekken door zichtbaar en aantrekkelijk (w.o. toegankelijk) te zijn. Ook probeert de organisatie nieuwe samenwerkingen te realiseren met de toeristische ondernemers, o.a. via de Stichting Toerisme en Recreatie Berg en Dal.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026	Eind boekjaar 2027

Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)

Resultaat verbonden partij
Omvang eigen vermogen
verbonden partij
Omvang vreemd vermogen
verbonden partij

Toelichting

-

Ontwikkelingen

In 2022 heeft de Draisine GmbH hun aanbod uitgebreid met avondritten in de zomerperiode en themaritten in het najaar.

Risico's

-

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Nijmegen
Verantwoordelijke portefeuille	M. Slinkman
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Lid Algemeen Bestuur
Deelnemers	18 gemeenten

Openbaar en gemeentelijk belang

Deze samenwerking is sinds 1 januari 2021 operationeel onder de naam Groene Metropoolregio. In 2019 is geconstateerd dat de lichte vorm van samenwerking in het oude GO Arnhem Nijmegen City Region de ambities onvoldoende heeft kunnen waarmaken. In 2020 is er een nieuwe visie op de regio opgesteld, welke in 2021 is aangevuld met een nieuwe agenda met 5 grote maatschappelijke opgaven. Deze agenda is in het voorjaar van 2022 geactualiseerd. Aan de regeling wordt deelgenomen door dezelfde 18 gemeenten als onder het oude GO. Doel van de versterking zijn het vergroten van slagkracht, het laten horen van een steviger stem in Arnhem (Provincie), Den Haag (Rijk), Brussel (Europa) en Düsseldorf, en het vergroten van de bestuurlijke transparantie. Gekozen is voor een stevigere vorm van samenwerking (Openbaar lichaam met een regiobureau), en een opgave gerichte manier van werken om zo de benodigde integraliteit en slagkracht te organiseren.

Visie

Groene Metropoolregio is een regionaal samenwerkingsverband tussen 18 gemeenten gericht op een structurele verbetering van het vestigingsklimaat voor inwoners en bedrijven in de regio Arnhem Nijmegen, in nationaal en internationaal perspectief. De visie beschrijft de uitdagingen waar we als 18 regiogemeenten afzonderlijk en als regio gezamenlijk voor staan. Vanuit de ambitie van kwalitatieve groei zijn in de regionale agenda deze gemeentelijke uitdagingen gegroepeerd in een vijftal opgaven, die onderling met elkaar samenhangen en de basis vormen voor een krachtenbundeling van gemeenten door samenwerking. De vijf opgaven zijn:

- De Productieve regio
- De Verbonden regio
- De Circulaire regio
- De Ontspannen regio
- De Groene groeiregio

Beleidsvoornemens

Zie regionale Visie en regionale Agenda.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij			-303			
	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026	Eind boekjaar 2027
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)			4,43%			
Resultaat verbonden partij			0			
Omvang eigen vermogen verbonden partij			100			
Omvang vreemd vermogen verbonden partij			4.712			

Toelichting

Cijfers zijn afkomstig van de begroting 2024

Ontwikkelingen

In het najaar van 2022 moet door de 18 deelnemende gemeenten definitief worden besloten over verlenging van de intekening op de 5 opgaven. Om meerjarig de continuïteit van de opgaven te borgen is op voorspraak van diverse gemeenteraden, waaronder de onze, besloten om voor een periode van 2 jaar in te tekenen. Hierna steeds te verlengen met een nader te bepalen periode (van bijvoorbeeld 4 jaar).

Risico's

-

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Wijchen
Verantwoordelijke portefeuille	I. v.d. Scheur
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Afgevaardigde gemeente
Deelnemers	Wijchen, Beuningen, Druten, Heumen en Berg en Dal

Openbaar en gemeentelijk belang

Opsporing van oneigenlijk gebruik van uitkeringsgelden.

Visie

Behartiging van de gemeenschappelijke belangen op het gebied van de naleving van sociale zekerheidswetgeving. Dit betreft de naleving van de onderhoudsplicht en terugvordering van teveel ontvangen uitkering door (voormalige) uitkeringsgerechtigden, onderhoudsplichtigen en partners van (voormalig) uitkeringsgerechtigden. Een onderzoek tot bijzondere controle op de naleving vindt plaats na een daartoe strekkende opdracht van de deelnemende gemeente aan het Instituut Bijzonder Onderzoek. Het IBO wordt in stand gehouden door de gemeenschappelijke Regeling tussen de gemeente Berg en Dal, Beuningen, Druten, Heumen en Wijchen. De gemeente Wijchen fungeert als centrumgemeente.

Beleidsvoornemens

Geen gegevens bekend

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij						
	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026	Eind boekjaar 2027

Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)

Resultaat verbonden partij

Omvang eigen vermogen verbonden partij

Omvang vreemd vermogen verbonden partij

Toelichting

-

Ontwikkelingen

In beginsel gaan wij uit van vertrouwen in onze inwoners. Maar soms is er sprake van misbruik en dat willen we aanpakken. Dit is belangrijk om draagvlak voor uitkeringen te behouden.

Risico's

-

Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties
Vestigingsplaats	Arnhem
Verantwoordelijke portefeuille	E. Weijers
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Afgevaardigde aandeelhoudersvergadering
Deelnemers	22 Gemeenten en een gemeenschappelijke regeling met recreatiegebieden in Gelderland en Noord Limburg.

Openbaar en gemeentelijk belang

Het in stand houden, optimaliseren en laagdrempelig toegankelijk houden van openbare recreatieplassen.

Visie

Leisurelands heeft de ambitie om in een sterk veranderende wereld en markt verder uit te groeien tot een nog slagvaardiger en toonaangevender recreatiebedrijf. Dat vraagt om een bij de tijd passend aanbod dat afgestemd is op de wensen en eisen van gasten (bezoekers, organisaties) en de op de gebieden gevestigde leisure ondernemers. Daartoe zal het productaanbod kwalitatief en kwantitatief verder worden verbreed en uitgebreid.

Beleidsvoornemens

Leisurelands wil het bezoeken van de recreatievoorzieningen laagdrempelig houden. Dit moet ervoor zorgen dat de recreatieplassen door meer inwoners worden bezocht. Bij het Wylmeer stond dit onder druk door de terugkerende algen-problematiek. Het uitbaggeren heeft helaas nog niet tot vermindering van blauwalg geleid. Leisurelands gaat samen met Wageningen Universiteit verder onderzoek doen naar het ontstaan van blauwalg.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij						
	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026	Eind boekjaar 2027
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)						
Resultaat verbonden partij						
Omvang eigen vermogen verbonden partij						
Omvang vreemd vermogen verbonden partij						

Toelichting

-

Ontwikkelingen

Leisurelands wil het gebied aantrekkelijk houden voor bezoekers, maar is ook op zoek naar mogelijkheden om het gebied verder te ontwikkelen. In 2021 zijn de gesprekken hierover opgestart. Deze gesprekken worden voortgezet als er meer bekend is over het onder controle krijgen van de blauwalg.

Risico's

-

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Nijmegen
Verantwoordelijke portefeuille	A. ten Westeneind
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Algemeen Bestuur
Deelnemers	7 gemeenten in de regio Nijmegen

Openbaar en gemeentelijk belang

De MARN (Milieusamenwerking en Afvalverwerking Regio Nijmegen) is een samenwerking tussen de gemeenten Berg en Dal, Beuningen, Druten, Heumen, Mook en Middelaar, Nijmegen en Wijchen. Deze samenwerking richt zich op het brede terrein van milieu. Door de regionalisering van de Dar en de komst van de Omgevingsdienst Regio Nijmegen (ODRN) is het (regionale) belang van MARN op het gebied van projecten voor afval en milieu afgenomen.

MARN heeft als gemeenschappelijke regeling nog wel een belangrijke rol om namens de regiogemeenten het aandeelhouderschap in de ARN te behartigen. Tevens is in MARN verband een werkgroep actief over de mogelijkheden van ARN als energieproducent in combinatie met de energietransitie.

Visie

De MARN ondersteunt de deelnemende gemeenten bij de bescherming van het milieu op de onderwerpen afval, bodem, externe veiligheid, klimaat en energie.

Beleidsvoornemens

MARN heeft zelfstandig geen beleidsvoornemens. In ieder geval geeft MARN uitvoering aan het aandeelhouderschap van ARN BV. Daarnaast faciliteert MARN naar wens samenwerking tussen de regiogemeenten op de verschillende beleidsterreinen.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij						
	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026	Eind boekjaar 2027
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)						
Resultaat verbonden partij			-28			
Omvang eigen vermogen verbonden partij			7.743			
Omvang vreemd vermogen verbonden partij			1.770			

Toelichting

De cijfers zijn afkomstig van de geprognostiseerde balans over 2024

Ontwikkelingen

Gemeente West Maas en Waal is uit de gemeenschappelijke regeling getreden per 1 januari 2022.

Risico's

-

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Nijmegen
Verantwoordelijke portefeuille	I. v.d. Scheur / R. Barber / A. t. Westeneind
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Lid Dagelijks Bestuur/ Lid Algemeen Bestuur
Deelnemers	Beuningen, Druten, Heumen, Nijmegen, Mook en Middelaar, Wijchen, Berg en Dal

Openbaar en gemeentelijk belang

De MGR heeft twee modules, het Werkbedrijf en IRvN. De gemeente Berg en Dal is deelnemer in beide modules. Het Werkbedrijf voert voor de regiogemeenten de wettelijke re-integratie taken uit op grond van de Participatiewet. Daarnaast voert ze de wettelijke taken uit op grond van de Wet sociale werkvoorziening. De module IRvN voert een aantal ICT-taken uit voor de regiogemeenten. De platformfunctie faciliteert het gesprek tussen de gemeenten in het Rijk van Nijmegen over samenwerking.

Visie

In het koersdocument "In een goede relatie geef je elkaar de ruimte" staat een aantal principes gedefinieerd voor regionale samenwerking. Principes die tot stand zijn gekomen na een traject van ruim 2 jaar met raden en colleges:

1. Samenwerking haalt het maximale uit de uitvoering.
2. Samenwerking laat beleid een lokale aangelegenheid.
3. Samenwerking levert geen bestuurlijke drukte op.
4. Samenwerking gaat uit van ontkokering en integraliteit.

Het werkbedrijf en ICT Rijk van Nijmegen staan als modules van de MGR voor de uitdaging vorm te geven aan de eerste twee principes. Het is aan de MGR om invulling te geven aan de laatste twee principes. Dit wordt onder meer gedaan door de platformfunctie, waarmee gesprekken op het niveau van het Rijk van Nijmegen over thema's die meerdere gemeenten aangaan gefaciliteerd kunnen worden. Ook de overige ondersteuning van het bestuur, breder dan alleen voor wat betreft de invulling van de platformfunctie, val onder dit kopje. Hiermee is er aansluiting bij de praktijk, waarin dit ook geen gescheiden taken en werkzaamheden betreft.

Beleidsvoornemens

Met betrekking tot het Werkbedrijf zijn de voornemens:

- Meer arbeidsgehandicapten aan de slag.
- Dienstverlening aan statushouders.
- Invullen wettelijke verplichting beschut Werk Participatiewet.
- Verbeteren samenspel met afdelingen Inkomen en participatieconsulenten.
- De toegevoegde waarde per SW-medewerker wordt zoveel mogelijk op peil gehouden, ondanks het feit dat de inzetbaarheid van deze groep onder druk staat.
- Terugdringen van het hoge ziekteverzuim.
- Verder bouwen aan de keten van loonvormende arbeid.
- Kandidaten die zich ontwikkelen in de niet-loonvormende keten, de stap naar de loonvormende keten te laten zetten. Iemand die door bepaalde omstandigheden niet meer in staat is tot loonvormende arbeid, toe te leiden naar de lokale situatie voor een niet-loonvormende activiteit.

Met betrekking tot de platformfunctie zijn de voornemens:

- In samenwerking met de Agendacommissie drie regionale (raads)bijeenkomsten organiseren;
- De platformfunctie te evalueren en verbeteringen door te voeren.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij			-7.699			
	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026	Eind boekjaar 2027
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)						
Resultaat verbonden partij			0			
Omvang eigen vermogen verbonden partij			443			
Omvang vreemd vermogen verbonden partij			35.300			

Toelichting

De cijfers zijn afkomstig van de begroting 2024

Ontwikkelingen

- Er wordt mogelijk een (sterk) aan de MGR gerelateerde detachingsstichting opgericht met als doel om een lastige bemiddelbare categorie werkzoekenden aan structureel werk te helpen. Het kan zijn dat het oprichten van de faciliteit juridisch nu niet meer nodig is doordat de "CAO aan de slag" ingaat. De lastig bemiddelbare kandidaten kunnen met deze CAO mogelijk in dienst worden genomen bij het Werkbedrijf waardoor de stichting niet meer nodig is. Het Werkbedrijf onderzoekt nog of dit inderdaad het geval is.
- Er vinden op dit moment evaluaties plaats van het Werkbedrijf, iRvN en de platformfunctie. Met de uitkomsten van de evaluatie wordt in 2022 aan de slag gegaan.

Risico's

-

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Beuningen
Verantwoordelijke portefeuille	R. Barber
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Afgevaardigde gemeente
Deelnemers	Beuningen, Heumen, Wijchen, Druten en Berg en Dal

Openbaar en gemeentelijk belang

Munitax is de uitvoeringsorganisatie van vijf regiogemeenten op het gebied van belastingen. Deze organisatie is ondergebracht bij de centrumgemeente Beuningen, op basis van de wet Gemeenschappelijke Regelingen.

De taken van Munitax zijn vastgelegd in de gemeenschappelijke regeling en bestaan uit:

- de heffing en invordering van belastingen;
- de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ);
- het administreren van de relevante vastgoedgegevens;
- het verstrekken van vastgoedgegevens aan de deelnemers en aan derden.

Visie

Munitax staat voor kwaliteit en efficiënt werken. Verbetering van (interne) processen, digitalisering en het uitbreiden en delen van onze kennis zijn daarbij essentieel. We zijn transparant naar de inwoners, bedrijven en deelnemende gemeenten. Informeel contact is daarbij erg belangrijk voor ons. Een eenvoudig telefoontje met een van onze specialisten kan veel verhelderen.

Beleidsvoornemens

Geen gegevens bekend.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij			-1.288			
	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026	Eind boekjaar 2027
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)			23,98%			
Resultaat verbonden partij			0			
Omvang eigen vermogen verbonden partij						
Omvang vreemd vermogen verbonden partij						

Toelichting

Cijfers zijn afkomstig van de begroting 2024

Ontwikkelingen

De afgelopen jaren zien we een toenemend aantal bezwaren tegen WOZ-beschikkingen (mede door no cure no pay-bureau's). Die ontwikkeling liet in 2023 een hele grote stijging zien. Dat is een landelijke trend. De kosten van Munitax stijgen hierdoor. Gezien de overschrijdingen van de afgelopen jaren en het aantal bezwaarschriften dat Munitax tot op heden in 2023 ontving, is het budget in de begroting van 2024 verhoogd tot het niveau in de gewijzigde begroting 2023. De resultaten van een benchmarkonderzoek naar de kosten van Munitax moeten laten zien of we hiermee in de pas lopen.

Risico's

Staatssecretaris Van Rij kondigde dit jaar maatregelen aan om de ongewenste gevolgen van no cure no pay-bureaus bij het indienen van bezwaren tegen de WOZ-waarde aan te pakken. Voor 2024 verwacht Munitax nog hetzelfde beeld.

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Nijmegen
Verantwoordelijke portefeuille	A. ten Westeneind
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Lid algemeen bestuur/Lid dagelijks bestuur
Deelnemers	Beuningen, Druten, Heumen, Nijmegen, Wijchen, Berg en Dal en provincie Gelderland

Openbaar en gemeentelijk belang

De ODRN behartigt de belangen van de deelnemers op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het kader van het omgevingsrecht.

Het doel van de vorming van de ODRN is het bereiken van een hogere kwaliteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Daarnaast hopen we door bundeling van de taken de efficiency te verbeteren.

Alle deelnemende gemeenten hebben hun milieutaken ingebracht (verplichting vanuit het Rijk). De gemeente Berg en Dal, gemeente Nijmegen, gemeente Beuningen, gemeente Heumen en de provincie Gelderland hebben ook de uitvoering van de bouwtaken (Wabo-breed) ingebracht.

Visie

De opgedragen taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving zodanig uitvoeren dat deze dienstbaar zijn aan een veilige fysieke leefomgeving. Hierbij vindt de uitvoering plaats op kwalitatief goed niveau, efficiënt en met het oog voor de klant. Extra aandacht wordt hierbij gegeven aan het toezicht op risicobedrijven en de vergunningverlening bij complexe bedrijven.

Beleidsvoornemens

Bij uitvoering van de taken gelden, naast wettelijke voorschriften, de beleids- en/of toetsingskaders die worden ingebracht door de deelnemers. Er wordt gestreefd naar zoveel mogelijk harmonisering van deze beleidskaders om éénduidige werkafspraken te kunnen maken. Een voorbeeld hiervan is het opstellen van een regionaal VTH-beleid. De ODRN bereidt zich voor op de komst van de Omgevingswet.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij			-2.499			
	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026	Eind boekjaar 2027
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)			10,43%			
Resultaat verbonden partij			0			
Omvang eigen vermogen verbonden partij			104			
Omvang vreemd vermogen verbonden partij			3.233			

Toelichting

Cijfers zijn afkomstig van de begroting 2024

Ontwikkelingen

- Implementatie Omgevingswet
- Implementatie Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb)
- Ontwikkelplan ODRN
- Nieuwe financieringsystematiek en vereenvoudigde PDC (vanaf 2023)

Risico's

-

Rechtsvorm	Stichtingen en verenigingen
Vestigingsplaats	Nijmegen
Verantwoordelijke portefeuille	I. v.d. Scheur
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Raad van advies
Deelnemers	De 7 gemeenten in het Rijk van Nijmegen en de Rabobank

Openbaar en gemeentelijk belang

RvN@ heeft als doel om de innovatiekracht van het MKB in het Rijk van Nijmegen te versterken om zo een topregio in Nederland te worden. Hierbij staan de thema's Food&Health, Circulair ondernemen en Smart&IT centraal. Het vergroten van de innovatiekracht van het MKB is ook een hoofddoel uit de Economische visie van de gemeente. Innovatie is belangrijk voor de concurrentiekracht van onze bedrijven. Daarnaast is er veel overlap tussen de thema's van RvN@ en onze economische thema's.

Visie

Om de sociaal-economische potentie van het MKB in het Rijk van Nijmegen te verzilveren, is het essentieel om de krachten in de regio te verbinden en te versterken in een intensieve samenwerking tussen inwoners, bedrijven, instellingen en gemeenten.

- Op regionaal niveau creëert RvN@ een cultuur van samenwerken, waarin communities over gemeentegrenzen heen samen sociaal-economische uitdagingen aanpakken. Het belang van relaties, partnerschappen en samenwerkingsverbanden is natuurlijk niet nieuw, maar het groeit. Daarom stimuleren ze dat communities hun kennis en ervaringen delen op virtuele en fysieke 'marktplaatsen'.
- RvN@ stimuleert projecten met kennis, toegang tot een groot netwerk en financiële middelen. Ook werven ze nieuwe projecten, die de economie aanjagen.

Beleidsvoornemens

De ambitie van RvN@ voor de periode 2020-2025 is: Het versterken van de innovatiekracht van het MKB in de regio Rijk van Nijmegen om een topregio van Nederland te worden. Een regio waarin de ontwikkeling van innovaties leidt tot meer economische groei in de vorm van o.a. vergroting van de arbeidsparticipatie, minder werkloosheid en behoud van talent voor de regio.

De ambitie is vertaald in drie strategische doelen:

- Het versterken van de samenwerking en kennisuitwisseling binnen de regio door het verbinden van MKB-bedrijven, overheden, studenten en (onderwijs)instellingen;
- Het behouden en ontwikkelen van talent voor het MKB in de regio Rijk van Nijmegen;
- Het bevorderen van markt- en productinnovaties in het MKB.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij						
	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026	Eind boekjaar 2027

Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)

Resultaat verbonden partij

Omvang eigen vermogen verbonden partij

Omvang vreemd vermogen verbonden partij

Toelichting

-

Ontwikkelingen

Op 27 juni heeft RvN@ voor het eerst weer sinds de coronacrisis een grootschalig evenement kunnen organiseren. Zo'n 300 ondernemers, bestuurders, experts en studenten bezochten het Lifeport Festival Circulair in Nijmegen om aan de transitie naar een circulaire economie te werken.

RvN@ is voor de financiering sterk afhankelijk van de gemeenten en de Rabobank in het Rijk van Nijmegen. Dit maakt RvN@ kwetsbaar. Om deze reden is er in 2020 onderzoek gedaan naar andere inkomstenbronnen, met name uit het bedrijfsleven. Een projectwaardemodel is als meest kansrijke optie benoemd. Dit model houdt in dat RvN@ haar programmabureau gaat inzetten voor projectmanagement en uitvoering van innovatieve projecten die niet behoren tot de basisactiviteiten van RvN@. Uiteraard moeten deze projecten binnen de gekozen thema's en doelstellingen vallen. Zowel overheid, ondernemers als onderwijs kunnen hier tegen betaling gebruik van maken. In 2021 is RvN@ hiermee aan de slag gegaan. Zo heeft bijvoorbeeld voor de regio Arnhem Nijmegen de MKB-deal Sm@rt Together uitgevoerd. Daarnaast hebben wij medio 2022 RvN@ een opdracht gegund om ons te helpen het MKB te verduurzamen.

Risico's

-

Rechtsvorm	Stichtingen en verenigingen
Vestigingsplaats	Elst
Verantwoordelijke portefeuille	E. Weijers
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Afgevaardigde gemeente
Deelnemers	33 gemeenten in de regio Arnhem Nijmegen

Openbaar en gemeentelijk belang

Het vergroten van het toeristisch marktaandeel van de Regio Arnhem Nijmegen.

Visie

De vrijetijdseconomie vormt een belangrijk onderdeel van de economie in de regio Veluwe Arnhem Nijmegen. Het streven naar economische groei binnen recreatie en toerisme zorgt voor meer bestedingen en werkgelegenheid. Hierdoor ontstaat een kwalitatief goed verblijfsklimaat. Een klimaat dat uitnodigt om te bezoeken, in te wonen en in te werken. TVAN heeft de ambitie een belangrijke partner te zijn in deze regionale ontwikkelingen.

Beleidsvoornemens

De missie van TVAN is het in gang zetten en beschikbaar stellen van een collectieve marketingaanpak die ingezet kan worden om duurzame groei te realiseren in de vrijetijdseconomie van de regio Veluwe Arnhem Nijmegen. Daarvoor werkt TVAN intensief samen met een grote hoeveelheid aan partners binnen en buiten de regio. Ze werken intensief samen met de provincie. TVAN zet naast promotie ook steeds meer in op bestemmingsontwikkeling en –management. In 2022 rolt TVAN haar nieuwe visie op gastheerschap in het Rijk van Nijmegen uit. Ze gaan werken met toeristische informatiepunten op plekken waar veel bezoekers zijn, naast een Brandstore in Nijmegen en een VVV in Groesbeek.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026	Eind boekjaar 2027
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)						
Resultaat verbonden partij						
Omvang eigen vermogen verbonden partij						
Omvang vreemd vermogen verbonden partij						

Toelichting

-

Ontwikkelingen

De gemeenten in het Rijk van Nijmegen hebben uniformering van de bijdrage aan TVAN afgesproken vanaf 2021. Dit leidt vanaf 2021 tot een lagere regionale bijdrage aan TVAN. Vanwege ontwikkelingen rondom gastheerschap en VVV's in de regio Nijmegen verwachten wij dat we dit bedrag moeten gaan inzetten voor verbeteringen rondom gastheerschap en VVV. Dit wordt nader ingevuld in 2022.

Risico's

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Nijmegen
Verantwoordelijke portefeuille	M. Slinkman
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Lid Dagelijks Bestuur/ Lid Algemeen Bestuur
Deelnemers	Berg en Dal, Beuningen, Buren, Culemborg, Druten, Heumen, Maasdriel, Neder-Betuwe, Nijmegen, Tiel, West-Betuwe, West Maas en Waal, Wijchen en Zaltbommel.

Openbaar en gemeentelijk belang

De VRGZ behartigt de belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van hulpverlening en veiligheid.

Visie

De Veiligheidsregio Gelderland-Zuid opereert in een samenleving die zich kenmerkt door snelle technologische en infrastructurele ontwikkelingen, een toenemende invloed van de media, individualisering, economische en demografische veranderingen en groter wordende veiligheidsrisico's. De veiligheidsregio signaleert deze maatschappelijke ontwikkelingen, speelt hier alert en proactief op in en stemt haar beleid en taakuitvoering hierop af.

De Veiligheidsregio Gelderland-Zuid zorgt voor een snelle en goede geneeskundige hulpverlening en brandweerbijstand aan de inwoners van de regio.

De Veiligheidsregio Gelderland-Zuid is leidend op het gebied van rampenbestrijding en crisisbeheersing. Zij neemt initiatief en zorgt voor coördinatie tussen gemeenten en alle betrokken organisaties op dit gebied. Zij levert meerwaarde door kwalitatief goede producten, bindend vermogen, betrouwbaarheid en een open communicatie.

Door opleiding, oefening en training, maar ook door het vergroten van het lerend vermogen en professionalisering van de informatievoorziening, zorgt de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid voor een optimale voorbereiding op grootschalige incidenten, rampen en crises.

De Veiligheidsregio Gelderland-Zuid is een expert in het inschatten van veiligheidsrisico's en het voorkomen van onveilige situaties. Deze rol vervult zij via een krachtig netwerk, een proactieve en alerte houding en gevraagde en ongevroegde adviezen van hoogwaardig niveau.

Een focus op vernieuwen, verbeteren en professionele ontwikkeling maakt de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid tot een vanzelfsprekende en leidende partner in veiligheid.

Beleidsvoornemens

Het regionaal risicoprofiel is een inventarisatie en analyse van de in onze veiligheidsregio aanwezige risico's, inclusief relevante risico's uit aangrenzende gebieden. Het regionaal risicoprofiel is ook een instrument om inspanningen van gemeenten, crisispartners en regio's op elkaar af te stemmen om juiste beleidskeuzes te kunnen maken. Het regionaal risicoprofiel vormt de basis voor het door de veiligheidsregio, op grond van de Wet veiligheidsregio's (Wvr), vastgestelde regionaal beleidsplan. Het beleidsplan vormt het strategische beleidskader voor de veiligheidsregio en beschrijft de koers voor de komende vier jaar. Tevens is het conceptplan door de veiligheidsregio voorgelegd aan de diverse crisispartners en afgestemd met de aangrenzende veiligheidsregio's.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij			-2.817			
	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026	Eind boekjaar 2027
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)						
Resultaat verbonden partij			-100			
Omvang eigen vermogen verbonden partij			3.128			
Omvang vreemd vermogen verbonden partij			87.911			

Toelichting

Cijfers zijn afkomstig van de begroting 2024.

Ontwikkelingen

Het regionaal risicoprofiel is een inventarisatie en analyse van de in onze veiligheidsregio aanwezige risico's, inclusief relevante risico's uit aangrenzende gebieden. Het regionaal risicoprofiel is geheel geactualiseerd en vormt de basis voor het door de veiligheidsregio, op grond van de Wet veiligheidsregio's (Wvr), vastgestelde regionaal beleidsplan.

Het beleidsplan vormt het strategische beleidskader voor de veiligheidsregio en beschrijft de koers voor de komende vier jaar.

Accenten in regionaal beleidsplan 2020-2023

- Samenwerking en afstemming.
- Risicogericht werken.
- Een weerbare samenleving.
- Een toekomstbestendige veiligheidsregio.

Risico's met extra focus. Deze zijn: gevolgen cyberrisico's, gevolgen criminaliteit voor fysieke leefomgeving/ fysieke veiligheid, gevolgen extreem weer, gevolgen energietransitie.

Risico's

-

Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties
Vestigingsplaats	Arnhem
Verantwoordelijke portefeuille	R. Barber
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Afgevaardigde in Algemene Vergadering van Aandeelhouders
Deelnemers	Gemeenten en provincies in het verzorgingsgebied van Vitens

Openbaar en gemeentelijk belang

Het voorzien in schoon en veilig drinkwater.

Visie

Vitens wil water voor mensen laten werken. Door te zorgen voor een voortreffelijke dienstverlening, handige producten en diensten en betrouwbare informatieverstrekking. Daarom zoekt Vitens voortdurend naar verbeteringen. Waar iedereen zijn voordeel mee kan doen. De klant, het milieu, de economie en de maatschappij. Daarom gaat Vitens de dialoog aan over de rol van drinkwater, over thema's als duurzaamheid en innovatie, zowel nationaal als internationaal.

Waardevol water voor nu en in de toekomst. Dat is hun missie.

Vitens zorgt ervoor dat er 24/7 betrouwbaar water uit de kraan komt en voor goede service daaromheen. Daarnaast zet Vitens zich ook actief in om onze kostbare drinkwaterbronnen te beschermen.

Beleidsvoornemens

Vitens streeft ernaar dat haar klanten kunnen vertrouwen op de leveringszekerheid van drinkwater, een optimale kwaliteit en een zo laag mogelijke prijs. Deze continuïteitsdoelstelling is de brede en solide basis van ons bedrijf en daar doen we geen concessies aan. Om voldoende drinkwater van topkwaliteit te leveren, zijn we afhankelijk van een robuust toekomstbestendig zoetwatersysteem. Alleen op die manier kunnen wij als drinkwaterbedrijf beschikken over voldoende schone grondwaterbronnen. Dit kunnen we niet alleen. Door de verwachte toename van weersextremen door klimaatverandering en de grote infrastructurele veranderingen die de energietransitie met zich meebrengt, is het besef gegroeid dat het zoetwatersysteem in Nederland een gedeelde verantwoordelijkheid is van alle gebruikers.

Zowel drinkwaterbedrijven, waterschappen, natuurorganisaties, provincies als de landbouw moeten de handen ineenslaan voor een duurzaam watersysteem. Dit betekent dat we de grote zoetwatervoorzieningen zo goed mogelijk vast moeten houden en dat we verstandiger met ons zoete water om moeten gaan. Denk hierbij aan maatregelen waarbij we zowel het water bewaren en beschermen, als maatregelen waarbij bedrijven en consumenten besparen op het gebruik van water. We willen naar een watersysteem waar de landbouw zijn voordeel mee doet, de continuïteit van het drinkwater gegarandeerd is én waar de natuur overeind van blijft staan.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij						
	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026	Eind boekjaar 2027
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)						
Resultaat verbonden partij						
Omvang eigen vermogen verbonden partij						
Omvang vreemd vermogen verbonden partij						

Toelichting

-

Ontwikkelingen

Het financieel jaarplan 2020-2022 liet al op meerdere onderdelen een trendbreuk zien ten opzichte van voorgaande jaren. Het jaarplan 2022-2024 laat een verdere trendbreuk zien ten opzichte van 2021.

Het investeringsplan 2022-2031 laat een structurele verhoging zien. Er zal in 2022 gestuurd gaan worden op een bruto investeringsniveau van 260 miljoen euro. In de jaren daarna voorzien we een verdere stijging naar een hoger bruto investeringsbedrag van boven de 330 miljoen euro. Interne, externe en onvoorziene factoren brengen onzekerheden met zich mee ten aanzien van de realisatie hiervan.

Op de langere termijn verwacht Vitens het hogere investeringsniveau nodig te hebben om aan de drinkwatervraag te kunnen blijven voldoen, de effecten van klimaatverandering op te kunnen vangen en te voldoen aan wet- en regelgeving. Deze ontwikkeling heeft zijn weerslag op het balanstotaal (toename), rentedragende schulden (toename aan te trekken financiering), solvabiliteit en het uit te keren dividend.

Risico's

-

Grondbeleid

In het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) staat in artikel 9.2 dat de paragraaf grondbeleid een verplicht onderdeel vormt van de begroting. De paragraaf grondbeleid moet ten minste ingaan op (artikel 16 van het BBV):

1. Een visie op het grondbeleid in relatie tot de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
2. Een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
3. Een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
4. Een onderbouwing van de geraamde winstneming;
5. De beleidsuitgangspunten omtrent de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.

Visie op en wijze van het grondbeleid

De Wet op de ruimtelijke ordening verplicht de gemeente om haar ruimtelijk beleid vast te leggen in een of meerdere structuurvisies. Sinds de herindeling per 1 januari 2015 zijn de vastgestelde visies ten aanzien van de kernen geldig gebleven.

De gemeenteraad van Millingen aan de Rijn heeft op 29 januari 2013 de Structuurvisie Millingen aan de Rijn 2025 "Millingen is het Waard" vastgesteld. De gemeente legt in de structuurvisie de hoofdlijnen vast van het ruimtelijk beleid tot 2025. Ook benoemt de gemeente de manier waarop zij dit wil bereiken. Aan de structuurvisie is een uitvoeringsprogramma gekoppeld. De gemeenteraad heeft een strategische visie vastgesteld. Dit is een aanvulling op de structuurvisie. De strategische visie bestaat uit 10 punten die de bevolking het meest belangrijk vindt voor de toekomst van Millingen aan de Rijn.

De gemeenteraad van Ubbergen heeft op 6 oktober 2011 de structuurvisie "Buitengewoon Ubbergen 2020" vastgesteld. De structuurvisie geeft het ruimtelijk beleid voor een periode van 10 jaar weer.

De gemeenteraad van Groesbeek heeft op 21 juni 2012 de Strategische Visie Groesbeek 2025 vastgesteld. De gemeente schetst hiermee de koers van de gemeente richting het jaar 2025. Deze koers is integraal, gemeentebreed en vraagt om een nadere ruimtelijke concretisering in de vorm van een structuurvisie. De gemeenteraad van Groesbeek heeft op 27 juni 2013 dan ook de Structuurvisie Groesbeek 2025 vastgesteld. Het gemeentebestuur schetst met deze structuurvisie de strategie en kaders op hoofdlijnen voor de ruimtelijke ontwikkeling van Groesbeek. De structuurvisie zelf volgt in haar opbouw de pijlers uit de strategische visie.

Vanuit de Omgevingswet stellen we momenteel een Omgevingsvisie op, die een vertaling maakt van eerdere visies aangevuld met door de gemeenteraad vast te stellen ruimtelijke kaders/thema's.

Economie en werkgelegenheid

Begin 2020 is het bedrijventerrein De Hulsbeek bouwrijp opgeleverd. De verkoop van de kavels liep voorspoedig. De laatste kavel wordt naar verwachting in 2023 verkocht. Ook de laatste kavel op het bedrijventerrein "Mies" is verkocht. Wanneer de vraag naar bedrijfskavels hoog blijft, bestaat de optie om de 2^e fase van Hulsbeek in Groesbeek te ontwikkelen.

Wonen

Onze ambitie is een gevarieerd aanbod van duurzame, betaalbare en levensloopbestendige woningen. In 2019 is een woningmarktonderzoek uitgevoerd. Hieruit blijkt dat er tot en met

2029 ongeveer 1.200 woningen nodig zijn. In 2020 is daarom het Actieplan Wonen vastgesteld met een ambitiekader over de belangrijkste uitgangspunten, zoals 50% betaalbare woningbouw op nieuwe locaties. Inmiddels zijn voldoende locaties in beeld om tot dit aantal te komen. We houden daarbij rekening met 30% planuitval/vertraging en programmeren daarom 1.560 woningen. De lijst kent veelal inbreidingslocaties en transformaties. We zetten daarop in om het buitengebied te beschermen en om de leefbaarheid in de kernen te verbeteren door verouderde functies een nieuwe bestemming te geven.

Grondzaken

Doelstelling is het opzetten van actuele beleidskaders en een administratie. Deze zijn nodig om gepast te kunnen handelen bij vastgoed - en grondtransacties in het algemeen en bij verboden situaties in het bijzonder. De contracten zijn digitaal beschikbaar in onze eigendomsadministratie (vastgoed- en grondregistratiesysteem).

Nota grondbeleid

Het gemeentelijk grondbeleid is een instrument om ruimtelijke doelstellingen te bereiken op het terrein van volkshuisvesting, ruimtelijke ordening, economische ontwikkeling, openbare ruimte, infrastructuur, recreatie en natuur. Het grondbeleid is geen doel op zich, maar dienstbaar aan de hiervoor benoemde beleidsvelden. De wijze waarop we deze doelstellingen willen bereiken, is vastgelegd in de Nota grondbeleid.

Het grondbeleid van de gemeente Berg en Dal is verantwoord in de Nota grondbeleid gemeente Berg en Dal 2017. De gemeenteraad heeft deze nota op 13 juli 2017 vastgesteld. De raad geeft hierin de kaders aan waarbinnen het college en de ambtelijke organisatie het grondbeleid moeten uitvoeren. Wij kiezen in de nota voor een overwegend faciliterend beleid. De redenen hiervoor zijn beperken van het risico, de beperkte grondpositie en het ontbreken van middelen. Hierdoor komen grondverwerving en zelfstandige gronduitgifte niet vaak voor. Daar waar nodig kunnen we ook nu al kiezen voor een actief beleid indien meer regie gewenst is.

De bedoeling is om parallel aan de invoering en implementatie van de nieuwe Omgevingswet en Aanvullingswet grondeigendom een nieuwe nota grondbeleid aan te bieden. In deze nota houden we ook rekening met het "Didam-arrest". In dit arrest van 26 november 2021 (HR 2021.1778) heeft de Hoge Raad bepaald dat het gelijkheidsbeginsel van toepassing is bij onroerend goed transacties. De invoering van de nieuwe Omgevingswet en de Aanvullingswet grondeigendom is nu voorzien op 1 januari 2024. Er wordt momenteel gewerkt aan de nieuwe nota grondbeleid en nota kostenverhaal.

Grondprijzen gemeente Berg en Dal

Het College heeft in de vergadering van 6 december 2022 de nota grondprijzen voor 2023 vastgesteld. De uitgifteprijzen in de geactualiseerde grondexploitaties sluiten hier dan ook op aan. In het geval we een nieuwe grondexploitatie openen, laten we de uit te geven (bedrijfs)kavels extern taxeren.

Vennootschapsbelasting

Met ingang van 2019 heeft de gemeente Berg en Dal een positie in het kader van de vennootschapsbelasting voor het grondbedrijf. Dat komt doordat een aantal verliesgevende complexen zijn afgesloten (Centrumplan Groesbeek) en een winstgevend complex (bedrijventerrein Hulsbeek) is toegevoegd. Dit betekent niet dat we al daadwerkelijk vennootschapsbelasting moeten betalen, maar wel dat we hierover afspraken moeten maken met de belastingdienst. Een kantoor gespecialiseerd in fiscaliteit en overheid ondersteunt ons bij dit onderwerp.

Te verwachten resultaat

Complexen

In de administratie van de gronden maken we binnen de gemeente een onderscheid in:

- Bouwgrond In Exploitatie (de lopende grondexploitaties)
- Overige gronden (Materieel Vast Actief)
- Vorderingen op de balans (Faciliterend beleid)

Bouwgrond In Exploitatie (de lopende grondexploitaties)

Het complex Bouwgrond In Exploitatie verantwoorden we op de balans onder vlottende activa. Het gaat hier om projecten waarvoor de kaders door de raad zijn vastgesteld. De lopende grondexploitaties zijn in het kader van de jaarrekening op 14 juli 2022 vastgesteld. Hierbij is sprake van actief grondbeleid en dat betekent dat de gemeente risicodragend optreedt. Daarbij moeten we denken aan het zelf aankopen van gronden, het bouw – en woonrijp maken en vervolgens uitgifte van bouwrijpe gronden. De gemeentelijke kosten dekken we door het uitgeven van bouwrijpe gronden.

In het volgende overzicht staan de grondexploitaties inclusief de beoogde einddatum:

Bouwgrond in Exploitatie	Prognose einddatum
--------------------------	--------------------

Bedrijventerrein

Mies (Groesbeek)	31.12.2023
Hulsbeek (Groesbeek)	31.12.2023

Woningbouw

Schoollocatie 3e fase (Millingen a/d Rijn)	31.12.2024
--	------------

Uit het overzicht blijkt dat we naar verwachting binnen een periode van twee jaar alle lopende grondexploitaties afsluiten. De lopende grondexploitaties zijn onderstaand samengevat:

<i>Bedragen x €1.000</i>						
Project	Gerealiseerd per 31.12.2022	Nog te realiseren na 01.01.2023	Eindwaarde	Einddatum		
	Kosten	Opbrengsten	Saldo			
	A	B	C	D = B + C	E = A + D	
<i>Bedrijventerrein</i>						
Mies (Groesbeek)	-450	-16	370	354	-96	31.12.2023
Hulsbeek (Groesbeek)	111	-73	215	142	253	31.12.2023
Totaal Bedrijventerrein	-339	-89	585	496		
<i>Woningbouw</i>						
Schoollocatie 3e fase (Millingen aan de Rijn)	30	-107	220	113	143	31.12.2024
Totaal Woningbouw	30	-107	220	113		
Totaal	-309	-196	805	609		

Voor de grondexploitaties met een verwacht negatief resultaat is bij de actualisatie in het kader van de jaarrekening een voorziening getroffen. Het overzicht hieronder geeft het saldo voorraad gronden onderhanden werken per 31 december 2021 weer:

Project	Bedragen x € 1.000		
	Boekwaarde per 31.12.2022 (A)	Voorziening per 31.12.2022 (B)	Saldo voorraad gronden per 31.12.2022 (C = A + B)
<i>Bedrijventerrein</i>			
Mies (Groesbeek)	-450	-96	-546
Hulsbeek (Groesbeek)	111	0	111
Totaal Bedrijventerrein	-339	-96	-435
<i>Woningbouw</i>			
Schoollocatie 3e fase	30	0	30
Totaal Woningbouw	30	0	30
Totaal	-309	-96	-405

Uit het overzicht volgt dat voor de ontwikkeling Mies een voorziening is getroffen van € 96.275. Dat leidt tot een saldo onderhanden werken van € 404.758.

Bedrijventerrein Mies (Groesbeek)

De grondexploitatie voor bedrijventerrein Mies laat een tekort zien. Dit komt echter doordat er eerdere jaren tussentijds winst is genomen. Wanneer de tussentijdse winstneming buiten beschouwing wordt gelaten, kent de exploitatie een positief saldo.

De grondexploitatie per 1 januari 2023 houdt rekening met nog één te verkopen kavel. Deze kavel is in 2023 verkocht. Er zijn dus geen kavels meer beschikbaar. De grondexploitatie kan naar verwachting in 2023 worden afgesloten.

Bedrijventerrein Hulsbeek (Groesbeek)

De grondexploitatie voor de ontwikkeling van het bedrijventerrein Hulsbeek laat een overschot zien. Alle benodigde gronden voor de ontwikkeling zijn in handen van de gemeente. Per 1 januari 2023 moet er nog één kavel verkocht worden. Deze kavel is in 2023 verkocht. Omdat de grondexploitatie een positieve eindwaarde kent en de meeste kosten en opbrengsten al gemaakt zijn, hebben we tussentijds winst genomen. In totaal gaat het om € 999.689 waarvan € 475.595 in 2021 en € 524.094 in 2022. De grondexploitatie kan naar verwachting nog in 2023 worden afgesloten.

Schoollocatie 3e fase (Millingen aan de Rijn)

Het college heeft begin 2017 ingestemd met een verkenning naar de herontwikkeling van de Schoollocatie 3e fase in Millingen aan de Rijn. Inmiddels zijn de gemeente en Waardwonen bezig om op deze locatie 26 sociale huurappartementen voor senioren te realiseren. Het bouw- en woonrijpmaken van de locatie is gestart, naar verwachting wordt de ontwikkeling in 2024 afgerond.

Inzicht in gronden als materieel vaste activa

Wij zijn eigenaar van enkele percelen binnen de gemeente die we (nog) niet ontwikkelen. Deze gronden moeten we verantwoorden als materieel vaste activa. In onderstaande tabel is op hoofdlijnen een overzicht opgenomen van de boekwaarde per 31 december 2022.

Project	Bedragen x €1.000		
	Boekwaarde per 31.12.2021	Mutaties in 2022	Boekwaarde per 31.12.2022
Complex Algemeen	314	0	314
Hemeltje (Groesbeek)	53	0	53
Derdebaan (Groesbeek)	120	0	120
Totaal	487	0	487

In het complex Algemeen zijn de gemeentelijke eigendommen verantwoord welke in het verleden zijn verworven. We verwachten op korte termijn geen ontwikkeling van plannen op deze gronden. Een voorbeeld is de mogelijke ontwikkeling van de 2e fase bedrijventerrein Hulsbeek. Binnen het complex is een onderscheid te maken in verhuurde gronden en in gronden die we als voorraad vermelden. In 2022 hebben er geen mutaties plaatsgevonden.

Vorderingen op de balans

Algemeen

Voor een aantal projecten geldt dat we als gemeente een ondersteunende rol innemen en daarmee dus niet actief risicodragend deelnemen. Deze projecten zijn op de balans verantwoord als vooruitbetaalde dan wel vooruit ontvangen bedragen. Het gaat om de volgende lopende projecten:

- Dekkerswald (Groesbeek)
- Heikant in de Horst (De Horst)
- Jan Arntzstraat (Kekerdomein)
- Morgenbad (Leuth)
- Schreven (Groesbeek)

In alle gevallen geldt dat een (anterieure) overeenkomst gesloten is met de betreffende ontwikkelaar. In deze overeenkomsten is bijvoorbeeld een bijdrage aan de gemeente opgenomen.

Dekkerswald

De gemeente heeft een overeenkomst gesloten betreffende de herontwikkeling en transformatie van het aan de Nijmeegsebaan gelegen woon – zorg complex Dekkerswald. In deze overeenkomst is het kostenverhaal geregeld voor de door de gemeente te maken kosten in het kader van haar faciliterende rol. Daarbij gaat het om kosten voor het voeren van de benodigde planologische procedures. Het risico van de ontwikkeling ligt bij de zorggroep. De zorggroep heeft de exploitatiebijdrage al volledig aan de gemeente betaald.

Inmiddels verkennen we samen met Oosterpoort en ZZG de ontwikkelmogelijkheden van de realisatie van een zorgzame buurt op Dekkerswald. Voor deze haalbaarheidsfase zijn opnieuw financiële afspraken gemaakt over inzet van mens en middelen.

Heikant in de Horst

Dit plan voorziet in de bouw van sociale huurwoningen, sociale koopwoningen en vrijesectorwoningen. Het risico van de gehele ontwikkeling ligt bij de ontwikkelaar. Een groot deel van het project zit in de afrondende fase, een deel van de openbare ruimte moet nog wel aangelegd worden. Die gronden worden naar verwachting eind 2023 of begin 2024 overgedragen.

Jan Arntzstraat (Kekerdomein)

De gemeente heeft met Oosterpoort projectontwikkeling BV in 2010 een realisatie – overeenkomst gesloten. Het plan voor herstructurering is destijds ‘on hold’ gezet vanwege de economische crisis en veranderde bouwopgave van Oosterpoort. De percelen zijn in bezit van Oosterpoort en zijn tijdelijk in gebruik gegeven als dorpsweide. Het vigerende bestemmingsplan heeft een capaciteit van 17 woningen. Oosterpoort is momenteel bezig met het uitwerken van een plan voor de locatie.

Morgenbad (Leuth)

Het bestemmingsplan Morgenbad Leuth is op 9 september 2016 vastgesteld door de gemeenteraad. Het bestemmingsplan maakt de realisatie mogelijk van het nieuwe wijkje Kalfsheuvel. Voor de eerste fase (14 huurwoningen) is al een vergunning verleend en de woningen zijn voor 1 juli 2017 opgeleverd. WIBECO Vastgoed verhuurt de huurwoningen (Kalfsheuvel 1 t/m 27 oneven). Het uitwerkingsplan voor de 2e fase is op 23 april 2019 vastgesteld en per 10 juli 2019 geheel onherroepelijk in werking getreden. Jan Oosterhout Ontwikkeling BV gaat de woningen bouwen. Het plan is een tijd on hold geweest, maar inmiddels heeft de ontwikkelaar het project opgepakt en gaan er 11 woningen in de verkoop. De overdracht van de openbare ruimte vindt na de realisatie van het bouwplan voor deze woningen plaats. We verwachten dat dit project in 2024 wordt afgerond.

Schreven (Groesbeek)

De locatie Schreven in Groesbeek betreft een voormalige bedrijfslocatie binnen de bebouwde kom tussen de Kloosterstraat en de Gooiseweg. Een ontwikkelaar is bezig met de bouw van 31 nieuwe grondgebonden woningen met bijbehorende openbare ruimte. De oplevering is voorzien in 2023.

Wisselpad (Groesbeek)

We hebben een stuk grond in bezit aan het Wisselpad, tussen de Stationsweg en Doorsteek, te Groesbeek. Het perceel is momenteel onbebouwd, we onderzoeken of woningbouw op de locatie mogelijk is.

Nieuwe ontwikkelingen

Naast de beschreven lopende grondexploitaties en faciliterende projecten worden mogelijk enkele nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen gestart. Het gaat om de volgende projecten:

- Reomie terrein
- Locatie Knapheideweg
- Vijverhof
- Twee locaties Leuth
- Overigen, waaronder een aantal herstructureringsprojecten van Oosterpoort in de Kern van Groesbeek

Reomie terrein

Om aan de woningbehoefte te voldoen is besloten om woningbouw op het huidige Reomieterrein mogelijk te maken. De gemeente was al langere tijd voornemens om dit terrein te herontwikkelen. Inmiddels is er een intentieovereenkomst getekend met ontwikkelaar Schipper Bosch. Schipper Bosch is eigenaar van de voormalige Reomie

(automaterialen) terrein. Zij ontwikkelen een plan voor maximaal 220 woningen. De gemeente heeft een faciliterende rol, het kostenverhaal wordt in de nog te sluiten anterieure overeenkomst geregeld. Momenteel wordt de anterieure overeenkomst afgerond.

Locatie Knapheideweg

Langs de Knapheideweg, aan de rand van de kern Groesbeek, ligt het terrein van een voormalig tuincentrum. Om aan de woningbehoefte in de kern te voldoen wordt onderzocht of op deze locatie woningen gerealiseerd kunnen worden. De intentie is om ongeveer 50 woningen te realiseren. Er is inmiddels een intentieovereenkomst gesloten en het ontwerp bestemmingsplan is in juli '22 ter visie gelegd. Er is inmiddels bezwaar gekomen waardoor het project vooralsnog stil ligt.

Vijverhof

Tegen de grens van Nijmegen aan ligt Vijverhof. In de huidige situatie bevinden zich hier seniorenwoningen van ZZG, zowel flats als bungalows. Het plan is om een deel van het gebied te herontwikkelen om meer (reguliere) woningbouw te realiseren. Er is een anterieure overeenkomst gesloten met de ontwikkelaar.

Twee locaties Leuth

Met ontwikkelaar Jansen Bouwontwikkeling is er een intentieovereenkomst gesloten om op twee locaties in Leuth woningbouw te ontwikkelen. Het gaat hierbij om de Pastoor van Tielstraat (sportveld) en de Bredestraat (voormalige agrarische locatie). In totaliteit gaat het hierbij om ongeveer 50 woningen.

Beleidsuitgangspunten reserves en voorzieningen

Reserves

Er zijn op dit moment geen reserves die een directe relatie hebben met grondexploitaties.

Voorzieningen

In het Besluit Begroting en Verantwoording is aangegeven dat het treffen van een afboeking of een voorziening direct gebeurt bij een verwacht verlies ter grootte van dit volledige verlies. Als sprake is van een voorziening ingericht ter bestrijding van de (verwachte) tekorten in grondexploitaties, dan moeten we die opnemen als een waarde correctie op de post bouwgrond in exploitatie (voorraden). Op 1 januari 2023 kent de grondexploitatie voor Mies (€ 96.275) een tekort.

Financiële begroting

Met het vaststellen van de Programmabegroting geeft de raad het college opdracht tot het realiseren van het programmaplan en autoriseert het college tot het doen van de daarvoor benodigde uitgaven (lasten) en het realiseren van inkomsten (baten). In dit deel van de financiële begroting vindt u naast een overzicht van de baten en lasten per programma ook een overzicht met het verloop van het financieel meerjarenperspectief (FMP) met een toelichting daarop.

Inleiding

Met het vaststellen van de Programmabegroting geeft de raad het college opdracht tot het realiseren van het programmaplan en autoriseert het college tot het doen van de daarvoor benodigde uitgaven (lasten) en het realiseren van inkomsten (baten). In dit deel van de financiële begroting vindt u naast een overzicht van de baten en lasten per programma ook een overzicht met het verloop van het financieel meerjarenperspectief (FMP) met een toelichting daarop.

Financiële kaders

Voor het opstellen van de financiële begroting hebben wij de volgende uitgangspunten gehanteerd.

Loonontwikkeling	cao/5,10%
Prijzontwikkeling / inflatiecorrectie	3,00%
Rente	1,50%
Leges m.u.v. bouwleges	diversen
Bouwleges	volgt bouwkosten
Toeristenbelasting	geen stijging conform afspraak
Forensenbelasting	geen stijging conform afspraak
OZB-woningen	+ 4,50%
OZB-niet-woningen	+ 4,50%
Overige rechten	+ 4,50%
Afvalstoffenheffing	100% kostendekkendheid
Rioolheffing	+ 4,50%
Aantal inwoners:	
- per 01-01-2023	35.000
- per 01-01-2024	35.000
- per 01-01-2025	35.000
- per 01-01-2026	35.000

Wij werken in onze kostenraming niet met algemene indexen. Er is voor het betreffende begrotingsjaar (in dit geval 2024) zo reëel mogelijk geraamd. Dit prijsniveau houden we constant in de meerjarenraming. Hiermee sluiten wij aan bij de methodiek die we hanteren bij het ramen van de algemene uitkering ("constante prijzen").

Voor de prijsontwikkeling, die we gebruiken bij de berekening van tarieven, is aansluiting gezocht bij het percentage van het Bruto Binnenlands Product (BBP). Dit percentage is berekend door het CPB (Centraal Plan Bureau) en is voor 2024 3,0%.

Voor verdere informatie over de tariefstijgingen verwijzen we naar de paragraaf lokale heffingen.

Overzicht baten en lasten

In onderstaande tabel vindt u een overzicht van de baten en lasten per programma. Dit levert een raming op van het saldo van de rekening van baten en lasten. Vervolgens is een aantal toevoegingen en onttrekkingen uit de reserves geraamd. Dit resulteert in het resultaat van de rekening van baten en lasten.

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2023 actueel			Begroting 2024			Vershil 2023/2024
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Saldo
Inwoner	17.361	-63.655	-46.293	14.928	-57.946	-43.017	3.276
Onze buurt	11.750	-29.805	-18.056	12.850	-30.485	-17.636	420
Onze gemeente	2.287	-10.222	-7.936	2.394	-9.460	-7.066	870
Ons geld	80.347	-7.600	72.748	86.725	-8.433	78.292	5.545
Overhead	0	-12.147	-12.147	0	-12.310	-12.310	-163
Saldo rekening baten en lasten	111.745	-123.429	-11.684	116.897	-118.634	-1.736	9.948
Toevoeging aan	-	-7.343	-7.343	-	-297	-297	7.046
Onttrekking aan	17.900	-	17.900	2.113	-	2.113	-15.787
Resultaat rekening baten en lasten	129.645	-130.772	-1.127	119.011	-118.931	80	1.207

Incidentele baten en lasten

Een goed beeld van de financiële positie van de gemeente vereist ook inzicht in de incidentele baten en lasten die in de begroting zijn verwerkt.

Hieronder vindt u een overzicht van de incidentele baten en lasten met daarop een toelichting.

	Bedragen x € 1.000			
	2024	2025	2026	2027
Programma Inwoner				
<i>Incidentele baten en lasten tot en met Voorjaarsnota 2023</i>				
1.1 Asiel(inburgering)	-64	-	-	-
<i>Incidentele baten en lasten Programmabegroting 2024</i>				
1.2 Kosten Noodlokalen Agora onderwijs Montessori College Groesbeek	-110	-110	-142	-
1.3 Tijdelijk extra formatie IP voor participatie en statushouders	-256	-	-	-
1.4 Noodopvang vluchtelingen Oekraïne	-93	-23	-	-
1.5 LOS/Leaderproject	-30	-30	-30	-30
Totaal programma Inwoner	-552	-163	-172	-30
Programma Onze Buurt				
<i>Incidentele baten en lasten tot en met Voorjaarsnota 2023</i>				
geen incidentele baten en lasten op dit programma				
<i>Incidentele baten en lasten Programmabegroting 2024</i>				
2.1 Vervangen verlichting en ballenvangers De Treffers/DDV	-29	-	-	-
Totaal programma Onze Buurt	-29	-	-	-
Programma Onze Gemeente				
<i>Incidentele baten en lasten tot en met Voorjaarsnota 2023</i>				
<i>Incidentele baten en lasten Programmabegroting 2024</i>				
geen incidentele baten en lasten op dit programma				
Totaal programma Onze Gemeente	-	-	-	-
Programma Ons geld				
<i>Incidentele baten en lasten tot en met Voorjaarsnota 2023</i>				
4.1 Algemene uitkering; asiel(inburgering)	64	-	-	-

Incidentele baten en lasten Programmabegroting 2024

4.2 Bijdrage Munitax -416 - - -

Totaal programma Ons geld -352 - - -

Programma Overhead

Incidentele baten en lasten tot en met Voorjaarsnota 2023

geen incidentele baten en lasten op dit programma

Incidentele baten en lasten Programmabegroting 2024

geen incidentele baten en lasten op dit programma

Totaal programma Overhead - - - -

Totaal exploitatie -933 -163 -172 -30

Reserves

Incidentele baten en lasten tot en met Voorjaarsnota 2023

geen incidentele baten en lasten op dit programma

Incidentele baten en lasten Programmabegroting 2024

R1	Bijdrage algemene reserve voor Noodlokalen Agora onderwijs Montessori College Groesbeek	110	110	142	-
R2	Bijdrage reserve lopende projecten voor tijdelijk extra formatie IP voor participatie en statushouders	256	-	-	-
R3	Bijdrage algemene reserve voor LOS/Leaderproject	30	30	30	30
R4	Bijdrage algemene reserve voor hogere bijdrage Munitax	416	-	-	-
R5	Bijdrage reserve lopende projecten voor noodopvang vluchtelingen Oekraïne	93	23	-	-

Totaal reserves 904 163 172 30

Totaal -29 - - -

1.1 Asiel(inburgering)

Via de Algemene uitkering ontvangen we in 2023 en 2024 een bedrag voor de aanpak van asiel(inburgering). Zie ook 4.1.

1.2 Kosten Noodlokalen Agora onderwijs Montessori College Groesbeek

Kosten voor de huur van noodlokalen voor het Agora onderwijs door het Montessori college Groesbeek voor een periode van 3 jaar. Deze kosten dekken we uit de algemene reserve (zie R1).

1.3 Tijdelijk extra formatie IP voor participatie en statushouders

Budget voor tijdelijk extra formatie bij Team Inkomen en Participatie. Deze kosten dekken we uit de reserve lopende projecten (zie R2).

1.4 Noodopvang vluchtelingen Oekraïne

Voor de noodopvang van de vluchtelingen hebben we een coördinator aangesteld. De kosten brengen we ten laste van de middelen die we van het Rijk ontvangen.

1.5 LOS/LEADER project

In de periode 2024 tot en met 2027 werken we in het LEADER-gebied Rijk van Nijmegen Maas en Waal aan het ontwikkelen van een Lokale Ontwikkelstrategie (LOS). De kosten van dit project dekken we uit een LEADER subsidie en cofinanciering door de deelnemende gemeenten. Voor Berg en Dal is de totale cofinanciering € 30.000 per jaar (totaal € 120.000). We dekken deze kosten uit de algemene reserve (zie R3).

2.1 Vervangen verlichting en ballenvangers De Treffers/DDV

Voor het vervangen van de verlichting en de ballenvangers bij De Treffers en DDV is in 2024 € 28.722 nodig.

4.1 Algemene uitkering; asiel(inburgering)

Via de Algemene uitkering ontvangen we in 2023 en 2024 een bedrag voor de aanpak van asiel(inburgering). Zie ook 1.1.

4.2 Bijdrage Munitax

In 2024 verwacht Munitax nog veel bezwaren van no cure no pay bureaus. Daardoor is onze bijdrage incidenteel € 416.000 hoger (zie R4).

R1 Bijdrage algemene reserve voor Noodlokalen Agora onderwijs Montessori College Groesbeek

Bijdrage uit de algemene reserve voor de kosten voor de huur van noodlokalen voor het Agora onderwijs door het Montessori college Groesbeek voor een periode van 3 jaar (zie 1.2).

R2 Bijdrage reserve lopende projecten voor tijdelijk extra formatie IP voor participatie en statushouders

Bijdrage uit de reserve lopende projecten voor tijdelijk extra formatie bij Team Inkomen en Participatie (zie 1.3).

R3 Bijdrage algemene reserve voor LOS/Leaderproject

In de periode 2024 tot en met 2027 werken we in het LEADER-gebied Rijk van Nijmegen Maas en Waal aan het ontwikkelen van een Lokale Ontwikkelstrategie (LOS). De kosten van dit project dekken we uit een LEADER subsidie en cofinanciering door de deelnemende gemeenten. Voor Berg en Dal is de totale cofinanciering € 30.000 per jaar (totaal € 120.000). We dekken deze kosten uit de algemene reserve (zie 1.15).

R4 Bijdrage algemene reserve voor hogere bijdrage Munitax

Bijdrage uit de algemene reserve voor de hogere kosten Munitax in 2024 door veel bezwaren van no cure no pay bureaus (€ 416.000). Zie 4.2.

R5 Bijdrage reserve lopende projecten voor noodopvang vluchtelingen Oekraïne

Voor de noodopvang van de vluchtelingen hebben we een coördinator aangesteld. De kosten brengen we ten laste van de middelen die we van het Rijk ontvangen.

Financieel MeerjarenPerspectief

Het Financieel MeerjarenPerspectief (FMP) ziet er voor de komende jaren als volgt uit:

	<i>Bedragen x € 1.000</i>			
	2024	2025	2026	2027
FMP na Voorjaarsnota 2023	-118	175	-4.370	-4.370
Ontwikkeling saldo programmabegroting 2024	198	-277	-1.336	-814
Actueel FMP	80	-102	-5.706	-5.184
<i>waarvan incidenteel</i>	-29	0	0	0
<i>structureel</i>	109	-102	-5.706	-5.184
FMP in begroting 2024	80	-102	-5.706	-5.184

Een begroting is structureel sluitend als deze sluitend is op basis van de structurele lasten en structurele baten. Incidentele lasten en baten blijven hierbij buiten beschouwing. Wanneer in dit kader het begrotingsjaar zelf (2024) niet sluitend is, wordt gekeken of het laatste jaar van de meerjarenraming (2027) structureel sluitend is.

De begroting 2024 is structureel sluitend. Meerjarig, vanaf 2026, zijn er in de begroting flinke tekorten door een verlaging van de algemene uitkering. We verwachten dat het Rijk de komende jaren met een oplossing komt.

Hieronder staat de specificatie van het FMP.

	<i>Bedragen x € 1.000</i>			
	2024	2025	2026	2027
FMP t/m Voorjaarsnota 2023	-118	175	-4.370	-4.370
Kapitaallasten (exclusief riolering)	11	75	-757	-829
Salaris- en inhuurkosten	-2.748	-2.719	-2.534	-2.519
Overige kosten bedrijfsvoering	-2	-89	-93	-106
Salariskosten bestuur en griffie	-66	-66	-66	-66
Afdrachten en leges Burgerzaken	-1	5	32	-64
Verkiezingen	-20	119	-20	-20
Klare Taal	-35	-10	-10	-10
Dividend	83	83	83	83
Treasury	-89	-110	7	82
Actualisatie opbrengst ozb	409	409	409	409
Algemene uitkering	4.708	4.951	4.111	4.750
Stelpost prijsontwikkeling	1.181	1.181	1.181	1.181
Mutaties reserves	817	158	167	26
Bijdrage Munitax	-614	-182	-165	-165
Bijdrage VRGZ	-326	-336	-346	-356
Weginspecties	-	-	-	50
Opbrengst Toeristenbelasting	94	94	94	94
Bijdrage GMR	-41	-41	-41	-41

The economic board	-36	-36	-36	-36
Noodlokalen Agora onderwijs	-110	-110	-142	-
Leerlingenvervoer	76	126	146	31
Energiekosten gemeentelijke eigendommen	-445	-445	-445	-445
Dagelijks onderhoud gemeentelijke gebouwen	-35	-31	-31	-31
Spuk sport	106	88	88	88
Indexering tarieven sporthallen/zwembad	25	25	25	25
Vervangen verlichting en ballenvangers De Treffers/DDV	-29	-	-	-
Indexering subsidies	-44	-44	-44	-44
Indexering subsidie bibliotheek	-38	-38	-38	-38
Vervangen beplanting door weersomstandigheden	-55	-55	-55	-55
Onderhoud bermen en sloten	-55	-55	-55	-55
Bijdrage MGR	-809	-831	-690	-438
Indexering subsidie Forte Welzijn	-68	-91	-91	-91
Jongerenwerkers Forte en Rocky Fit	-112	-221	-231	-239
De Mallemolen	8	8	-208	-208
Participatiewet/ BBZ	133	133	133	133
Minimabeleid	-40	-110	-110	-110
Huishoudelijke hulp	-376	-376	-376	-376
Bijdrage DRAN	41	68	82	83
Rolstoel, woon en vervoersvoorzieningen	261	261	489	489
Sociaal domein	-1.094	-1.555	-1.313	-1.730
Stichting Sterker	-66	-66	-66	-66
Bijdrage ROB	-39	-14	-4	-4
Veilig Thuis	-48	-48	-48	-48
Bijdrage GGD	-189	-189	-189	-189
Riolering/ Rioolheffing	33	24	25	179
Afval/ Afvalstoffenheffing	-40	-78	-79	-114
Bijdrage ODRN	-261	-261	-261	-261
Bijdrage Capaciteit decentrale overheden Klimaat en Energie	314	314	314	314
Diverse kleine mutaties en afronding	-171	-192	-178	-77
FMP in begroting 2024	80	-102	-5.706	-5.184
<i>waarvan incidenteel</i>	-29	-	-	-
<i>waarvan structureel</i>	109	-102	-5.706	-5.184

Verwachte balans

Hier vindt u de volgende onderdelen:

- de verwachte balans
- de reserves met toelichting
- de voorzieningen met toelichting

Verwachte balans

Bedragen x € 1.000

A C T I V A	1-1- 2024	31-12- 2024	31-12- 2025	31-12- 2026	31-12- 2027
<u>Vaste activa</u>					
Materiële vaste activa	114.015	122.893	137.511	138.587	136.882
Financiële vaste activa	12.654	12.598	12.582	12.469	12.363
Totaal vaste activa	126.670	135.491	150.093	151.056	149.245
<u>Vlottende activa</u>					
Vorraden	334	143	-	-	-
Vorderingen	6.500	6.500	6.500	6.500	6.500
Liquide middelen	250	250	250	250	250
Overlopende activa	250	250	250	250	250
Totaal vlottende activa	7.334	7.143	7.000	7.000	7.000
Totaal activa	134.003	142.634	157.093	158.056	156.245

Bedragen x € 1.000

P A S S I V A	1-1- 2024	31-12- 2024	31-12- 2025	31-12- 2026	31-12- 2027
<u>Vaste passiva</u>					
Eigen vermogen	47.716	45.899	44.789	43.668	42.688
Voorzieningen	8.653	8.781	8.412	7.643	7.258
Langlopende schulden	53.769	60.677	74.684	71.908	69.189
Totaal vaste passiva	110.138	115.357	127.885	123.218	119.136
<u>Vlottende passiva</u>					
Kortlopende schulden	17.865	21.277	23.209	28.837	31.109
Overlopende passiva	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
Totaal vlottende passiva	23.865	27.277	29.209	34.837	37.109
Totaal passiva	134.003	142.634	157.093	158.056	156.245

Reserves

Hieronder vindt een overzicht van de reserves met een toelichting.

Bedragen x € 1.000

Nummer	Reserve	Stand	Mutaties 2024		Stand
		1-1-2024	Onttrekking	Toevoeging	31-12-2024
1.1. Algemene reserves					
891400000	Algemene Reserve vrij aanwendbaar	11.936	-556	-	11.380
891400010	Vaste Algemene reserve	17.220	-	-	17.220
899000000	Reserve Rekeningresultaat	1.422	-355	-	1.066
899000000	Saldo vorig dienstjaar	-	-	-	-
899000000	Saldo huidig dienstjaar	-0	-	-	-0
Totaal 1.1. Algemene reserves		30.577	-911	-	29.666
1.2. Bestemmingsreserves					
853000000	Bestemmingsreserve Onderhoud Gymzalen	146	-	39	186
855000010	Bestemmingsreserve Natuur en Landschap	145	-	-	145
855000020	Bestemmingsreserve Groenblauwe diensten	1.434	-73	22	1.383
857000000	Reserve Speeltuinen	116	-	-	116
872000000	Bestemmingsreserve aanpak extreme wateroverlast	900	-50	14	864
892200000	Bestemmingsreserve Lopende projecten (gelabeld)	864	-366	20	519
896000000	Bestemmingsreserve Kapitaallasten	13.532	-715	203	13.021
Totaal 1.2. Bestemmingsreserves		17.138	-1.202	297	16.233
Totaal 1. Reserves		47.716	-2.113	297	45.899

Algemene reserves

Algemene reserve

De Algemene reserve zetten we af tegen de risico's bij het bepalen van het weerstandsvermogen. De benodigde omvang is afhankelijk van de weerstandsratio en de vaste algemene reserve. Dit bepalen we jaarlijks bij de vaststelling van de begroting. In de jaren 2023-2026 halen we in totaal € 482.000 uit de algemene reserve voor de noodlokalen voor het Agora onderwijs voor het Montessori college Groesbeek. Ook halen we in de jaren 2024-2027 in totaal € 120.000 uit de algemene reserve voor de cofinanciering van het LOS/LEADER project.

Vaste algemene reserve

De reserve is gevormd om de risico's die wij als gemeente lopen af te dekken.

Reserve rekeningresultaat

De bestemmingsreserve rekeningresultaat is ontstaan bij het vaststellen van de jaarrekeningen 2014 van de voormalige gemeenten Millingen aan de Rijn, Ubbergen en Groesbeek. Door de gemeenteraad is besloten deze reserve in te zetten voor de tekorten in de (meerjaren)begroting. We halen bij een tekort een bedrag uit deze reserve, waardoor in een volgend (begrotings)jaar het bedrag meerjarig kleiner is. Van 2024 tot 2027 halen we jaarlijks € 355.419 uit deze reserve.

Bestemmingsreserves

Reserve onderhoud gymzalen

Deze reserve heeft als doel het dekken van de kosten voor groot onderhoud van de gymzalen en de egalisatie van de exploitatiekosten over een langere periode. We voegen ieder jaar € 39.000 toe aan deze reserve.

Reserve Natuur en Landschap

De reserve heeft tot doel, het beschikbaar houden van middelen voor natuur en landschap. De werkelijke uitgaven en de begrote uitgaven worden niet altijd binnen een boekjaar afgewikkeld. Om middelen beschikbaar te houden is deze reserve gevormd. We verrekenen tekorten en overschotten via deze reserve. Bij de jaarrekening 2024 bepalen we welk bedrag we moeten verrekenen met deze reserve.

Reserve Groenblauwe diensten

De reserve heeft als doel het dekken van de kosten voor de uitvoering van het project Groen-Blauwe diensten. Jaarlijks halen we € 72.500 uit de reserve voor de beheersvergoedingen. In 2024 voegen we de rente (€ 21.513) toe aan de reserve.

Reserve speeltuinen

De reserve heeft tot doel, het beschikbaar houden van middelen voor speeltuinen. We verrekenen tekorten en overschotten via deze reserve. Bij de jaarrekening 2024 bepalen we welk bedrag we moeten verrekenen met deze reserve.

Reserve aanpak extreme wateroverlast

Deze reserve is gevormd bij het vaststellen van de begroting 2018 (aangenomen motie). In 2021 tot 2023 gaan we diverse projecten uitvoeren om extreme wateroverlast te verminderen/te voorkomen. Die investeringen moeten we activeren en leiden tot jaarlijkse kapitaallasten. We zetten deze reserve in om de kapitaallasten af te dekken. Er zijn grotere investeringen nodig om het wateroverlast in de toekomst tegen te gaan.

Reserve Lopende projecten (gelabeld)

De reserve heeft als doel het dekken van de uitgaven aan lopende projecten, waarvoor de raad een krediet beschikbaar heeft gesteld. Daarnaast voegen we vanaf 2017 jaarlijks € 20.000 aan de reserve toe voor de uitvoering van het lustrum Vrijheid en herinnering dat elke vijf jaar plaatsvindt. In 2024 halen we € 273.130 uit de reserve voor Stimuleringslening duurzaamheidsmaatregelen non-profitorganisaties en tijdelijk extra formatie bij team Inkomen en participatie voor participatie en statushouders.

Reserve Kapitaallasten

De reserve heeft als doel het dekken van de geactiveerde activa (investeringen). In 2024 voegen we € 202.984 rente toe aan de reserve. Daarnaast halen we € 714.589 uit de reserve om de diverse kapitaallasten van de diverse investeringen te dekken.

Voorzieningen

Hieronder vindt u een overzicht van de voorzieningen met een toelichting.

Nummer	Voorzieningen	Stand	Mutaties 2024		Stand
		1-1-2024	Onttrekking	Toevoeging	31-12-2024
2.1. Voorzieningen t.b.v. verplichtingen e/o risico's					
800100000	Voorziening Pens.verpl.v.m wethouders	3.460	-207	120	3.373
800100010	Voorziening Wachtgeldverpl.v.m wethouders	215	-152	-	63
896000010	Voorziening (Voormalig) personeel	0	-	-	0
896000020	Voorziening Verlofuren personeel	537	-	-	537
Totaal 2.1. Voorzieningen t.b.v. verplichtingen e/o risico's		4.212	-359	120	3.972
2.2. Voorzieningen t.b.v. door derden bekleemde middelen					
872200000	Voorziening Riolering	3.312	-295	-	3.018
Totaal 2.2. Voorzieningen t.b.v. door derden bekleemde middelen		3.312	-295	-	3.018
2.3. Voorzieningen t.b.v. lastenegalitie					
821000020	Voorziening Onderhoud wegen	632	-902	1.278	1.008
852000000	Voorziening gebouwen sport	79	-42	141	178
861000010	Voorziening gebouwen welzijn	124	-50	104	178
804000000	Voorziening gebouwen overig	295	-61	192	427
883000000	Voorziening verwacht verlies grondexploitatie	-	-	-	-
Totaal 2.3. Voorzieningen t.b.v. lastenegalitie		1.129	-1.054	1.716	1.791
Totaal 2. Voorzieningen		8.653	-1.708	1.836	8.781

Voorzieningen ten behoeve van verplichtingen en/of risico's

Voorziening Pensioenverplichtingen voormalige wethouders

Deze voorziening heeft als doel het afdekken van de pensioenverplichtingen van (voormalige) wethouders. Jaarlijks bepalen we op basis van actuariële berekeningen de stand van de toekomstige pensioenen. Uit de voorziening betalen we jaarlijks de reeds ingegane pensioenen en wachtgelden. We verwachten jaarlijks € 120.000 aan de voorziening toe te moeten voegen om de voorziening op het noodzakelijke peil te houden. De werkelijke toevoeging gebeurt op basis van actuariële berekeningen.

Voorziening Wachtgeldverplichtingen voormalige wethouders

Deze voorziening heeft als doel het afdekken van de wachtgeldverplichtingen van voormalige wethouders. In 2024 halen we € 152.000 uit de voorziening.

Voorziening Voormalig personeel

Het doel van de voorziening is het egaliseren van de verplichtingen voor voormalig personeel. Bij de jaarrekening 2023 bepalen we het noodzakelijke niveau voor 2024.

Voorzieningen ten behoeve van door derden bekleemde middelen

Voorziening Riolering

In de notitie riolering van de commissie Bbv is bepaald dat we de overschotten bij de rioolheffing in een voorziening moeten opnemen. De reden hiervan is dat een voorziening niet vrij inzetbaar is en dat de middelen beschikbaar blijven voor de riolering. Het doel van de voorziening is het opvangen van schommelingen in de exploitatie voor wat betreft de kosten en opbrengsten van het rioolstelsel. We verwachten in 2024 € 294.635 uit de voorziening te halen.

Voorzieningen ten behoeve van lastenegalisatie

Voorziening Onderhoud wegen

Het doel van deze voorziening is het dekken van de onderhoudskosten voor het in stand houden van een kwalitatief goed wegennet in het kader van de verkeersveiligheid en egalisatie van de lasten. We voegen jaarlijks € 1.278.000 aan de voorziening tot volgens het Beheerplan wegen 2021-2025.

Voorziening gebouwen sport

Het doel van deze voorziening is het dekken van de uitgaven volgens de onderhoudsplanning voor het onderhoud aan gebouw en installaties van de sportaccommodaties. Op 12 oktober 2023 heeft de raad het nieuwe onderhoudsplan gemeentelijke gebouwen vastgesteld. We voegen jaarlijks € 141.000 toe aan de voorziening.

Voorziening gebouwen welzijn

Het doel van deze voorziening is het dekken van de uitgaven volgens de onderhoudsplanning voor het onderhoud aan gebouw en installaties van de welzijnsaccommodaties. Op 12 oktober 2023 heeft de raad het nieuwe onderhoudsplan gemeentelijke gebouwen vastgesteld. We voegen jaarlijks € 104.000 toe aan de voorziening.

Voorziening gebouwen overig

Het doel van deze voorziening is het dekken van de uitgaven volgens de onderhoudsplanning voor het onderhoud aan gebouw en installaties van de gemeentelijke gebouwen (behalve sport- en welzijnsaccommodaties). Op 12 oktober 2023 heeft de raad het nieuwe onderhoudsplan gemeentelijke gebouwen vastgesteld. We voegen jaarlijks € 192.000 toe aan de voorziening.

Voorziening verwacht verlies grondexploitatie

De voorziening exploitatietekort grondexploitatie is getroffen voor dekking van de nadelige resultaten van de grondexploitatie. De voorziening is op het niveau van het exploitatietekort gebracht dat u heeft vastgesteld op 13 juli 2023 (raadsvoorstel Actualisatie grondexploitatie 2023).

Bijlagen

Raadsvoorstel

Raadsvoorstel

Griffiersnummer:	
Onderwerp:	Programmabegroting 2024
Datum B&W-vergadering	03 oktober 2023
Datum raadsvergadering	9 november 2023
Datum carrousel:	11 oktober 2023
Portefeuillehouder:	M.A. Barber
Ambtenaar:	Rob Jilisen
E-mailadres:	R.Jilisen@bergendal.nl
Zaaknummer:	Z-23-103950
Documentnummer:	VB/Raad/23/01646

Aan de gemeenteraad,

Voorstel

1. De programmabegroting 2024 met een saldo van € 80.000 positief vast te stellen, inclusief:
 - 1.1. de meerjarenraming 2025-2027;
 - 1.2. het meerjareninvesteringsplan 2024-2027;
 - 1.3. het kader voor de subsidies.

Inleiding

Wij bieden u de Programmabegroting 2024 in digitale vorm aan. Deze begroting is beschikbaar via <http://programmavan.bergendal.nl/>.

De begroting 2024 is gebaseerd op de uitgangspunten zoals u die heeft vastgesteld op 13 juli 2023 in de "Kaderbrief begroting 2024". In de begroting 2024 is ook rekening gehouden met de septembercirculaire 2023 die wij op 19 september 2023 hebben ontvangen. Met deze informatie presenteren wij u een sluitende begroting 2024. Het jaar 2025 heeft een klein tekort, maar de jaren 2026 en 2027 laten grotere tekorten zien.

Zoals vermeld in de Kaderbrief begroting 2024 komt het grote tekort in 2026 doordat de algemene uitkering vanaf 2026 fors daalt. Het huidige kabinet heeft alleen voor de huidige regeerperiode (tot en met 2025) extra rijksmiddelen ter beschikking gesteld. De besluitvorming over extra rijksmiddelen na 2025 laat dit kabinet over aan het volgende kabinet. De VNG is hierover in gesprek met het Rijk en dringt aan op aanvullende middelen. We hebben besloten om op dit moment nog geen maatregelen voor te stellen om de mogelijke tekorten vanaf 2026 op te vangen. De onzekerheid of de tekorten zich daadwerkelijk voordoen, vinden wij te groot om nu al bezuinigingsmaatregelen door te voeren. Uiteraard vinden wij het van groot belang en blijven we ons uiterste best doen om onze begroting

structureel in evenwicht te houden. Maar wij willen ook graag de reserve rekeningresultaten kunnen blijven voeden (bijvoorbeeld om het overschot van 2022 in te storten). Daarmee kunnen tekorten van komende jaren wellicht worden opgevangen, zonder nu pijnlijke keuzes te moeten maken. Wij voeren daarvoor een sterke lobby, zowel bij de provincie als bij de VNG.

De meerjarenraming 2024-2027 is als volgt:

	<i>Bedragen x € 1.000</i>			
	2024	2025	2026	2027
FMP na Voorjaarsnota 2023	-118	175	-4.370	-4.370
Ontwikkeling saldo programmabegroting 2024	198	-277	-1.336	-814
Actueel FMP	80	-102	-5.706	-5.184
<i>waarvan incidenteel</i>	-62	-33	-33	-33
<i>structureel</i>	142	-69	-5.673	-5.150
FMP in begroting 2024	80	-102	-5.706	-5.184

Omdat we een positief saldo in de begroting 2024 hebben, hebben wij ervoor gekozen om een aantal nieuwe ontwikkelingen in de begroting op te nemen. Deze benoemen we verderop in dit voorstel.

Op 19 september 2023 (Prinsjesdag) hebben wij de septembercirculaire 2023 ontvangen. In deze circulaire krijgen we een aanvullende compensatie voor loon- en prijsstijgingen. Dit hebben we nog verwerkt in de primaire begroting 2024. We gaan hier verderop in dit raadsvoorstel op in.

Uitdagingen voor de komende jaren zijn nog steeds:

- het bouwen van nieuwe woningen
- de toenemende behoefte aan zorg en de realisatie van de Hervormingsagenda Jeugd;
- het behouden van voorzieningen voor beweging en ontmoeting;
- het duurzamer en klimaatbestendiger maken van onze gemeente.

We willen onze ambities waarmaken, maar hebben wel oog voor de tekorten op de arbeidsmarkt in alle sectoren.

Beoogd effect

Op grond van de Gemeentewet moeten wij de programmabegroting 2024 vóór 15 november 2023 aan Gedeputeerde Staten aanbieden.

We hebben de doelen en resultaten opnieuw geformuleerd en hierbij aansluiting gezocht bij het Coalitieplan 2022-2026 (DE WENSEN VAN NU versus DE OPGAVEN VAN DE TOEKOMST).

Argumenten

1.1 De meerjarenbegroting is structureel sluitend.

Het is de bevoegdheid van de gemeenteraad om de begroting vast te stellen. In de Gemeentewet (artikel 189) is vastgelegd dat de gemeenteraad een structureel sluitende begroting moet vaststellen voor repressief toezicht. Om voor repressief toezicht van de provincie voor de begroting 2024 in aanmerking te komen moet minimaal het eerste jaar van de meerjarenbegroting, dan wel het laatste begrotingsjaar structureel sluitend zijn.

Het actuele meerjarenperspectief laat een structureel sluitende begroting voor 2024 zien, zodat de verwachting is dat we voor de begroting 2024 onder repressief toezicht blijven vallen. Repressief toezicht is de lichtst mogelijke vorm van provinciaal toezicht. Dit betekent dat de gemeente haar vastgestelde begroting en begrotingswijzigingen kan uitvoeren, zonder dat de Provincie deze vooraf moet goedkeuren.

1.2 Nieuwe ontwikkelingen

In deze begroting hebben wij een aantal nieuwe posten opgenomen, die wij belangrijk vinden en dat zijn de volgende:

1. The Economic Board (TEB)

Binnenkort evalueren wij met u de Groene Metropoolregio met daarbij The Economic Board. Wij sorteren in deze begroting vast voor op uw positieve oordeel en hebben een bedrag van € 36.000 (€ 1 per inwoner) geraamd. Wij zien namelijk dat de TEB de laatste jaren is veranderd in een organisatie die nauw bij gemeenten is aangesloten en daadwerkelijk wil bijdragen aan het realiseren van hun ambities. Zo heeft de TEB zich hardgemaakt om het project Soil Valley (verdroging Stuwwal) in de regiodeal te krijgen en dat is ook gelukt.

2. Groen- en waterbeheer

Vanwege de weersomstandigheden, vooral droogte, moeten bomen vaker vervangen worden. Anderzijds krijgen we te maken met extremere regenbuien. Onze watergangen moeten die kunnen opvangen en daarvoor is extra onderhoud nodig. Daarnaast leidt de vergroening en biodiversiteit (die belangrijk is voor de klimaatadaptatie) tot meer werk voor onze groenbeheerders en is uitbreiding van de formatie op dit onderdeel nodig. Het groene karakter van onze gemeente vinden wij erg belangrijk en daarom maken we hier budget voor vrij. Totaal gaat het om € 191.000 (onderhoud en formatie).

3. Jongerenwerkers Forte en Rocky Fit

We ramen extra inzet van Forte en Rocky Fit voor preventief jeugdwerk. Hiermee wordt het aantal uren voor ambulant jongerenwerk (op straat) verhoogd en kunnen de jongeren centra vaker open. Dit voorkomt problemen op straat. Het hiervoor benodigde bedrag is in 2024 € 110.000.

4. Uitbreiding van de formatie

Er komen steeds meer taken op het bord van gemeenten terecht, denk aan de vluchtelingenopvang. Daarnaast vinden wij het belangrijk dat onze representatie op orde is en dat onze dienstverlening wordt verbeterd (we moeten bijvoorbeeld beter borgen dat inwoners worden teruggebeld). Ook willen we dat uitvoering en beleid op het sociaal domein beter gaan samenwerken. Bij het Team Ruimtelijke Ontwikkeling willen we de capaciteit uitbreiden. De invoering van de Omgevingswet vraagt om een andere werkwijze en we willen niet dat de implementatie hiervan de beoordeling van bouwplannen vertraagt. En tenslotte willen we aan de slag met een project dat moet leiden tot vereenvoudiging van aanvragen voor vergunningen. Inwoners en ondernemers lopen hierop vast waardoor leuke initiatieven soms niet doorgaan. Dat kan niet de bedoeling zijn.

1.3 Kader subsidies (plafonds)

Met het vaststellen van het kader voor de gemeentelijke subsidies voorkomen wij open-einde regelingen. De ramingen hebben we gebaseerd op onze deelverordeningen en op de desbetreffende begrotingsposten.

1.4 Sociaal domein

Op de begrotingsposten voor Sociaal Domein is in 2022 een positief resultaat geboekt van € 1,5 miljoen op een budget van € 19 miljoen. Door personeelstekorten en wachtlijsten, worden indicaties niet altijd verzilverd. Daarnaast zien we leveringsachterstanden bij hulpmiddelen en voorzieningen, onder andere door grondstoffentekort.

Dit heeft in 2022 en in het 1e halfjaar van 2023 geleid tot lagere kosten dan we hadden geraamd. Voor de structurele ramingen vanaf 2024 gaan we nog niet uit van een dalende trend. De vergrijzing neemt immers toe. Alleen bij Wmo begeleiding is een dalende trend zichtbaar en verklaarbaar (wij sturen daar sterk op en er zijn veel mensen overgegaan van de Wmo naar de WLZ, die door het rijk wordt gefinancierd).

Op basis van de uitgaven in 2023 en de gewijzigde tarieven hebben we een inschatting gemaakt voor 2024 en volgende jaren. Het budget voor 2024 bedraagt € 21,3 miljoen (voorjaarsnota 2023 € 20,5 miljoen), een uitzetting van per saldo € 0,8 miljoen. De belangrijkste reden van deze uitzetting zit in de tariefstijgingen. Voor Jeugd en Wmo begeleiding rekenen we met 6,4% gebaseerd op de regionale stijging van de tarieven. Op basis van recente CAO afspraken stijgen de tarieven voor huishoudelijke hulp met 12,2%. Hieronder lichten we twee belangrijke zaken toe die van invloed zijn op de begrotingsposten voor het Sociaal Domein: het Herstelplan Sociaal Domein en de Hervormingsagenda Jeugd.

1.4.a Herstelplan Sociaal Domein

In het Herstelplan Sociaal Domein (2020) was een taakstellende bezuiniging opgenomen voor de kosten Jeugd en Wmo begeleiding in de jaren 2021 tot en met 2025. Het totaal beoogde bedrag met het herstelplan is behaald voor het gedeelte Wmo. Voor het onderdeel Jeugd maakt het nog niet gerealiseerde deel van het Herstelplan deel uit van de maatregelen van de Hervormingsagenda Jeugd. Hiermee kan nu ook deze specifieke taakstellende bezuiniging voor 2024 en 2025 vervallen.

1.4.b Hervormingsagenda Jeugd

De Hervormingsagenda Jeugd is op landelijk niveau vastgesteld. We houden in onze meerjarenraming rekening met een lagere Rijksuitkering van € 901.000 in 2026 en € 1.004.000 in 2027. Op dit moment werken we de Hervormingsagenda en het Regioprogramma Jeugd uit naar lokale actiepunten, wat op termijn een besparing moet gaan opleveren. De hoogte van de besparing is nog onduidelijk. Het is onwaarschijnlijk dat we het volledige bedrag van de verminderde Rijksuitkering kunnen behalen. De toenemende vraag naar jeugdzorg wordt immers mede veroorzaakt door maatschappelijke factoren die als individuele gemeente moeilijk te beïnvloeden zijn (bijvoorbeeld prestatiedruk, echtscheiding, grote zorgen van jongeren wat betreft klimaat, niet zelfstandig kunnen gaan wonen). We hebben er nu voor gekozen het bedrag van de lagere Rijksuitkering gelijkelijk over alle posten van Jeugd in mindering te brengen.

Naast deze besparing wil het Rijk een aanvullende korting van € 511 miljoen (structureel) toepassen. Het budgettair risico hiervan draagt het Rijk als de maatregelen hiervoor niet realiseerbaar blijken te zijn. We hebben in onze meerjarenraming voor deze aanvullende besparing een stelpost opgenomen van € 916.000 vanaf 2025.

2.1. Algemene uitkering (Mei- en Septembercirculaire 2023)

In de begroting 2024 zijn de meicirculaire en de septembercirculaire 2023 verwerkt. De raming van de algemene uitkering is daarmee gebaseerd op de laatst bekende informatie van het Rijk.

Het rijk heeft met de VNG afgesproken om het volumedeel van het accres van de algemene uitkering voor de jaren 2022 tot en met 2025 vast te zetten. Hierdoor hebben de schommelingen in de rijksuitgaven veel minder invloed op de hoogte van de algemene uitkering. Wel zal het Rijk de mutatie in het loon- en prijsdeel voor die jaren doorrekenen in de algemene uitkering. Over de mei- en septembercirculaire hebben wij een informatienota opgesteld.

Herinrichting Planning en Control

In 2023 zijn we gestart met het project herinrichting Planning en Control. We hebben al een aantal punten opgepakt en verwerkt in de begroting 2024. Dat betekent dat een deel van de informatie alleen is opgenomen in de digitale omgeving. Dit gaat om de volgende onderdelen:

- Cijfers per taakveld onder de programma's
- De verbonden partijen bij de programma's
- De ambities van de gemeente
- De toelichting van financiële begrippen
- De toelichting van afkortingen

Daarnaast zijn er aanpassingen gedaan in de inleiding en de samenvatting van de begroting. We lichten alleen nog bedragen groter dan € 25.000 toe, zoals aangegeven in onze financiële verordening. De beleidsindicatoren benoemen we, maar zijn terug te vinden op de website Waar staat je gemeente.

Hierdoor is het aantal pagina's van de afgedrukte begroting al sterk afgenomen van 262 pagina's bij de begroting 2023 tot 171 pagina's bij deze begroting.

In de komende periode (eind 2023 en begin 2024) gaan we verder met het implementatieplan om te komen tot betere producten van de Planning en Control cyclus.

Kanttekening

a. Stelpost onderuitputting

We hebben ook dit jaar een stelpost voor onderuitputting kapitaallasten opgenomen. Deze bedraagt ook in de begroting 2024 € 200.000.

b. Bijdrage reserve rekeningresultaten

Onze begroting 2024 is structureel sluitend. Dit betekent dat we de structurele lasten kunnen opvangen met de structurele baten. Onder deze structurele baten hebben we ook de jaarlijkse bijdrage uit de reserve rekeningresultaten van € 355.000 opgenomen. Dit is een van de uitgangspunten in de Kaderbrief begroting 2024.

c. Nieuwe wensen

Tijdens de begrotingsbehandeling kunt u met voorstellen, moties of amendementen, de begroting wijzigen. Voor de amendementen geldt dat als daarmee extra kosten zijn gemoeid u ook dekking aan moet geven. Het uitgangspunt is namelijk een sluitende begroting. Dit is een van de uitgangspunten in de Kaderbrief begroting 2024.

d. Tarieven Ozb stijgen alleen met inflatiecorrectie

De tarieven van de Ozb zijn alleen met de inflatiecorrectie van 4,5% verhoogd.

e. Tarieven rioolheffing en afvalstoffenheffing stijgen

Bij deze heffingen is het uitgangspunt een kostendekkend tarief. De tarieven van de rioolheffing stijgen met het inflatiepercentage van 4,5%. De tarieven van de afvalstoffenheffing stijgen met ongeveer 2,4%, dit is lager dan de stijging van 4,5% die we verwacht hadden bij de Kaderbrief begroting 2024.

f. Weerstandsratio

Bij de beoordeling van de risico's weten we in sommige gevallen niet hoe hoog het financiële risico en de kans daarop is. Maar we weten wel dat we een risico lopen. Dit hebben we aangegeven met "p.m.". Deze risico's tellen niet mee in de risicoscores. De werkelijke ratio kan daardoor lager zijn. Onze weerstandsratio is 6,55. Een ratio van 2 of meer is "uitstekend".

Meer informatie hierover vindt u in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

h. Verloop algemene reserve

Hieronder staat het overzicht van het verloop van de algemene reserves.

Bedragen x € 1.000

	Saldo eind 2022	Saldo eind 2023	mutaties 2024	Saldo eind 2024	Saldo eind 2025	Saldo eind 2026	Saldo eind 2027
Algemene reserve vast	17.220	17.220	-	17.220	17.220	17.220	17.220
Algemene reserve vrij besteedbaar*	7.350	11.936	-556	11.380	11.241	11.068	11.038
Reserve rekeningresultaten	1.777	1.422	-355	1.066	711	355	0
Totaal	26.347	30.578	-911	29.667	29.172	28.644	28.258

De te verwachten begrotingssaldi 2024-2027 zijn niet verwerkt in deze tabel.

i. Stelpost inflatie en stijging energiekosten

We hadden in de begroting 2023 een stelpost verwerkt van € 1.000.000 voor inflatie en stijging van energiekosten (structureel). Uit de doorrekening van de septembercirculaire 2022 bleek dat we aanvullend € 1.123.000 ontvangen. Dit bedrag hebben we toegevoegd aan deze stelpost. Deze stelpost hebben we in de begroting 2024 volledig ingezet.

Financiële onderbouwing

Zoals hiervoor al is aangegeven is de begroting meerjarig structureel sluitend door een structureel sluitende begroting 2024: structurele lasten vangen we op met structurele baten. Voor een vergelijking met de begroting 2023 verwijzen we u naar de financiële toelichting per programma in de begroting.

Communicatie

Na vaststelling van de Programmabegroting 2024 bieden wij deze aan de Provincie aan (dit moet voor 15 november). De kaders voor de subsidies maken we na vaststelling bekend in de Rozet en op onze website.

De Programmabegroting 2024 is digitaal (=standaard) beschikbaar via

<http://programmavan.bergendal.nl/>.

Aanpak/uitvoering

Over de voortgang van de Programmabegroting 2024 rapporteren wij u via de voorjaars- en najaarsnota. In de jaarstukken 2024 leggen wij vervolgens verantwoording af. Dit doen wij zowel inhoudelijk als financieel.

De Begrotingsraad over de begroting 2024 is op 9 november 2023.

Bijlage

Programmabegroting 2024
Informatienota septembercirculaire 2023

Burgemeester en wethouders

De secretaris, E.W.J. van der Velde	De burgemeester, mr. M. Slinkman
--	-------------------------------------

Bijlagen digitaal ter inzage

Programmabegroting 2024
Informatienota septembercirculaire 2023

Bijlage ter inzage griffier

De raad van de gemeente Berg en Dal;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 3 oktober 2023;
overwegende dat tijdens de behandeling van de begroting de volgende 3 amendementen zijn aangenomen;

- Amendement om ook in de tekst van de begroting tot uiting te brengen het streven om al in 2040 klimaatneutraal te zijn als gemeente en zeker uiterlijk in 2050;
- Amendement om in de tekst van de begroting expliciet aandacht te geven voor geweld tegen vrouwen in scheiding, kortweg omschreven als femicide;
- Amendement om het onderzoek naar de haalbaarheid van een sporthal in de Ooij uiterlijk in het 3^e kwartaal van 2024 af te ronden;

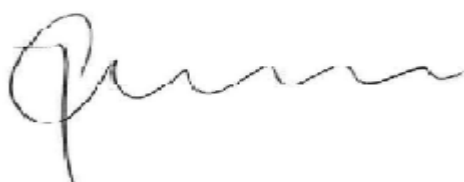
Dat een 27-tal moties zijn behandeld, waarvan er 10 zijn aangenomen en 1 is aangehouden;

b e s l u i t :

1. De tekst van de begroting op twee plaatsen aan te vullen c.q. te wijzigen;
2. Aan te nemen amendement 2023-A018 met de volgende strekking:
 - 2.1 Het onderzoek naar de haalbaarheid van een sporthal in de Ooij uiterlijk in het 3^e kwartaal van 2024 af te ronden;
 - 2.2 Hiervoor een bedrag van € 60.000,- beschikbaar te stellen ten laste van het positieve saldo van de begroting 2024;
 - 2.3 In het MIP de investering voor een sporthal in Ooij in ieder geval te vervroegen naar 2025 en een reële inschatting van de investering en kapitaalslasten daarin mee te nemen;
3. De programmabegroting 2024 met een saldo van € 20.000 positief vast te stellen, inclusief:
 - 3.1 de meerjarenraming 2025-2027;
 - 3.2 het meerjareninvesteringsplan 2024-2027;
 - 3.3 het kader voor de subsidies.

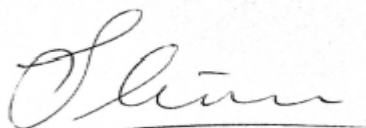
Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Berg en Dal op 9 november 2023,

De raadsgriffier,

J.A.M. van Workum.

De voorzitter,

mr. M. Slinkman

MeerjarenInvesteringsPlan

De gemeente investeert jaarlijks vele miljoenen euro's in wegen, plantsoenen, riool, (onderwijs)huisvesting, ICT, bedrijfsmiddelen etc. De investeringen nemen we jaarlijks in een Meerjaren investeringsplan (MIP) op. Dit plan gaat over een periode van vier jaar. Het MIP is een totaaloverzicht van alle voorgenomen investeringen. Hieronder leest u het MIP 2024-2027.

Onder de tabel met cijfers hebben we de investeringen kort toegelicht. De nummers in de tabel komen overeen met de nummers in de toelichtingen.

Project	Looptijd	Jaar inv.	Bruto inv.	Bijdrage	Netto inv.	KL2024	KL2025	KL2026	KL2027	KL2028
Nieuwe investeringen										
Programma 1: Inwoner										
1.1 Vervangen lift, Kulturhus Millingen aan de Rijn	15	2025	30.000	-	30000	-	-	2.450	2.420	
1.2 <u>O.J.C. Maddogs Groesbeek</u>										
Vervangen bar	15	2024	45.000	-	45.000	-	3.675	3.630	3.585	
Armaturen vervangen	15	2027	34.000	-	34.000	-	-	-	-	
Totaal programma 1: Inwoner			109.000	-	109.000	-	3.675	6.080	6.005	
Eerder in begroting opgenomen investeringen										
Programma 1: Inwoner										
1.3 Revitalisering Mallemolen (uitvoering)	25	2025	5.125.000	-	5.125.000	-	-	281.875	278.800	
1.4 Verduurzaming Kulturhus Millingen aan de Rijn	15	pm	pm	-	pm	-	-	-	-	
1.5 Basisschool en gymzaal Op de Horst	40	2025	5.500.000		5.500.000	-	-	220.000	217.938	
Totaal eerder in begroting opgenomen investeringen programma 1: Inwoner			10.625.000	-	10.625.000	-	-	501.875	496.738	

Nieuwe Investeringen

Programma 2: Onze buurt

2.1	<u>Reestraat De Horst, herinrichting</u>									
	Projectvoorbereiding riolering	50	2024	25.000	-	25.000	-	875	868	860
	Projectvoorbereiding OPR	25	2024	68.000	-	68.000	-	3.740	3.699	3.658
	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2025	221.000	-	221.000	-	-	7.735	7.669
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2025	591.000	-	591.000	-	-	32.505	32.150
2.2	<u>Zeelandsestraat (binnen de bebouwde kom) Millingen aan de Rijn, herinrichting</u>									
	Projectvoorbereiding riolering	50	2026	11.000	-	11.000	-	-	-	385
	Projectvoorbereiding OPR	25	2026	34.000	-	34.000	-	-	-	1.870
	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2027	95.000	-	95.000	-	-	-	-
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2027	295.000	-	295.000	-	-	-	-
2.3	<u>Zeelandsestraat - Plezenburgestraat (buiten de bebouwde kom) Leuth, herinrichten</u>									
	Projectvoorbereiding OPR	25	2026	152.000	-	152.000	-	-	-	8.360
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2027	1.310.000	-	1.310.000	-	-	-	-
2.4	<u>Hoefseweg Millingen aan de Rijn, asfalteren zandpad</u>									
	Projectvoorbereiding OPR	25	2026	32.000	-	32.000	-	-	-	1.760
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2027	268.000	-	268.000	-	-	-	-
2.5	<u>Lagewald - Boersteeg Groesbeek, planten bomen</u>									
	Projectvoorbereiding OPR	25	2026	20.000	-	20.000	-	-	-	1.100
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2027	215.000	-	215.000	-	-	-	-
2.6	<u>Oranjebuurt Berg en Dal, herinrichting</u>									
	Projectvoorbereiding riolering	50	2026	46.000	-	46.000	-	-	-	1.610
	Projectvoorbereiding OPR	25	2026	134.000	-	134.000	-	-	-	7.370
	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2027	404.000	-	404.000	-	-	-	-

	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2027	1.166.000	-	1.166.000	-	-	-	-
2.7	<u>Sportcomplex Morgenfit Ooij</u>									
	Vervangen plafondbekleding (hout)	15	2024	46.000	-	46.000	-	3.757	3.711	3.665
	Vervangen sportvloer (polyurethaan)	20	2024	42.000	-	42.000	-	2.730	2.699	2.667
2.8	<u>Sporthal Heuvelland Groesbeek,</u>									
	Vervanging plafondbekleding (brandveiligheid)	15	2025	242.000	-	242.000	-	-	19.763	19.521
	Vervangen armaturen	15	2027	28.000	-	28.000	-	-	-	-
2.9	Sportzaal BIGA Groesbeek, vlakke dakafwerking	15	2027	25.000	-	25.000	-	-	-	-
2.10	Zwembad de Lubert Groesbeek vervangen pompen en leidingwerk	15	2025	30.000	-	30.000	-	-	2.450	2.420
2.11	Parkeergarage Bellevue Groesbeek, vervangen vloerafwerklaag	15	2027	36.000	-	36.000	-	-	-	-
2.12	Speelplek Hoflaan/Mariëndaalseweg (kunststof) Groesbeek, vernieuwen	10	2027	45.000	-	45.000	-	-	-	-
2.13	Speelplek Bezembinder Groesbeek, vernieuwen	10	2027	25.000	-	25.000	-	-	-	-
	Totaal nieuwe investeringen programma 2: Onze buurt			5.606.000	-	5.606.000	-	11.102	73.429	95.066
	<i>waarvan riolering</i>			<i>802.000</i>	<i>-</i>	<i>802.000</i>	<i>-</i>	<i>875</i>	<i>8.603</i>	<i>10.524</i>
	<i>waarvan overige</i>			<i>4.804.000</i>	<i>-</i>	<i>4.804.000</i>	<i>-</i>	<i>10.227</i>	<i>64.827</i>	<i>84.542</i>

Eerder in begroting opgenomen investeringen

Programma 2: Onze buurt

2.14	<u>Acaciastraat Groesbeek, reconstructie</u>									
	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2024	30.000	-	30.000	-	1.050	1.041	1.032
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2024	125.000	-	125.000	-	6.875	6.800	6.725
2.15	<u>Klaverberg Groesbeek, vernieuwen verharding begraafplaats Heselenberg</u>									
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2024	42.500	-	42.500	-	2.338	2.312	2.287
2.16	<u>Visserstraat Kekerdom, reconstructie</u>									
	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2024	211.000	-	211.000	-	7.385	7.322	7.258
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2024	350.000	-	350.000	-	19.250	19.040	18.830
2.17	<u>Cranenburgsestraat Groesbeek (Hulsbroek-Reestraat), verkeerskundige herinrichting</u>									
	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2024	40.000	-	40.000	-	1.400	1.388	1.376
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2024	450.000	100.000	350.000	-	19.250	19.040	18.830
2.18	<u>Populierenstraat Breedeweg, deels vervangen riol en asfaltweg</u>									
	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2024	41.000	-	41.000	-	1.435	1.423	1.410
	Uitvoering, wegen	25	2024	87.000	76.000	11.000	-	605	598	592
2.19	<u>Gooiseweg Zuid Groesbeek, reconstructie</u>									
	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2024	830.000	-	830.000	-	29.050	28.801	28.552
	Uitvoering, Vervangen wegen	25	2024	1.365.000	-	1.365.000	-	75.075	74.256	73.437
2.20	<u>Bedrijventerrein Mies Groesbeek, reconstructie</u>									
	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2024	190.000	-	190.000	-	6.650	6.593	6.536
	Uitvoering, Vervangen wegen	25	2024	2.020.000	-	2.020.000	-	111.100	109.888	108.676
2.21	<u>Sint Hubertusweg Ooij, verminderen geluids-</u>									

	<u>en trillingsoverlast</u>									
	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2024	30.000	-	30.000	-	1.050	1.041	1.032
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2024	297.000	-	297.000	-	16.335	16.157	15.979
2.22	<u>Margrietstraat en omgeving Groesbeek, reconstructie</u>									
	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2024	310.000	97.000	213.000	-	7.455	7.391	7.327
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2024	934.000	280.000	654.000	-	35.970	35.578	35.185
2.23	<u>Van Nispenstraat & Secr. Luijbenstraat Groesbeek, asfalt vervangen door klinkers & afkoppelen</u>									
	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2024	132.000	130.500	1.500	-	53	52	52
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2024	592.000	300.000	292.000	-	16.060	15.885	15.710
2.24	<u>Gelderhorstlaan Beek, vervangen groen</u>									
	Projectvoorbereiding OPR	25	2024	6.000	-	6.000	-	330	326	323
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2025	30.000	-	30.000	-	-	1.650	1.632
2.25	<u>Koningin Wilhelminaweg - Bruuk Groesbeek, vervangen asfalt</u>									
	Projectvoorbereiding riolering	50	2024	4.500	-	4.500	-	158	156	155
	Projectvoorbereiding OPR	25	2024	31.000	-	31.000	-	1.705	1.686	1.668
	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2025	41.500	-	41.500	-	-	1.453	1.440
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2025	269.500	-	269.500	-	-	14.823	14.661
2.26	<u>Heidebloemstraat Groesbeek, asfalt vervangen door klinkers & afkoppelen</u>									
	Projectvoorbereiding riolering	50	2024	40.000	12.000	28.000	-	980	972	963
	Projectvoorbereiding OPR	25	2024	70.000	-	70.000	-	3.850	3.808	3.766
	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2025	370.000	118.500	251.500	-	-	8.803	8.727
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2025	660.000	550.000	110.000	-	-	6.050	5.984

2.27 Prins Hendriklaan Berg en Dal, asfalt
vervangen door klinkers

Projectvoorbereiding riolering	50	2024	1.500	-	1.500	-	53	52	52
Projectvoorbereiding OPR	25	2024	10.500	-	10.500	-	578	571	565
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2025	30.500	-	30.500	-	-	1.068	1.058
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2025	107.500	50.000	57.500	-	-	3.163	3.128

2.28 Ericastraat e.o. Groesbeek, reconstructie

Projectvoorbereiding riolering	50	2024	48.000	-	48.000	-	1.680	1.666	1.651
Projectvoorbereiding OPR	25	2024	95.000	-	95.000	-	5.225	5.168	5.111
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2026	464.000	-	464.000	-	-	-	16.240
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2026	885.000	-	885.000	-	-	-	48.675

2.29 Hogekamp Leuth, reconstructie

Projectvoorbereiding riolering	50	2025	17.500	-	17.500	-	-	613	607
Projectvoorbereiding OPR	25	2025	36.500	-	36.500	-	-	2.008	1.986
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2026	166.000	-	166.000	-	-	-	5.810
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2026	340.000	-	340.000	-	-	-	18.700

2.30 Centrum Groesbeek, herinrichten spoorbermen

Projectvoorbereiding OPR	25	2025	5.500	-	5.500	-	-	303	299
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2026	99.500	-	99.500	-	-	-	5.473

2.31 Sprongstraat & Col. Ekmanstraat Beek,
vervangen riolering

Projectvoorbereiding riolering	50	2025	17.000	-	17.000	-	-	595	590
Projectvoorbereiding OPR	25	2025	20.500	-	20.500	-	-	1.128	1.115
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2026	154.500	-	154.500	-	-	-	5.408
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2026	181.500	-	181.500	-	-	-	9.983

2.32 Margrietstraat Leuth, vervangen riolering

	Projectvoorbereiding riolering	50	2025	11.000	-	11.000	-	-	385	382
	Projectvoorbereiding OPR	25	2025	15.500	-	15.500	-	-	853	843
	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2026	100.000	-	100.000	-	-	-	3.500
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2026	138.500	-	138.500	-	-	-	7.618
2.33	<u>Prinsessenbuurt Ooij, vervangen riolering</u>									
	Projectvoorbereiding riolering	50	2025	43.000	-	43.000	-	-	1.505	1.492
	Projectvoorbereiding OPR	25	2025	59.000	-	59.000	-	-	3.245	3.210
	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2026	381.500	-	381.500	-	-	-	13.353
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2026	521.500	-	521.500	-	-	-	28.683
2.34	<u>Beatrixstraat Ooij, vervangen riolering</u>									
	Projectvoorbereiding riolering	50	2025	10.500	-	10.500	-	-	368	364
	Projectvoorbereiding OPR	25	2025	15.500	-	15.500	-	-	853	843
	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2026	92.500	-	92.500	-	-	-	3.238
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2026	137.500	-	137.500	-	-	-	7.563
2.35	<u>Ketelstraat De Horst, reconstructie</u>									
	Projectvoorbereiding riolering	50	2025	28.500	-	28.500	-	-	998	989
	Projectvoorbereiding OPR	25	2025	43.000	-	43.000	-	-	2.365	2.339
	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2026	252.000	-	252.000	-	-	-	8.820
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2026	380.000	-	380.000	-	-	-	20.900
2.36	<u>Oude Kleefsebaan Berg en Dal, rioolrenovatie</u>									
	Projectvoorbereiding riolering	50	2025	39.000	-	39.000	-	-	1.365	1.353
	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2026	780.000	-	780.000	-	-	-	27.300
2.37	Vervangen parkeerbeheersysteem Parkeergarage Bellevue	15	2024	100.000	-	100.000	-	8.167	8.067	7.967
2.38	Nieuwe sporthal Ooij	40	2026	pm	-	pm	-	-	-	-

2.39	Vervangen speelplek Profetenlaan Heilig Landstichting	10	2026	40.000	-	40.000	-	-	-	4.600
2.40	Vervangen speelplek Hermelijnstraat Groesbeek	10	2026	32.500	-	32.500	-	-	-	3.738
2.41	Vervangen speelplek Hoflaan/Mariëndaalseweg	10	2026	40.000	-	40.000	-	-	-	4.600
2.42	Renovatie pompgemalen	10	2024	175.000	-	175.000	-	20.125	19.863	19.600
2.43	Aanpak wateroverlast/klimaatadaptatie overige kernen	50	2024	750.000	-	750.000	-	26.250	26.025	25.800
2.44	Afkoppelkrediet diverse rioleringen (€ 200.000 per jaar)	50	2024-2027	800.000	-	800.000	-	7.000	13.940	20.820
2.45	Vervanging asfaltrijbanen binnen de bebouwde kom 2019-2028	25	2024-2027	2.400.000	-	2.400.000	-	33.000	65.640	97.920

Sportaccommodaties

2.46	Vervanging kunstgras veld 5 De Treffers, bovenlaag	10	2024	224.920	-	224.920	-	25.866	25.528	25.191
2.47	Vervanging kunstgras veld 5 De Treffers, onderlaag	30	2024	160.813	-	160.813	-	7.773	7.692	7.612
2.48	Vervanging kunstgras veld 5 De Treffers, veldafscheiding	40	2024	30.634	-	30.634	-	1.225	1.214	1.202
2.49	Vervanging natuurgras incl. drainage veld 1 De Treffers	20	2024	46.580	-	46.580	-	3.028	2.993	2.958
2.50	Vervanging kunstgras veld 2 DDV, bovenlaag	10	2024	207.688	-	207.688	-	23.884	23.573	23.261
2.51	Vervanging kunstgras veld 2 DDV, onderlaag	30	2024	143.010	-	143.010	-	6.912	6.841	6.769
2.52	Vervanging kunstgras veld 2 SC Millingen, bovenlaag	10	2024	312.366	-	312.366	-	35.922	35.454	34.985
2.53	Vervanging korfbalveld 2 ODIO, bovenlaag	20	2024	153.233	-	153.233	-	9.960	9.845	9.730
2.54	Sportaccommodaties Vervanging kleedkamers	40	2025-2027	3.916.800	-	3.916.800	-	-	156.672	155.203
2.55	Sportaccommodaties Vervanging velden	10-20	2025-2027	1.237.056	-	1.237.056	-	-	127.839	126.199
2.56	Tennisaccommodaties Aanpassing/vervanging	10-40	2025-2027	1.284.474	-	1.284.474	-	-	67.971	67.238

Totaal eerder in begroting opgenomen investeringen programma 2: Onze buurt			27.383.074	1.714.000	25.669.074	-	582.054	1.021.753	1.294.775
<i>waarvan riolering</i>			6.632.000	358.000	6.274.000	-	111.773	134.874	224.287
<i>waarvan overige</i>			20.751.074	1.356.000	19.395.074	-	470.282	886.879	1.070.488

Nieuwe investeringen

Programma 5: Overhead

5.1 Gemeentewerf Groesbeek, terreinverharding vervangen	25	2024	87.000	-	87.000	-	4.785	4.733	4.681
5.2 <u>Gemeentehuis Groesbeek</u>									
Vervangen lift	15	2024	50.000	-	50.000	-	4.083	4.033	3.983
Vloerafwerklaag (tegelwerk)	15	2024	52.000	-	52.000	-	4.247	4.195	4.143
Vloerbekleding	15	2025	46.000	-	46.000	-	-	3.757	3.711
Tijdsignalering (carillon en wijzerplaat)	15	2025	55.000	-	55.000	-	-	4.492	4.437
5.3 Gemeentewerf Beek, vervanging warmteterugwininstallatie	15	2026	60.000	-	60.000	-	-	-	4.900
5.4 Aanschaf materieel 2027	8	2027	264.000	-	264.000	-	-	-	-
Totaal nieuwe investeringen programma 5: Overhead			614.000	-	614.000	-	13.115	21.209	25.854

Eerder in begroting opgenomen investeringen

Programma 5: Overhead

5.5 Vervangen screens gemeentehuis	15	2025	72.880	-	72.880	-	-	5.952	5.879
5.6 Aanschaf materieel 2024	8	2024	174.500	-	174.500	-	24.430	24.103	23.776
5.7 Aanschaf materieel 2025	8	2025	171.500	-	171.500	-	-	24.010	23.688

5.8 Aanschaf materieel 2026	8	2026	187.000		187.000	-	-	-	26.180
Totaal eerder in begroting opgenomen investeringen programma 5: Overhead			605.880	-	605.880	-	24.430	54.065	79.523
Totaal nieuwe investeringen alle programma's			6.329.000	-	6.329.000	-	27.892	100.718	126.924
Totaal eerder in begroting opgenomen investeringen alle programma's			38.613.954	1.714.000	36.899.954	-	606.484	1.577.693	1.871.035
Totaal investeringen alle programma's			44.942.954	1.714.000	43.228.954	-	634.376	1.678.412	1.997.960
<i>waarvan riolering</i>			<i>7.434.000</i>	<i>358.000</i>	<i>7.076.000</i>	-	<i>112.648</i>	<i>143.477</i>	<i>234.811</i>

Nieuwe investeringen programma 1

1.1 Kulturhus Millingen aan de Rijn

We moeten de lift in het Kulturhus vervangen. Reden hiervoor is dat de technische levensduur van de liften verlopen is.

1.2 O.J.C. Maddogs Groesbeek

Technisch gezien zijn de bar en armaturen afgeschreven en moeten we deze vervangen. Maar we wachten de ontwikkelingen voor de revitalisering van de Mallemolen af voordat we dit doen.

Eerder opgenomen investeringen programma 1

1.3 Revitalisering Mallemolen (uitvoering)

De raad heeft op 15 juli 2021 de wens uitgesproken om de functie van de Mallemolen in de kern van Groesbeek te handhaven.

De Mallemolen moet het bruisend hart van Groesbeek worden: een sfeervol multifunctioneel centrum met functies voor cultuur, kunst, educatie, informatie en advies en ontmoeten. Met een huiskamer-gevoel voor de inwoners van vooral Groesbeek. En een plek voor zoveel mogelijk organisaties en verenigingen. Om dit voor elkaar te krijgen dient de Mallemolen gerevitaliseerd te worden waarbij achterstallig onderhoud plaats vindt, het gebouw een modernere en toegankelijke uitstraling krijgt en een energieverbruik die past bij de duurzaamheid ambities van de gemeente.

De raad wil in 2023 een besluit nemen over de kosten die hiermee gemoeid zijn.

1.4 Verduurzaming Kulturhus Millingen aan de Rijn

Den Ienloop wordt bij nader inzien niet verkocht waardoor we het pand zullen gaan verduurzamen. Omdat voor monumenten andere regels gelden zullen de kosten hiervoor minder hoog uitvallen dan eerder gedacht. Hiervoor wordt nog een plan opgesteld.

1.5 Nieuwbouw basisschool en gymzaal Op de Horst

Een besluit over de nieuwbouw is uitgesteld om financiële redenen. We zijn in gesprek met het schoolbestuur over de toekomst van het schoolgebouw.

Nieuwe investeringen programma 2

2.1 Reestraat De Horst, herinrichting

De riolering in de Reestraat dateert uit 1960. Uit de riolinspectie is gebleken dat de kwaliteit van de riolering matig tot slecht is. De gehele riolering vanaf de Ketelstraat tot en met het Rensepaedje en tot aan het gemaal van het Waterschap Rivierenland is aan vervanging toe. Daarbij verbeteren we direct het hydraulisch functioneren, waardoor de waterafvoer verbeterd. Dat doen we door de riolering tussen Hoge Horst en Dasstraat te vergroten (van 300mm naar 600mm).

Omdat we het riool moeten vervangen, vervangen we ook de weg en de groenvakken. In principe zijn deze nog redelijk tot goed. We hebben ervoor gekozen om de verharding tussen het Rensepaedje en de Cranenburgsestraat te vernieuwen. Door dit mee te nemen, zijn in 2026 alle hoofdwegen op de Horst vernieuwd.

2.2 Zeelandsestraat (binnen de bebouwde kom) Millingen aan de Rijn, herinrichting

Het werk omvat het gedeelte van de Zeelandsestraat vanaf de Paverskamp tot aan de kruising met de Lange Poal. In 2021 hebben we de riolering geïnspecteerd. Uit de inspectieresultaten bleek dat een gedeelte van de riolering in de Zeelandsestraat slecht is. Daarom gaan we dat deel vervangen. Inventarisatie bij de verschillende beheerdisciplines heeft geresulteerd in een gecombineerd project. We gaan dit gedeelte van de

Zeelandsestraat zowel onder- als bovengronds opnieuw inrichten. De bestaande (grote) bomen proberen we te behouden.

2.3 Zeelandsestraat - Plezenburgestraat (buiten de bebouwde kom) Leuth, herinrichting
Uit de wegininspectie is gebleken dat de wegvakken aan het eind van hun levensduur zijn. Daarom gaan we 3.5 kilometer asfaltweg vervangen.

Bij de uitwerking houden we rekening met een amendement van 1 april 2021 (of de uitkomsten van het onderzoek): *'Het verkeersluw maken van de Zeelandsestraat onderzoeken en zo mogelijk invoeren door deze straat vanaf Boerderij De Notenboom voor autoverkeer (uitgezonderd bestemmingsverkeer) af te sluiten en op die manier ook deels terug te geven aan de natuur en omgeving'*.

2.4 Hoefseweg Millingen aan de Rijn, asfalteren zandpad

Een gedeelte van de onverharde weg willen we onderhoudsvrij maken door deze te asfalteren. Het gaat om de zandweg vanaf de Molenweg tot aan de eerste boerderij (ongeveer 800 meter).

2.5 Lagewald - Boersteeg Groesbeek, planten bomen

De bermen langs de Lagewald en Boersteeg moeten we regelmatig herstellen. Dit komt doordat (grote) voertuigen de bermen stuk rijden, terwijl de weg in principe breed genoeg is. Op plekken waar dat kan, planten we bomen in de bermen. Hierdoor wordt de buurt nog groener en beperken we schade aan de bermen.

Uiteraard houden we rekening met de ligging van kabels en leidingen, zichtlijnen en andere ontwikkelingen.

2.6 Oranjebuurt Berg en Dal, herinrichting

De Oranjelaan, het Vierparkenpad, de Prins Alexanderlaan, Willem de Zwijgerlaan en de Prins Mauritslaan zijn verouderd. Dat blijkt uit inspectiegegevens en eigen waarnemingen. Daarom gaan we de verharding en het groen vervangen. Waar het kan vergroenen we de buurt. Ook kiezen we voor een inrichting die beter bij een 30km/h zone past. Denk aan verkeersremmende maatregelen, smallere wegen en optische versmalling door het aanbrengen van groen.

Het grootste gedeelte van de buurt is voorzien van een gescheiden riolering. Deze watert af richting de retentie aan de Nassaulaan. Om deze retentie te ontlasten willen we het bestaande hemelwaterriool vervangen door een infiltratieriool, zodat we ter plaatse al kunnen infiltreren. Daarom moeten we ook het gemend rioolstelsel vervangen.

2.7 t/m 2.11 Vervangingen volgens onderhoudsplan gebouwen.

Deze projecten betreffen de vervangingsinvesteringen op onze gebouwen. De geplande investeringen komen voort uit het meerjarig onderhoudsplan 2023-2032 zoals opgesteld door Planon. Zij voert voor ons de inspecties uit en stelt een meerjarenonderhoudsplan op.

2.12 en 2.13 Vervangen van speelplekken volgens vervangingsschema.

Investeringen boven de € 25.000 moeten we activeren. Daarom staan deze vervangingen op het MIP. Het vervangingsschema heeft de raad reeds vastgesteld. Bij vaststelling van het MIP worden de kredieten beschikbaar gesteld en de kapitaallasten geraamd.

Eerder opgenomen investeringen programma 2

2.14 Acaciastraat Groesbeek, reconstructie

De verharding van het plein aan de Acaciastraat is in slechte staat. Daarom gaan we deze vervangen. Omdat het straatwerk er toch uit moet, vervangen we meteen de infiltratievoorzieningen, zodat regenwater weer in de bodem kan infiltreren. Als het mogelijk is kiezen we voor een andere en praktische indeling, met meer groen.

2.15 Klaverberg (begraafplaats Heselenberg)Groesbeek, vernieuwen verharding

Het plein en de paden op begraafplaats Heselenberg zijn gemaakt van betonstenen. Deze zijn in slechte staat en aan vervanging toe. We willen deze betonstenen vervangen door gebakken stenen. Op het marktplein in Groesbeek liggen gebakken stenen en die komen op termijn vrij. Deze willen we op de begraafplaats hergebruiken. De gebakken stenen zijn nog van goede kwaliteit en kunnen nog tientallen jaren mee.

Het plein is vrij groot en dat is niet nodig. Daarom gaan we een deel van het plein vervangen door groen.

2.16 Vissersstraat Kekerdom, reconstructie

Uit de laatste riolinspectie en diverse meldingen over verstoppingen blijkt dat het rioolstelsel in deze straat niet goed functioneert. De kwaliteit van de putten is slecht, er groeien wortels in het riool en de buizen hebben een te kleine diameter. Daarom gaan we het riool vervangen.

Omdat de straat er toch uit moet, vervangen we meteen de verharding en de plantsoenen. Daarbij hebben we aandacht voor de herinrichting van de kruising met de Weverstraat.

2.17 Cranenburgsestraat (Hulsbroek-Reestraat) Groesbeek, verkeerskundige herinrichting

De (verkeerskundige) inrichting van dit deel van de Cranenburgsestraat voldoet niet meer aan de huidige eisen. We gaan de straat als een 60km-zone (buiten bebouwde kom) en 50km-weg (gedeelte binnen de bebouwde kom) inrichten. We voeren dit project nu op, omdat de weg op de planning staat voor groot onderhoud.

We maken bredere fietssuggestiestroken, gaan de kruisingen beter benadrukken en zo nodig maken we enkele verkeersremmers, passend bij de snelheidslimiet.

De kruising met de Reestraat/Boersteeg is redelijk druk. Hier kruisen twee 60km-wegen, die bewoners/gebruikers als onveilig ervaren. Dat komt vooral doordat men er hard kan rijden.

Voor dit project rekenen we met een bijdrage:

- € 100.000 uit de onderhoudsvoorziening wegen.

2.18 Populierenstraat Breedeweg, deels vervangen riool en asfaltweg

In 2018 hebben we de riolering in de gehele kern Breedeweg gereinigd en gecontroleerd. Uit deze inspectie is naar voren gekomen dat de gemengde riolering in de Populierenstraat slecht is. Daarom moeten we het riool vervangen. Om het riool te kunnen vervangen, gaan we de weg openbreken. Dat biedt kansen en daarom vervangen we meteen het asfalt door klinkers.

Als er plek/ruimte is, vervangen we verharding voor groen en bomen.

Voor dit project rekenen we met een bijdrage:

- € 76.000 uit project 2.45 'Vervanging asfaltrijbanen binnen de bebouwde kom'.

2.19 Gooiseweg zuid Groesbeek, reconstructie

Een aantal riolen in de Rembrandtweg, Jozef Israëlweg, Jan Steenweg, Breitnerweg, Pieter de Hooghweg en Vincent van Goghweg zijn zo erg beschadigd dat we ze moeten vervangen. Het grootste gedeelte van de riolering ligt onder de kabels en leidingen. Dat is niet zoals we willen omdat er dan onvoldoende ruimte beschikbaar is voor kabels en leidingen. Ook kunnen we door vervanging een gescheiden rioolstelsel aanleggen. Daardoor kunnen wij de weg van het vuilwaterriool afkoppelen zodat regenwater in de bodem kan verdwijnen.

Niet alleen de vervanging van de riolering is nodig. Ook het asfalt op de wegen ten zuiden van de Gooiseweg is aan vervanging toe. We vernieuwen de wegen gelijk als we het riool vervangen. De Rembrandtweg maken we geschikt als onderdeel van de fietsroute tussen de Drul en het centrum. Dat doen we onder andere via het nieuwe fietspad langs de Mallemolen.

2.20 Bedrijventerrein Mies Groesbeek, reconstructie

De wegen op Bedrijventerrein de Mies zijn slecht en voldoen niet meer aan de vastgestelde kwaliteitseisen. Daarom gaan we de wegen vervangen. Het is een bedrijventerrein, dus we asfalteren deze wegen. We gaan dan ook gelijk een deel van het riool vervangen. Het riool is niet overal slecht. Daarom vervangen we alleen het riool op plekken waar dat nodig is. Daarnaast willen we meer bomen planten om het bedrijventerrein wat minder “grijs” te maken.

Ten opzichte van de begroting 2023 hebben we de raming met € 300.000 verhoogd. Dit naar aanleiding van het overleg met de kopgroep (ondernemers). Omdat een deel van projectgebied 2 (oostelijk gebied met de grotere bedrijven) buiten onze scope valt, stellen we voor om dat gebied toe te voegen en ook netjes te maken.

Vanuit Team RO loopt ook een project om het bedrijventerrein op te knappen. Deze projecten pakken we samen op.

2.21 Sint Hubertusweg Ooij, verminderen geluids- en trillingsoverlast

We maken een Sint Hubertusweg die verkeersveilig is, comfortabele gebieden verbindt en minder overlast geeft voor de omwonenden. Daarvoor willen we:

- de verhoogde plateaus verwijderen en kruispunten asfalteren.
- de wegmarkering anders maken.
- het verkeer remmen door aan de noord- en zuidzijde van de bebouwing de rijbaan anders in te richten.
- blokhagen aanplanten voor het versterken van de “bebouwde kom” uitstraling.

2.22 Margrietstraat en omgeving Groesbeek, reconstructie

Uit de weginspectie blijkt dat de kwaliteit van het asfalt in de Margrietstraat, Papaverstraat, Stekkenbergdwarsweg en de Leppert slechts is. Daarom willen we de bestaande bovengrondse bestrating vervangen door nieuwe materialen. De weg moet er helemaal uit. Dit biedt kansen voor groen, verkeer en riolering. We gaan bijvoorbeeld ook de oude huisaansluitingen vervangen en koppelen waar mogelijk het hemelwater af. Hierdoor kan het in de bodem verdwijnen.

De Leppert en de Papaverstraat zijn grijze straten en er is ruimte voor meer bomen. Het groen aan de Margrietstaat ziet er niet overal goed uit en dat herstellen we.

De straten zijn onderdeel van een 30km/h-zone. We willen de weginrichting behouden en verbeteren. Daarnaast zijn er klachten over parkeerdrukke in deze buurt bekend. Daar hebben we aandacht voor.

Voor dit project hebben we met twee bijdrages gerekend:

- € 280.000 uit project 2.45 ‘Vervanging asfaltrijbanen binnen de bebouwde kom’
- € 97.000 uit project 2.44 ‘Afkoppelkrediet diverse rioleringen’

2.23 Van Nispenstraat & Secr. Luijbenstraat Groesbeek, klinkers voor asfalt & afkoppelen

Uit de weginspectie blijkt dat de kwaliteit van het asfalt in deze straten slecht is. Daarom gaan we het asfalt vervangen door klinkers. Omdat de weg er helemaal uit gaat, biedt dit kansen voor groen, verkeer en riolering.

De straten zijn onderdeel van een 30km/h-zone. We willen de weginrichting behouden en waar mogelijk nog verder verbeteren.

Het klimaat verandert. Hier passen we onze omgeving op aan. Daarom planten we meer bomen. Omdat de weg eruit gaat kunnen we ook ondergronds ruimte voor bomen maken. Het hemelwater willen we afkoppelen. Daardoor verdwijnt het regenwater niet in het riool maar in de bodem.

Voor dit project hebben we met twee bijdrages gerekend:

- € 300.000 uit project 2.45 'Vervanging asfaltrijbanen binnen de bebouwde kom'
- € 130.500 uit project 2.44 'Afkoppelkrediet diverse rioleringen'

2.24 Gelderhorstlaan Beek, vervangen groen

In de Gelderhorstlaan staan 19 esdoorns. Daarvan is meer dan de helft in een slechte of matige conditie. In het verleden zijn er al diverse bomen vervangen. We gaan nu de resterende bomen vervangen, zodat de laanstructuur in de toekomst blijft bestaan. We kiezen ervoor om verschillende soorten toe te passen en vergroten daarmee de biodiversiteit. Daardoor is de nieuwe laan minder kwetsbaar voor ziektes en plagen. De staat van de bomen en het groen in de Tesselschadestraat is eveneens matig tot slecht. Vervanging hiervan nemen we in dit project mee. Ook hier gaan we de biodiversiteit vergroten door meerdere (inheemse) soorten toe te passen.

2.25 Koningin Wilhelminaweg - Bruuk Groesbeek, vervangen asfalt

Het bestaande asfalt binnen de bebouwde kom is aan vervanging toe. Daarbij is Janssen Bouw Groesbeek op een aantal percelen met de ontwikkeling van woningen bezig. Doordat we tijdens de bouw meerdere aansluitingen op het riool moeten maken, gaan we in het asfalt zagen. Daardoor zal de kwaliteit nog verder afnemen. Na afronding van de werkzaamheden en oplevering van de nieuwbouw gaan we het asfalt herstellen/vervangen door een nieuwe deklaag/constructie. Of we voor herstel of vervanging kiezen, is afhankelijk van de staat op dat moment.

2.26 Heidebloemstraat Groesbeek, klinkers voor asfalt & afkoppelen

Uit de wegininspectie blijkt dat de kwaliteit van het asfalt in de Heidebloemstraat slecht wordt. Omdat we dit moeten vervangen, is met de andere disciplines (groen, verkeer en riolering) overlegd of zij hier ook iets moeten doen. Dat is het geval.

Als blijkt dat de huisaansluitingen nog van gres (een materiaal dat gemaakt is van een kleisoort) zijn, dan vervangen we deze door PVC. Ook proberen we om het hemelwater van het riool af te koppelen en in de bodem te laten verdwijnen.

De straten zijn onderdeel van een 30km-zone. We willen de weginrichting behouden en verbeteren. Daarnaast zijn er klachten over parkeerdruk bekend in deze buurt. Mogelijk kunnen we daar binnen het project een oplossing voor vinden.

Voor dit project rekenen we met twee bijdrages:

- € 550.000 uit project 2.45 'Vervanging asfaltrijbanen binnen de bebouwde kom'
- € 130.500 uit project 2.44 'Afkoppelkrediet diverse rioleringen'

2.27 Prins Hendriklaan Berg en Dal, asfalt vervangen door klinkers

Tijdens het controleren van de weg zagen we dat de kwaliteit van het asfalt in de Prins Hendriklaan slecht is. Daarom gaan we het asfalt vervangen door klinkers en de voetpaden vernieuwen. Om het project integraal aan te pakken, is ervoor gekozen om alle disciplines (groen, verkeer en riolering) te betrekken.

De straten zijn onderdeel van een 30km/h-zone. We willen de inrichting van de weg behouden en verbeteren als dat kan. We weten dat er klachten zijn over het parkeren in de buurt. Hier houden we rekening mee.

We willen deze buurt ook groener maken. Dit omdat we steeds vaker te maken hebben met zware regenbuien of extreme warmte.

Voor dit project rekenen we met een bijdrage:

- € 50.000 uit project 2.45 'Vervanging asfaltrijbanen binnen de bebouwde kom'

2.28 Ericastraat en omgeving Groesbeek, reconstructie

Uit de laatste weginspectie blijkt dat de kwaliteit van de weg slecht is. Daarom gaan we deze vervangen. We vervangen het asfalt door klinkers, omdat dit beter bij de functie van de weg past. Voetpaden en parkeerhavens, vervangen we ook.

Omdat hier met de weg aan de slag gaan, hebben we ook naar de status van het riool gekeken. Uit de laatste inspectie blijkt dat veel strengen in dit gebied de kwaliteit matig hebben gekregen. Vanwege die beoordeling en omdat er nog een gemengd stelsel ligt, vervangen we ook het riool door een gescheiden stelsel. Daarbij koppelen we hemelwater af, zodat het ter plekke kan infiltreren.

In het werk nemen we het groen mee en hebben we uiteraard ook aandacht voor verkeersremmende maatregelen. Vooral het gebied rondom de school heeft onze aandacht.

In de omgeving zijn meer projecten gepland. Daarom hebben we de voorbereiding naar 2024 verplaatst. Daardoor is het mogelijk om meerdere projecten gelijktijdig voor te bereiden en kunnen we ze beter op elkaar afstemmen.

2.29 Hogekamp Leuth, reconstructie

De huidige asfaltverharding in de woonwijk Hoge Kamp is in slechte en staat. Daarom gaan we die vervangen door een klinkerweg. Klinkers passen beter bij het karakter van de buurt en de functie van de weg. Omdat we het straatwerk vervangen, maken we van de gelegenheid gebruik om het gemengd rioolstelsel door een gescheiden rioolstelsel te vervangen. Regenwater voeren we af richting de naastgelegen watergangen.

Naast de klinkerverharding die er komt, besteden we ook aandacht aan breedtes en bochtstralen van de wegen.

De parkeerdruk in deze wijk is hoog. Mogelijk kunnen we de straat anders inrichten waardoor er meer parkeerplekken zijn, zonder dat dit ten koste van groen gaat.

2.30 Centrum Groesbeek, herinrichten spoorbermen

In 2019 heeft de gemeente de spoorlijn van Prorail overgenomen. Met name het gedeelte vanaf het centrum (Wisselpad) tot aan de Hulsbroek ziet er onverzorgd uit. Dit terwijl de Draisine er rijdt en het fietspad veel gebruikt wordt. Daarom gaan we de spoorbermen anders inrichten, zodat we het goed kunnen onderhouden en het weer netjes is. Het grootste gedeelte zal een natuurlijke inrichting krijgen. Door bijvoorbeeld pleksgewijs te verschrallen, geven we bepaalde soorten en kruiden meer kans en dat heeft een positief op de biodiversiteit langs het spoor.

2.31 Sprongstraat en Col. Ekmanstraat Beek, vervangen riolering

In 2020 hebben we de riolering in de gehele kern Beek gereinigd en gecontroleerd. Uit de controle blijkt dat de kwaliteit van het grootste gedeelte riolering in de Sprongstraat en Colonel Ekmanstraat slecht is. Het vervangen van de riolering is nodig.

Het afkoppelen van het regenwater nemen we mee. Dit doen we door een extra leiding aan te leggen. Bij het opnieuw inrichten van de Baron van Voorst tot Voorststraat legden we een aansluiting voor hemelwater richting de percelen. Hier kunnen we op aansluiten, net als op de hemelwaterafvoer in de Oude Gracht.

Omdat we het riool moeten vervangen, moet ook de weg eruit. Het straatmateriaal in de Sprongstraat is nog goed en willen we opnieuw gebruiken. Hetzelfde geldt voor de stoeptegels in de Colonel Ekmanstraat.

Wel willen we de rijbaan en het laatste stukje asfalt van de Colonel Ekmanstraat richting de Bongerdstraat in gebakken stenen leggen. De straatverlichting langs de rijbaan vernieuwen we ook meteen.

De weg is als erftoegangsweg onderdeel van de 30km/h-zone. We willen de inrichting van de weg behouden en verbeteren als dat kan. In de Sprongstraat houden we rekening met vrachtwagens vanaf de supermarkt.

2.32 Margrietstraat Leuth, vervangen riolering

De riolering in de Margrietstraat is slecht. Deze moeten we vervangen. Op het gedeelte ter hoogte van huisnummers 30 t/m 38 hoeven we alleen de huisaansluitingen te vervangen. De riolering in dit gedeelte is in 2016 vernieuwd (middels de zogenaamde kousmethode). Omdat de weg toch open moet, vernieuwen we meteen de bestrating.

Op dit moment is de weg een 30km/h-zone. Dit past bij een erftoegangsweg. We willen de inrichting van de weg behouden en verbeteren als dat kan.

In 2021 zijn er nieuwe bomen geplant. Omdat de verharding eruit moet, ontstaat de kans om meer groeiruimte voor deze bomen te maken. Ook willen we de straat groener inrichten. Daardoor krijgt de straat de uitstraling van een erftoegangsweg.

2.33 Prinsessenbuurt Ooij, vervangen riolering

In 2021 hebben we de riolering in de Nassaustraat geheel vervangen door een vuil- en een hemelwaterriool. In de Nassaustraat zijn toen voorbereidingen gemaakt om ook in de aansluitende straten de riolering te vervangen door een vuilwaterriool en een hemelwaterafvoer. In de Bernhardstraat, Irenestraat, Christinastraat en het Schoolpad willen we het bestaande gemengde riool vervangen door een hemelwaterriool en vuilwaterriool. In de Wethouder Verrietstraat gaan we een hemelwaterriool aanleggen. Het bestaande gemengde riool gaan we ook aanpassen. Dat is nodig om de werking van dit riool te verbeteren.

De weg moet open. Daarom leggen we meteen nieuwe bestrating. Het vervangen van de bestaande straatverlichting door LED is ook onderdeel van het plan.

Op dit moment is de weg een 30km/h-zone. Dit past bij een erftoegangsweg. We willen de inrichting van de weg behouden en verbeteren als dat kan. Ook willen we kijken naar het verbeteren van het kruispunt Bernhardstraat/Julianastraat.

Verder zijn er wensen om de kruising Bernhardstraat/Beatrixstraat te verbeteren. Dit vanwege het project 'schoolzones en schoolhuisroutes'. Mogelijk kunnen we dat met dit project combineren.

We willen deze buurt ook groener maken, omdat we steeds vaker te maken hebben met zware regenbuien of extreme warmte.

Ook willen we plantsoenen en grasvelden verlagen en daar regenwater in de bodem laten verdwijnen.

2.34 Beatrixstraat Ooij, vervangen riolering

Bij dit project gaat het om de Beatrixstraat in Ooij. Ook de kruising Koningin Julianalaan tot de kruising Prins Bernhardstraat nemen we mee. Op deze locatie gaan we de straat mooier maken door bijvoorbeeld nieuwe stenen te leggen. Dat doen we omdat de bestaande bestrating slecht en verouderd is. Omdat de weg eruit moet, vervangen we ook meteen twee rioolstrengen in de Beatrixstraat. Deze zijn in slechte staat.

We kijken hoe we de weg kunnen inrichten, zodat dit past bij een 30km/h-zone. Het vervangen van de oude lantarenpalen door nieuwe masten en met LED verlichting hoort daar ook bij.

2.35 Ketelstraat de Horst, reconstructie

In 2020 is de riolering in de kern De Horst gecontroleerd. We zagen dat de kwaliteit van de riolering in de Ketelstraat slecht is. De afwatering is ook slecht. Dat blijkt uit de jaarlijkse reiniging die nodig is. Vervanging van het riool is dus nodig. Het huidige riool ligt onder de kabels en leidingen. We moeten het nieuwe riool onder de weg leggen en dat betekent dat de weg open moet.

Het asfalt is slecht en moeten we vervangen. Dit gaat om het gedeelte van de komgrens Hoge Horst tot aan de komgrens Ketelstraat.

De weg is onderdeel van de 30km/h-zone in de bebouwde kom van De Horst. Daarom willen we de weg iets anders inrichten. Bijvoorbeeld door er een erftoegangsweg van te maken.

2.36 Oude Kleefsebaan Berg en Dal, rioolrenovatie.

In 2018 hebben we de riolering in de gehele kern Berg en Dal gereinigd en gecontroleerd. Uit deze inspectie blijkt dat de kwaliteit van een groot gedeelte van de riolering in de Oude Kleefsebaan slecht is.

In 2009 is de hele Oude Kleefsebaan opnieuw ingericht. Daarnaast is dit een zeer drukke weg voor lokaal verkeer. Daarom kiezen wij ervoor om het bestaande riool te renoveren door de zogenaamde kous-methode toe te passen. Dat betekent simpel gezegd dat we het bestaande riool van binnenuit herstellen. Daardoor hoeft de weg niet open en is er bijna geen overlast voor verkeer.

2.37 Parkeergarage Bellevue Groesbeek, vervangen parkeerbeheersysteem

Het huidige parkeerbeheersysteem voldoet niet aan onze eisen. Er treden te veel storingen op, wat nadelige gevolgen heeft voor de toegankelijkheid en bruikbaarheid van de parkeergarage. Daarom willen wij dit systeem vervangen.

2.38 Nieuwe sporthal Ooij

De druk op onze binnensportaccommodaties om in de piektijden te kunnen sporten is hoog. Elk jaar vraagt dat extra afstemming en concessies van verenigingen op de gewenste tijden en uren. Sport is een belangrijk speerpunt van beleid in het sociaal domein. Om de binnensport voldoende mogelijkheden te bieden voor de toekomst onderzoeken we de wenselijkheid voor de bouw van een nieuwe sporthal in Ooij.

2.39 Speelplek Profetenlaan Heilig Landstichting, vernieuwen

Vanwege opmerkingen uit de inspectie, moeten de speeltoestellen op deze plek steeds vaker repareren. Dat kunnen we niet oneindig blijven doen. Daarom gaan we deze speelplek in 2026 vervangen.

2.40 Speelplek Hermelijnstraat Groesbeek, vernieuwen

Vanwege opmerkingen uit de inspectie, moeten de speeltoestellen op deze plek steeds vaker repareren. Dat kunnen we niet oneindig blijven doen. Daarom gaan we deze speelplek in 2026 vervangen.

2.41 Speelplek Hoflaan/Mariëndaalseweg Groesbeek, vernieuwen

Vanwege opmerkingen uit de inspectie, moeten de speeltoestellen op deze plek steeds vaker repareren. Dat kunnen we niet oneindig blijven doen. Daarom gaan we deze speelplek in 2026 vervangen.

2.42 Renovatie pompgemalen

Op diverse plekken renoveren en vervangen wij pompgemalen. Dit doen we om de werking en afvoer van rioolwater goed te houden.

2.43 Aanpak wateroverlast/klimaatadaptatie overige kernen

In het huidige Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) hebben we twee keer € 750.000 opgenomen voor de aanpak van wateroverlast. In 2023 is er €750.000 beschikbaar en in 2024 nog eens €750.000. 90% van deze kosten rekenen we aan de rioolheffing toe. Dit geld is bestemd voor de aanpak wateroverlast in de overige kernen. Hiermee bedoelen we de andere kernen dan Breedeweg. Voor Breedeweg is al veel geld beschikbaar om de wateroverlast aan te pakken.

2.44 Afkoppelkrediet diverse rioleringen (€ 200.000 per jaar)

In het krediet voor het 'vervangen van asfaltrijbanen' (2.45) is geen geld opgenomen voor bijvoorbeeld het afkoppelen van regenwater. Dat is een gemiste kans, want het openmaken van de weg is hier een ideaal moment voor.

Door dit krediet op te nemen, is het mogelijk om binnen de geplande projecten regenwater af te koppelen. Daardoor kunnen we het vervangen van de verharding met het afkoppelen combineren (werk met werk maken).

Dit krediet zetten we als bijdrage bij andere projecten in. Is dit het geval? Dan vermelden we dit bij de projectomschrijving.

De aankomende periode maken we zogenaamde basisrioleringsplannen (BRP's). Bij het opstellen van deze plannen, bekijken we welke locaties binnen een bepaalde kern gevoelig zijn voor wateroverlast. Op basis van deze resultaten uit de plannen en ook onderzoeken, nemen we maatregelen om wateroverlast zo veel mogelijk te voorkomen. Daarvoor zetten we dit budget in.

2.45 Vervanging asfaltrijbanen binnen de bebouwde kom (€600.000 per jaar)

In 2018 stelde de gemeenteraad 6 miljoen euro beschikbaar voor een periode van 10 jaar. Per jaar komt hiervan 1/10e deel beschikbaar. Dit bedrag is bedoeld om asfalt door klinkers te vervangen. De gemiddelde kwaliteit van de asfaltwegen binnen in woonwijken (30 km/h-zones) is slecht. Dat zagen we tijdens de laatste inspectie. We gaan op deze plekken het asfalt vervangen door stenen.

Dit krediet zetten we als bijdrage bij andere projecten in. Is dit het geval? Dan vermelden we dit bij de projectomschrijving

2.46 t/m 2.56 Sportaccommodaties

Er is een meerjarig vervangingsschema gemaakt voor alle sportvelden en kleedkamers. We hebben een verwachting gemaakt voor de komende jaren. Sportverenigingen moeten een aanvraag indienen voor een investeringsbijdrage.

Nieuwe investeringen programma 5

5.1 t/m 5.3 vervangingen gemeentelijke gebouwen

Dit gaat om vervangingen groter dan € 25.000 aan gemeentelijke gebouwen zoals het gemeentehuis en de gemeentewerven.

5.4 Aanschaf materieel 2027

Dit gaat om de vervanging en/of aanschaf van materieel bij de buitendienst. We noemen het jaar 2027 apart, omdat dit een nieuwe investering op het meerjaren investeringsplan betreft. Deze investering gaat over de aanschaf van auto's en materieel om bijvoorbeeld te vegen of zout te strooien. Als het kan vervangen wij gereedschap en materieel die op fossiele brandstof werken naar elektrisch.

Eerder opgenomen investeringen programma 5

5.5 Vervangen screens gemeentehuis

Door slijtage moeten we de screens (zonwering) vervangen. Vooral het motorische gedeelte en de bediening functioneert steeds slechter. Een en ander conform inspectieresultaten en het meerjarig onderhoudsplan voor onze gebouwen.

5.5 t/m 5.8 Aanschaf materieel 2023-2025

Dit gaat om de vervanging en/of aanschaf van materieel voor de buitendienst. Het gaat om de aanschaf van auto's en materieel om bijvoorbeeld te vegen of zout te strooien. Als het kan vervangen wij gereedschap en materieel die op fossiele brandstof werken naar elektrisch.

Reserves en voorzieningen

Naam reserve	Stand	Mutaties 2024		Stand	Mutaties 2025	
	1-1-2024	Onttrekking	Toevoeging	31-12-2024	Onttrekking	Toevoeging 3

1. Reserves

1.1. Algemene reserves

Algemene Reserve vrij aanwendbaar	11.936	-556	-	11.380	-140	-
Vaste Algemene reserve	17.220	-	-	17.220	-	-
Reserve rekeningresultaat	1.422	-355	-	1.066	-355	-
Saldo vorig dienstjaar	-	-	-	-	-	-
Saldo huidig dienstjaar	-0	-	-	-0	-	-
	-	-	-	-	-	-
Totaal 1.1. Algemene reserves	30.577	-911	-	29.666	-495	-

1.2. Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserve Onderhoud Gymzalen	146	-	39	186	-	39
Bestemmingsreserve Natuur en Landschap	145	-	-	145	-	-
Bestemmingsreserve Groenblauwe diensten	1.434	-73	22	1.383	-73	21
Reserve Speeltuinen	116	-	-	116	-	-
Bestemmingsreserve aanpak extreme wateroverlast	900	-50	14	864	-49	13
Bestemmingsreserve Lopende projecten (gelabeld)	864	-366	20	519	-41	20
Bestemmingsreserve Kapitaallasten	13.532	-715	203	13.021	-742	195
Totaal 1.2. Bestemmingsreserves	17.138	-1.202	297	16.233	-904	288

Totaal 1. Reserves **47.716** **-2.113** **297** **45.899** **-1.399** **288**

Naam voorziening	Stand	Mutaties 2024		Stand	Mutaties 2025	
	1-1-2024	Onttrekking	Toevoeging	31-12-2024	Onttrekking	Toevoeging 3

2. Voorzieningen

2.1. Voorzieningen t.b.v. verplichtingen e/o risico's

Voorziening Pens.verpl.vm wethouders	3.460	-207	120	3.373	-207	120
Voorziening Wachtgeldverpl.vm wethouders	215	-152	-	63	-63	-

Voorziening (voormalig) personeel	0	-	-	0	-	-
Voorziening Verlofuren personeel	537	-	-	537	-	-
Totaal 2.1. Voorzieningen t.b.v. verplichtingen e/o risico's	4.212	-359	120	3.972	-270	120
2.2. Voorzieningen t.b.v. door derden bekleemde middelen						
Voorziening Riolering	3.312	-295	-	3.018	-417	-
Totaal 2.2. Voorzieningen t.b.v. door derden bekleemde middelen	3.312	-295	-	3.018	-417	-
2.3. Voorzieningen t.b.v. lastenegalisisatie						
Voorziening onderhoud wegen	632	-902	1.278	1.008	-744	1.278
Voorziening gebouwen sport	79	-42	141	178	-386	211
Voorziening gebouwen welzijn	124	-50	104	178	-149	104
Voorziening gebouwen overig	295	-61	192	427	-308	192
Voorziening verwacht verlies grondexploitatie	-	-	-	-	-	-
Totaal 2.3. Voorzieningen t.b.v. lastenegalisisatie	1.129	-1.054	1.716	1.791	-1.587	1.786
Totaal 2. Voorzieningen	8.653	-1.708	1.836	8.781	-2.275	1.906

Kader subsidies

De gemeenteraad stelt het kader voor de subsidies vast in de begroting. Het college stelt het subsidieplafond vast. Hieronder is het kader van de subsidies aangegeven.

Omschrijving	Bedrag kader subsidie
1. Subsidies op grond van deelverordening	
a. Peuteropvang	205.192
b. Sport	296.977
c. Muziekonderwijs	95.273
d. Amateurkunst	115.151
e. Volksfeesten	10.847
f. Musea	53.688
g. Vrouwenverenigingen	1.644
h. Buurtverenigingen	438
i. Wijkraden	5.751
j. Groene leefruimte	9.885
k. Jeugd- en jongerenwerk	20.611
l. Ouderbonden	64.945
m. EHBO en AED	19.854
n. Overige organisaties	6.476
Totaal subsidies deelverordening	906.732
2. Subsidie uit begrotingsposten	
Antidiscriminatievoorziening en slachtofferhulp	28.238
Stichting buurtbus	2.800
Veerverbinding	48.500
BIZ Groesbeek Centrum	34.100
BIZ Millingen aan de Rijn	16.500
RBT KAN	44.450
STER Groesbeek	27.000
Toeristische activiteiten	61.500
Scholen voor basisonderwijs	7.780
Combinatiefunctie sport	65.640
Zwem- en waterpolovereniging Groesbeek	23.557
St. MTB Gelderland Zuid	530
St. Zevenheuvelenloop	3.287
Centrum Run Groesbeek	2.739
SVO	96.500
Stichting Kakatoe Leuth (Polderpop)	1.255
Euregio studentenmuziekfestival	540
NJO Muziekzomer Gelderland	1.081
St. Kunstcommissie Millingen aan de Rijn	2.739
St. Millings Jaarboek	548
St. filmarchief Groesbeek	2.027
Kermis Kekerdome	541
Vrijheidsmuseum (waarderingssubsidie)	21.611
Gemeentelijke monumenten	89.500
Provinciale gemeentelijke monumenten	45.500
Molens	14.093
Vereniging voor Behoud Dorpsgezichten	548
Heemkundekring De Duffelt Millingen	362
Stichting Heemkunde Berg en Dal	362
Heemkunde Groesbeek	362
Stichting erfgoednet	9.000

Openbare bibliotheek	840.550
Lokale omroep	42.500
Bijzondere houtopstand	3.500
Onderhoud speeltuin Kros	2.739
Werkgroep Milieubeheer Berg en Dal	1.096
Beheersubsidies projecten groenblauwe diensten	72.500
St. Berg en Dals bloei burgerparticipatie	238
Platform Leuth Actief	1.753
Stichting Behoud Dierenweide	1.370
Dorpshuis De Bosduivel / 't Zaalteje HLS	2.739
Rocky Fit	70.000
SWOM (St. Welzijn Ouderen Millingen aan de Rijn)	20.054
St. Mentorschap Oost Nederland Gelderland (Groesbeek)	320
Seniorenraad Groesbeek	3.835
Seniorenraad Burgerparticipatie	3.782
Dorpshuis de Slenk	3.729
Dorpshuis Op d'n Heuvel	220.000
Kulturhus Kekerdom	2.500
Kulturhus Leuth	95.000
St. Vluchtelingenwerk Oost Nederland (Groesbeek)	150.000
Wmo adviesgroep	3.835
MEE	59.500
MGR loonkostensubsidie	588.000
Stichting BWN rechtshulp	18.000
Inloop en Ontmoeting	557.811
Indicatievrije ontwikkelingsgerichte dagbesteding	307.000
Diverse scholen zorg in onderwijs	111.919
Bouw!	5.000
Peuterplusgroep	193.768
Coöperatie verloskundigen Nijmegen eo (Millingen)	14.198
Alzheimer Cafe / COPD cafe	4.500
Forte Welzijn	1.777.553
Afkoppelprojecten riolering	60.000
Totaal subsidies uit begrotingsposten	5.892.479
3. Totaal	6.799.211

Formatie

Organisatie-eenheid	Formatie in Fte		Aantal personen		Loonsom	
	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2023	Begroting 2024
Bestuur						
Raad			25	25	-€ 389.685	-€ 392.244
B&W			5	5	-€ 581.736	-€ 626.799
Griffie	2,56	2,56	3	3	-€ 235.370	-€ 253.814
Uitkering gepens. weth.			28	27	-€ 183.495	-€ 207.235
Wachtgeld ex wethouders				3	-€ 238.962	-€ 167.443
subtotaal bestuur	2,56	2,56	61	63	€ -1.629.247	€ -1.647.535
Personeel						
Directie	6,00	5,80	6	6	-€ 744.410	-€ 883.071
Team Buitendienst	19,74	19,74	21	21	-€ 1.170.087	-€ 1.286.233
Team Sport	7,54	9,46	11	14	-€ 410.594	-€ 593.460
Team Maatschappelijke ontwikkeling	18,15	20,88	21	23	-€ 1.576.995	-€ 1.939.953
Team Ruimtelijke ontwikkeling	21,33	26,67	25	28	-€ 2.013.857	-€ 2.465.231
Team Informatie	19,85	23,55	24	27	-€ 1.603.159	-€ 1.911.814
Team CCB	12,76	14,32	18	19	-€ 849.580	-€ 1.039.721
Team P&O/Communicatie/Secr.	15,40	16,00	21	21	-€ 1.231.863	-€ 1.390.847
Team Financiën/Jur.zaken/APV Handh.	27,34	28,95	34	36	-€ 2.260.406	-€ 2.632.914
Team Inkomen en Participatie	24,43	22,66	29	29	-€ 1.987.705	-€ 2.015.442
Team Beheer openbare ruimte/fac.bedrijf	22,59	22,70	26	24	-€ 1.780.703	-€ 1.943.303
Team Sociaal Team	39,96	30,09	53	37	-€ 3.327.980	-€ 2.550.593
Team Kwaliteit en ondersteuning		15,04		19		-€ 1.310.882
subtotaal personeel	235,08	255,86	289	304	€ -18.957.337	€ -21.963.464
Generatiepact	0,77	0,00	0	0	-€ 21.860	€ 0
Flexibele schil	2,41	1,42	0	0	-€ 194.599	-€ 114.226
	3,18	1,42	0	0	€ -216.459	€ -114.226
Overigen						
Ambtenaren burgerlijke stand					-€ 17.000	-€ 17.000
Flexibel belonen					-€ 21.000	-€ 22.000
Stagiaires/cafetariamodel/BHV					-€ 35.000	-€ 35.000
Inhuur					-€ 575.000	-€ 840.402
subtotaal overigen		0	0	0	€ -648.000	€ -914.402
Totale loonsom	240,82	259,84	350	367	€ -21.451.044	€ -24.639.627

De wijzigingen in de formatie zijn toegelicht in de paragraaf Bedrijfsvoering.